

CURRENT AFFIARS

MIRACLES

EXCLUSIVE FOR GPSC

संपादक : भौलिक गोंधिया | VOLUME - 51 | 29 Nov. TO 05 Dec. 2021

INDIAN
NAVY DAY
2021

4th December

ICE®

icerajkotofficial
join our telegram
channel

icerajkot
follow us on youtube
channel

joinicerajkot.com
click to join our
whatsapp

icerajkot
follow us on instagram

icerajkot
follow us on facebook
channel

INDEX

01

બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા..01

1. પેટ્રોલિયમ: પેટ્રોલિયમ (Petr Fiala)ને નવા વડાપ્રધાન તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા.....01
2. યુએસ સેનેટે સરકારી શટડાઉન (Government Shutdown) મુલતવી રાખવાનું બિલ પસાર કર્યું.....01
3. સંસદ સભ્યો દ્વારા પ્રશ્નો સ્વીકારવાના નિયમો.....01
4. ખાનગી સભ્યનું બિલ.....02
5. ગ્રેટર ટીપરલેન્ડ: ત્રિપુરા.....03
6. ન્યાયાધીશ બિલ (Judges Bill) લોકસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું: મુખ્ય મુદ્દાઓ.....04
7. ઉત્તરાખંડ સરકારે ચારધામ દેવસ્થાનમ મેનેજમેન્ટ એક્ટ પાછો ખેંચ્યો.....05
8. ડેમ સેફ્ટીબિલ: મુખ્ય મુદ્દાઓ.....05
9. CBI તપાસ માટે રાજ્યોની સંમતિ.....06
10. સંસદે કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ, 2021 પસાર કર્યું.....07
11. પ્રશ્નોત્તરી.....08

02

અર્થતંત્ર.....10

1. સેન્ટ્રલ બેંક ડિજિટલ કરન્સી...10
2. ઔદ્યોગિક જૂથો અને બેંકિંગ.....11
3. રાષ્ટ્રીય બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક: નીતિ આયોગ.....12
4. ભારતનો વિદેશી મુદ્રા ભંડાર \$640 બિલિયન સુધી પહોંચી ગયો છે...13
5. જાહેર હિસાબ સમિતિ.....14
6. વેતન દર સૂચકાંક (WRI).....15
7. નવેમ્બર 2021માં GST કલેક્શન રૂ.1,31,526 કરોડ હતું.....16
8. લોકડાઉન દરમિયાન રોજગારની ખોટ (વર્ષ 2020).....16
9. કુદરતી ખેતી.....17
10. સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સનું અપસ્કિલિંગ.....19
11. કપાસ પરની આયાત ક્યુટી ઘટાડવાની માંગ.....20
12. પ્રશ્નોત્તરી.....21

03

આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....24

1. ગેરીમેન્ડરિંગ અને અમેરિકન ડેમોક્રેસી.....24
2. 21મી ભારત-રશિયા વાર્ષિક સમિતિ: મુખ્ય મુદ્દાઓ.....25
3. કોસ-બોર્ડર નાદારીની કાર્યવાહી માટે ડ્રાફ્ટ ફ્રેમવર્ક.....26
4. ગંગા કનેક્ટ પ્રદર્શન: યુનાઇટેડ કિંગડમ.....27
5. શ્રીલંકા કટોકટી પર ચાર મુદ્દાની વ્યૂહરચના.....28
6. ભારત G20 'ટ્રોઇકા'માં જોડાયું.....30
7. વૈશ્વિક ગેટવે પ્લાન: EU.....30
8. બાર્બાડોસ: વિશ્વનું સૌથી નવું પ્રજાસત્તાક.....31
10. પ્રશ્નોત્તરી.....33

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

04

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી.....35

1. India1 Payments 10,000 વ્હાઇટ-લેબલ ATM સેટ કર્યા.....35
2. શા માટે સરકાર લોકોને સ્ટારલિંક ઇન્ટરનેટ સેવાઓમાં સબસ્ક્રાઇબ ન કરવા માટે કહી રહી છે?.....35
3. રશિયન ડોર્કિંગ મોડ્યુલ ISS (International Space Station) પર પહોંચ્યું.....36
4. Women's Involvement in Science and Engineering Research(WISER)શું છે?.....36
5. 9મી BRICS વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી મંત્રીઓની બેઠક.....36
6. GJ 367b: ખગોળશાસ્ત્રીઓએ અલ્ટ્રા શોર્ટ ગ્રહ શોધ્યો.....37
7. SpaceX બ્લેકસ્કાય અને સ્ટારલિંક ઉપગ્રહોને વહન કરતું રોકેટ લોન્ચ કરે છે.....38
8. 2022થી એરપોર્ટ પર ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.....38
9. UAEએ રેકોર્ડ 80 રાફેલ જાઇટર જેટ (Rafale Jets) ખરીદ્યા.....38
10. ભારત-ITU સંયુક્ત સાયબર ડ્રિલ 2021: મુખ્ય મુદ્દાઓ.....39
11. સરકારે પેન્શનરો માટે 'અનોખી' ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી શરૂ કરી છે.....39
12. ભારતવિદેશીસહયોગથીએરક્રાફ્ટ માટે જેટ એન્જિન વિકસાવશે..40
13. પરમાણુશક્તિઅનેઆબોહવા..40
14. પ્રશ્નોત્તરી.....42

05

યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....44

1. કેરળ ટૂરિઝમ 'સ્ટ્રીટ' પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો.....44
2. 'ઝીરો ડિફેક્ટ, ઝીરો ઇફેક્ટ' સ્કીમ.....44
3. નીતિ આયોગે Multidimensional Poverty Index – MPI પર અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો.....45
4. સ્વદેશ પ્રોજેક્ટ.....46
5. શ્રેષ્ઠ યોજના: લક્ષિત વિસ્તારોમાં ઉચ્ચ શાળાઓમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે નિવાસી શિક્ષણ.....46
6. પીએમ મોદી દિલ્લી-દેહરાદૂન કોરિડોરનો શિલાન્યાસ કરશે..47
7. શિપ એક્વિઝિશન, ફાઇનાન્સિંગ અને લીઝિંગ: IFSCA રિપોર્ટ.....47
8. પ્રદર્શન, સિદ્ધિ અને વ્યવસાય યોજના..48
9. 'પીએમ મિત્ર' પાર્ક.....49
10. ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફિલપકાર્ટે સ્થાનિક વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવવા MoU પર હસ્તાક્ષર કર્યા.....50
12. Cost of Living Index 2021 બહાર પાડવામાં આવ્યો.....51
13. કાશ્મીરમાં નમદા ક્રાફ્ટને પુનર્જીવિત કરવાનોપાઇલટપ્રોજેક્ટ.....52
15. મણિપુરમાં વિશ્વનો સૌથી ઉંચો રેલ્વે બ્રિજ પિયર બનાવવામાં આવશે.....52
16. "Indian Young Water Professionals Programme"ની પ્રથમ આવૃત્તિ શરૂ કરવામાં આવી.....53
17. ઉજ્જવલા યોજના.....53
18. તારાઓમાં લિથિયમની વિપુલતા.....54
19. આરોગ્ય ખર્ચ પર NHA અહેવાલ.....55
20. આંધ્રપ્રદેશની વિધા દિવેના યોજના: મુખ્ય મુદ્દાઓ.....57
21. પ્રશ્નોત્તરી.....57

06

પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....61

1. ભૂગર્ભ જળનો અવક્ષય.....61
2. સફર.....62
3. ભારતના કૃષિ-આબોહવા ક્ષેત્રો (Agro-Climatic Zones of India): મુખ્ય મુદ્દાઓ.....63
4. પ્રશ્નોત્તરી.....64

icerajkotofficial
join official telegram channel

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkot

07

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....65

1. દિલ્હી સરકારે તીર્થયાત્રાની યોજનામાં કરતારપુર સાહિબ અને વેલંકન્નીનો સમાવેશ કર્યો છે.....65
2. નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટને બે યુનેસ્કો હેરિટેજ એવોર્ડ મળ્યા.....65
3. પાઈકાવિદ્રોહ:1817.....66
4. પ્રશ્નોત્તરી.....66

08

અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....68

1. 1 ડિસેમ્બર: વિશ્વ એઇડ્સ દિવસ (World AIDS Day).....68
2. EWS ધોરણોની સમીક્ષા કરવા માટે પેનલની રચના કરવામાં આવી છે.....68
3. શિલોંગના પ્રખ્યાત Cherry Blossom Festivalનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.....69
4. ઓમિક્રોન ખૂબ જ ઊંચું વૈશ્વિક જોખમ ઊભું કરે છે: WHO.....69
5. અંજુ બોબી જ્યોર્જ વર્લ્ડ એથ્લેટિક્સ તરફથી વુમન ઓફ ધ યર એવોર્ડ જીત્યો હતો.....70
6. 2 ડિસેમ્બર: રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસ.....70
7. નાગાલેન્ડ રાજ્ય સ્થાપના દિવસ.....71
8. લિયોનેલ મેસ્સીએ 7મો બેલોન ડી'ઓર (Ballon d'Or) એવોર્ડ જીત્યો.....72
9. 3 ડિસેમ્બર: વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day of Persons with Disabilities)....73
10. 4 ડિસેમ્બર: ભારતીય નૌકાદળ દિવસ (Indian Navy Day)73
11. ત્રણ-ડોઝ ZyCov-D 7 રાજ્યોમાં લોન્ચ કરવામાં આવશે.....74
12. INSACOG ને બુસ્ટર શોટ માટે સલાહ આપવામાં આવી છે.....74

13. ગીતા ગોપીનાથ IMFના પ્રથમ ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર બન્યા.....75
14. નેશનલ કેડેટ કોર્સ...75
15. ભારતમાં પુરૂષો કરતાં મહિલા મતદારોની ભાગીદારી વધુ: મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર.....76
16. ભારત-ફ્રેન્ચ સંયુક્ત લશ્કરી કવાયત 'શક્તિ 2021' (Ex SHAKTI-2021)નું સમાપન થયું.....77
17. ઇન્ડિયા યંગ વોટર પ્રોફેશનલ પ્રોગ્રામ.....77
18. ભારતીય મૂળના પરાગ અગ્રવાલ દ્વિતરના સીઈઓ બન્યા.....78
19. નાગાલેન્ડ: નાગરિકો માટે 'Call your Cop' મોબાઈલ એપ લોન્ચ કરવામાં આવી છે.....78
20. વિવેક જોહરી CBICના અધ્યક્ષ તરીકે નિયુક્ત.....79
21. ખાનગી બેંકો માટે RBIના નવા ધોરણો: મુખ્ય મુદ્દાઓ.....79
22. IFFI ખાતે છઠ્ઠા BRICS ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ પુરસ્કારો(BRICS Film Festival Awards)ની જાહેરાત કરવામાં આવી.....80
22. TRIFED અને વિદેશ મંત્રાલય દ્વારા ઇન્ડિયા કોન્કલેવનું આયોજન કરે છે.....80
22. પ્રશ્નોત્તરી.....80

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

ચેક રિપબ્લિક: પેટ્ર ફિઆલા (Petr Fiala)ને નવા વડાપ્રધાન તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા

- ચેક રિપબ્લિકના નવા વડાપ્રધાન તરીકે પેટ્ર ફિઆલાનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. ઓક્ટોબરમાં તેમની ચૂંટણીમાં જીત બાદ, રાષ્ટ્રપતિ મિલોસ ઝેમાને તેમને 28 નવેમ્બરના રોજ વડા પ્રધાન તરીકે નામાંકિત કર્યા.
- પેટ્ર ફિઆલા કેન્દ્ર-દક્ષીણપંથી ગઠબંધનનું નેતૃત્વ કરે છે.
- તેમણે કેટલાક ડાબેરી પક્ષોની મદદથી આઉટગોઈંગ વડા પ્રધાન એન્ડ્રેઝ બાબીસની હકાલપટ્ટી કરી હતી.

ફિઆલાનો પક્ષ

- ફિઆલા સિવિક ડેમોક્રેટિક પાર્ટી, ટોપ 09 પાર્ટી અને ક્રિશ્ચિયન ડેમોક્રેટ્સ નામના ત્રણ-પક્ષીય ગઠબંધનનું નેતૃત્વ કરે છે. આ જોડાણે તેમને ઓક્ટોબરમાં 27.8 ટકા મત મેળવ્યા હતા. ગઠબંધન ANO ચળવળને સાંકડી રીતે હરાવ્યું, જેનું નેતૃત્વ અબજોપતિ બાબીસ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

ચેક રિપબ્લિક (Czech Republic)

- ચેક રિપબ્લિકને ચેકિયા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે અને તે પહેલા બોહેમિયા તરીકે ઓળખાતું હતું. તે મધ્ય યુરોપમાં સ્થિત એક લેન્ડલોક દેશ છે. તે ઓસ્ટ્રિયા, જર્મની, પોલેન્ડ અને સ્લોવાકિયા સાથે સરહદો વહેંચે છે. તે એક એકાત્મક સંસદીય પ્રજાસત્તાક અને વિકસિત દેશ છે જેમાં અદ્યતન, ઉચ્ચ આવક ધરાવતા સામાજિક બજાર અર્થતંત્ર છે. તે એક કલ્યાણકારી રાજ્ય છે જેમાં યુરોપિયન સામાજિક મોડલ, ટ્યુશન-મુક્ત યુનિવર્સિટી શિક્ષણ અને સાર્વત્રિક આરોગ્ય સંભાળનો સમાવેશ થાય છે.

વિવિધ સૂચકાંકોમાં રેન્કિંગ

- ચેક રિપબ્લિક યુનાઈટેડ નેશન્સ અસમાનતા-વ્યવસ્થિત માનવ વિકાસ સૂચકાંકમાં 12મા ક્રમે છે, જ્યારે વિશ્વ બેંક માનવ મૂડી સૂચકાંકમાં 24મા ક્રમે છે. તે અમેરિકા કરતાં આગળ છે. તે OECD, NATO, EU અને OSCE ના સભ્ય છે.

યુએસ સેનેટે સરકારી શટડાઉન (Government Shutdown) મુલતવી રાખવાનું બિલ પસાર કર્યું

- યુએસ કોંગ્રેસે તાજેતરમાં સરકારી શટડાઉનને રોકવા માટે સ્ટોપ ગોપ બિલ પસાર કર્યું હતું. બિલે ફેબ્રુઆરીના મધ્ય સુધી ભંડોળ લંબાવ્યું. આ બિલ સામાન્ય રીતે પસાર કરવામાં આવે છે જેથી યુએસ સરકાર પાસે પૈસાની કમી ન રહે.
- સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, વ્યાપક COVID-19 રસીના પગલાંને કારણે યુએસ સરકાર પાસે ભંડોળ સમાપ્ત થઈ રહ્યું હતું. તેથી વધારાના ભંડોળની માંગણી કરવામાં આવી હતી. અને આમ સ્ટોપગોપ બિલ પસાર થયું. સ્ટોપગોપ એટલે કામચલાઉ માપ અથવા ટૂંકા ગાળાનું કરેક્શન.

યુએસમાં સરકારી શટડાઉન શું છે?

- યુ.એસ.માં સરકારી શટડાઉન ત્યારે થાય છે જ્યારે યુએસ સંસદ ભંડોળ કાયદો ઘડવામાં નિષ્ફળ જાય છે. ભંડોળ આગામી નાણાકીય વર્ષ માટે અથવા કામચલાઉ હોઈ શકે છે.
- અગાઉ, આવા શટડાઉન પ્રમુખ ઓબામાના કાર્યકાળ દરમિયાન (16 દિવસ માટે), પ્રમુખ બિલ ક્લિન્ટનના કાર્યકાળ (21 દિવસ) અને રાષ્ટ્રપતિ ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પના કાર્યકાળ (35 દિવસ) દરમિયાન થયા હતા.
- શટડાઉન સરકારી કાર્યક્રમો અને સેવાઓને વિક્ષેપિત કરે છે. આમાં સંસ્થાઓ અને રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનોને બંધ કરવાનો સમાવેશ થાય છે. તેમજ મજૂરીના કારણે ભારે નુકશાન થાય છે. તે નોંધપાત્ર આર્થિક વૃદ્ધિનું કારણ પણ બને છે.

સંસદ સભ્યો દ્વારા પ્રશ્નો સ્વીકારવાના નિયમો

- તાજેતરમાં સંસદ સભ્ય દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ પ્રશ્નને “રાષ્ટ્રીય હિતને ધ્યાનમાં રાખીને” નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.
- વધુમાં, છેલ્લા કેટલાક સત્રોમાં, સંસદના સભ્યો દ્વારા વારંવાર એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેમના પ્રશ્નોને ફગાવી દેવામાં આવ્યા છે.

પ્રશ્નો પૂછવાનો અધિકાર

- બંને ગૃહોમાં ચૂંટાયેલા સભ્યોને વિવિધ મંત્રાલયો અને વિભાગો પાસેથી તારાંકિત પ્રશ્નો, અતારાંકિત પ્રશ્નો, ટૂંકી સૂચના પ્રશ્નો અને ખાનગી સભ્યોના પ્રશ્નોના સ્વરૂપમાં માહિતી મેળવવાનો અધિકાર છે.
- દરેક બેઠકનો પ્રથમ કલાક સામાન્ય રીતે બંને ગૃહોમાં પ્રશ્નો પૂછવા અને જવાબ આપવા માટે સમર્પિત હોય છે અને તેને 'પ્રશ્નનો સમય' કહેવામાં આવે છે.
- રાજ્યસભાના અધ્યક્ષ અથવા લોકસભાના અધ્યક્ષને તે નક્કી કરવાની સત્તા છે કે શું કોઈ પ્રશ્ન અથવા ભાગ ગૃહના ધોરણો હેઠળ સ્વીકાર્ય છે અને તે કોઈપણ પ્રશ્ન અથવા પ્રશ્નના ભાગને નામંજૂર કરી શકે છે.

પ્રશ્નો સ્વીકારવાના નિયમો

- રાજ્યસભામાં:
- રાજ્યસભામાં પ્રશ્નોની સ્વીકાર્યતા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં કાર્યપ્રણાલી અને વ્યવસાયના આચારના નિયમોના નિયમ 47-50 દ્વારા સંચાલિત થાય છે.
- પ્રશ્નો વિવિધ માપદંડો વચ્ચે “પોઈન્ટ, વિશિષ્ટ અને માત્ર એક મુદ્દા સુધી મર્યાદિત હોવા જોઈએ”.
- લોકસભા:
- લોકસભામાં પ્રશ્નોની સૂચના મળ્યા બાદ બેલેટ પેપર દ્વારા પ્રાથમિકતા નક્કી કરવામાં આવે છે.
- લોકસભામાં કાર્યપ્રણાલી અને કારોબારના નિયમોના નિયમ 41-44 હેઠળ સ્વીકાર્યતા માટે પ્રશ્નોની તપાસ કરવામાં આવે છે.
- લોકસભામાં જે પ્રશ્નો સ્વીકારવામાં આવતા નથી તેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:
- જે પુનરાવર્તિત થાય છે અથવા જેનો પહેલા જવાબ આપવામાં આવ્યો હોય;
- કોઈપણ કોર્ટ અથવા સંસદીય સમિતિ સમક્ષ ચુકાદા માટે પડતર હોય તેવી બાબતો.

પ્રશ્નોની શ્રેણી

- તારાંકિત પ્રશ્ન (એક ફૂદડી દ્વારા અલગ):
- તારાંકિત પ્રશ્નોના જવાબો મૌખિક રીતે પૂરક પ્રશ્નો દ્વારા અનુસરવામાં આવે છે.
- અતારાંકિત પ્રશ્ન:
- અતારાંકિત પ્રશ્નોના કિસ્સામાં લેખિત અહેવાલ જરૂરી છે, તેથી તેના પછી પૂરક પ્રશ્નો પૂછી શકાતા નથી.
- ટૂંકી સૂચના પ્રશ્નો:
- આ એવા પ્રશ્નો છે જે ઓછામાં ઓછા 10 દિવસ પહેલા સૂચના આપીને પૂછવામાં આવે છે. તેમના જવાબ પણ મૌખિક રીતે આપવામાં આવે છે.

- ખાનગી સભ્યો તરફથી વારંવાર પૂછાતા પ્રશ્નો:
- આવા પ્રશ્નો એવા સભ્યો પાસેથી પૂછવામાં આવે છે જેઓ મંત્રી પરિષદના સભ્ય નથી, પરંતુ કોઈપણ બિલ, ઠરાવ અથવા ગૃહના કોઈ ચોક્કસ કામકાજ માટે જવાબદાર છે.

લવિચ્છ

- બંધારણની કલમ 75 હેઠળ સંસદમાં પ્રશ્નો પૂછવા એ ગૃહના સભ્યનો બંધારણીય અધિકાર છે. આ દૃષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે તો સંસદમાં પ્રશ્નકાળ અલગ સ્તરે થાય છે.
- એક રીતે, દરેક પ્રશ્નોત્તરી કલાક એ અર્થમાં પ્રત્યક્ષ પ્રકારની લોકશાહીની અભિવ્યક્તિ છે કે લોકોનું પ્રતિનિધિત્વ શાસનની બાબતો પર સરકારને સીધો પ્રશ્ન કરવાનો છે અને સરકાર ગૃહમાં પ્રશ્નોના જવાબ આપવા માટે બંધાયેલી છે.
- સંબંધિત સત્તાવાળાઓએ પ્રશ્ન શા માટે નકારી કાઢવો જોઈએ તેનું યોગ્ય કારણ પણ જણાવવું જોઈએ. ગૃહના વિશેષાધિકારને કારણે RTI દ્વારા પણ આ કારણને એક્સેસ કરી શકાતું નથી અને તેને કોર્ટમાં લઈ જવાનું પણ મુશ્કેલ છે.

ખાનગી સભ્યનું બિલ

- તાજેતરમાં રાજ્યસભામાં, પ્રસ્તાવના ખાનગી સભ્યો બિલના સુધારા માટે (Private Member's Bill) ની વિશાળ શ્રેણીને મંજૂરી આપવાનો નિર્ણય અનામત રાખ્યો હતો.
- વિધેયકની પ્રસ્તાવનામાં “સ્થિતિ અને તકની સમાનતા” (EQUALITY of status and of opportunity) શબ્દોને “જન્મ લેવાની, ઉછેરવાની, શિક્ષિત થવાની, નોકરી મેળવવાની અને આદર સાથે વર્તે તેવી તકની સ્થિતિ અને સમાનતા.” (EQUALITY of status and of opportunity to be born, to be fed, to be educated, to get a job and to be treated with dignity) તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવશે.

પ્રસ્તાવનાની સુધારણા

- બંધારણના એક ભાગ તરીકે, બંધારણની કલમ 368 હેઠળ પ્રસ્તાવનામાં સુધારો કરી શકાય છે, પરંતુ પ્રસ્તાવનાના મૂળભૂત માળખામાં સુધારો કરી શકાતો નથી.
- કેશવાનંદ ભારતી વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય, 1973 માં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા મુજબ, સંસદ બંધારણના મૂળભૂત માળખાને બદલી શકતી નથી.
- બંધારણની રચના પ્રસ્તાવનાના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે. અત્યાર સુધી પ્રસ્તાવનામાં માત્ર એક જ વાર 42મા સુધારા અધિનિયમ, 1976 દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.

- તેમાં ત્રણ નવા શબ્દો ઉમેરાયા - સમાજવાદી, બિનસાંપ્રદાયિક અને અખંડિતતા.

પરિચય

- કેન્દ્રીય કેબિનેટમાં મંત્રી ન હોય તેવા સંસદ સભ્ય(Member of Parliament-MP)ને ખાનગી સભ્ય તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- તેનો ડ્રાફ્ટ તૈયાર કરવાની જવાબદારી સંબંધિત સભ્યની છે. તેને ગૃહમાં રજૂ કરવા માટે એક મહિનાની નોટિસની જરૂર છે.
- સરકારી બિલો/જાહેર બિલો કોઈપણ દિવસે રજૂ કરી શકાય છે અને તેની ચર્ચા થઈ શકે છે, ખાનગી સભ્યોના બિલની રજૂઆત અને ચર્ચા માત્ર શુક્રવારે જ થઈ શકે છે.
- બહુવિધ બિલના કિસ્સામાં, જે ક્રમમાં બિલ રજૂ કરવામાં આવે છે તે નક્કી કરવા માટે બેલેટ સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- ખાનગી સભ્યોના બિલો અને ગતિવિધિઓ પરની સંસદીય સમિતિ આવા તમામ ખરડાઓની તપાસ કરે છે અને તેમની તાકીદ અને મહત્વના આધારે તેનું વર્ગીકરણ કરે છે.
- ગૃહ દ્વારા તેનો અસ્વીકાર સરકારમાં સંસદીય વિશ્વાસ અથવા તેના રાજીનામા પર કોઈ અસર કરતું નથી.
- ચર્ચાના નિષ્કર્ષ પર, બિલનું સંચાલન કરનાર સભ્ય સંબંધિત મંત્રીની વિનંતી પર તેને પાછું ખેંચી શકે છે અથવા તે તેના પસાર થવાનું પસંદ કરી શકે છે.

અગાઉના ખાનગી બિલો

- છેલ્લી વખત 1970માં બંને ગૃહો દ્વારા ખાનગી સભ્યનું બિલ પસાર કરવામાં આવ્યું હતું.
- તે 'સુપ્રિમ કોર્ટ (કિમિનલ એપેલેટ અધિકારક્ષેત્રનું વિસ્તરણ) બિલ, 1968' હતું.
- 14 ખાનગી સભ્ય બિલો - જેમાંથી પાંચ રાજ્યસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા, હવે કાયદા બની ગયા છે. કેટલાક અન્ય ખાનગી કાયદાઓ જે કાયદો બની ગયા છે તેમાં સમાવેશ થાય છે-
- લોકસભાની કાર્યવાહી (પ્રકાશનનું રક્ષણ) બિલ, 1956.
- સંસદના સભ્યોના પગાર અને ભથ્થાં (સુધારા) બિલ, 1964, લોકસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું.
- ભારતીય ઇંડ સંહિતા (સુધારા) બિલ, 1967 રાજ્યસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

મહત્વ

- પ્રાઈવેટ મેમ્બર્સ બિલનો હેતુ સરકારનું ધ્યાન એ તરફ દોરવાનો છે કે, સાંસદોના મતે (મંત્રીઓ ઉપરાંત) શું એક મહત્વપૂર્ણ મુદ્દો છે અને જેમાં કાયદાકીય હસ્તક્ષેપની જરૂર છે.
- આમ તે જાહેર બાબતો પર વિરોધ પક્ષના વલણને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

ગ્રેટર ટીપરલેન્ડ: ત્રિપુરા

- તાજેતરમાં ત્રિપુરામાં ઘણા આદિવાસી સંગઠનોએ આ પ્રદેશમાં સ્વદેશી સમુદાયો માટે ગ્રેટર ટીપરલેન્ડના અલગ રાજ્યની માંગણી માટે હાથ મિલાવ્યા છે.
- ટીપ્રા (TIPRA) મોથા (ટીપ્રા ઈન્ડિજનસ પ્રોગ્રેસિવ રિજનલ એલાયન્સ) અને IPFT (ઈન્ડિજનસ પીપલ્સ ફ્રન્ટ ઓફ ત્રિપુરા) એ આ હેતુ માટે એક રાજકીય પક્ષની રચના કરી છે.

માંગ

- પક્ષો 'ગ્રેટર ટીપરલેન્ડ'ના રૂપમાં ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યના સ્થાનિક સમુદાયો માટે એક અલગ રાજ્યની માંગ કરી રહ્યા છે.
- તેઓ ઈચ્છે છે કે કેન્દ્ર બંધારણની કલમ 2 અને 3 હેઠળ અલગ રાજ્ય બનાવે.
- ત્રિપુરામાં 19 સૂચિત અનુસૂચિત જાતિઓમાં ત્રિપુરી (ટિપ્રા અને ટિપ્રાસ) સૌથી મોટી છે.
- 2011ની વસ્તી ગણતરી મુજબ, રાજ્યમાં ઓછામાં ઓછા 5.92 લાખ ત્રિપુરીઓ છે, ત્યારબાદ બ્રુ અથવા રેઆંગ (1.88 લાખ) અને જમાતિયા (83,000) છે.

અનુચ્છેદ 2 અને 3

- અનુચ્છેદ 2 : સંસદ તેને યોગ્ય લાગે તેવા નિયમો અને શરતો પર કાયદા દ્વારા નવા રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની સ્થાપના કરી શકે છે.
- જો કે સંસદ કાયદો પસાર કરીને નવો કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ બનાવી શકતી નથી, પરંતુ આ બંધારણીય સુધારા દ્વારા જ થઈ શકે છે.
- સિક્કિમ (અગાઉ ભારતમાં ન હતું) જેવા રાજ્યને કલમ 2 હેઠળ દેશનો ભાગ બનાવવામાં આવ્યો છે.
- અનુચ્છેદ 3 : આ હેઠળ, સંસદને નવા રાજ્યોની રચના અને વર્તમાન રાજ્યોના પરિવર્તન સંબંધિત કાયદા બનાવવા માટે સત્તા આપવામાં આવી છે.

તાત્કાલિક કારણ

- રાજકારણમાં વિકાસના મંથન પાછળના બે મુખ્ય કારણો છે ટીપ્રા મોથાનો ઉદય અને 2023ની શરૂઆતમાં વિધાનસભાની ચૂંટણી.

ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ

- ત્રિપુરા એ 13મી સદીના અંતથી 1949માં ભારત સરકાર સાથેના વિલીનીકરણ પર હસ્તાક્ષર થયા ત્યાં સુધી માણિક્ય વંશ દ્વારા શાસિત રાજ્ય હતું.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- આ માંગ રાજ્યના વસ્તી વિષયક ફેરફારોના સંદર્ભમાં સ્વદેશી સમુદાયોની ચિંતામાંથી ઉદ્ભવે છે જેણે તેમને લઘુમતી બનાવ્યા છે.
- 1947 અને 1971 વચ્ચે પૂર્વ પાકિસ્તાનમાંથી બંગાળીઓના વિસ્થાપનને કારણે આવું બન્યું હતું.
- ત્રિપુરામાં આદિવાસી વસ્તી 1881માં 63.77% થી ઘટીને 2011 સુધીમાં 31.80% થઈ ગઈ.
- મધ્યવર્તી દાયકાઓમાં, વંશીય સંઘર્ષ અને ઉગ્રવાદે રાજ્યને પકડ્યું, જે બાંગ્લાદેશ સાથે લગભગ 860-કિમી લાંબી સરહદ વહેંચે છે.
- યુનાઈટેડ ફોરમે એ પણ ધ્યાન દોર્યું છે કે આદિવાસી લોકોને માત્ર લઘુમતીમાં ફેરવવામાં આવ્યા નથી, પરંતુ માણિક્ય વંશના છેલ્લા રાજા બીર બિક્રમ કિશોર દેબબરમન દ્વારા તેમના માટે આરક્ષિત જમીનમાંથી પણ તેઓને હાંકી કાઢવામાં આવ્યા છે.

આ સમસ્યાને ઉકેલવા માટેની પહેલ

- ત્રિપુરા આદિજાતિ વિસ્તાર સ્વાયત્ત જિલ્લા પરિષદ:
- ત્રિપુરા ટ્રાઈબલ એરિયાઝ ઓટોનોમસ ડિસ્ટ્રિક્ટ કાઉન્સિલ (TTAADC)ની રચના આદિવાસી સમુદાયોના અધિકારો અને સાંસ્કૃતિક વારસાની રક્ષા કરવા અને વિકાસ સુનિશ્ચિત કરવા બંધારણની છઠ્ઠી અનુસૂચિ હેઠળ વર્ષ 1985માં કરવામાં આવી હતી.
- 'ગ્રેટર ટીપરલેન્ડ' એવી પરિસ્થિતિની કલ્પના કરે છે જેમાં સમગ્ર TTAADC પ્રદેશ એક અલગ રાજ્ય હશે. તે ત્રિપુરા અને અન્ય આદિવાસી સમુદાયોની બહાર રહેતા લોકોના અધિકારોને સુરક્ષિત કરવા માટે સમર્પિત સંસ્થાઓની પણ દરખાસ્ત કરે છે.
- TTAADC, જે કાયદાકીય અને કારોબારી સત્તા ધરાવે છે, તે રાજ્યના ભૌગોલિક વિસ્તારના લગભગ બે તૃતીયાંશ ભાગને આવરી લે છે.
- કાઉન્સિલમાં 30 સભ્યો હોય છે જેમાંથી 28 ચૂંટાય છે જ્યારે બે ગવર્નર દ્વારા નામાંકિત કરવામાં આવે છે.
- આરક્ષણ:
- ઉપરાંત, રાજ્યની 60 વિધાનસભા બેઠકોમાંથી, 20 અનુસૂચિત જનજાતિ માટે અનામત છે.
- ઉત્તર પૂર્વની અન્ય માંગણીઓ:
- ગ્રેટર નાગાલિમ (અરુણાચલ પ્રદેશ, મણિપુર, આસામના ભાગો અને મ્યાનમાર)
- બોડોલેન્ડ (આસામ)
- આદિજાતિ સ્વાયત્તતા મેઘાલય

ભવિષ્ય

- રાજકીય બાબતોને બદલે આર્થિક અને સામાજિક શક્યતાઓને પ્રાથમિકતા આપવી જોઈએ.

- સરમુખત્યારશાહી માંગણીઓ તપાસવા માટે કેટલાક સ્પષ્ટ માપદંડો અને સલામતી હોવા જોઈએ.
- ધર્મ, જાતિ, ભાષા અથવા બોલીને બદલે, નવા રાજ્યની માંગણીઓ સ્વીકારવા માટે વિકાસ, વિકેન્દ્રીકરણ અને શાસન જેવી લોકતાંત્રિક ચિંતાઓને કાયદેસર આધાર આપવાનું વધુ સારું છે.
- આ ઉપરાંત, વિકાસ અને શાસનનો અભાવ જેવી મૂળભૂત સમસ્યાઓ જેમ કે સત્તાનું કેન્દ્રીકરણ, ભ્રષ્ટાચાર, વહીવટી બિનકાર્યક્ષમતા વગેરે પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.

ન્યાયાધીશ બિલ (Judges Bill) લોકસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- કેન્દ્રીય કાયદા મંત્રી કિરેન રિજિજુ દ્વારા જજ બિલ લોકસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આ બિલ હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશો (સેલેરી અને કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસ) એક્ટ અને સુપ્રીમ કોર્ટના જજ (સેલેરી અને કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસ) એક્ટમાં સુધારો કરશે.

ન્યાયાધીશ બિલ શું?

- આ બિલ સ્પષ્ટતા લાવવા માંગે છે કે શું સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશો ચોક્કસ વય પ્રાપ્ત કરવા પર વધારાના પેન્શન માટે હકદાર છે. હાલમાં, દરેક નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ અથવા તેમના પરિવાર (તેમના મૃત્યુ પછી) પેન્શનની વધારાની રકમ માટે હકદાર છે. તેને સામાન્ય રીતે ફેમિલી પેન્શન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

શું છે મામલો? શા માટે સ્પષ્ટતાની જરૂર છે?

- હાલમાં, હાઈકોર્ટ અને સુપ્રીમ કોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશોને 80 વર્ષ અથવા 85 વર્ષ અથવા 90 વર્ષ અથવા 95 વર્ષ અથવા 100 વર્ષ પૂર્ણ કરવા પર વધારાનું પેન્શન આપવામાં આવે છે. આ પેન્શનના સ્લેબ છે. હવે મૂંઝવણ એ છે કે પેન્શન મહિનાના પ્રથમ દિવસથી આપવું જોઈએ જ્યારે તે વય પૂર્ણ કરે કે મહિનાના પ્રથમ દિવસે જ્યારે તે વયમાં પ્રવેશ કરે. આ વિધેયકમાં આ મુદ્દા અંગે સ્પષ્ટતાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

બિલ કઈ સ્પષ્ટતા આપે છે?

- બિલમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે પેન્શન ઉંમર પૂર્ણ થયાના પહેલા દિવસે આપવામાં આવશે, શરૂઆતમાં નહીં. આ માટે કલમ 17B અને કલમ 16Bનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

આ અંગે કોર્ટ શું કહે છે?

- 2018માં, ગૌહાટી હાઈકોર્ટ નક્કી કર્યું હતું કે પેન્શનનો વધારાનો જથ્થો તે સ્ત્રેબમાં દાખલ થયો તે દિવસથી ઉપલબ્ધ કરવામાં આવશે (80 વર્ષ અથવા 85 વર્ષ, વગેરે).
- 2020માં મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટ પણ આવો જ ચુકાદો આપ્યો હતો.

તેમના પગાર અંગે બંધારણીય જોગવાઈઓ શું છે?

- સુપ્રીમ કોર્ટના જજોનો પગાર કલમ 125ના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે. કલમ 125 જણાવે છે કે સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશોનો પગાર સંસદ દ્વારા કાયદા દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે. ઉપરાંત, ગેરહાજરીની રજા અને પેન્શનના સંદર્ભમાં ન્યાયાધીશોને આપવામાં આવતા વિશેષાધિકારો અને ભથ્થાઓ અંગે સંસદ નિર્ણય કરશે.

ઉત્તરાખંડ સરકારે ચારધામ દેવસ્થાનમ મેનેજમેન્ટ એક્ટ પાછો ખેંચ્યો

- ઉત્તરાખંડ સરકારે તાજેતરમાં ચાર ધામ દેવસ્થાનમ મેનેજમેન્ટ એક્ટ (Char Dham Devasthanam Management Act) પાછો ખેંચી લીધો છે. વિશ્વ હિન્દુ પરિષદ અને મુખ્ય મંદિરોના પૂજારીઓ અને અન્ય હિસ્સેદારોના વિરોધને કારણે આ કાયદો પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો.

ચાર ધામ એક્ટ શું છે?

- ઉત્તરાખંડ રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ચાર ધામ ધર્મીય મેનેજમેન્ટ એક્ટ 2019ને કાયદામાં ઘડવામાં આવ્યો હતો.
- આ અધિનિયમને કારણે ઉત્તરાખંડ ચાર ધામ દેવસ્થાનમ બોર્ડ નામના બોર્ડની રચના થઈ. આ બોર્ડ કેદારનાથ, બદ્રીનાથ, ગંગોત્રી અને યમુનોત્રીના ચાર ધામ અને અન્ય 49 મંદિરોને તેના દાયરામાં લાવ્યા.
- મુખ્ય પ્રધાન આ બોર્ડના અધ્યક્ષ હતા અને ધાર્મિક બાબતોના પ્રધાન ઉપપ્રમુખ હતા. યમુનોત્રી અને ગંગોત્રીના બે ધારાસભ્યો આ બોર્ડના સભ્ય હતા અને એક વરિષ્ઠ IAS અધિકારી મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી હતા.
- આ બોર્ડ મંદિરોના સંચાલન માટે જવાબદાર હતું. તેની પાસે નીતિઓ ઘડવાની, ખર્ચ મંજૂર કરવાની, બજેટ તૈયાર કરવાની સત્તા હતી. ઉપરાંત, બોર્ડને મંદિરના આભૂષણો અને મિલકતોની સલામત કસ્ટડી માટે નિર્દેશો જારી કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી.

ચાર ધામ એક્ટ પહેલા મંદિરોનું સંચાલન કેવી રીતે કરવામાં આવતું હતું?

- આ કાયદા પહેલા, મંદિરોનું સંચાલન શ્રી બદ્રીનાથ-શ્રી કેદારનાથ અધિનિયમ, 1939 હેઠળ થતું હતું. આ અધિનિયમ હેઠળ, શ્રી બદ્રીનાથ-શ્રી કેદારનાથ મંદિર સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી. આ સમિતિનું નેતૃત્વ સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલ વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમિતિ મંદિરોમાં અને તેની આસપાસના ભંડોળ, દાન અને વિકાસ કાર્યોને લગતા નિર્ણયો લેવા માટે જવાબદાર હતી.

ચાર ધામ એક્ટ શા માટે પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યો?

- શ્રી બદ્રીનાથ-શ્રી કેદારનાથ અધિનિયમ, 1939ની મોટાભાગની જોગવાઈઓ વર્તમાન સંદર્ભમાં સુસંગત ન હતી. આમ, ચાર ધામ બિલની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી. તેનો હેતુ મંદિરોને કાર્યાલય કરવાનો હતો.

શા માટે પૂજારીઓ અને અન્ય હિતધારકોએ ચાર ધામ એક્ટનો વિરોધ કર્યો?

- વિરોધીઓના જણાવ્યા અનુસાર સરકાર મંદિરના નાણાકીય અને નીતિ વિષયક નિર્ણયો પર નિયંત્રણ રાખવા માંગે છે. ગંગોત્રી અને યમુનોત્રીમાં મંદિરો અગાઉ સ્થાનિક ટ્રસ્ટોના નિયંત્રણ હેઠળ હતા. ભક્તો દ્વારા આપવામાં આવતા દાનમાં સરકારનો કોઈ હિસ્સો નહોતો.

ડેમ સેફ્ટી બિલ: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- ડેમ સેફ્ટી બિલ રાજ્યસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. આ બિલનો ઉદ્દેશ્ય દેશમાં બંધોનું નિરીક્ષણ, સર્વેક્ષણ, જાળવણી અને સંચાલન કરવાનો છે. કારણ કે મોટાભાગના ડેમ 100 વર્ષથી વધુ જૂના છે.
- આ બિલમાં બે રાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ છે. તેઓ ડેમ સેફ્ટી પરની નેશનલ કમિટી (National Committee on Dam Safety) અને નેશનલ ડેમ સેફ્ટી ઓથોરિટી (National Dam Safety Authority) છે.
- નેશનલ કમિટી ઓન ડેમ સેફ્ટી નીતિઓ ઘડશે અને ડેમ સેફ્ટી સંબંધિત નિયમોની ભલામણ કરશે.
- નેશનલ ડેમ સેફ્ટી ઓથોરિટી રાષ્ટ્રીય સમિતિ દ્વારા ઘડવામાં આવેલી નીતિઓનો અમલ કરે છે. ઉપરાંત, તે રાજ્યની ડેમ સુરક્ષા સંસ્થાઓને તકનીકી સહાય પૂરી પાડશે.
- બિલમાં રાજ્યની બે સંસ્થાઓ પણ હશે. તેઓ ડેમ સેફ્ટી પરની સ્ટેટ કમિટી અને સ્ટેટ ડેમ સેફ્ટી ઓથોરિટી છે. આ સમિતિઓ અને સત્તાધિકારીઓના કાર્યો રાજ્ય સ્તરે મર્યાદિત છે અને તેઓ રાષ્ટ્રીય સમિતિઓ અને સત્તાવાળાઓ જેવા જ કાર્યો કરે છે.

બંધારણીય માન્યતા

- રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી 17 મુજબ, રાજ્યો સિંચાઈ, પાણી પુરવઠા, નહેરો, પાળા, ડ્રેનેજ, પાણીની શક્તિ અને જળ સંગ્રહ અંગેના કાયદાઓ બનાવવા માટે હકદાર છે.
- યુનિયન લિસ્ટની એન્ટ્રી 56 મુજબ, સંસદને નદીના તટપ્રદેશ અને આંતર-રાજ્ય નદીઓના નિયમન પર કાયદો બનાવવાની પરવાનગી છે.
- કલમ 252 સંસદને રાજ્ય સૂચિમાંના વિષયો પર કાયદો બનાવવાની મંજૂરી આપે છે જો બે કે તેથી વધુ રાજ્યો કાયદાની જરૂર હોય તેવા ઠરાવો પસાર કરે છે. આ મામલામાં પશ્ચિમ બંગાળ અને આંધ્રપ્રદેશ ડેમ સેફ્ટી અંગે કાયદો બનાવવાની માંગ કરતો ઠરાવ પસાર કર્યો છે.

બિલમાં સંસ્થાઓના અધિનિયમો

- નેશનલ ડેમ સેફ્ટી ઓથોરિટી અને નેશનલ ડેમ સેફ્ટી કમિટીનાં કાર્યો નીચે મુજબ છે;
- રાજ્ય બંધ સુરક્ષા સંસ્થાઓ વચ્ચેના મુદ્દાઓનું નિરાકરણ
- ડેમની નિષ્ફળતાની સંભવિત અસરનું મૂલ્યાંકન
- ડેમ પુનર્વસન કાર્યક્રમોનું નિરીક્ષણ કરવું

CBI તપાસ માટે રાજ્યોની સંમતિ

- તાજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટની બેન્ચે એક કેસનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો જેમાં સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન (CBI) એ ઘણા રાજ્યો દ્વારા CBIને આપવામાં આવેલી 'સામાન્ય સંમતિ' પાછી ખેંચવા પર ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશની વિચારણા માટે એફિડેવિટ દાખલ કરી હતી.

સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન (CBI)

- CBIની સ્થાપના વર્ષ 1963માં ગૃહ મંત્રાલયના ઠરાવ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- હવે CBI કર્મચારી અને તાલીમ વિભાગ (Department of Personnel and Training-DoPT), કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ આવે છે.
- ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ (1962-1964) પર સંથાનમ સમિતિ દ્વારા CBIની સ્થાપનાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.
- CBI કોઈ વૈધાનિક સંસ્થા નથી. તે તેની સત્તાઓ દિલ્હી સ્પેશિયલ પોલીસ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટ, 1946માંથી મેળવે છે.
- Central Bureau of Investigation (CBI) એ કેન્દ્ર સરકારની પ્રીમિયર તપાસ એજન્સી છે.
- તે સેન્ટ્રલ વિજિલન્સ કમિશન અને લોકપાલને પણ સહાય પૂરી પાડે છે.

- તે ભારતમાં નોડલ પોલીસ એજન્સી પણ છે જે ઇન્ટરપોલના સભ્ય દેશો વતી તપાસનું સંકલન કરે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- સંમતિ પાછી ખેંચી: આઠ રાજ્યોએ તેમના પ્રદેશોમાં તપાસ શરૂ કરવા માટે CBI પાસેથી સંમતિ પાછી ખેંચી લીધી છે.
- આઠ રાજ્યો - પશ્ચિમ બંગાળ, મહારાષ્ટ્ર, કેરળ, પંજાબ, રાજસ્થાન, ઝારખંડ, છત્તીસગઢ અને મિઝોરમ - તેમના પ્રદેશોમાં તપાસ શરૂ કરવા માટે CBIની સંમતિ પાછી ખેંચી લીધી છે.
- CBIનો તર્ક: CBIના મતે, કેન્દ્રીય કર્મચારીઓ અને વિવિધ રાજ્યોના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં કામ કરતા ઉપક્રમો સામેના ભ્રષ્ટાચારના આરોપોની તપાસના સંબંધમાં સંમતિની આવી વ્યાપક પાછી ખેંચી લેવાથી તે નિરર્થક છે.
- જ્યારે રાજ્યોના પ્રતિભાવો મુખ્યત્વે કેન્દ્ર સરકારની તેની એજન્સીઓને રોજગારી આપવાના રાજકારણ સામે રાજકીય-કાનૂની રિંગ-ફેન્સિંગનું કાર્ય હતું, ત્યારે કેટલાક રાજ્યો દ્વારા સામાન્ય સર્વસંમતિ પાછી ખેંચી લેવાથી CBI વિકૃત થઈ છે.

રાજ્ય સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલી સંમતિ અંગે

- કાનૂની અને બંધારણીય આધાર: દિલ્હી સ્પેશિયલ પોલીસ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટ 1946ની કલમ 6 મુજબ, જે હેઠળ CBI કાર્ય કરે છે, CBI તપાસને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની બહાર લંબાવવા માટે રાજ્યની સંમતિ જરૂરી છે.
- CBIનો કાનૂની પાયો યુનિયન લિસ્ટની એન્ટ્રી 80 પર આધારિત હોવાનું કહેવાય છે જે એક રાજ્યના પોલીસ દળની સત્તાને બીજા રાજ્યના કોઈપણ વિસ્તારમાં વિસ્તારવાની જોગવાઈ કરે છે, પરંતુ તેની પરવાનગી વિના નહીં.
- “પોલીસ” એ બંધારણની સાતમી અનુસૂચિ હેઠળ રાજ્યની યાદીમાં પ્રવેશ 2 છે.

સંમતિના પ્રકારો

- CBI દ્વારા તપાસ માટે બે પ્રકારની સંમતિ લેવાની રહેશે.
- સામાન્ય સંમતિ: જ્યારે કોઈ રાજ્ય કેસની તપાસ માટે CBIને સામાન્ય સંમતિ (દિલ્હી સ્પેશિયલ પોલીસ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટની કલમ 6) આપે છે, ત્યારે એજન્સીએ જ્યારે પણ તે રાજ્યમાં દાખલ થાય છે ત્યારે કેસની નવી તપાસ કરવી જરૂરી છે. તપાસના સંબંધમાં પરવાનગી જરૂરી નથી.
- ભ્રષ્ટાચાર અથવા હિંસાના કિસ્સામાં તે સરળ તપાસને સરળ બનાવવા માટે સામાન્ય સંમતિ આપવામાં આવે છે.
- ચોક્કસ સંમતિ: જ્યારે સામાન્ય સંમતિ પાછી ખેંચવામાં આવે છે, ત્યારે CBIએ સંબંધિત રાજ્ય સરકાર પાસેથી તપાસ માટે દરેક કેસ માટે સંમતિ મેળવવાની જરૂર છે.

- જો ચોક્કસ સંમતિ આપવામાં નહીં આવે, તો CBI અધિકારીઓને તે રાજ્યમાં દાખલ થવા પર પોલીસની સત્તા રહેશે નહીં.
- તે CBI દ્વારા સરળ તપાસમાં અવરોધ ઊભો કરે છે.

સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો

- એડવાન્સ ઈન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ કેસ, 1970 (Advance Insurance Co. Ltd case, 1970)માં બંધારણીય બેંચે ઠરાવ્યું હતું કે 'રાજ્ય'ની વ્યાખ્યામાં કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- તેથી, CBI, દિલ્હી સ્પેશિયલ પોલીસ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટ, 1946 હેઠળ માન્યતા પ્રાપ્ત કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટે રચાયેલ એક દળ હોવાથી, તેમની સંમતિથી જ રાજ્યો અને પ્રદેશોમાં તપાસ કરી શકે છે.

બાકી તપાસ પર અસર

- સામાન્ય સંમતિ પાછી ખેંચી લેવાથી પેનિંગ તપાસ (કાઝી લેન્ડ્યુપ દોરજી વિ. CBI, 1994) અથવા અન્ય કોઈપણ રાજ્યમાં નોંધાયેલા કેસો પર અસર થતી નથી, જેના સંદર્ભમાં તપાસ તે પ્રદેશમાં થાય છે કે જેણે સામાન્ય સંમતિ પાછી ખેંચી લીધી છે અને ન તો તે CBI તપાસનો આદેશ આપવા માટે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી હાઈકોર્ટની સત્તાને મર્યાદિત કરે છે.

ભવિષ્ય

- મૂળભૂત અવરોધ કાયદામાં રહેલો છે જે CBIને ફેડરલ પોલીસ ફોર્સ તરીકે સ્પષ્ટપણે પરિકલ્પના કરતું નથી.
- ભ્રષ્ટાચાર વિરુદ્ધ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંમેલન કે જેના પર ભારત સહી કરે છે તે તમામ સ્તરે ભ્રષ્ટાચારનો સામનો કરવા માટે કડક નિષ્પક્ષ પગલાંની જરૂર છે.
- ઘણા રાજ્યો દ્વારા સંમતિ પાછી ખેંચી લેવાના કિસ્સામાં, વડા પ્રધાન દ્વારા સર્વસંમતિથી રચવામાં આવેલી એક સમિતિ જેમાં વિપક્ષના નેતા અને ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશનો સમાવેશ થાય છે, તે CBI વડાની નિમણૂકની પ્રક્રિયાને ચાલુ રાખીને, સ્પષ્ટ સત્તાઓ અને સ્વાયત્તતા સાથે ફેડરલ એજન્સી બનાવવા માટે કાયદાકીય પગલા તરફ દોરી શકે છે.
- આવા કાયદાના કિસ્સામાં, દિલ્હી સ્પેશિયલ પોલીસ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટની કલમ 6 સ્પષ્ટ કાનૂની જોગવાઈ માટે માર્ગ મોકળો કરી શકે છે જે ન્યાયી તપાસ અને કાર્યવાહીની ખાતરી આપે છે.

સંસદે કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ, 2021 પસાર કર્યું

- 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, ભારતીય સંસદે શિયાળુ સત્રના પ્રથમ દિવસ દરમિયાન કૃષિ કાયદા રદ કરવાનું બિલ, 2021 પસાર કર્યું.
- ખેડૂતોના એક વર્ષ લાંબા વિરોધ બાદ કેન્દ્રના ત્રણ કૃષિ કાયદાને રદ કરવામાં આવ્યા છે.
- કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ 2021 કેન્દ્રીય કૃષિ પ્રધાન નરેન્દ્ર સિંહ તોમરે રાજ્યસભામાં રજૂ કર્યું હતું.

કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ, 2021

- કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ, 2021 ત્રણ કૃષિ કાયદાઓને રદ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે પસાર કરવામાં આવ્યું હતું, એટલે કે,
- ભાવ ખાતરી અને કૃષિ સેવાઓ અધિનિયમ, 2020 પર ખેડૂતો (સશક્તિકરણ અને સંરક્ષણ) કરાર
- ખેડૂત ઉત્પાદન વેપાર અને વાણિજ્ય (પ્રમોશન અને સુવિધા) અધિનિયમ, 2020
- આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ (સુધારો) અધિનિયમ, 2020.
- આ બિલમાં આવશ્યક ચીજવસ્તુ અધિનિયમ, 1955માં પણ સુધારો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.
- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 19 નવેમ્બરે તેની જાહેરાત કર્યા પછી તેને રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને પસાર કરવામાં આવ્યું હતું.

બિલમાં કલમો

- 6 પાનાના આ બિલમાં માત્ર ત્રણ વિભાગ છે. આ બિલનો પ્રથમ વિભાગ અધિનિયમનું શીર્ષક વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જે 'કૃષિ કાયદા રદબાતલ અધિનિયમ, 2021' છે. વિધેયકના બીજા વિભાગમાં ત્રણ કૃષિ કાયદાઓને રદ કરવાની જોગવાઈઓ છે, જ્યારે ત્રીજો વિભાગ આવશ્યક ચીજવસ્તુ અધિનિયમ, 1955ની કલમ 3માંથી પેટા-કલમ (1A) દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1) કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, ભારતીય સંસદે શિયાળુ સત્રના પ્રથમ દિવસ દરમિયાન કૃષિ કાયદા રદ કરવાનું બિલ, 2021 પસાર કર્યું.
- ખેડૂતોના એક વર્ષ લાંબા વિરોધ બાદ કેન્દ્રના ત્રણ કૃષિ કાયદાને રદ કરવામાં આવ્યા છે.
- કૃષિ કાયદા રદબાતલ બિલ 2021 કેન્દ્રીય કૃષિ પ્રધાન નરેન્દ્ર સિંહ તોમરે રાજ્યસભામાં રજૂ કર્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

2) CBI તપાસ માટે રાજ્યોની સંમતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- CBIની સ્થાપના વર્ષ 1963માં ગૃહ મંત્રાલયના ઠરાવ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- CBI કર્મચારી અને તાલીમ વિભાગ (Department of Personnel and Training-DoPT), કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ આવે છે.
- ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ (1962-1964) પર સંથાનમ સમિતિ દ્વારા CBIની સ્થાપનાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.
- Central Bureau of Investigation (CBI) એ કેન્દ્ર સરકારની પ્રીમિયર તપાસ એજન્સી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

3) ડેમ સેફ્ટી બિલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી 17 મુજબ, રાજ્યો સિંચાઈ, પાણી પુરવઠા, નહેરો, પાળા, ડ્રેનેજ, પાણીની શક્તિ અને જળ સંગ્રહ અંગેના કાયદાઓ બનાવવા માટે હકદાર છે.
- આ સમિતિઓ અને સત્તાધિકારીઓના કાર્યો રાજ્ય સ્તરે મર્યાદિત છે અને તેઓ રાષ્ટ્રીય સમિતિઓ અને સત્તાવાળાઓ જેવા જ કાર્યો કરે છે.
- યુનિયન લિસ્ટની એન્ટ્રી 56 મુજબ, સંસદને નદીના તટપ્રદેશ અને આંતર-રાજ્ય નદીઓના નિયમન પર કાયદો બનાવવાની પરવાનગી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

4) ચાર ધામ દેવસ્થાનમ મેનેજમેન્ટ એક્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- વિશ્વ હિન્દુ પરિષદ અને મુખ્ય મંદિરોના પૂજારીઓ અને અન્ય હિસ્સેદારોના વિરોધને કારણે આ કાયદો પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો.
- ઉત્તરાખંડ રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ચાર ધામ શ્રાઈન મેનેજમેન્ટ એક્ટ 2019ને કાયદામાં ઘડવામાં આવ્યો હતો.
- આ અધિનિયમને કારણે ઉત્તરાખંડ ચાર ધામ દેવસ્થાનમ બોર્ડ નામના બોર્ડની રચના થઈ.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

5) ન્યાયાધીશ બિલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- 2018માં, ગૌહાટી હાઈકોર્ટ નક્કી કર્યું હતું કે પેન્શનનો વધારાનો જથ્થો તે સ્લેબમાં દાખલ થયો તે દિવસથી ઉપલબ્ધ કરવામાં આવશે (80 વર્ષ અથવા 85 વર્ષ, વગેરે).
- સુપ્રીમ કોર્ટના જજોનો પગાર કલમ 125ના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે.
- પેન્શન ઉંમર પૂર્ણ થયાના પહેલા દિવસે આપવામાં આવશે, શરૂઆતમાં નહીં. આ માટે કલમ 17B અને કલમ 16Bનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

6) ગ્રેટર ટીપરલેન્ડ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- પક્ષો ' ગ્રેટર ટીપરલેન્ડ'ના રૂપમાં ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યના સ્થાનિક સમુદાયો માટે એક અલગ રાજ્યની માંગ કરી રહ્યા છે.
- ત્રિપુરામાં 19 સૂચિત અનુસૂચિત જાતિઓમાં ત્રિપુરી (ટિપ્રા અને ટિપ્રાસ) સૌથી મોટી છે.
- રાજકીય બાબતોને બદલે આર્થિક અને સામાજિક શક્યતાઓને પ્રાથમિકતા આપવી જોઈએ.
- કાઉન્સિલમાં 30 સભ્યો હોય છે જેમાંથી 28 ચૂંટાય છે જ્યારે બે ગવર્નર દ્વારા નામાંકિત કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 7) ખાનગી સભ્ય બિલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. બંધારણના એક ભાગ તરીકે, બંધારણની કલમ 368 હેઠળ પ્રસ્તાવનામાં સુધારો કરી શકાય છે, પરંતુ પ્રસ્તાવનાના મૂળભૂત માળખામાં સુધારો કરી શકાતો નથી.
 2. સરકારી બીલ સંસદમાં મંત્રી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે.
 3. બંધારણના એક ભાગ તરીકે, બંધારણની કલમ 368 હેઠળ પ્રસ્તાવનામાં સુધારો કરી શકાય છે, પરંતુ પ્રસ્તાવનાના મૂળભૂત માળખામાં સુધારો કરી શકાતો નથી.
 4. ભારતીય ઇંડ સંહિતા (સુધારા) બિલ, 1967 રાજ્યસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 8) સંસદ સભ્યો દ્વારા પ્રશ્નો સ્વીકારવાના નિયમો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. છેલ્લા કેટલાક સત્રોમાં, સંસદના સભ્યો દ્વારા વારંવાર એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેમના પ્રશ્નોને ફગાવી દેવામાં આવ્યા છે.
 2. રાજ્યસભામાં પ્રશ્નોની સ્વીકાર્યતા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં કાર્યપ્રણાલી અને વ્યવસાયના આચારના નિયમોના નિયમ 47-50 દ્વારા સંચાલિત થાય છે.
 3. બંધારણની કલમ 75 હેઠળ સંસદમાં પ્રશ્નો પૂછવા એ ગૃહના સભ્યનો બંધારણીય અધિકાર છે. આ દૃષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે તો સંસદમાં પ્રશ્નકાળ અલગ સ્તરે થાય છે.
 4. તારાંકિત પ્રશ્નોના જવાબો મૌખિક રીતે પૂરક પ્રશ્નો દ્વારા અનુસરવામાં આવે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 9) યુએસ સેનેટે સરકારી શટડાઉન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. યુએસ કોંગ્રેસે તાજેતરમાં સરકારી શટડાઉનને રોકવા માટે સ્ટોપ ગોપ બિલ પસાર કર્યું હતું.
 2. આ બિલ સામાન્ય રીતે પસાર કરવામાં આવે છે જેથી યુએસ સરકાર પાસે પૈસાની કમી ન રહે.
 3. વ્યાપક COVID-19 રસીના પગલાંને કારણે યુએસ સરકાર પાસે ભંડોળ સમાપ્ત થઈ રહ્યું હતું.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 10) ચેક રિપબ્લિકના નવા વડાપ્રધાન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ચેક રિપબ્લિકના નવા વડાપ્રધાન તરીકે પેટ્ર ફિઆલાનું નામ આપવામાં આવ્યું છે.
 2. પેટ્ર ફિઆલા કેન્દ્ર-દક્ષીણપંથી ગઠબંધનનું નેતૃત્વ કરે છે.
 3. ફિઆલા સિવિક ડેમોક્રેટિક પાર્ટી, ટોપ 09 પાર્ટી અને ક્રિશ્ચિયન ડેમોક્રેટ્સ નામના ત્રણ-પક્ષીય ગઠબંધનનું નેતૃત્વ કરે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

આર્થિક સમૃદ્ધિ, સામાજિક પ્રતિષ્ઠા સલામત નોકરીની સંયુક્ત કારકિર્દી એટલે જ ગુજરાત સરકાર

કેશ કોર્ષ

સ્પેશિયલ બેચ

નવી બેચ શરૂ
સવારે 8 થી 12:30

ફ્રી ડેમો લેક્ચર

બિનસરિવાલય

Daily, Weekly, Monthly
OMR દ્વારા TEST નું આયોજન

10 Mega Test Papers

Free Reading Library

સંપૂર્ણ અભ્યાસક્રમ ની તૈયારી
:- વિષયો :-

ગુજરાતનો ઇતિહાસ અને વારસો ☒
અંગ્રેજી વ્યાકરણ / ગુજરાતી વ્યાકરણ ☒
બંધારણ / જાહેર વહીવટ ☒
ગણિત / તર્કશક્તિ / કમ્પ્યુટર ☒
સામાન્ય વિજ્ઞાન / કરંટ અફેર્સ ☒

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત **84695-01110 / 84696-01110**

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

127 RBS COMPLEX,
ઓ.કે.કોલેજ ની સામે,
આશ્રમ રોડ

અમદાવાદ

સેન્ટ્રલ બેંક ડિજિટલ કરન્સી

- તાજેતરમાં રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ ભારતીય રિઝર્વ બેંક એક્ટ, 1934માં સુધારાની દરખાસ્ત કરી છે જે તેને સેન્ટ્રલ બેંક ડિજિટલ કરન્સી (CBDC) શરૂ કરવામાં સક્ષમ બનાવશે અને આ રીતે ચલણને ડિજિટલ સ્વરૂપમાં સમાવવા માટે 'બેંક નોટ'ની વ્યાખ્યાને વિસ્તૃત કરશે.
- વર્તમાન સંસદ સત્રમાં ક્રિપ્ટોકરન્સી પર બિલ રજૂ કરવાની સરકારની યોજના વચ્ચે આ પગલું આવ્યું છે જે ભારતમાં કેટલાક અપવાદો સાથે તમામ ખાનગી ક્રિપ્ટોકરન્સી પર પ્રતિબંધ મૂકવા માંગે છે.

સેન્ટ્રલ બેંક ડિજિટલ કરન્સી

- CBDC ફિયાટ કરન્સી (Fiat Currency) એ ડિજિટલ સ્વરૂપ છે જેમાં ટ્રાન્ઝેક્શન્સ બ્લોકચેન દ્વારા સમર્થિત વેલેટનો ઉપયોગ કરવાનું ચાલુ રાખી શકે છે અને તે કેન્દ્રીય બેંક દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે. તે સેન્ટ્રલ બેંક દ્વારા જારી કરાયેલ ડિજિટલ સ્વરૂપમાં કાનૂની ટેન્ડર છે.
- ફિયાટ મની (Fiat money) તે સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલ ચલણ છે જે સોના જેવી કોમોડિટી દ્વારા સમર્થિત નથી. ફિયાટ મની સેન્ટ્રલ બેંકોને અર્થતંત્ર પર વધુ નિયંત્રણ આપે છે કારણ કે તેઓ કેટલા પૈસા છાપવામાં આવે છે તે નિયંત્રિત કરી શકે છે.
- જોકે CBDCsનો ખ્યાલ બિટકોઈનથી સીધો પ્રેરિત હતો, તે વિકેન્દ્રિત વર્ચ્યુઅલ કરન્સી અને ક્રિપ્ટો અસ્કયામતોથી અલગ છે જે રાજ્ય દ્વારા જારી કરવામાં આવતી નથી કે 'કાનૂની ટેન્ડર' નથી.

જરૂર

- ગેરવર્તનને સંબોધિત કરવું:
- સાર્વભૌમ ડિજિટલ ચલણની જરૂરિયાત હાલની ક્રિપ્ટોકરન્સીની અસ્તવ્યસ્ત પ્રકૃતિને કારણે ઊભી થાય છે જેમાં તેમની રચના અને જાળવણી જનતાના હાથમાં છે.
- ડિજિટલ ચલણને નિયંત્રિત કરીને, કેન્દ્રીય બેંક તેમની ગેરરીતિઓને કાબૂમાં રાખી શકે છે.
- અસ્થિરતાને સંબોધન:
- કારણ કે ક્રિપ્ટોકરન્સી કોઈપણ સંપત્તિ અથવા ચલણ સાથે જોડાયેલી નથી, તેનું મૂલ્ય માંગ અને પુરવઠા દ્વારા સંપૂર્ણપણે નક્કી કરવામાં આવે છે.

- આ કારણે બિટકોઈન જેવી ક્રિપ્ટોકરન્સીના મૂલ્યમાં ભારે વધઘટ જોવા મળે છે.
- ડિજિટલ ચલણ પ્રોક્સી યુદ્ધ તરીકે:
- ભારત પ્રોક્સી ડિજિટલ ચલણ યુદ્ધના વમળમાં ફસાઈ જવાનું જોખમ ધરાવે છે કારણ કે યુએસ અને ચીન નવા જમાનાની નાણાકીય પ્રોડક્ટ્સ રજૂ કરીને અન્ય બજારોમાં પ્રભુત્વ મેળવવા માટે સંઘર્ષ કરે છે.
- સાર્વભૌમ ડિજિટલ રૂપિયો એ માત્ર નાણાકીય નવીનતાની બાબત નથી, પરંતુ આપણી રાષ્ટ્રીય અને નાણાકીય સુરક્ષાને જોખમમાં મૂકતા અનિવાર્ય પ્રોક્સી યુદ્ધને રોકવા માટે જરૂરી છે.
- ડૉલર પર નિર્ભરતા ઘટાડવી:
- ડિજિટલ રૂપિયો ભારતને તેના વ્યૂહાત્મક ભાગીદારો સાથે વેપાર માટે વધુ સારા ચલણ તરીકે ડિજિટલ રૂપિયા પર પ્રભુત્વ સ્થાપિત કરવાની તક આપે છે, જેનાથી ડૉલર પર નિર્ભરતા ઓછી થાય છે.
- ખાનગી ચલણનું આગમન:
- જો આ ખાનગી કરન્સીને માન્યતા આપવામાં આવે તો, મર્યાદિત કન્વર્ટિબિલિટી ધરાવતી રાષ્ટ્રીય કરન્સી જોખમમાં હોઈ શકે છે.

મહત્વ

- કોઈપણ આંતર-બેંક પતાવટ વિના રીઅલ-ટાઈમ ચૂકવણીને સક્ષમ કરતી વખતે આ ચલણ વ્યવસ્થાપનની કિંમતમાં ઘટાડો કરશે.
- ભારતનો ચલણ-થી-GDP ગુણોત્તર એ (Currency-to-GDP ratio) CBDCsનો બીજો ફાયદો છે, જે મોટા પ્રમાણમાં રોકડનો ઉપયોગ કરે છે. તેને CBDC દ્વારા બદલી શકાય છે, જેનાથી કાગળનું ચલણ છાપવા, પરિવહન અને સંગ્રહ કરવાના ખર્ચમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો થાય છે.
- તે ખાનગી વર્ચ્યુઅલ કરન્સીના ઉપયોગથી જનતાને થતા નુકસાનને પણ ઘટાડશે.
- આનાથી યુઝર ડોમેસ્ટિક અને ક્રોસ બોર્ડર ટ્રાન્ઝેક્શન કરવા સક્ષમ બનશે જેના માટે કોઈ તૃતીય પક્ષ કે બેંકની જરૂર નથી.
- તે નોંધપાત્ર લાભો પ્રદાન કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે, જેમ કે રોકડ પર ઓછી નિર્ભરતા, ઓછા વ્યવહાર ખર્ચને કારણે વધુ ચાર્જ અને પતાવટનું ઓછું જોખમ.
- તે સંભવતઃ વધુ મજબૂત, કાર્યક્ષમ, વિશ્વસનીય, નિયંત્રિત અને કાનૂની ટેન્ડર-આધારિત ચૂકવણી વિકલ્પ તરફ દોરી જશે.

મુદ્દાઓ

- > RBIની ચકાસણી હેઠળના કેટલાક મુખ્ય મુદ્દાઓમાં CBDCના અવકાશ, અંતર્ગત ટેકનોલોજી, ચકાસણી પદ્ધતિ અને વિતરણ આર્કિટેક્ચરનો સમાવેશ થાય છે.
- > કાનૂની ફેરફારો પણ જરૂરી હશે કારણ કે ભારતીય રિઝર્વ બેંક અધિનિયમ હેઠળ વર્તમાન જોગવાઈઓ ભૌતિક સ્વરૂપમાં ચલણને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવી છે.
- > કોઈનેજ એક્ટ, ફોરેન એક્સચેન્જ મેનેજમેન્ટ એક્ટ (FEMA) અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટમાં પણ પરિણામલક્ષી સુધારાની જરૂર પડશે.
- > બીજી ચિંતા એ છે કે પહેલેથી જ તણાવગ્રસ્ત બેંકોમાંથી અચાનક ભંડોળ ઉપાડવું.

તાજેતરના વિકાસ

- > અલ સાલ્વાડોર , મધ્ય અમેરિકામાં એક નાનો દરિયાકાંઠાનો દેશ, બિટકોઈનને કાનૂની ટેન્ડર તરીકે અપનાવનાર વિશ્વનો પ્રથમ દેશ બન્યો છે.
- > બ્રિટન સેન્ટ્રલ બેંક ડિજિટલ કરન્સી (બ્રિટકોઈન) બનાવવાની શક્યતાઓ શોધી રહ્યું છે.
- > વર્ષ 2020માં, ચીને તેની સત્તાવાર ડિજિટલ ચલણનું પરીક્ષણ કરવાનું શરૂ કર્યું જેને અનૌપચારિક રીતે “Digital Currency Electronic Payment, DC/EP” કહેવામાં આવે છે.
- > એપ્રિલ 2018માં, RBIએ ડિજિટલ કરન્સીના કપટપૂર્ણ ઉપયોગને કારણે બેંકો અને અન્ય નિયમનકારી સંસ્થાઓને ફિટો વ્યવહારોને સમર્થન આપવા પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો. માર્ચ 2020માં સુપ્રીમ કોર્ટ પ્રતિબંધને ગેરબંધારણીય જાહેર કર્યો હતો.

ભવિષ્ય

- > ડિજિટલ રૂપિયાની રચના ભારતને તેના નાગરિકોને સશક્ત બનાવવાની તક પૂરી પાડશે અને તેઓને આપણી સતત વધતી જતી ડિજિટલ અર્થવ્યવસ્થામાં તેનો મુક્તપણે ઉપયોગ કરવા અને વર્ષો જૂની બેંકિંગ સિસ્ટમથી મુક્ત થવા માટે સક્ષમ બનાવશે.
- > મેક્રો ઇકોનોમી અને તેની લિક્વિડિટી, બેન્કિંગ સિસ્ટમ અને મની માર્કેટ્સ પરની અસરને જોતાં, નીતિ ઘડવૈયાઓ માટે ભારતમાં ડિજિટલ રૂપિયાની સંભાવનાને સંપૂર્ણપણે ધ્યાનમાં લેવી આવશ્યક છે.

ઔદ્યોગિક જૂથો અને બેંકિંગ

- > તાજેતરમાં ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ તેની આંતરિક કાર્યકારી સમિતિ (IWG)ની ભલામણો પર રોક લગાવી દીધી છે, જે જણાવે છે કે બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1949માં સુધારા પછી મોટા કોર્પોરેટ અને ઔદ્યોગિક ગૃહોને બેંકોના વિસ્તરણની મંજૂરી આપવામાં આવશે.

- > RBI એ ખાનગી બેંકોની માલિકી અંગે IWG ની 33 માંથી 21 ભલામણો સ્વીકારી છે, પરંતુ મોટા વેપારી જૂથોને બેંકિંગ લાયસન્સ આપવા અંગે કોઈ પ્રતિભાવ આપ્યો નથી.

ઔદ્યોગિક જૂથ

- > કોર્પોરેટ ગૃહો (Corporate Houses-CH) પાંચ દાયકા પહેલાં બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં સક્રિય હતા જ્યાં સુધી થાપણદારોના નાણાંની વધુ પડતી ધિરાણ અને દુરુપયોગના આરોપો વચ્ચે પ્રમોટ કરાયેલ બેંકોનું રાષ્ટ્રીયકરણ કરવામાં આવ્યું ન હતું.
- > બેંકિંગ સેક્ટર CHs Post Liberalisation, 1991 માટે ખાનગી બેંકોના લાયસન્સિંગના પ્રથમ રાઉન્ડ સાથે ફરીથી ખોલવામાં આવ્યું હતું, જે વર્ષ 1993માં કરવામાં આવ્યું હતું.
- > વર્ષ 2003-04માં અને વર્ષ 2013-14માં પણ ખાનગી ક્ષેત્રની બેંકોનું લાઇસન્સિંગ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું જે યુનિવર્સલ બેંકોના ઓન-ટેપ લાઇસન્સિંગ શાસન સાથે વર્ષ 2016માં પરિણમ્યું હતું.
- > જો કે, વર્ષ 2013-14માં કેટલાક મોટા ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરોની વિચારણા કરવામાં આવી ન હતી.

ખોતાની બેંક ધરાવતા કોર્પોરેશનોના ફાયદા

- > મૂડીનું અંતર ઘટાડવું:
- > હાલમાં સરકાર કરદાતાઓના ખિસ્સામાંથી પૈસા કાઢીને જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોને ભંડોળ પૂરું પાડે છે.
- > આથી બેન્કિંગ સેક્ટરમાં મોટા કોર્પોરેટ્સને મંજૂરી આપીને મૂડીની જરૂરિયાત પૂરી કરી શકાય છે.
- > નાણાકીય સમાવેશ:
- > આજે પણ દેશમાં મોટી વસ્તીને બેંકિંગની એક્સેસ નથી, ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરો/કોર્પોરેટ્સના પ્રવેશનો અર્થ વધુ બેંકિંગ શાખાઓ ખોલવાનો અને વધુ લોકો સુધી બેંકિંગની પહોંચ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
- > વધુ સારી સ્પર્ધા:
- > ભારતીય બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં બેંકોનું ખાનગીકરણ લાંબા સમયથી પ્રસ્તાવિત સુધારા છે. કોર્પોરેટ્સને બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશવાની મંજૂરી આપવાથી જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો પર તેમની પ્રથા સુધારવા અને વધુ સ્પર્ધાત્મક બનવા માટે દબાણ આવશે.

ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરોને બેંકિંગ લાયસન્સ આપવા અંગેની ચિંતાઓ

- > નાણાં જમા કરાવવાથી સંબંધિત નૈતિક જોખમો:
- > ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરો સાથે કોઈ જોડાણ ધરાવતી બેંક વ્યાજના સંઘર્ષ વિના અસરકારક રીતે લોન અરજીઓની સમીક્ષા કરી શકે છે અને આમ અર્થતંત્રના એકંદર વિકાસને વેગ આપવા માટે ભંડોળની કાર્યક્ષમ ફાળવણીને સુનિશ્ચિત કરે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

- બીજી બાજુ, ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરોની માલિકીની બેંકો વધુ લાયક સંસ્થાઓ/કંપનીઓને બદલે લોન આપતી વખતે અન્ય ગ્રુપ કંપનીઓને પ્રાધાન્ય આપવાનું દબાણ ચાલુ રાખશે. આને 'કનેક્ટિંગ લેન્ડિંગ' (Connecting Lending) તરીકે જોઈ શકાય છે.
- મોટા વ્યાપારી જૂથો પહેલાથી જ બેંકના પ્રમોટર્સ બન્યા વિના બેંકિંગ સિસ્ટમમાં Non-Performing Assets (NPAs) ના મોટા ભાગ માટે તેનો ઉપયોગ કરે છે.
- નૈતિક દૃષ્ટિકોણથી, આ અસરકારક નાણાકીય મધ્યસ્થી તરીકે બેંકની ભૂમિકાને અસર કરશે અને નૈતિક સંકટ અથવા હિતોના સંઘર્ષનું નિર્માણ કરશે.
- પરિપત્ર ધિરાણ અને નિયમનના પડકારો :
- અહીં પરિપત્ર ધિરાણનો અર્થ એવી પરિસ્થિતિ છે કે જ્યાં કોર્પોરેટ બેંક 'X' કોર્પોરેટ બેંક 'Y' ની માલિકીના ઔદ્યોગિક જૂથના પ્રોજેક્ટને ભંડોળ પૂરું પાડે છે, અને કોર્પોરેટ બેંક 'Y' પણ આવા ઔદ્યોગિક જૂથના પ્રોજેક્ટને ભંડોળ પૂરું પાડે છે. કોર્પોરેટ બેંક 'Z' ની માલિકીના ઔદ્યોગિક જૂથ અને અંતે કોર્પોરેટ બેંક 'Z' એક ઔદ્યોગિક જૂથના પ્રોજેક્ટને ભંડોળ પૂરું પાડે છે જે કોર્પોરેટ બેંક 'X' ની માલિકી ધરાવે છે.
- આવી સ્થિતિમાં, ઉપલબ્ધ કાયદાકીય જોગવાઈઓ અને શેલ કંપનીઓના પ્રસાર વચ્ચે વાસ્તવિક સમયમાં આવી લોન પર દેખરેખ રાખવાનું કાર્ય ખૂબ જ મુશ્કેલ હશે.
- સંપત્તિની અસમાનતા અને એકાગ્રતા:
- ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરોની બેંક માલિકી અર્થતંત્રના ઘણા મહત્વપૂર્ણ ક્ષેત્રો (જેમ કે ટેલિકોમ્યુનિકેશન્સ, સંગઠિત છૂટક વેપાર, ઉદ્યુન, સોફ્ટવેર અને ઈ-કોમર્સ વગેરે) પર પહેલેથી જ પ્રભુત્વ ધરાવતા મોટા ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરોની શક્તિને વધુ વધારશે.
- આ સંપત્તિના એકાગ્રતાને વધુ વેગ આપશે અને અસમાનતા તરફ દોરી જશે.
- અગાઉના નિયમોથી વિપરીત:
- છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં, ભારતીય બેંકિંગ ક્ષેત્રે અનેક પડકારોનો સામનો કરવો પડ્યો છે, જેને ધ્યાનમાં રાખીને RBI દ્વારા વર્ષ 2016માં એક જ કંપનીને ધિરાણની મર્યાદા નક્કી કરવા માટે નવી માર્ગદર્શિકા જારી કરવામાં આવી હતી.
- આ નિર્ણય પાછળનો તર્ક એ હતો કે જો બેંક એક કંપનીને ઘણી બધી લોન આપે છે, તો સંબંધિત કંપની નિષ્ફળ જાય તો બેંકના નાણાકીય જોખમની શક્યતા વધી જાય છે.
- આવી સ્થિતિમાં, બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં મોટા ઔદ્યોગિક ક્લસ્ટરોને પ્રવેશની મંજૂરી આપવાની ભલામણ વર્ષ 2016 ના ઉપરોક્ત નિર્ણયની વિરુદ્ધ હશે.

ભવિષ્ય

- આવી સ્થિતિમાં, કોર્પોરેટ્સના હાથમાં વધુ પડતી આર્થિક શક્તિ મૂકવાને બદલે, લાંબા સમયથી પેન્ડિંગ બેંકિંગ સુધારાઓ તેમજ RBIની કાર્યકારી સ્વાયત્તતાને મજબૂત કરવાના પ્રયાસો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ.

- આંતરિક અને બાહ્ય નિયંત્રણોમાં તાજેતરની નિષ્ફળતાઓ જેમ કે PNBના કિસ્સામાં ખતરનાક છેતરપિંડી, બેંકો અને NBFC જેવી કે લક્ષ્મી વિલાસ બેંક, યસ બેંક વગેરેની નિષ્ફળતાઓ જ્યાં તમામ હિસ્સેદારોએ તેમના નાણાં ગુમાવ્યા હતા અને વિશ્વસનીયતા મોટાભાગે સુપરવાઈઝરી મિકેનિઝમ અને કોર્પોરેટ ગવર્નન્સ ગુમાવી હતી. ઉચ્ચ સ્તરો સાથેના નવા નિયમોએ સંદર્ભમાં મજબૂત ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી (IT) અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI) સક્ષમ પ્લેટફોર્મની જરૂરિયાતને જન્મ આપ્યો છે.
- જ્યાં ઔદ્યોગિક જૂથ પ્રમોટર છે, ત્યાં બેંક પાસે રહેલા ભંડોળના ઉપયોગ અને સંબંધિત પક્ષ સાથેના વ્યવહારો પર દેખરેખ રાખવા માટે કડક નિયમો જરૂરી છે.
- ધોરણો સુવ્યવસ્થિત, ન્યાયી અને સરળ હોવા જોઈએ અને સામાન્ય નાગરિકો આ પ્રક્રિયામાં લાભાર્થી હોવા જોઈએ.

રાષ્ટ્રીય બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક: નીતિ આયોગ

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગે બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક (MPI) બહાર પાડ્યો છે.
- અગાઉ, યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNDP) અને ઓક્સફર્ડ પોવર્ટી એન્ડ હ્યુમન ડેવલપમેન્ટ ઇનિશિયેટિવ (OPHI) દ્વારા 2021માં વૈશ્વિક બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.

પરિચય

- MPI તેના ઘણા પરિમાણોમાં ગરીબીને માપવાનો પ્રયાસ કરે છે અને વાસ્તવમાં માથાદીઠ વપરાશ ખર્ચના આધારે વર્તમાન ગરીબીના આંકડા પ્રદાન કરે છે.
- ગ્લોબલ MPI 2021 મુજબ, ભારત 109 દેશોમાં 66મા ક્રમે છે. રાષ્ટ્રીય MPI પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ્ય વૈશ્વિક MPI રેન્કિંગમાં ભારતની સ્થિતિ સુધારવાના ધ્યેય સાથે વ્યાપક સુધારણા કાર્ય યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે વૈશ્વિક જોડાણ સાથે ભારત માટે વ્યવસ્થિત MPI સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
- તે ત્રણ સમાન ભારિત પરિમાણો ધરાવે છે - આરોગ્ય, શિક્ષણ અને જીવનધોરણ.
- આ ત્રણ પરિમાણોને 12 સૂચકાંકો દ્વારા દર્શાવવામાં આવે છે જેમ કે પોષણ, શાળામાં નોંધણી, શાળાકીય શિક્ષણ, પીવાનું પાણી, સ્વચ્છતા, આવાસ, બેંક ખાતા વગેરે.

કાર્યો અને ડેટા

- રાષ્ટ્રીય MPIનું માપન યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNDP) અને Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI) દ્વારા વિકસિત વૈશ્વિક સ્તરે સ્વીકૃત અને મજબૂત પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે.
- રાષ્ટ્રીય બહુપરિમાણીય ગરીબી સૂચકાંકનો આધારેખા અહેવાલ નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે-4 (NFHS-4) પર આધારિત છે , જે વર્ષ 2015-16માં લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.
- NFHS-4 ના ડેટાનો ઉપયોગ કેન્દ્ર સરકારની વિવિધ યોજનાઓના મોટા પાયે લોન્ચિંગ પહેલા પરિસ્થિતિને માપવા માટે આધારેખા બહુપરિમાણીય ગરીબી પર ઉપયોગી સ્ત્રોત તરીકે સેવા આપે છે.
- NFHS-4નો ઉદ્દેશ્ય આવાસ, પીવાનું પાણી, સ્વચ્છતા, વીજળી, રસોઈનું બળતણ, નાણાકીય સમાવેશ, શાળામાં નોંધણી, પોષણ, માતા અને બાળ આરોગ્ય વગેરેમાં સુધારો કરવા માટે પગલાં લેવાનો છે.
- જો કે, એ નોંધવું જોઈએ કે NFHS-5 ડેટા ફેક્ટશીટમાંથી મેળવેલ પ્રારંભિક અવલોકનો સ્વચ્છ રસોઈ ઈંધણ, સ્વચ્છતા અને વીજળીની એક્સેસમાં સુધારા સૂચવે છે, જે અભાવ સૂચવે છે.

અનુક્રમણિકા તારણો

- ગરીબી સ્તર:
- બિહાર રાજ્યમાં સૌથી વધુ વસ્તી-થી-ગરીબીનો ગુણોત્તર છે, ત્યારબાદ ઝારખંડ અને ઉત્તર પ્રદેશ બહુપરિમાણીય ગરીબી સ્તર સાથે છે.
- કેરળ રાજ્યમાં તેની વસ્તીમાં સૌથી નીચું ગરીબી સ્તર નોંધાયું છે, ત્યારબાદ પુડુચેરી, લક્ષદ્વીપ, ગોવા અને સિક્કિમ છે.
- કુપોષિત લોકો:
- બિહારમાં સૌથી વધુ કુપોષિત લોકો છે, ત્યારબાદ ઝારખંડ, મધ્યપ્રદેશ, ઉત્તર પ્રદેશ અને છત્તીસગઢનો નંબર આવે છે.
- ઈન્ડેક્સનું મહત્વ:
- સાર્વજનિક નીતિ સાધનો સેટ કરવામાં યોગદાન:
- ઈન્ડેક્સનો વિકાસ જાહેર નીતિના સાધનની સ્થાપનામાં મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપે છે જે બહુપરિમાણીય ગરીબી પર નજર રાખે છે, વિકાસની રેસમાં કોઈ પાછળ ન રહી જાય તેની ખાતરી કરવા પુરાવા-આધારિત અને કેન્દ્રિત હસ્તક્ષેપોની માહિતી આપે છે.
- ગરીબીનું સર્વગ્રાહી ચિત્ર રજૂ કરવા:
- તે દેશમાં ગરીબીનું સાકલ્યવાદી ચિત્ર રજૂ કરે છે, તેમજ તે પ્રદેશો - રાજ્યો અથવા જિલ્લાઓ અને ચોક્કસ પ્રદેશો કે જે હાલના નાણાકીય ગરીબીના આંકડાઓને પૂરક તરીકે સેવા આપે છે તેનું વધુ ઊંડાણપૂર્વક વિશ્લેષણ રજૂ કરે છે.

- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો હાંસલ કરવામાં મદદરૂપ:
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો (Sustainable Development Goals-SDGs) ધ્યેય 2 ની પ્રગતિને માપવામાં યોગદાન આપે છે, જેનો હેતુ ગરીબીમાં જીવતા તમામ વયના પુરુષો, સ્ત્રીઓ અને બાળકોના પ્રમાણને ઓછામાં ઓછા અડધાથી ઘટાડવાનો છે.

સંબંધિત સરકારી પહેલો

- રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (NRLM)
- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ 2005 (MNREGA)
- પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના-ગ્રામીણ (PMAY-G)
- જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા (PDS)
- પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (PMAY)
- જલ જીવન મિશન (JJM)
- સ્વચ્છ ભારત મિશન (SBM)
- પ્રધાન મંત્રી સહજ બિજલી હર ઘર યોજના (સૌભાગ્ય)
- પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના (PMUY)

ભારતનો વિદેશી મુદ્રા ભંડાર \$640 બિલિયન સુધી પહોંચી ગયો છે

- 19 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ પૂરા થયેલા સપ્તાહ દરમિયાન ભારતનું વિદેશી વિનિમય અનામત \$289 મિલિયન વધીને \$640.874 બિલિયન થયું છે. વિશ્વમાં સૌથી વધુ વિદેશી મુદ્રા ભંડાર ધરાવતા દેશોની યાદીમાં ભારત ચોથા ક્રમે છે, ચીન આ યાદીમાં પ્રથમ સ્થાને છે.

વિદેશી વિનિમય અનામત

- ફોરેક્સ રિઝર્વ અથવા આરક્ષિત નીધીઓનો ભંડાર પણ કહેવાય છે, ચૂકવણીના સંતુલનમાં વિદેશી વિનિમય અનામતને 'અનામત અસ્કયામતો' કહેવામાં આવે છે અને તે મૂડી ખાતામાં રાખવામાં આવે છે. આ દેશની આંતરરાષ્ટ્રીય રોકાણ સ્થિતિનો એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ છે. તેમાં માત્ર વિદેશી રૂપિયા, વિદેશી બેંકો સાથેની થાપણો, વિદેશી ટ્રેઝરી બિલ્સ અને ટૂંકા ગાળાની અથવા લાંબા ગાળાની સરકારી સંપત્તિનો સમાવેશ થવો જોઈએ પણ તેમાં ખાસ ડ્રોઈંગ રાઈટ્સ, ગોલ્ડ રિઝર્વ અને ઈન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડની અનામત સ્થિતિનો પણ સમાવેશ થવો જોઈએ. તેને સત્તાવાર આંતરરાષ્ટ્રીય અનામત અથવા આંતરરાષ્ટ્રીય અનામત કહેવું વધુ યોગ્ય છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

19મી નવેમ્બર, 2021ના રોજ ફોરેક્સ રિઝર્વ

- ફોરેન કરન્સી એસેટ્સ (FCA): 575,712 બિલિયન \$
- ગોલ્ડ અનામતો: 40,391 અબજ \$
- IMF SDR સાથે \$ 9,110 બિલિયન
- IMF રિઝર્વ સ્થિતિ: 5,188 અબજ \$

જાહેર હિસાબ સમિતિ

- તાજેતરમાં 'પબ્લિક એકાઉન્ટ્સ કમિટી' (PAC) એ તેના 100 વર્ષ પૂર્ણ કર્યા છે.
- 'પબ્લિક એકાઉન્ટ્સ કમિટી' ત્રણ નાણાકીય સંસદીય સમિતિઓમાંની એક છે; અન્ય બે સમિતિઓ અંદાજ સમિતિ અને જાહેર ઉપક્રમ સમિતિ છે.
- સંસદીય સમિતિઓ તેમની સત્તાઓ કલમ-105 (સંસદના સભ્યોના વિશેષાધિકારો) અને કલમ-118 (સંસદની કાર્યપ્રણાલી અને આચરણને નિયંત્રિત કરવા માટે નિયમો બનાવવાની સત્તા)માંથી મેળવે છે.

જાહેર હિસાબ સમિતિ

- સ્થાપના:
- પબ્લિક એકાઉન્ટ્સ કમિટીની રચના વર્ષ 1921માં 'ભારત સરકાર અધિનિયમ, 1919' દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જેને 'મોન્ટફોર્ડ રિફોર્મ્સ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- લોકસભામાં કાર્યપ્રણાલી અને કારોબારના નિયમોના નિયમ 308 હેઠળ દર વર્ષે જાહેર હિસાબ સમિતિની રચના કરવામાં આવે છે.

- નિમણૂક:
- સમિતિના અધ્યક્ષની નિમણૂક લોકસભાના અધ્યક્ષ દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- નોંધનીય છે કે આ સમિતિ એક કારોબારી સંસ્થા નથી, તેથી તે ફક્ત એવા નિર્ણયો લઈ શકે છે જે પ્રકૃતિમાં સલાહકારી હોય.
- સભ્ય:
- તેમાં હાલમાં માત્ર એક વર્ષની મુદત સાથે 22 સભ્યો (લોકસભાના અધ્યક્ષ દ્વારા ચૂંટાયેલા 15 સભ્યો અને રાજ્યસભાના અધ્યક્ષ દ્વારા ચૂંટાયેલા 7 સભ્યો)નો સમાવેશ થાય છે.

ઉદ્દેશ્ય

- તે સુનિશ્ચિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ડિઝાઇન કરવામાં આવી હતી કે સંસદ દ્વારા સરકારને આપવામાં આવતા નાણાં માત્ર ચોક્કસ અને ચોક્કસ વસ્તુઓ પર જ ખર્ચવામાં આવે છે. કેન્દ્ર સરકારના કોઈપણ મંત્રીને આ સમિતિમાં સભ્ય તરીકે સામેલ કરી શકાશે નહીં.

કાર્ય

- સરકારના વાર્ષિક નાણાકીય હિસાબો અને ખર્ચને પહોંચી વળવા ગૃહ દ્વારા આપવામાં આવેલી રકમની વિનિયોગ દર્શાવતા ખાતાઓની તપાસ કરવી.
- જાહેર ઉપક્રમો પરની સમિતિને ફાળવવામાં આવેલા જાહેર ઉપક્રમોના સંદર્ભમાં સિવાય, સમિતિને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે આવા અન્ય ખાતાઓ ગૃહ સમક્ષ મૂકવામાં આવે.
- સરકારના એપ્રોપ્રિયેશન એકાઉન્ટ્સ પરના ભારતના કોમ્પ્ટ્રોલર અને ઓડિટર જનરલ (CAG) ના અહેવાલો

ગુજરાત સરકારની ટૂંક સમયમાં પ્રસિદ્ધ થનારી વર્ગ-3ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની માસ્ટર બેચ

તારીખ - 09/12/21
સવારે - 10:30 to 12:30

તલાટી / પંચાયત મંત્રી,
ગ્રામસેવક, નાયબ બિરોજી, બિનસચિવાલય ફલાર્ક વગેરે...

ફ્રી ટ્રાયલ લેકચર

જનરલ બેચ

10% DISCOUNT

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

Weekly Test

નવા અભ્યાસક્રમ મુજબની પરિણામલક્ષી તૈયારી

પરીક્ષા પાસ કરવાની આક્રમક વ્યૂહરચના

ફ્રી રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત 93757-01110/93280-01110

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કાલાવડ રોડ, વિરૂપતી પેટ્રોલ પંપ સામે,
સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
રાજકોટ.

Offline રાજકોટ

ઉપરાંત, કમિટી સરકારના વિવિધ મંત્રાલયો/વિભાગો અને સરકારના વિવિધ મંત્રાલયો/વિભાગો દ્વારા મહેસૂલ પ્રાપ્તિ, ખર્ચ અંગેના કોમ્પ્રોલર અને ઓડિટર જનરલના વિવિધ ઓડિટ અહેવાલોની તપાસ કરે છે.

- આ સમિતિ સરકાર દ્વારા વધુ પડતા ખર્ચ તેમજ પ્રક્રિયામાં ખોટી ગણતરીઓ અથવા અન્ય ખામીઓને કારણે બચતની પણ તપાસ કરે છે.

સંસદીય સમિતિઓનું મહત્વ

- પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવું:
- સંસદ જટિલ બાબતો સાથે વ્યવહાર કરતી હોવાથી, આવી બાબતોને વધુ સારી રીતે સમજવા માટે ટેકનિકલ નિપુણતા જરૂરી છે.
- આ સમિતિઓ એક પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવામાં મદદ કરે છે જ્યાં સભ્યો કેસ સ્ટડી દરમિયાન વિવિધ ક્ષેત્ર/વિષય નિષ્ણાતો અને સરકારી અધિકારીઓ સાથે જોડાઈ શકે.
- રાજકીય પક્ષો વચ્ચે સર્વસંમતિનું નિર્માણ:
- સમિતિઓ રાજકીય પક્ષો વચ્ચે સર્વસંમતિ બનાવવાનું પ્લેટફોર્મ પણ પ્રદાન કરે છે.
- સત્ર દરમિયાન ગૃહની કાર્યવાહીનું ટેલિવિઝન પ્રસારણ થાય છે અને મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં સાંસદો તેમના પક્ષના હોદ્દા પર ચાલુ રહે તેવી શક્યતા છે.
- આ સમિતિઓ પરોક્ષ રીતે પણ મળે છે જે તેમને મુક્તપણે પ્રશ્નો અને મુદ્દાઓની ચર્ચા કરવામાં અને સર્વસંમતિ સુધી પહોંચવામાં મદદ કરે છે.
- નીતિ મુદ્દાઓ તપાસો:
- સમિતિઓ તેમના મંત્રાલયોને લગતા નીતિ વિષયક મુદ્દાઓની પણ તપાસ કરે છે અને સરકારને સૂચનો કરે છે.
- આ ભલામણો સ્વીકારવામાં આવી છે કે નહીં તે અંગે સરકારે અહેવાલ આપવો પડશે.
- તેના આધારે, સમિતિઓ પગલાં લેવામાં આવેલ અહેવાલ સબમિટ કરે છે, જે દરેક ભલામણ પર સરકારની કાર્યવાહીની સ્થિતિ દર્શાવે છે.

સમિતિઓનો સમાવેશ ન થવાથી ઊભી થતી સમસ્યાઓ

- સરકારની સંસદીય પ્રણાલીની નબળાઈ:
- સંસદીય લોકશાહી સંસદ અને કારોબારી વચ્ચે સત્તાના વિલીનીકરણના સિદ્ધાંત (Doctrine of Fusion of Powers) પર કામ કરે છે, પરંતુ સંસદે સરકારની દેખરેખ રાખવી જોઈએ અને તેની સત્તાને નિયંત્રણમાં રાખવી જોઈએ.
- આમ મહત્વપૂર્ણ કાયદો પસાર કરવા માટે સંસદીય સમિતિઓને બાયપાસ કરવાથી લોકશાહી નબળી પડવાનું જોખમ છે.

- અમલીકરણ બહુમતી:
- ભારતીય પ્રણાલીમાં સમિતિઓને બિલ મોકલવા ફરજિયાત નથી. તે સ્પીકરની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડી દેવામાં આવે છે (લોકસભામાં સ્પીકર અને રાજ્યસભામાં સ્પીકર).
- લોકસભામાં સ્પીકરને વિવેકાધીન સત્તા આપીને સિસ્ટમ ખાસ કરીને નબળી પડી છે, જ્યાં શાસક પક્ષની બહુમતી છે.

ભવિષ્ય

- સરકારના કામની દેખરેખ કરતી પ્રતિનિધિ સંસ્થા તરીકે સંસદની ભૂમિકા આપણી લોકશાહીમાં કેન્દ્રિય છે. તેના બંધારણીય આદેશને પરિપૂર્ણ કરવા માટે, સંસદ અસરકારક રીતે કાર્ય કરે તે જરૂરી છે.
- આ સાથે, બિલોની યોગ્ય ચકાસણી એ ગુણવત્તાયુક્ત કાયદાની આવશ્યક જરૂરિયાત છે. કાયદો પસાર કરતી વખતે સંસદીય સમિતિઓને બાજુ પર રાખવી એ લોકશાહીની ભાવનાને નબળી પાડે છે.

વેતન દર સૂચકાંક (WRI)

- તાજેતરમાં સરકારે વેતન દર સૂચકાંક (WRI) માટે આધાર વર્ષ 2016માં સુધાર્યું છે જે 1963-65ના આધાર વર્ષ સાથે સંબંધિત જૂની શ્રેણીને બદલશે.
- વેતન દર સૂચકાંકો સમયાંતરે વેતન દરોમાં સંબંધિત ફેરફારોને માપે છે, ઉદ્યોગમાં ઉચ્ચ અથવા નીચો પગાર દર સૂચકાંક અન્ય ઉદ્યોગોની તુલનામાં તે ઉદ્યોગમાં ઉચ્ચ અથવા નીચો પગાર દર સૂચવતો નથી.
- આધાર વર્ષ એ આર્થિક અથવા નાણાકીય સૂચકાંકમાં વર્ષોની શ્રેણીમાં પ્રથમ વર્ષ છે અને સામાન્ય રીતે 100 ના સ્વૈચ્છિક સ્તરે સેટ કરવામાં આવે છે.

પરિચય

- શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલયે પાયાના વર્ષ 2016 સાથે વેતન દર સૂચકાંક (WRI)ની નવી શ્રેણી બહાર પાડી છે, જેનું સંકલન અને જાળવણી શ્રમ બ્યુરો દ્વારા કરવામાં આવી છે, જે મંત્રાલયની સંલગ્ન કચેરી છે.
- તે ઈન્ટરનેશનલ લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન અને નેશનલ સ્ટેટિસ્ટિકલ કમિશનની ભલામણો પર આધારિત છે.
- WRI પર નવી શ્રેણી વર્તમાન વાર્ષિક શ્રેણીના સ્થાને અર્ધ-વાર્ષિક ધોરણે (દર વર્ષે જાન્યુઆરી અને જુલાઈમાં) સંકલિત કરવામાં આવે છે.
- નવી WRI બાસ્કેટ (2016=100) એ જૂની WRI શ્રેણી (1963-65=100) ની તુલનામાં વ્યવસાયો અને ઉદ્યોગોના સંદર્ભમાં અવકાશ અને કવરેજને વિસ્તૃત કર્યું છે.

- નવી શુંખલામાં સમાવિષ્ટ 37 ઉદ્યોગોમાં કાપડ, ફૂટવેર અને પેટ્રોલિયમ સહિત ઉત્પાદન ક્ષેત્રે 16 નવા ઉદ્યોગો ઉમેરાયા છે.
- નવી શ્રેણીમાં, ખાણકામ ક્ષેત્રને ત્રણ અલગ-અલગ પ્રકારના ખાણકામ એટલે કે કોલસો, ધાતુઓ અને તેલનું વધુ પ્રતિનિધિત્વ આપવા માટે ઓઈલ માઈનિંગ ઉદ્યોગને મીકા માઈનિંગ ઉદ્યોગ દ્વારા નવી 'બાસ્કેટ'માં બદલવામાં આવ્યો છે.
- નવી WRI બાસ્કેટમાં કુલ 3 પ્લાન્ટેશન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ- ચા, કોફી અને રબર ઉમેરવામાં આવ્યા છે.
- ટોચના પાંચ ઉદ્યોગો - મોટર વાહનો, કોલસાની ખાણો, કાપડ, લોખંડ અને સ્ટીલ અને સુતરાઉ કાપડ મળીને 46% હિસ્સો ધરાવે છે.

સંલગ્ન લાભો

- સંશોધિત આધાર વધુ પ્રતિનિધિત્વ પ્રદાન કરશે અને લઘુત્તમ વેતન અને રાષ્ટ્રીય લઘુત્તમ વેતન, અન્ય પરિમાણો વચ્ચે નિર્ધારિત કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવશે.
- અર્થતંત્રમાં થતા ફેરફારોને પ્રતિબિંબિત કરવા અને કામદારોની વેતન પદ્ધતિને સચોટ રીતે પકડવા માટે સરકાર સમયાંતરે મુખ્ય આર્થિક સૂચકાંકો માટે આધાર વર્ષ સુધારે છે.
- તે નોકરીદાતાઓને HR વ્યૂહરચના નક્કી કરવા માટે ઉપયોગી ટીપ્સ પ્રદાન કરે છે.

પગાર દર સૂચકાંક 2020

- તમામ 37 ઉદ્યોગો માટે અખિલ ભારતીય વેતન દર વર્ષ 2020 (બીજા અર્ધવાર્ષિક) માં 119.7 હતો જે વર્ષ 2020 (પ્રથમ અર્ધ) ના સૂચકાંકની તુલનામાં 1.6 ટકાનો વધારો દર્શાવે છે.

ઉચ્ચતમ પગાર દર સૂચકાંક

- ફાર્માસ્યુટિકલ સેક્ટરે સૌથી વધુ વેતન દર સૂચકાંક નોંધ્યો છે, ત્યારબાદ ખાંડ, મોટરસાઈકલ, જ્યુટ ટેક્સટાઈલ અને ચાના બગીચાનો સમાવેશ થાય છે.

લઘુત્તમ વેતન દર સૂચકાંક

- સૌથી નીચો વેતન દર સૂચકાંક રબર પ્લાન્ટેશનમાં નોંધાયો હતો, ત્યારબાદ પેપર, કાસ્ટિંગ અને ફોર્જિંગ, વૂલન ટેક્સટાઈલ અને સિન્થેટિક ટેક્સટાઈલનો નંબર આવે છે.

નવેમ્બર 2021માં GST કલેક્શન રૂ. 1,31,526 કરોડ હતું

- નવેમ્બર 2021ના મહિના માટે GSTની આવક રૂ. 1,31,526 કરોડ હતી. દેશમાં GST લાગુ થયા બાદ આ બીજી સૌથી વધુ કલેક્શન છે. સૌથી વધુ કલેક્શન એપ્રિલ, 2021માં થયું હતું.

GST સંગ્રહ

- CGST રૂ. 23,978 કરોડ હતો.
- IGST રૂ. 66,815 કરોડ હતો. તેમાંથી રૂ. 32,165 કરોડ આયાતી માલસામાનમાંથી એકત્ર થયા હતા.
- સેસ 9,606 કરોડ રૂપિયા એકત્ર થયો હતો. જેમાં આયાતી સામાનમાંથી મળેલા રૂ. 653 કરોડનો સમાવેશ થાય છે.

એક અંદાજ

- ઉચ્ચ GST કલેક્શન દર્શાવે છે કે દેશમાં આર્થિક રિકવરી ચાલુ છે.
- નવેમ્બર મહિનાની GST આવક નવેમ્બર 2020ની GST આવક કરતાં 25% વધુ છે. અને નવેમ્બર 2019માં એકત્રિત થયેલી GST આવક કરતાં 27% વધુ.

આવકમાં ઉછાળો - GST સંગ્રહમાં વધારો ચિંતાનો વિષય

- આવકમાં ઉછાળો (Revenue Buoyancy) એ આર્થિક ચાલકોમાં થતા ફેરફારો માટે કરની આવકનો પ્રતિભાવ છે. તે દેશની કર પ્રણાલીની કાર્યક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરે છે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યારે GDPમાં 1% વૃદ્ધિ માટે આવક 1% થી વધુ વધે છે, ત્યારે ટેક્સમાં ઉછાળો આવે છે.
- કોવિડ-19 પછી GSTની આવક વધી રહી છે. આમ, આવકની વૃદ્ધિને અહીં ચિંતા તરીકે જોવામાં આવે છે.
- ઉપરાંત, GSTના અમલીકરણથી આવકની અછત માટે રાજ્યોને કાયદેસર રીતે ફરજિયાત વળતર જૂન, 2022માં સમાપ્ત થાય છે.

લોકડાઉન દરમિયાન રોજગારની ખોટ (વર્ષ 2020)

- તાજેતરમાં 'શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલય' એ કોવિડ રોગચાળાને કારણે વર્ષ 2020માં લાગુ કરાયેલ લોકડાઉન દરમિયાન નોકરી ગુમાવવાના આંકડા રજૂ કર્યા છે.
- આ ડેટા 'ઓલ-ઇન્ડિયા ક્વાર્ટરલી એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ-બેઝ્ડ એમ્પ્લોયમેન્ટ સર્વે' (AQEES) પર આધારિત છે.

પરિચય

- નવ પસંદ કરેલા ક્ષેત્રોમાં સંગઠિત અને અસંગઠિત બંને ક્ષેત્રોમાં રોજગાર અને સંસ્થાઓને ત્રિમાસિક ધોરણે અપડેટ કરવા માટે લેબર બ્યુરો દ્વારા 'અખિલ ભારતીય ત્રિમાસિક સ્થાપના-આધારિત રોજગાર સર્વે' હાથ ધરવામાં આવે છે.
- 9 ક્ષેત્રોમાં ઉત્પાદન, બાંધકામ, વેપાર, પરિવહન, શિક્ષણ, આરોગ્ય, આવાસ અને રેસ્ટોરાં, IT/BPO, નાણાકીય સેવાઓ પ્રવૃત્તિઓ છે.

ઘટક

- ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES): તે 10 કે તેથી વધુ કામદારોને રોજગારી આપતી સંસ્થાઓનું સર્વેક્ષણ કરે છે.
- સુધારેલ QES પ્રથમ ત્રિમાસિક (એપ્રિલ-જૂન 2021) દરમિયાન હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.
- પેરોલ ડેટા સાથેની સંખ્યામાં વિસંગતતાને ટાંકીને QES નું અગાઉનું સંસ્કરણ વર્ષ 2018માં સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યું હતું.
- 'એરિયા ફ્રેમ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ સર્વે' (AFES): તે નમૂના સર્વેક્ષણ દ્વારા અસંગઠિત ક્ષેત્ર (10 થી ઓછા કામદારો સાથે) આવરી લે છે.

મુખ્ય તારણો

- મેન્યુફેક્ચરિંગ સેક્ટર: તેણે લોકડાઉન પહેલા (માર્ચ 2020) અને લોકડાઉન પછી (જુલાઈ 2020) સમયગાળા વચ્ચે 14.2 લાખ નોકરીઓની ખોટ નોંધાવી છે.
- વર્ષ 2020 માં લાગુ કરાયેલ લોકડાઉન દરમિયાન લગભગ 7.5% નોકરીઓ ગઈ હતી.
- નાણાકીય સેવાઓ ક્ષેત્ર: સર્વેક્ષણમાં સમાન સમયગાળા દરમિયાન IT/BPO ક્ષેત્રમાં 0.4-1 લાખની નોકરીની ખોટ નોંધવામાં આવી હતી.
- અન્ય ક્ષેત્રો: બાંધકામ ક્ષેત્રે 1 લાખ નોકરીઓની ખોટ નોંધાઈ છે, જ્યારે વ્યવસાય અને શિક્ષણ ક્ષેત્રે અનુક્રમે 1.8 લાખ અને 2.8 લાખ નોકરીઓની ખોટ નોંધાઈ છે.
- મહિલા કામદારો: નવ મુખ્ય ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓએ 7.44% નોકરીઓ ગુમાવી છે.
- મેન્યુફેક્ચરિંગ સેક્ટરમાં મહિલાઓની રોજગારી 26.7 લાખ (માર્ચ 2020ના રોજ)થી ઘટીને 23.3 લાખ (જુલાઈ 2020 સુધીમાં) થઈ ગઈ છે.
- બાંધકામ ક્ષેત્રે મહિલા કામદારોની સંખ્યા 1.8 લાખથી ઘટીને 1.5 લાખ થઈ છે.
- બિઝનેસ સેક્ટરમાં મહિલાઓની રોજગારી 4.5 લાખ (માર્ચ 2020ના રોજ)થી ઘટીને 4 લાખ થઈ ગઈ છે (1 જુલાઈ, 2020ના રોજ).
- પુરૂષ કામદારો: લોકડાઉન પહેલા અને લોકડાઉન પછીના સમયગાળા વચ્ચે, પુરુષોની નોકરીઓનું નુકસાન 7.48% નોંધાયું હતું.
- સમાન સમયગાળા દરમિયાન મેન્યુફેક્ચરિંગ સેક્ટરમાં પુરૂષ કામદારોની સંખ્યા 98.7 લાખથી ઘટીને 87.9 લાખ થઈ છે.
- કન્સ્ટ્રક્શન સેક્ટરમાં લોકડાઉન દરમિયાન પુરૂષ કામદારોની સંખ્યા 5.8 લાખથી ઘટીને 5.1 લાખ થઈ ગઈ છે.
- વ્યાપાર ક્ષેત્રમાં પુરૂષોની રોજગારી 16.1 લાખ (માર્ચ 2020ના રોજ)થી ઘટીને 14.8 લાખ (જુલાઈ 2020ના રોજ) થઈ છે.

નવીનતમ તારણો

- સપ્ટેમ્બરમાં બહાર પાડવામાં આવેલા નવા ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ મુજબ, મુખ્ય નવ ક્ષેત્રોમાં રોજગાર એપ્રિલ-જૂન 2021માં વધીને 3.08 કરોડ થઈ ગયો, જે વર્ષ 2013-14માં 2.37 કરોડ હતો.
- આ માટેનું આધાર વર્ષ છઠ્ઠી આર્થિક વસ્તી ગણતરીના આધારે પસંદ કરવામાં આવ્યું હતું.
- રોજગારીને કારણે 27% સંસ્થાઓમાં સંગઠિત બિન-ખેતી ક્ષેત્રમાં રોજગારી ગુમાવવી પડી છે.
- લોકડાઉન સમયગાળા દરમિયાન (માર્ચ 2020-જૂન 2020), 81% કામદારોને સંપૂર્ણ વેતન મળ્યું, 16%ને ઓછું વેતન મળ્યું અને માત્ર 3% કામદારોને કોઈ પગાર મળ્યો ન હતો.

મહત્વ

- આ સર્વેક્ષણો દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી માહિતી સરકારને નિર્ણાયક મુદ્દાઓને સમજવામાં અને પુરાવા આધારિત રાષ્ટ્રીય રોજગાર નીતિ ઘડવામાં મદદ કરશે.
- આ સિવાય મંત્રાલયે 'ઓલ ઈન્ડિયા સર્વે ઓફ માઈગ્રન્ટ વર્કર્સ' અને 'ઓલ ઈન્ડિયા સર્વે ઓન ડોમેસ્ટિક વર્કર્સ' નામના બે વધુ સર્વે શરૂ કર્યા છે.

સંબંધિત પહેલો

- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી યોજના
- પં. દીનદયાલ ઉપાધ્યાય ગ્રામીણ કૌશલ્ય યોજના (DDU-GKY)
- દીનદયાળ અંત્યોદય યોજના-રાષ્ટ્રીય શહેરી આજીવિકા મિશન
- 'આત્મનિર્ભર ભારત પેકેજ 3.0' ના ભાગરૂપે આત્મનિર્ભર ભારત રોજગાર યોજના

કુદરતી ખેતી

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગ દ્વારા કુદરતી ખેતી (Natural Farming) પર રાષ્ટ્રીય કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- સમગ્ર વિશ્વમાં પ્રાકૃતિક ખેતીના ઘણા મોડલ કાર્યરત છે, જેમાંથી ઝીરો બજેટ નેચરલ ફાર્મિંગ (ZBNF) ભારતમાં સૌથી લોકપ્રિય મોડલ છે. આ એક વ્યાપક, પ્રાકૃતિક અને આધ્યાત્મિક ખેતી પદ્ધતિ છે જેને પદ્મશ્રી સુભાષ પાલેકર દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

પરિચય

- તેને “રાસાયણિક મુક્ત ખેતી (Chemical-Free Farming) અને પશુધન આધારિત” (livestock based) તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે. કૃષિ-પારિસ્થિતિક ધોરણોના આધારે, તે એક વૈવિધ્યસભર ખેતી પ્રણાલી છે જે પાક, વૃક્ષો અને પશુધનને એકીકૃત કરે છે, જે કાર્યાત્મક જૈવવિવિધતાના શ્રેષ્ઠ ઉપયોગને મંજૂરી આપે છે.
- તે જમીનની ફળદ્રુપતા અને પર્યાવરણીય સ્વાસ્થ્ય વધારવા અને ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જનને ઘટાડવા અથવા ઘટાડવા જેવા અન્ય ઘણા લાભો પૂરા પાડવા સાથે ખેડૂતોની આવક વધારવામાં મદદરૂપ છે.
- કૃષિ પ્રત્યેનો આ અભિગમ જાપાની ખેડૂત અને ફિલસૂફ મસાનોબુ ફુકુઓકા (Masanobu Fukuoka) એ તેમના 1975ના પુસ્તક ધ વન-સ્ટ્રો રિવોલ્યુશનમાં રજૂ કર્યો હતો.
- આ ખેતરોમાં અથવા તેની આસપાસની કુદરતી અથવા ઇકોલોજીકલ સિસ્ટમ પર આધારિત છે. આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે, કુદરતી ખેતીને પુનર્જીવિત કૃષિનું એક સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે, જે પૃથ્વીને બચાવવા માટેની મુખ્ય વ્યૂહરચના છે.
- તેમાં જમીનની પ્રથાઓનું સંચાલન અને વાતાવરણમાંથી કાર્બન શોષવાની માટી અને છોડની ક્ષમતાનો સમાવેશ થાય છે, જે તેને હાનિકારક કરતાં વાસ્તવમાં ઉપયોગી બનાવે છે.
- ભારતમાં, ભારતીય કુદરતી ખેતી પ્રણાલી કાર્યક્રમ (BPKP) હેઠળ પરંપરાગત કૃષિ વિકાસ યોજના (PKVY) કુદરતી ખેતીને પ્રમોટ કરવામાં આવે છે.
- BPKP યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય બહારથી મેળવેલા ઇનપુટ્સને ઘટાડીને પરંપરાગત સ્વદેશી પ્રથાઓને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- કુદરતી ખેતી એ ઉપજ વધારવાની પદ્ધતિ, પદ્ધતિઓ અને કુદરતી વિજ્ઞાનનો ઉલ્લેખ કરે છે જેથી ઓછા સંસાધનો સાથે વધુ ઉત્પાદન કરી શકાય.

ઉદ્દેશ્ય

- ખર્ચ ઘટાડવા, ઓછા જોખમ, સમાન ઉપજ, આંતર-પાકમાંથી મળેલી આવક દ્વારા ખેડૂતોની ચોખ્ખી આવકમાં વધારો કરવા માટે ખેતીને સક્ષમ અને અનુકૂળ બનાવવા માટે.
- ખેડૂતોને ખેતી, કુદરતી અને સ્થાનિક સંસાધનોનો ઉપયોગ કરીને જરૂરી ઓર્ગેનિક ઇનપુટ્સ તૈયાર કરવા અને ઉત્પાદન ખર્ચમાં ઘરખમ ઘટાડો કરવા પ્રોત્સાહિત કરવા.

મહત્વ

- ઉત્પાદનની લઘુત્તમ કિંમત:
- તે રોજગાર સર્જન અને ગ્રામીણ વિકાસ માટે અવકાશ સાથે ખર્ચ-અસરકારક ખેતી પદ્ધતિ/પ્રેક્ટિસ તરીકે ગણવામાં આવે છે.

- સારા સ્વાસ્થ્યની ખાતરી કરવી:
- કુદરતી ખેતીમાં કોઈપણ કૃત્રિમ રસાયણોનો ઉપયોગ ન થતો હોવાથી, આરોગ્ય માટે જોખમો અને જોખમનો અંત આવે છે. ઉપરાંત, ખોરાકમાં ઉચ્ચ પોષક તત્વો હોવાને કારણે, તે વધુ સારા સ્વાસ્થ્ય લાભો પ્રદાન કરે છે.
- રોજગાર સર્જન:
- કુદરતી ખેતી નવા સાહસો, મૂલ્યવર્ધન, સ્થાનિક વિસ્તારોમાં માર્કેટિંગ વગેરેમાં રોજગાર સર્જવામાં મદદ કરે છે. કુદરતી ખેતીમાંથી મેળવેલ વધારાનું ગામમાં જ રોકાણ કરી શકાય છે.
- તેમાં રોજગારી પેદા કરવાની ક્ષમતા હોવાથી ગ્રામીણ યુવાનોનું સ્થળાંતર અટકશે.
- પર્યાવરણ સંરક્ષણ:
- તે બહેતર માટી જીવવિજ્ઞાન, સારી કૃષિ જૈવવિવિધતા અને ઘણા નાના કાર્બન અને નાઈટ્રોજન ફૂટપ્રિન્ટ્સ સાથે પાણીનો વધુ ન્યાયી ઉપયોગ સુનિશ્ચિત કરે છે.
- પાણીનો ઓછો વપરાશ:
- વિવિધ પાક એકબીજાને મદદ કરે છે અને બાષ્પીભવન દ્વારા બિનજરૂરી પાણીના નુકસાનને રોકવા માટે જમીનને આવરી લે છે, કુદરતી ખેતી ‘પ્રતિ બુંદ પાક’ ની માત્રાને શ્રેષ્ઠ બનાવે છે.
- જમીનની તંદુરસ્તીને પુનર્જીવિત કરવી:
- કુદરતી ખેતીની સૌથી વધુ તાત્કાલિક અસર જમીનના જીવવિજ્ઞાન પર પડે છે - સૂક્ષ્મજીવાણુઓ અને અન્ય જીવંત જીવો જેમ કે અળસિયા જમીનની તંદુરસ્તી સંપૂર્ણપણે તેમાં રહેતા સજીવો પર આધારિત છે.
- પશુધન ટકાઉપણું:
- ખેતી પ્રણાલીમાં પશુધનનું એકીકરણ કુદરતી ખેતીમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે અને ઇકોસિસ્ટમ રિસાયક્લિંગમાં મદદ કરે છે. જીવામૃત અને બીજામૃત જેવા પર્યાવરણને અનુકૂળ બાયો-ઇનપુટ્સ ગાયના છાણ અને મૂત્ર અને અન્ય કુદરતી ઉત્પાદનોમાંથી તૈયાર કરવામાં આવે છે.
- લવચીકતા:
- ઓર્ગેનિક કાર્બન, નીચી/ઓછી ખેડાણ અને છોડની વિવિધતાની જમીનની રચનામાં મદદ કરવા માટેના ફેરફારો ગંભીર દુષ્કાળ જેવી આત્યંતિક પરિસ્થિતિઓમાં જેમ કે છોડના વિકાસમાં પણ મદદરૂપ થઈ શકે છે અને વાવાઝોડા દરમિયાન પૂર દરમિયાન હવાના કારણે થતા નુકસાનને ઘટાડી શકાય છે.
- આત્યંતિક હવામાનની ચરમસીમા સામે પાકને સ્થિતિસ્થાપકતા પૂરી પાડીને કુદરતી ખેતી ખેડૂતો પર હકારાત્મક અસર કરે છે.

સંબંધિત પહેલો

- રેઈનફેડ એરિયા ડેવલપમેન્ટ (RAD): તે ઉત્પાદકતા વધારવા અને આબોહવાની પરિવર્તનશીલતા સાથે સંકળાયેલા જોખમોને ઘટાડવા માટે સંકલિત ખેતી પ્રણાલી (IFS) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

- સબ-મિશન ઓન એગ્રો-ફોરેસ્ટ્રી (SMAF): તેનો ઉદ્દેશ્ય ખેડૂતોને આબોહવા સરળતા અને આવકના વધારાના સ્ત્રોતો તરીકે લાકડા આધારિત ફીડસ્ટોક અને હર્બલ ઉદ્યોગને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કૃષિ પાકો સાથે બહુહેતુક વૃક્ષો વાવવા પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.
- આબોહવા પરિવર્તનની પ્રતિકૂળ અસરો સામે કૃષિને સ્થિતિસ્થાપક બનાવવા માટેની તકનીકો વિકસાવવા, નિદર્શન કરવા અને પ્રસારિત કરવા માટે નેશનલ મિશન ઓન સસ્ટેનેબલ એગ્રીકલ્ચર (NMSA) શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- મિશન ઓર્ગેનિક વેલ્યુ ચેઇન ડેવલપમેન્ટ ફોર નોર્થ-ઈસ્ટર્ન રિજન (MOVCDNER): તે એક કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના છે, તે NMSA હેઠળનું પેટા-મિશન છે, જેનો હેતુ મૂલ્ય સાંકળ મોડમાં પ્રમાણિત કાર્બનિક ઉત્પાદન વિકસાવવાનો છે.
- પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના (PMKSY): તે જળ સંસાધનોના પ્રશ્નોને સંબોધવા અને ટકાઉ ઉકેલ પ્રદાન કરવા માટે વર્ષ 2015માં શરૂ કરવામાં આવી હતી જે 'પ્રતિ બુંદ વધુ પાક'ની કલ્પના કરે છે.
- ગ્રીન ઈન્ડિયા મિશન: તે વર્ષ 2014માં નેશનલ એક્શન પ્લાન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (NAPCC) હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, જેનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય ભારતના ઘટી રહેલા વન કવરને સુરક્ષિત, પુનઃસ્થાપિત અને વધારવાનો હતો.

ભવિષ્ય

- વર્ષ 2050 સુધીમાં વિશ્વની વસ્તી વધીને લગભગ 10 અબજ થવાનો અંદાજ છે. વર્ષ 2013ની સરખામણીમાં કૃષિ માંગમાં 50% વધારો થવાની ધારણા છે, આ કિસ્સામાં કૃષિ-ઈકોલોજી, એગ્રો-ફોરેસ્ટ્રી, ક્લાયમેટ-સ્માર્ટ એગ્રીકલ્ચર અને સંરક્ષણ કૃષિ જેવા 'સંકલિત' અભિગમ તરફ પરિવર્તનની પ્રક્રિયાની જરૂર છે.
- તમામ રાજ્યોમાં કૃષિ બજારના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને મજબૂત કરવાની અને અનાજ અને બિન-ખાદ્ય પાકોની પ્રાપ્તિ પદ્ધતિને વિસ્તૃત કરવાની જરૂર છે.
- પસંદ કરેલ પાકો માટે ભાવ ઉણપ ચુકવણી પ્રણાલીનો અમલ. 'MSP પર વેચવાના અધિકાર' માટે કાયદા અથવા તાત્કાલિક ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.
- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ (MGNREGA) ને ખેતીના ખર્ચને ઘટાડવા માટે કૃષિ કાર્ય સાથે પણ જોડવો જોઈએ, જે છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં ઝડપથી વધી રહ્યો છે.

સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સનું અપસ્કલિંગ

- તાજેતરમાં કૌશલ્ય વિકાસ અને સાહસિકતા મંત્રાલય (MSDE) એ પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજના (PMKVY) 3.0 ના રેકગ્રેશન ઓફ પ્રાયોર લર્નિંગ (RPL) ઘટક હેઠળ દિલ્હીમાં 2,500 સ્ટ્રીટ ફૂડ વિક્રેતાઓને તાલીમ આપવા માટે એક પાયલોટ પ્રોજેક્ટની જાહેરાત કરી હતી.

પરિચય

- આ પ્રોજેક્ટ ટુરીઝમ એન્ડ હોસ્પિટાલિટી સેક્ટર સ્કીલ કાઉન્સિલ (THSSC) અને નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (NSDC) ના તાલીમ ભાગીદારો દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવશે.
- રજિસ્ટર્ડ સ્ટ્રીટ ફૂડ વિક્રેતાઓ ચાર-પાંચ દિવસના કાઉન્સેલિંગ સત્રોમાંથી પસાર થશે જ્યાં તેઓ તેમની કુશળતા, લાયકાત, રુચિઓ, તકો અને પ્રવાસની રચના વિશે સ્પષ્ટતા મેળવશે.
- વિક્રેતાઓને આરોગ્ય અને સલામતીના ધોરણો, COVID-19 પ્રોટોકોલ હેઠળ સલામતીની જોગવાઈઓ, કર્મચારીઓ અને ગ્રાહકો સાથે અસરકારક સંચાર તકનીકો, ડિજિટલ સાક્ષરતા, નાણાકીય સાક્ષરતા, ડિજિટલ ચૂકવણી અને ઈ-વેચાણ જેવા નવા યુગની કુશળતા વિશે શિક્ષિત કરવામાં આવશે.
- મુદ્રા યોજના હેઠળ વિક્રેતાઓને લોન પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.
- આ વિક્રેતાઓને ઈ-કાર્ટ લાઇસન્સ માટે લાયક બનવા માટે સક્ષમ બનાવશે, તેમને ખોરાકની તૈયારી અને વેન્ડિંગના સૌંદર્ય શાસ્ત્રમાં સ્વચ્છતાની સ્થિતિ સુધારવા માટે શીખવશે. આ સાથે ચાર દિવસની તાલીમ દરમિયાન દરરોજના 500 રૂપિયા આપવામાં આવશે.

ઉદ્દેશ્ય

- તેનો ઉદ્દેશ સ્ટ્રીટ ફૂડ વિક્રેતાઓને સંબંધિત કૌશલ્યો પ્રદાન કરવાનો છે, જે ગ્રાહકો માટે વધુ સારી સેવાઓ તરફ દોરી જાય છે, વધુ આવક ઉભી કરવાની તકો અને નાગરિક નિયમો વિશે જાગૃતિમાં વધારો કરે છે.

મહત્વ

- ભારતમાં લગભગ 5.5 મિલિયન સ્ટ્રીટ ફૂડ વિક્રેતાઓ છે, જેઓ અનૌપચારિક અર્થતંત્રમાં લગભગ 14% યોગદાન આપે છે, જે અર્થતંત્રમાં તેમની કુશળતાને મહત્વપૂર્ણ બનાવે છે.
- આ ચોક્કસપણે કર્મચારીઓના કામ અને નિર્વાહની પરિસ્થિતિઓને ઉત્થાન કરવામાં મદદ કરશે.
- તે પૂર્વ દિલ્હીમાં 4,000 વિક્રેતાઓને અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે 2.5 મિલિયન સ્ટ્રીટ વેન્ડરોને સામાજિક સુરક્ષા અને સુરક્ષા પ્રદાન કરશે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

ખાદ્ય વિકેતાઓને લગતી અન્ય યોજનાઓ

- પીએમ સ્વાનિધિ યોજના
- હું પણ ડિજિટલ (me too digital)
- સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લિવલીહુડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) એક્ટ, 2014
- પ્રધાનમંત્રી શ્રમ યોગી માન-ધન યોજના
- પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજના
- પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજના

પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજના વિશે

- PMKVY 2015 કૌશલ્ય ભારત મિશન (Skill India Mission) હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- તે વર્ષ 2022 સુધીમાં ભારતમાં 400 મિલિયનથી વધુ લોકોને વિવિધ કૌશલ્યોમાં તાલીમ આપવાનું લક્ષ્ય રાખે છે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતીય યુવાનોને સમાજમાં સારી આજીવિકા અને સન્માન માટે વ્યાવસાયિક તાલીમ અને પ્રમાણપત્ર આપવાનો છે.

PMKVY-1.0

- લોન્ચ: ભારતની સૌથી મોટી કૌશલ્ય પ્રમાણપત્ર યોજના 'પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજના' 15 જુલાઈ, 2015 (વિશ્વ યુવા કૌશલ્ય દિવસ) ના રોજ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- ઉદ્દેશ્ય: યુવાનોને મફત ટૂંકા ગાળાની કૌશલ્ય તાલીમ પ્રદાન કરવી અને નાણાકીય પુરસ્કારો દ્વારા કૌશલ્ય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવું.
- અમલીકરણ : PMKVY ને કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યોગ સાહસિકતા મંત્રાલયના માર્ગદર્શન હેઠળ રાષ્ટ્રીય કૌશલ્ય વિકાસ નિગમ (NSDC) દ્વારા લાગુ કરવામાં આવ્યું છે.
- મુખ્ય ઘટકો: ટૂંકા ગાળાની તાલીમ, વિશેષ પ્રોજેક્ટ્સ, અગાઉના શિક્ષણની માન્યતા, કૌશલ્ય અને નોકરી મેળો વગેરે.

PMKVY 2.0 (2016-20)

- ક્ષેત્ર (Sector) અને ભૂગોળ(Geography)ની દ્રષ્ટિએ અને મેક ઈન ઈન્ડિયા, ડિજિટલ ઈન્ડિયા, સ્વચ્છ ભારત વગેરે જેવા ભારત સરકારના અન્ય મિશન સાથે વધુ સંરેખણ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- PMKVY 1.0 અને PMKVY 2.0 હેઠળ દેશમાં 1.2 કરોડથી વધુ યુવાનોને સુધારેલ પ્રમાણિત કૌશલ્ય ઇકોસિસ્ટમ દ્વારા તાલીમ આપવામાં આવી છે.

PMKVY 3.0

- 28 રાજ્યો/આઠ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં 717 જિલ્લાઓમાં શરૂ કરાયેલ, PMKVY 3.0 એ 'આત્મનિર્ભર ભારત' તરફનું એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.

- આ યોજના વર્ષ 2020-2021ના પ્લાન સમયગાળામાં રૂ. 948.90 કરોડના ખર્ચ સાથે આઠ લાખ ઉમેદવારોને કૌશલ્ય પ્રશિક્ષણ પ્રદાન કરવાની પરિકલ્પના કરે છે.
- વર્તમાન યુગ અને ઈન્ડસ્ટ્રી 4.0 એ કૌશલ્ય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપીને માંગ-પુરવઠાના તફાવતને દૂર કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે.

RPL પ્રોગ્રામ

- તેનો અમલ નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (NSDC) દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય કૌશલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમોના બહેતર આયોજન અને અમલીકરણ માટે વિકેન્દ્રીકરણ અને સ્થાનિક શાસનને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- તે ઔપચારિક પ્રણાલીની બહાર અગાઉના શિક્ષણની માન્યતા છે અને વ્યક્તિની કુશળતા માટે સરકારી પ્રમાણપત્ર પ્રદાન કરે છે.

કપાસ પરની આયાત ક્યુટી ઘટાડવાની માંગ

- તાજેતરમાં, તમિલનાડુના મુખ્ય પ્રધાને કેન્દ્રીય કપાસ પ્રધાનને અનુરોધ કર્યો છે કે તેઓ સંબંધિત મંત્રાલયોને કપાસ પર લાદવામાં આવેલી આયાત જકાત દૂર કરવા નિર્દેશ આપે.
- ટેક્સટાઈલ ઉદ્યોગ રાજ્યમાં રોજગાર પ્રદાન કરનાર બીજા નંબરનો સૌથી મોટો ઉદ્યોગ છે અને દેશના ટેક્સટાઈલ ઉદ્યોગનો 1/3 ભાગનો હિસ્સો તમિલનાડુનો છે.

મુખ્ય માંગણીઓ

- કપાસની આયાત પર 11% આયાત જકાત હટાવી. તેમજ કપાસની ખરીદીમાં વેપારીઓ કરતાં ચાર્જ ઉત્પાદકોને પ્રાધાન્ય આપવાની માંગ ઉઠી છે.
- પીક સીઝન (ડિસેમ્બર-માર્ચ) દરમિયાન કપાસની ખરીદી માટે સ્પિનિંગ મિલોને 5% વ્યાજ સબવેન્શન (Interest Subvention) નું વિસ્તરણ.
- સૂક્ષ્મ, નાના અને મધ્યમ કદના ઉદ્યોગો (Micro, Small and Medium-sized Enterprises -MSMEs) માટે ટકાઉ કપાસની ઇ-ઓક્શન માટે લઘુત્તમ લોટ કદ ઘટાડીને 500 નોટ કરવા પણ વિનંતી કરવામાં આવી છે.

માંગનું કારણ

- કપાસ અને ચાર્જના ભાવમાં તીવ્ર અસ્થિરતાને કારણે કપડાંના ભાવ પર તેની અસરને કારણે માંગ છે.

- વર્તમાન કટોકટીના કારણે મોટા પાયે નિકાસ ઓર્ડરો રદ થયા છે, જેના કારણે લાંબા ગાળાની નિકાસ પ્રતિબદ્ધતાઓ પૂરી કરવી મુશ્કેલ બની છે.
- કપાસના ભાવમાં અસ્થિરતાનું એક મુખ્ય કારણ 2021-22ના બજેટમાં 5% બેઝિક કસ્ટમ્સ ડ્યુટી (BCD), 5% એગ્રીકલ્ચર ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ સેસ (AIDC) અને 10% સામાજિક કલ્યાણ સેસ લાદવામાં આવ્યું છે, જે એકંદર આયાત શુલ્ક 11% છે.

આયાત ડ્યુટીની ચિંતા

- કાચા કપાસ પરની આયાત જકાત મૂલ્યવર્ધિત ક્ષેત્રોની સ્પર્ધાત્મકતાને નષ્ટ કરશે, જેમની નિકાસમાં આશરે રૂ. 50,000 કરોડ અને સ્થાનિક બજારમાં રૂ. 25,000 કરોડનું ટર્નઓવર છે.
- આ ક્ષેત્રો લગભગ 12 લાખ લોકોને રોજગાર પ્રદાન કરે છે.

કપાસ

- પરિચય:
- તે ખરીફ પાક છે, જેને પાકવામાં 6 થી 8 મહિનાનો સમય લાગે છે.
- શુષ્ક આબોહવા દુષ્કાળ પ્રતિરોધક પાક માટે આદર્શ માનવામાં આવે છે.
- આ પાક વિશ્વની ખેતીલાયક જમીનના 2.1% પર ઉગાડવામાં આવે છે અને વિશ્વની કાપડની 27% જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરે છે.
- તાપમાન: 21-30 ડિગ્રી સેલ્સિયસ વચ્ચે.
- વરસાદ: લગભગ 50-100 સે.મી.
- જમીનનો પ્રકાર: કાળી કપાસની જમીન (રેગુર માટી) સારી ડ્રેનેજ સાથે (ડેક્કન ઉચ્ચપ્રદેશની માટી જેવી) આ માટે યોગ્ય ગણવામાં આવે છે.
- ઉત્પાદનો: ફાઇબર, તેલ અને પશુ આહાર.
- ટોચના કપાસ ઉત્પાદક દેશો: ચીન > ભારત > યુએસએ
- ભારતના ટોચના કપાસ ઉત્પાદક રાજ્યો: ગુજરાત > મહારાષ્ટ્ર > તેલંગાણા > આંધ્ર પ્રદેશ > રાજસ્થાન.
- કપાસની ચાર જાતો: ગોસીપિયમ આર્બોરિયમ (Gossypium arboreum), જી.હરબેસિયમ (G. herbaceum), જી.હિરસુટમ (G. hirsutum) અને જી.બારબાડેન્સ (G. barbadense).
- ગોસીપિયમ આર્બોરિયમ અને જી. હર્બેસમ પ્રાચીન વિશ્વ કપાસ અથવા એશિયન કપાસ તરીકે ઓળખાય છે.
- જી. હિરસુટમને અમેરિકન કોટન અથવા હાઇલેન્ડ કોટન તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે અને જી. બારબાડેન્સને ઈજિપ્તીયન કોટન તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. આ બંને નવી વિશ્વ કપાસની પ્રજાતિઓ છે.

- વર્ણસંકર/સંકર કપાસ: આ પ્રકારનો કપાસ અલગ-અલગ આનુવંશિક લક્ષણો ધરાવતી બે મૂળ જાતોને સંકર કરીને બનાવવામાં આવે છે. જ્યારે ખુલ્લા પરાગનિત છોડ કુદરતી રીતે અન્ય સંબંધિત જાતો સાથે ક્રોસ-પરાગાધાન કરે છે ત્યારે સંકર ઘણીવાર સ્વયંભૂ અને હેતુપૂર્વક પ્રકૃતિમાં બનાવવામાં આવે છે.
- Bt કપાસ: તે આનુવંશિક રીતે સંશોધિત સજીવ અથવા આનુવંશિક રીતે સંશોધિત જંતુ પ્રતિરોધક કપાસની વિવિધતા છે.

ભારતમાં કપાસ

- કપાસ એ એક મહત્વપૂર્ણ ફાઇબર અને રોકડ પાક છે જે ભારતના ઔદ્યોગિક અને કૃષિ અર્થતંત્રમાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવે છે.
- ભારત કપાસનો સૌથી મોટો ઉત્પાદક અને વિશ્વનો ત્રીજો સૌથી મોટો નિકાસકાર છે. તે વિશ્વમાં કપાસનો સૌથી મોટો ઉપભોક્તા પણ છે.
- જંતુ-પ્રતિરોધક આનુવંશિક રીતે સંશોધિત (GM) Bt કપાસના સંકર પાકોએ વર્ષ 2002માં તેમની રજૂઆત પછી ભારતીય બજાર (કપાસના 95% થી વધુ વિસ્તારને આવરી લે છે) કબજે કર્યું છે.
- ભારત દર વર્ષે લગભગ 6 મિલિયન ટન કપાસનું ઉત્પાદન કરે છે જે વિશ્વના કપાસના ઉત્પાદનના 23% જેટલું છે.
- ભારત વિશ્વના કુલ ઓર્ગેનિક કપાસ ઉત્પાદનના લગભગ 51% ઉત્પાદન કરે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- કપાસ પરની આયાત ડ્યુટી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 - ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગ રાજ્યમાં રોજગાર પ્રદાન કરનાર બીજા નંબરનો સૌથી મોટો ઉદ્યોગ છે અને દેશના ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગનો 1/3 ભાગનો હિસ્સો તમિલનાડુનો છે.
 - કપાસની આયાત પર 11% આયાત જકાત હટાવી. તેમજ કપાસની ખરીદીમાં વેપારીઓ કરતાં ચાર્જ ઉત્પાદકોને પ્રાધાન્ય આપવાની માંગ ઉઠી છે.
 - કપાસ અને ચાર્જના ભાવમાં તીવ્ર અસ્થિરતાને કારણે કપડાંના ભાવ પર તેની અસરને કારણે માંગ છે.
 - કાચા કપાસ પરની આયાત જકાત મૂલ્યવર્ધિત ક્ષેત્રોની સ્પર્ધાત્મકતાને નષ્ટ કરશે, જેમની નિકાસમાં આશરે રૂ. 50,000 કરોડ અને સ્થાનિક બજારમાં રૂ. 25,000 કરોડનું ટર્નઓવર છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 2) સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સનું અપસ્કિલિંગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ પ્રોજેક્ટ ટુરીઝમ એન્ડ હોસ્પિટાલિટી સેક્ટર સ્કીલ કાઉન્સિલ અને નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશનના તાલીમ ભાગીદારો દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવશે.
 2. રજિસ્ટર્ડ સ્ટ્રીટ ફૂડ વિકેતાઓ ચાર-પાંચ દિવસના કાઉન્સેલિંગ સત્રોમાંથી પસાર થશે જ્યાં તેઓ તેમની કુશળતા, લાયકાત, રુચિઓ, તકો અને પ્રવાસની રચના વિશે સ્પષ્ટતા મેળવશે.
 3. મુદ્રા યોજના હેઠળ વિકેતાઓને લોન પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.
 4. ભારતમાં લગભગ 5.5 મિલિયન સ્ટ્રીટ ફૂડ વિકેતાઓ છે, જેઓ અનૌપચારિક અર્થતંત્રમાં લગભગ 14% યોગદાન આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 3) ખેતી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. BPKP યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય બહારથી મેળવેલા ઈનપુટ્સને ઘટાડીને પરંપરાગત સ્વદેશી પ્રથાઓને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
 2. તમામ રાજ્યોમાં કૃષિ બજારના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને મજબૂત કરવાની અને અનાજ અને બિન-ખાદ્ય પાકોની પ્રાપ્તિ પદ્ધતિને વિસ્તૃત કરવાની જરૂર છે.
 3. કુદરતી ખેતી સૂક્ષ્મજીવાણુઓ અને અળસિયા દ્વારા જમીનની સપાટી પર સેન્દ્રિય પદાર્થોના વિઘટનને પ્રોત્સાહિત કરે છે, જે ધીમે ધીમે જમીનમાં પોષક તત્વોની માત્રામાં વધારો કરે છે.
 4. ગ્રીન ઈન્ડિયા મિશન વર્ષ 2014માં નેશનલ એક્શન પ્લાન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (NAPCC) હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 4) લોકડાઉન દરમિયાન રોજગારની ખોટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) 10 કે તેથી વધુ કામદારોને રોજગારી આપતી સંસ્થાઓનું સર્વેક્ષણ કરે છે.
 2. સુધારેલ QES પ્રથમ ત્રિમાસિક (એપ્રિલ-જૂન 2021) દરમિયાન હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.
 3. મેન્યુફેક્ચરિંગ સેક્ટરએ લોકડાઉન પહેલા (માર્ચ 2020) અને લોકડાઉન પછી (જુલાઈ 2020) સમયગાળા વચ્ચે 14.2 લાખ નોકરીઓની ખોટ નોંધાવી છે.
 4. વર્ષ 2020 માં લાગુ કરાયેલ લોકડાઉન દરમિયાન લગભગ 7.5% નોકરીઓ ગઈ હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 5) GSTની આવક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. નવેમ્બર 2021ના મહિના માટે GSTની આવક રૂ. 1,31,526 કરોડ હતી.
 2. સૌથી વધુ કલેક્શન એપ્રિલ, 2021માં થયું હતું.
 3. CGST રૂ. 23,978 કરોડ હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 6) વેતન દર સૂચકાંક (WRI) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. તે ઈન્ટરનેશનલ લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન અને નેશનલ સ્ટેટિસ્ટિકલ કમિશનની ભલામણો પર આધારિત છે.
 2. નવી શુંખલામાં સમાવિષ્ટ 37 ઉદ્યોગોમાં કાપડ, ફૂટવેર અને પેટ્રોલિયમ સહિત ઉત્પાદન ક્ષેત્રે 16 નવા ઉદ્યોગો ઉમેરાયા છે.
 3. ફાર્માસ્યુટિકલ સેક્ટરે સૌથી વધુ વેતન દર સૂચકાંક નોંધ્યો છે, ત્યારબાદ ખાંડ, મોટરસાઈકલ, જ્યુટ ટેક્સટાઈલ અને ચાના બગીચાનો સમાવેશ થાય છે.
 4. સૌથી નીચો વેતન દર સૂચકાંક રબર પ્લાન્ટેશનમાં નોંધાયો હતો, ત્યારબાદ પેપર, કાસ્ટિંગ અને ફોર્જિંગ, વૂલન ટેક્સટાઈલ અને સિન્થેટિક ટેક્સટાઈલનો નંબર આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 7) જાહેર હિસાબ સમિતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. 'પબ્લિક એકાઉન્ટ્સ કમિટી' ત્રણ નાણાકીય સંસદીય સમિતિઓમાંની એક છે; અન્ય બે સમિતિઓ અંદાજ સમિતિ અને જાહેર ઉપક્રમ સમિતિ છે.
 2. પબ્લિક એકાઉન્ટ્સ કમિટીની રચના વર્ષ 1921માં 'ભારત સરકાર અધિનિયમ, 1919' દ્વારા કરવામાં આવી હતી,
 3. કેન્દ્ર સરકારના કોઈપણ મંત્રીને આ સમિતિમાં સભ્ય તરીકે સામેલ કરી શકાશે નહીં.
 4. સરકારના કામની દેખરેખ કરતી પ્રતિનિધિ સંસ્થા તરીકે સંસદની ભૂમિકા આપણી લોકશાહીમાં કેન્દ્રિય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

8) ભારતનો વિદેશી મુદ્રા ભંડાર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- 19 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ પૂરા થયેલા સપ્તાહ દરમિયાન ભારતનું વિદેશી વિનિમય અનામત \$289 મિલિયન વધીને \$640.874 મિલિયન થયું છે.
- સૌથી વધુ વિદેશી મુદ્રા ભંડાર ધરાવતા દેશોની યાદીમાં ભારત ચોથા ક્રમે છે.
- ચીન આ યાદીમાં પ્રથમ સ્થાને છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

9) બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક (MPI) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- બિહાર રાજ્યમાં સૌથી વધુ વસ્તી-થી-ગરીબીનો ગુણોત્તર છે, ત્યારબાદ ઝારખંડ અને ઉત્તર પ્રદેશ બહુપરીમાણીય ગરીબી સ્તર સાથે છે.
- કેરળ રાજ્યમાં તેની વસ્તીમાં સૌથી નીચું ગરીબી સ્તર નોંધાયું છે, ત્યારબાદ પુડુચેરી, લક્ષદ્વીપ, ગોવા અને સિક્કિમ છે.
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો (Sustainable Development Goals-SDGs) ધ્યેય 2 ની પ્રગતિને માપવામાં યોગદાન આપે છે.
- NFHS-5 ડેટા ફેક્ટશીટમાંથી મેળવેલ પ્રારંભિક અવલોકનો સ્વચ્છ રસોઈ ઈંધણ, સ્વચ્છતા અને વીજળીની ઍક્સેસમાં સુધારા સૂચવે છે, જે અભાવ સૂચવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

10) ઔદ્યોગિક જૂથો અને બેંકિંગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1949માં સુધારા પછી મોટા કોર્પોરેટ અને ઔદ્યોગિક ગૃહોને બેંકોના વિસ્તરણની મંજૂરી આપવામાં આવશે.
- RBI એ ખાનગી બેંકોની માલિકી અંગે IWG ની 33 માંથી 21 ભલામણો સ્વીકારી છે.
- બેંકિંગ સેક્ટર CHs Post Liberalisation, 1991 માટે ખાનગી બેંકોના લાયસન્સિંગના પ્રથમ રાઉન્ડ સાથે ફરીથી ખોલવામાં આવ્યું હતું, જે વર્ષ 1993માં કરવામાં આવ્યું હતું.
- હાલમાં સરકાર કરદાતાઓના ખિસ્સામાંથી પૈસા કાઢીને જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોને ભંડોળ પૂરું પાડે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

11) સેન્ટ્રલ બેંક ડિજિટલ કરન્સી (CBDC) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- સાર્વભૌમ ડિજિટલ ચલણની જરૂરિયાત હાલની ક્રિપ્ટોકરન્સીની અસ્તવ્યસ્ત પ્રકૃતિને કારણે ઊભી થાય છે જેમાં તેમની રચના અને જાળવણી જનતાના હાથમાં છે.
- ક્રિપ્ટોકરન્સી કોઈપણ સંપત્તિ અથવા ચલણ સાથે જોડાયેલી નથી, તેનું મૂલ્ય માંગ અને પુરવઠા દ્વારા સંપૂર્ણપણે નક્કી કરવામાં આવે છે.
- સાર્વભૌમ ડિજિટલ રૂપિયો એ માત્ર નાણાકીય નવીનતાની બાબત નથી, પરંતુ આપણી રાષ્ટ્રીય અને નાણાકીય સુરક્ષાને જોખમમાં મૂકતા અનિવાર્ય પ્રોક્સી યુદ્ધને રોકવા માટે જરૂરી છે.
- ડિજિટલ રૂપિયો ભારતને તેના વ્યૂહાત્મક ભાગીદારો સાથે વેપાર માટે વધુ સારા ચલણ તરીકે ડિજિટલ રૂપિયા પર પ્રભુત્વ સ્થાપિત કરવાની તક આપે છે

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

PSI-ASI-કોન્સ્ટેબલ

મેરીટમાં સ્થાન મેળવવા માટેનું એકમાત્ર વાનલાઇન પુસ્તક

9,000 થી વધુ પ્રશ્ન-જવાબ

- અભ્યાસક્રમ મુજબ ક્રમિક પ્રશ્ન-જવાબ
- 6 મહિનાના કરંટ અફેર્સ
- આગામી પોલીસ ભરતીની પરીક્ષાઓના એડવાન્સ લેવલના પ્રશ્નો

NOW AVAILABLE

www.iceonline.in

ગેરીમેન્ડરિંગ અને અમેરિકન ડેમોક્રેસી

- તાજેતરમાં યુએસ વસ્તીની 2020 વસ્તી ગણતરીના પરિણામો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. અહીં લગભગ દર દાયકામાં, યુએસ કોંગ્રેસ અને રાજ્યના વિધાનસભા જિલ્લાઓમાં 'ગેરીમેન્ડરિંગ' (અયોગ્ય લાભ સાથે મતવિસ્તારોનું નિર્ધારણ) ની પ્રક્રિયા અપનાવવામાં આવી છે.
- ગેરીમેન્ડરિંગ અથવા પુનઃવિતરણ એ ચૂંટણીની સીમાઓને પુનઃવ્યાખ્યાયિત કરવાની પ્રક્રિયા છે. જો કે, યુ.એસ.માં લોકશાહીને નબળી પાડવા માટે આ પ્રથાની ટીકા કરવામાં આવી છે.
- પૃષ્ઠભૂમિ: ગેરીમેન્ડરિંગ શબ્દ 'એટિબ્રજ ગેરી મેસેચ્યુસેટ્સ' વહીવટના નામ પરથી આવ્યો છે, જેના વહીવટીતંત્રે નવા રાજ્ય સેનેટોરિયલ જિલ્લાઓને વ્યાખ્યાયિત કરતો કાયદો 1812માં ઘડ્યો હતો.
- અંતર્ગત સિદ્ધાંત: પુનઃવિતરણ પાછળનો સિદ્ધાંત સુનિશ્ચિત કરે છે કે જાહેર અધિકારીઓની ચૂંટણી વસ્તીના ભૌગોલિક વિતરણમાં થતા ફેરફારોને ધ્યાનમાં લઈને, વાસ્તવિક લોકશાહી પ્રતિનિધિત્વના આદર્શને મૂર્તિમંત કરે છે.
- લોકશાહીને નબળી પાડવી: કોઈપણ પ્રકારના અસ્તિત્વ સામે મૂળભૂત વાંધો એ છે કે તે ચૂંટણી વિભાજનના બે સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરે છે - મતવિસ્તારના કદની સઘનતા અને એકરૂપતા.
- અમેરિકન લોકશાહી સાથેનો મુદ્દો: અમેરિકામાં ડેમોક્રેટિક પાર્ટીના સમર્થકો પ્રમાણમાં શહેરી વિસ્તારોમાંથી આવતા અને રિપબ્લિકન પાર્ટીના સમર્થકો ગ્રામીણ વિસ્તારોમાંથી આવતાં સાથે એક અલગ લાંબા ગાળાની વસ્તી વિષયક વલણ ધરાવે છે.
- જો કે, અમેરિકામાં, શહેરી વિસ્તારોમાં રહેતા લોકોની ગીચતા ગ્રામીણ વિસ્તારો કરતાં વધુ છે.
- આ સ્થિતિમાં, રિપબ્લિકન પાર્ટીએ ગ્રામીણ મતદારોની સર્વોચ્ચતા જાળવવા માટે ચૂંટણી જિલ્લાઓમાં ગેરીમેન્ડર સિસ્ટમ લાગુ કરી છે.
- તેનો હેતુ રાજકીય પક્ષને તેના પ્રતિસ્પર્ધીઓ પર અયોગ્ય લાભ આપવા અથવા વંશીય, ભાષાકીય લઘુમતી જૂથોના સભ્યોની મતદાન શક્તિને નબળી પાડવાનો છે.

ભારત સાથે સરખામણી

- સીમાંકન આયોગ: ભારતમાં રાજકીય પુનઃવિતરણને ભારતના સીમાંકન આયોગ દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે.
- સીમાંકન એ વસ્તીના ફેરફારોને રજૂ કરવા માટે લોકસભા અને વિધાનસભા બેઠકોની સીમાઓને ફરીથી દોરવાનું કાર્ય છે. આ પ્રક્રિયામાં રાજ્યને ફાળવવામાં આવેલી બેઠકોની સંખ્યા પણ બદલાઈ શકે છે.
- બંધારણીય જોગવાઈઓ: ભારતીય બંધારણની કલમ 82 હેઠળ, સંસદ દરેક વસ્તી ગણતરી પછી સીમાંકન કાયદો ઘડે છે અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સીમાંકન પંચની રચના કરવામાં આવે છે.
- કલમ 170 હેઠળ, દરેક વસ્તી ગણતરી પછી સીમાંકન કાયદા અનુસાર રાજ્યોને પ્રાદેશિક મતવિસ્તારમાં પણ વિભાજિત કરવામાં આવે છે.
- અંતર્ગત સિદ્ધાંત: વસ્તીના સમાન વર્ગોને સમાન પ્રતિનિધિત્વ પ્રદાન કરવું.
- ભૌગોલિક વિસ્તારોનું યોગ્ય વિભાજન જેથી કરીને એક રાજકીય પક્ષને ચૂંટણીમાં અયોગ્ય લાભ ન મળે.
- 'એક મત એક કિંમત'ના સિદ્ધાંતને વળગી રહેવું.
- આજ સુધી સીમાંકન આયોગ: વર્ષ 1952, 1962, 1972 અને 2002ના કાયદા હેઠળ ચાર વખત સીમાંકન કમિશનની રચના કરવામાં આવી છે.
- પ્રથમ સીમાંકન કવાયત રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા (ચૂંટણી પંચની મદદથી) વર્ષ 1950-51માં હાથ ધરવામાં આવી હતી.
- 1981 અને 1991ની વસ્તી ગણતરી પછી કોઈ સીમાંકન નહોતું.
- 1976ના 42મા સુધારા કાયદામાં 1971ના સ્તરે વર્ષ 2000 સુધીમાં લોકસભામાં બેઠકોની ફાળવણી અને દરેક રાજ્યનું પ્રાદેશિક મતવિસ્તારમાં વિભાજન કરવાનું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ સિવાય, 2001ના 84મા સુધારા અધિનિયમે 1971ની વસ્તી ગણતરીના આધારે કુલ બેઠકોની સંખ્યાને અસર કર્યા વિના આ પ્રતિબંધને વધુ 25 વર્ષ (એટલે કે વર્ષ 2026 સુધી) માટે લંબાવ્યો હતો.
- 2001ના 84મા સુધારા અધિનિયમે સરકારને 1991ની વસ્તી ગણતરીના વસ્તીના આંકડાઓના આધારે રાજ્યોમાં પ્રાદેશિક મતવિસ્તારોને ફરીથી સમાયોજિત કરવા અને તર્કસંગત બનાવવાની સત્તા આપી.
- આ પછી, 2003ના 87મા સુધારા કાયદામાં 2001ની વસ્તી ગણતરીના આધારે મતવિસ્તારોના સીમાંકનની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી અને 1991ની વસ્તી ગણતરીના આધારે નહીં.

- આમ 2001ની વસ્તી ગણતરી મુજબ ભારતમાં સીમાંકનની વર્તમાન સ્થિતિ 2026 સુધી સ્થિર છે.

સીમાંકન આયોગ

- પરિચય:
- સીમાંકન પંચની રચના ભારતના રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવે છે અને તે ભારતના ચૂંટણી પંચના સહયોગથી કાર્ય કરે છે.
- ભારતમાં સીમાંકન આયોગ એ એક ઉચ્ચ સંસ્થા છે, જેના આદેશો સંસદના અધિનિયમ જેવા હોય છે અને કોઈપણ કોર્ટ સમક્ષ તેની પૂછપરછ કરી શકાતી નથી.

માળખું

- સર્વોચ્ચ અદાલતના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ
- મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર
- સંબંધિત રાજ્ય ચૂંટણી કમિશનર.

નિર્ણય

- કમિશનના સભ્યો વચ્ચે મતભેદના કિસ્સામાં, બહુમતીનો અભિપ્રાય પ્રવર્તે છે.

કાર્ય

- તમામ મતક્ષેત્રોની વસ્તી લગભગ સમાન બનાવવા માટે મતવિસ્તારની સંખ્યા અને સીમાઓ નક્કી કરવી.
- અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ માટે અનામત બેઠકો ઓળખવા માટે, જ્યાં તેમની વસ્તી પ્રમાણમાં વધારે છે.

21મી ભારત-રશિયા વાર્ષિક સમિટ: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- રશિયાના રાષ્ટ્રપતિ વ્લાદિમીર પુતિન (Vladimir Putin) 6 ડિસેમ્બર 2021ના રોજ નવી દિલ્હીની સત્તાવાર મુલાકાત લેશે.
- રાષ્ટ્રપતિ પુતિન વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી સાથે 21મી ભારત-રશિયા વાર્ષિક સમિટ (India-Russia Annual Summit) માં ભાગ લેવા આવી રહ્યા છે.
- નવેમ્બર 2019માં બ્રાઝિલિયામાં બ્રિક્સ સમિટની બેઠક પછી, આ શિખર સંમેલન બંને નેતાઓ વચ્ચેની પ્રથમ વન-ઓન-વન બેઠક હશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ભારત-રશિયા વાર્ષિક સમિટ છેલ્લે સપ્ટેમ્બર 2019માં યોજાઈ હતી. 2019માં પીએમ મોદીએ વ્લાદિવોસ્તોક

(રશિયા)ની મુલાકાત લીધી હતી. 2020ની વાર્ષિક સમિટ COVID-19 રોગચાળાને કારણે મોકૂફ રાખવામાં આવી હતી.

2021 સમિટનો એજન્ડા

- 2021 સમિટ દરમિયાન બંને નેતાઓ દ્વિપક્ષીય સંબંધોની સંભાવનાઓની સમીક્ષા કરશે.
- તેઓ બંને દેશો વચ્ચેના વ્યૂહાત્મક સંબંધોને વધુ મજબૂત કરવાના માર્ગો પર ચર્ચા કરશે.
- આ સમિટ પરસ્પર હિતના આંતરરાષ્ટ્રીય, બહુપક્ષીય અને પ્રાદેશિક મુદ્દાઓ પર વિચારોની આપ-લે કરવાની તક પણ પૂરી પાડશે.
- તેઓ BRICS, G20 અને શાંઘાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગનાઈઝેશન (SCO) ની અંદર સંયુક્ત કાર્ય જેવા આંતરરાષ્ટ્રીય એજન્ડા પર સ્થાનિક મુદ્દાઓ પર વિચારોનું આદાનપ્રદાન કરશે.

2+2 મંત્રી સ્તરીય સંવાદ

- 2+2 મંત્રી સ્તરીય સંવાદ 6 ડિસેમ્બર, 2021ના રોજ બંને દેશો વચ્ચે યોજાશે. તે રશિયાના વિદેશ પ્રધાન સર્ગેઈ લવરોવ અને સંરક્ષણ પ્રધાન સર્ગેઈ શોઈગુએ તેમના ભારતીય સમકક્ષ, વિદેશ પ્રધાન એસ. જયશંકર અને રક્ષા મંત્રી રાજનાથ સિંહ સાથે યોજાશે.

ભારત-રશિયા સંબંધો (India-Russia Relations):

- હાલમાં રશિયા ભારતને સૌથી મોટો સંરક્ષણ સપ્લાયર છે. ભારતે રશિયા પાસેથી S-400 જેવી સંરક્ષણ પ્રણાલી ખરીદી છે. ભારત અને રશિયા બ્રિક્સ અને શાંઘાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગનાઈઝેશનના સભ્ય છે. રશિયા સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ (UNSC)માં ભારતની કાયમી સભ્યપદને પણ સમર્થન આપે છે. ભારતના માનવ અવકાશ ઉડાન કાર્યક્રમ માટે પસંદ કરાયેલા અવકાશયાત્રીઓને રશિયા દ્વારા તાલીમ આપવામાં આવી હતી. તમિલનાડુમાં કુડનકુલમ ન્યુક્લિયર પાવર પ્લાન્ટના નિર્માણમાં રશિયા ભારતને મદદ કરી રહ્યું છે.

કોસ-બોર્ડર નાદારીની કાર્યવાહી માટે ડ્રાફ્ટ ફ્રેમવર્ક

- તાજેતરમાં કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલયે (MCA) નાદારી અને નાદારી કોડ (IBC) હેઠળ UNCITRAL (યુનાઈટેડ નેશન્સ કમિશન ઓન ઈન્ટરનેશનલ ટ્રેડ લો) મોડેલ પર આધારિત કોસ-બોર્ડર નાદારીની કાર્યવાહી માટે ડ્રાફ્ટ ફ્રેમવર્ક પ્રકાશિત કર્યું છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- કોર્પોરેટ દેવાદારો તેમજ વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનાર બંનેને અરજી કરવાની દરખાસ્ત છે.
- વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનાર વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટી છે જે અન્ય વ્યક્તિનું દેવું ચૂકવવાનું વચન આપે છે જે લોન ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય છે.

પરિચય

- ક્રોસ બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી કાર્યવાહી:
- તે અસ્કયામતો અને જવાબદારીઓ સાથે ત્રસ્ત કંપનીઓના ઉકેલ માટે ઘણા અધિકારક્ષેત્રોમાં સંબંધિત છે.
- વ્યાપક રીતે કહીએ તો, ક્રોસ-બોર્ડર નાદારી પ્રક્રિયા એવા દેવાદારો સાથે વ્યવહાર કરે છે કે જેમની પાસે વિદેશમાં સંપત્તિ અને લેણદારો છે.
- ક્રોસ-બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી કાર્યવાહી માટેનું માળખું આવી કંપનીની વિદેશી અસ્કયામતોનું સ્થાન, લેણદારો અને તેમના દાવાઓની ઓળખ અને દાવાઓની ચૂકવણી તેમજ વિવિધ દેશોની અદાલતો વચ્ચે સંકલનની પ્રક્રિયાને મંજૂરી આપે છે.
- છેલ્લા કેટલાક દાયકાઓ દરમિયાન, વિવિધ અદાલતોએ, ખાસ કરીને UNCITRAL મોડલ કાયદાના નેજા હેઠળ, ક્રોસ-બોર્ડર નાદારીના મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે મજબૂત સંસ્થાકીય મિકેનિઝમ્સની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો છે.

IBCમાં વર્તમાન સ્થિતિ

- જ્યારે વિદેશી લેણદારો સ્થાનિક કંપની સામે દાવો દાખલ કરી શકે છે, IBC હાલમાં અન્ય દેશોમાં કોઈપણ નાદારીની કાર્યવાહીની સ્વચાલિત માન્યતાને મંજૂરી આપતું નથી.

મહત્વ

- IBCમાં ક્રોસ-બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી પ્રકરણનો સમાવેશ એ આગળનું એક મોટું પગલું હશે અને કાયદાને પરિપક્વ અધિકારક્ષેત્રો સાથે સમાન બનાવશે.
- આનાથી ભારતીય કંપનીઓ વિદેશી કંપનીઓ પાસેથી તેમની લેણી રકમનો દાવો કરી શકશે, જ્યારે વિદેશી લેણદારોને ભારતીય કંપનીઓ પાસેથી દેવાની વસૂલાત કરવાની મંજૂરી આપશે.
- આનાથી ભારતીય બેંકોની વિદેશી શાખાઓને ભારતમાં તેમના લેણાંની વસૂલાત કરવામાં મદદ મળશે.
- તે ભારતમાં નાદારીના રિઝોલ્યુશનના વિચારણામાં સ્થાનિક કોર્પોરેટ દેવાદારની વિદેશી અસ્કયામતોને પણ લાવશે અને સ્ટ્રેસ્ક એસેટ્સના રિઝોલ્યુશનમાં વિલંબને ટાળશે.

UNCITRAL મોડલ કાયદો

- UNCITRAL મોડલ ક્રોસ બોર્ડર નાદારીના મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે સૌથી વધુ સ્વીકૃત કાનૂની માળખું છે.

- યુકે, યુએસ, દક્ષિણ આફ્રિકા, દક્ષિણ કોરિયા અને સિંગાપોર સહિત 49 દેશો દ્વારા તેને અપનાવવામાં આવ્યું છે.
- મોડલ કાયદો ક્રોસ-બોર્ડર નાદારીના ચાર મુખ્ય સિદ્ધાંતો સાથે કામ કરે છે:
- ડિફોલ્ટિંગ દેવાદાર સામે સ્થાનિક નાદારીની કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવા અથવા શરૂ કરવા માટે વિદેશી નાદારી વ્યાવસાયિકો અને વિદેશી લેણદારોની સીધી ઍક્સેસ.
- વિદેશી કાર્યવાહીની માન્યતા અને સારવાર.
- સ્થાનિક અને વિદેશી અદાલતો અને સ્થાનિક અને વિદેશી નાદારી પ્રેક્ટિશનરો વચ્ચે સહકાર.
- વિવિધ દેશોમાં બે અથવા વધુ સમવર્તી નાદારીની કાર્યવાહી વચ્ચે સંકલન. આ સંદર્ભે કાર્યવાહીનો મુખ્ય માર્ગ 'સેન્ટર ઓફ મેન ઇન્ટરેસ્ટ' (COMI) ની વિભાવના દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.
- કંપની માટેનું 'સેન્ટર ઓફ મેન ઇન્ટરેસ્ટ' કંપની નિયમિત ધોરણે તેનો કારોબાર ક્યાં કરે છે અને તેની નોંધાયેલ ઓફિસનું સ્થાન તેના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે.
- તે આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદની ચોક્કસ જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં લેવા માટે લવાદી પ્રક્રિયાઓને લગતા કાયદાઓમાં સુધારા અને આધુનિકીકરણમાં રાજ્યોને મદદ કરવા માટે રચાયેલ છે.

ભારતીય ફ્રેમવર્ક અને મોડલ લો વચ્ચેનો તફાવત

- જે દેશો 'UNCITRAL' ના મોડલ કાયદાને અપનાવે છે તેઓ તેમની સ્થાનિક જરૂરિયાતોને અનુરૂપ કેટલાક ફેરફારો કરે છે.
- 'જ્યારે ભારતીય ક્રોસ-બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી ફ્રેમવર્ક નાણાકીય સેવા પ્રદાતાઓને ક્રોસ-બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી કાર્યવાહીને આધિન થવાથી બાકાત રાખે છે, ઘણા દેશો 'ક્રોસ-બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી ફ્રેમવર્કની જોગવાઈઓમાંથી બેંકો અને વીમા કંપનીઓ જેવા નિર્ણાયક નાણાકીય સેવા પ્રદાતાઓને મુક્તિ આપે છે.
- 'પ્રી-પેક ઇન્સોલ્વન્સી રિઝોલ્યુશન પ્રોસેસ' (PRIIP) માંથી પસાર થતી કંપનીઓને ક્રોસ-બોર્ડર ઇન્સોલ્વન્સી કાર્યવાહીમાંથી મુક્તિ મળવી જોઈએ કારણ કે PRIIPની જોગવાઈઓ તાજેતરમાં રજૂ કરવામાં આવી છે અને 'પ્રી-પેક મિકેનિઝમ' હેઠળનો ન્યાયશાસ્ત્ર પ્રારંભિક અવસ્થામાં છે.
- સૂક્ષ્મ, નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગોના ઝડપી રિઝોલ્યુશન માટે આ વર્ષની શરૂઆતમાં IBC હેઠળ PRIIP રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

યુનાઈટેડ નેશન્સ કમિશન ઓન ઇન્ટરનેશનલ ટ્રેડ લો

- તે આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર કાયદાના ક્ષેત્રમાં યુનાઈટેડ નેશન્સ સિસ્ટમની મુખ્ય કાનૂની સંસ્થા છે.

- તેની સ્થાપના વર્ષ 1966માં આ ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી હતી કે સભ્ય દેશો વચ્ચે આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર સહકાર માટે મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધોને પ્રોત્સાહન આપવા અને પરિણામે શાંતિ અને સુરક્ષા જાળવવામાં તે એક મહત્વપૂર્ણ પરિબળ છે.
- તેના ઘણા મોડેલ કાયદાઓ, સંમેલનો અને કાર્યકારી જૂથો વચ્ચે મજબૂત સંવાદ દ્વારા, UNCITRAL એ સભ્ય રાજ્યોને તેમના સંજોગોને અનુરૂપ આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી અને વેપાર કાયદાના સિદ્ધાંતોની તુલના કરવા, તપાસવા, વાટાઘાટો કરવા અને અપનાવવા માટે મૂલ્યવાન પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડ્યું છે.
- ભારત એ આઠ દેશોમાંનો એક છે જે તેની શરૂઆતથી UNCITRAL ના સભ્ય છે.

નાદારી અને દેવાળું કોડ

- તે વર્ષ 2016માં લાગુ કરવામાં આવ્યું હતું. તે બિઝનેસ ફર્મ્સના નાદારી રિઝોલ્યુશન સંબંધિત વિવિધ કાયદાઓને આવરી લે છે.
- નાદારી: તે એવી પરિસ્થિતિ છે જેમાં વ્યક્તિ અથવા કંપની તેના બાકી દેવું ચૂકવવામાં અસમર્થ હોય છે.
- નાદારી: તે એવી પરિસ્થિતિ છે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટીને સક્ષમ અદાલત દ્વારા નાદાર જાહેર કરવામાં આવે છે અને અદાલત દ્વારા તેને પતાવટ કરવા અને લેણદારોના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા માટે યોગ્ય આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે. તે દેવાની ચૂકવણી કરવામાં કંપની અથવા વ્યક્તિની અસમર્થતાની કાનૂની ઘોષણા છે.
- તે નાદારીની સમસ્યાના ઉકેલ માટે દેવાદારો અને લેણદારોના તમામ વર્ગોને એક સામાન્ય પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવા માટે વર્તમાન કાયદાકીય માળખાની જોગવાઈઓને મજબૂત બનાવે છે.

અને અભ્યાસ માટેનું કેન્દ્ર)નો મુખ્ય પ્રયાસ છે જેનો ઉદ્દેશ વૈજ્ઞાનિકો, ટેકનોલોજી કંપનીઓ, નીતિ નિર્માતાઓ, ઉદ્યોગના આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાય, રોકાણકારો અને નાણા વ્યાવસાયિકોને જોડવાનો છે.

ઉદ્દેશ્ય

- પર્યાવરણીય હિસ્સેદારોના વૈશ્વિક સમુદાયને ગંગા નદીના તટપ્રદેશમાં વિકાસનું સ્તર દર્શાવવું.

મહત્વ

- જાગૃતિ બનાવવી:
- ગંગા અને તેની ઇકોસિસ્ટમ અને નદીના તટપ્રદેશના સંરક્ષણ વિશે વ્યાપક જાગૃતિ લાવવાના દૃષ્ટિકોણથી આ મહત્વપૂર્ણ છે.
- તે નદી સાથે ભારતીયોના ઊંડા આધ્યાત્મિક અને દાર્શનિક જોડાણને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
- ઇકોસિસ્ટમને સમજવું:
- ગંગા કનેક્ટ પ્રદર્શન ગંગા નદીના ઇકોસિસ્ટમના કદ, તીવ્રતા અને જટિલતાની સ્પષ્ટ અને ઊંડાણપૂર્વકની સમજ પૂરી પાડે છે.
- સહભાગિતાને સક્ષમ કરવી:
- તે રસ ધરાવતા પક્ષો અને ડાયસ્પોરા સાથે જોડાણને સક્ષમ કરે છે જેઓ નદી પ્રણાલીના કાયાકલ્પ, પુનઃસંગ્રહ અને સંરક્ષણમાં સામેલ થવા ઈચ્છે છે.
- પર્યાવરણીય ઉકેલોનો વિકાસ:
- તે વૈશ્વિક ટેકનોલોજી અને વૈજ્ઞાનિક સમુદાય માટે અત્યાધુનિક પર્યાવરણીય ઉકેલો વિકસાવવા માટે પ્રીમિયર લેબોરેટરી તરીકે ગંગા નદી પર ભાર મૂકે છે.

ગંગા કનેક્ટ પ્રદર્શન: યુનાઇટેડ કિંગડમ

- તાજેતરમાં, 25 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, ગંગા કનેક્ટ પ્રદર્શન લંડનમાં સમાપ્ત થયું.
- 12 નવેમ્બર 2021ના રોજ COP-26 (પક્ષોની પરિષદ)ની સફળ પરાકાષ્ટા પછી ગ્લાસગો, સ્કોટલેન્ડમાં તેનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- પ્રદર્શન દરમિયાન 10 મુખ્ય વ્યૂહાત્મક પહેલની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

પરિચય

- આ એક વૈશ્વિક પ્રદર્શન છે જે નદીના તટપ્રદેશના અનેક પાસાઓને પ્રદર્શિત કરશે.
- તે રાષ્ટ્રીય મિશન ફોર ક્લીન ગંગા, હાઈ કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા અને સી-ગંગા (ગંગા નદી બેસિન વ્યવસ્થાપન

મુખ્ય ઘોષિત પહેલ

- ગંગા કનેક્ટ યુકે કોમ્યુનિટી એંગેજમેન્ટ પ્રકરણ:
- સ્થાપિત પ્રકરણો છે: સ્કોટલેન્ડ-ગંગા કનેક્ટ, વેલ્સ-ગંગા કનેક્ટ, મિડલેન્ડ્સ-ગંગા કનેક્ટ, લંડન-ગંગા કનેક્ટ.
- દરેક પ્રકરણમાં સંયોજકો હશે, જેઓ વૈજ્ઞાનિકો, ટેકનોલોજી કંપનીઓ, રોકાણકારો અને સમુદાયના સભ્યો સહિત વિવિધ રસ જૂથોને નમામી ગંગે કાર્યક્રમ સાથે જોડશે.
- આકર્ષક નદીઓ:
- સામુદાયિક જોડાણ કાર્યક્રમો સહિત નદી બેસિન મેનેજમેન્ટના જ્ઞાન, શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓ અને અનુભવોની વહેંચણીની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
- સ્કોટલેન્ડ-ભારત જલ ભાગીદારી:
- આ ભાગીદારી નેશનલ મિશન ફોર ક્લીન ગંગા અને સ્કોટલેન્ડ સરકાર વચ્ચે 2017ના MOU પર આધારિત છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- આ ભારતીય બજારમાં પ્રવેશવા માટે પાણીમાં વિશેષતા ધરાવતી સ્કોટિશ સંસ્થાઓમાં ઉચ્ચ સ્તરે રસ પેદા કરશે અને નમામી ગંગે કાર્યક્રમ સ્કોટિશ સંસ્થાઓ માટે ભારતીય બજારમાં પ્રવેશવા માટે એક મુખ્ય પ્લેટફોર્મ તરીકે કાર્ય કરશે.
- અર્થ ગંગા ફ્રેમવર્કના ઉપયોગ માટે અસરકારક પ્રોજેક્ટ:
- ગંગા નદીના કિનારે પસંદગીના વિસ્તારમાં મોટી આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ ઊભી કરવા માટે એક મોટા અસરકારક પ્રોજેક્ટની કલ્પના કરવામાં આવી છે. આ પહેલ આજીવિકાની નોંધપાત્ર તકો અને નવી આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ પેદા કરશે આમ પર્યાવરણીય દૃષ્ટિકોણથી ટકાઉ વિકાસનું મોડેલ સુનિશ્ચિત કરશે.
- આ પહેલ ટકાઉ પ્રવાસન, નદીના આગળના વિકાસ, ટકાઉ પરિવહન અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓ જેવા ઘણા પાસાઓને આવરી લેશે. આ પ્રોજેક્ટ ગ્લાસગોમાં ક્લાઈડ નદીના કાયાકલ્પ અને આર્થિક વિકાસના મોડેલ પર વિકસાવવામાં આવશે. તેનું નેતૃત્વ સિટી ઓફ ગ્લાસગો કોલેજ અને સ્ટ્રેથક્લાઈડ યુનિવર્સિટી કરશે.
- ગંગા ફાઈનાન્સ અને ઈન્વેસ્ટમેન્ટ પ્લેટફોર્મ:
- ગંગા ફાઈનાન્સ એન્ડ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ફોરમ (GFIF) ની સ્થાપના કરવા માટે ઘણા રોકાણકારો અને નાણાકીય કંપનીઓ એકસાથે આવી છે. જૂથ રિવર બોન્ડ્સ, બ્લુ બોન્ડ્સ, ઈમ્પેક્ટ એન્ડ આઉટકમ બોન્ડ્સ, કેડિટ એન્હાન્સમેન્ટ અને ગેરંટી ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ જેવા નાણાકીય સાધનો વિકસાવશે. તેઓ વિશ્વભરમાંથી નમામી ગંગે કાર્યક્રમમાં રોકાણ વધારવા માટે નિષ્ણાત વ્યવસ્થા ગોઠવશે.
- જૂથ ઈકોસિસ્ટમ સંરક્ષણમાં લાંબા ગાળાના રોકાણની સ્થાપના કરવા માટે તેના પ્રકારનું પ્રથમ નદી જૈવવિવિધતા અને સંરક્ષણ બોન્ડ વિકસાવવા સંમત થયું છે. તે NMCG અને નમામી ગંગે પ્રોગ્રામને વિવિધ પહેલ અને પ્રોજેક્ટ ફાઈનાન્સના સતત ભંડોળ માટે સમર્થન આપશે.
- એન્વાયર્નમેન્ટલ ટેકનોલોજી વેરિફિકેશન (ETV) પ્રોગ્રામમાં નોંધાયેલ ટેકનોલોજીઓ:
- ETV પ્રોગ્રામના સતત વિસ્તરણમાં, ત્રણ નવીન ટેકનોલોજી કંપનીઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે અને ETV પ્રોગ્રામમાં સામેલ કરવામાં આવી છે.
- આનાથી ETV પ્રોગ્રામમાં કંપનીઓની કુલ સંખ્યા 40 થી વધુ થઈ જાય છે, જેમાંથી 14 યુકેની છે.
- ટેક અને ઈનોવેશન ફાઈનાન્સિંગ:
- સફળ ઉમેદવારોને ટેકો આપવા માટે, લંડન સ્ટોક એક્સચેન્જના AIM સેગમેન્ટમાં લિસ્ટેડ કંપની OPG પાવર વેન્ચર્સ સાથે ભાગીદારીની રચના કરવામાં આવી રહી છે, જે 30 લાખ GBP (રૂ. 30 કરોડ)ને ટેકનોલોજી અને નવીનતાઓ માટે નાણાં પૂરાં પાડવાની સુવિધા આપશે.

- યુકે-ભારત વૈજ્ઞાનિક સહયોગ:
- અનેક વૈજ્ઞાનિક અને સંશોધન સંસ્થાઓ વૈજ્ઞાનિક અને ટેકનિકલ વિચારોની આપલે કરવા માટે જ્ઞાન પૂલ બનાવવા માટે એકસાથે આવવા સંમત થયા છે, જેના કારણે સહયોગી સંશોધનનો વિકાસ થયો છે.
- ભારત અને યુકે વચ્ચે સહકારનો સેતુ:
- વૈજ્ઞાનિકો નદી પ્રણાલીઓને પુનર્જીવિત કરવા, જૈવવિવિધતાને બચાવવા, ઈકોસિસ્ટમ પર આબોહવા પરિવર્તનની અસરને સંબોધિત કરવા અને આર્થિક વિકાસ માટે ટકાઉ મોડલ બનાવવા માટે ચાલુ નવીનતાઓમાં સહયોગ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા સંમત થયા છે.
- ગ્લોબલ યુથ ફોર ગંગા:
- તે સ્વચ્છ ગંગા અને તમામ નદીઓ માટે મોટા પાયે જ્ઞાન અને કુશળતાની આપલે કરવા માટેના એક સામાન્ય અભિયાન પર આધારિત ભારત અને અન્ય દેશોના યુવાનોનું સંગઠન હશે. એસોસિએશન આંતરશાખાકીય ચર્ચાઓમાં સામેલ થશે, વિશ્વભરમાં જાગૃતિ વધારશે, સ્વચ્છ ગંગા મિશનમાં સહકારને પ્રોત્સાહિત કરશે અને વિશ્વભરના યુવા વિદ્યાર્થીઓ, સંશોધકો અને વ્યાવસાયિકોને એકસાથે લાવશે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય સ્વચ્છ ગંગાને વાસ્તવિકતા બનાવવાનો અને બાકીના વિશ્વને તેમના રાજ્યોમાં પાયાના સ્તરે સમાન પહેલ કરવા પ્રેરણા આપવાનો છે. યુવાનો દ્વારા સશક્ત મિશન એ એક એવું અભિયાન છે જે આવનારી પેઢીઓના વિકાસમાં મદદરૂપ થઈ શકે છે.
- સ્વચ્છ ગંગા ચેરિટી:
- ચેરિટી સ્થાપવાની પ્રક્રિયા ઝડપી કરવામાં આવી છે અને આગામી મહિનાઓમાં ગંગા સાથે સંકળાયેલા સમુદાયો અને મિત્રોને એકત્ર કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ટૂંક સમયમાં તેની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

શ્રીલંકા કટોકટી પર ચાર મુદ્દાની વ્યૂહરચના

- તાજેતરમાં ભારત અને શ્રીલંકાએ શ્રીલંકાના આર્થિક સંકટને ઘટાડવામાં મદદ કરવા માટે ખોરાક અને ઊર્જા સુરક્ષા પર ચર્ચા કરવા માટે ચાર મુદ્દાની વ્યૂહરચના પર સંમત થયા છે.
- આ વર્ષની શરૂઆતમાં શ્રીલંકાએ ખાદ્યપદાર્થોની વધતી કિંમતો, ચલણના અવમૂલ્યન અને ઝડપથી ઘટતા વિદેશી મુદ્રા ભંડાર વચ્ચે આર્થિક કટોકટી જાહેર કરી હતી.

ચાર-પોઇન્ટ વ્યૂહરચના

- લાઈન ઓફ ક્રેડિટ: ભારતે ખોરાક, દવાઓ અને ઈંધણની ખરીદી માટે 'લાઈન ઓફ ક્રેડિટ' સુવિધા શરૂ કરી છે.

- 'લાઈન ઓફ ક્રેડિટ' એ બેંક અથવા અન્ય નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા સરકાર, વ્યવસાય અથવા વ્યક્તિગત ગ્રાહકને આપવામાં આવતી ક્રેડિટ સુવિધા છે, જે ગ્રાહકને મહત્તમ લોનની રકમ મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.
- કરન્સી સ્વેપ: શ્રીલંકાના બેલેન્સ ઓફ પેમેન્ટ મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે 'ચલણ સ્વેપ એગ્રીમેન્ટ' પર પણ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા છે.
- 'સ્વેપ' શબ્દનો અર્થ 'વિનિમય' થાય છે. કરન્સી સ્વેપ અથવા કરન્સી વિનિમય એ પૂર્વનિર્ધારિત નિયમો અને શરતો સાથે કરન્સીના વિનિમય માટે બે દેશો વચ્ચેના કરાર અથવા કરારનો સંદર્ભ આપે છે.
- આધુનિકીકરણ પ્રોજેક્ટ: 'ટ્રિંકો ઓઈલ ફાર્મ'નો પ્રારંભિક આધુનિકીકરણ પ્રોજેક્ટ, જેનો ભારત ઘણા વર્ષોથી પીછો કરી રહ્યું છે.
- ત્રિંકોમાલી હાર્બર, વિશ્વના સૌથી ઊંડા કુદરતી બંદરોમાંનું એક, બ્રિટિશરો દ્વારા બીજા વિશ્વયુદ્ધ દરમિયાન વિકસાવવામાં આવ્યું હતું.
- ત્રિંકોમાલીમાં ઓઈલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વિકસાવવાના પ્રોજેક્ટ્સ 2017થી પેન્ડિંગ છે.
- ભારતીય રોકાણ: વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ભારતીય રોકાણને સરળ બનાવવા માટે શ્રીલંકાની પ્રતિબદ્ધતા.

ભારત-શ્રીલંકા સંબંધોમાં તાજેતરના મુદ્દાઓ

- માછીમારની હત્યા:
- શ્રીલંકાના નૌકાદળ દ્વારા ભારતીય માછીમારોની હત્યા બંને દેશો વચ્ચે વર્ષો જૂનો મુદ્દો છે.
- 2019 અને 2020 માં કુલ 284 ભારતીય માછીમારોની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને શ્રીલંકાના સત્તાવાળાઓ દ્વારા કુલ 53 ભારતીય બોટ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.
- ઈસ્ટ કોસ્ટ ટર્મિનલ પ્રોજેક્ટ:
- આ વર્ષે (2021) શ્રીલંકાએ ઈસ્ટ કોસ્ટ ટર્મિનલ પ્રોજેક્ટ માટે ભારત અને જાપાન સાથે હસ્તાક્ષર કરાચેલા સમજૂતી કરારને રદ કર્યો.
- ભારતે આ પગલાનો વિરોધ કર્યો હતો, જોકે પાછળથી તે અદાણી જૂથ દ્વારા વિકસાવવામાં આવી રહેલા વેસ્ટ કોસ્ટ ટર્મિનલ માટે સંમત થયું હતું.
- ચીનનો પ્રભાવ:
- ચીનની ઝડપથી વધી રહેલી આર્થિક પદચિહ્ન અને તેના પરિણામે શ્રીલંકામાં રાજકીય દબદબો ભારત-શ્રીલંકા સંબંધોમાં તણાવ લાવી રહ્યો છે.
- ચીન પહેલાથી જ શ્રીલંકામાં સૌથી મોટું રોકાણકાર છે, જે 2010-2019 દરમિયાન કુલ વિદેશી સીધા રોકાણ (FDI)માં લગભગ 23.6% હિસ્સો ધરાવે છે, જ્યારે ભારતનો હિસ્સો માત્ર 10.4 ટકા છે.

- શ્રીલંકાના માલ માટે ચીન સૌથી મોટા નિકાસ સ્થળો પૈકીનું એક છે અને શ્રીલંકાના 10% બાહ્ય દેવા માટે જવાબદાર છે.
- શ્રીલંકાના બંધારણમાં 13મો સુધારો:
- તે સંયુક્ત શ્રીલંકામાં સમાનતા, ન્યાય, શાંતિ અને પ્રતિષ્ઠા માટેની તમિલ લોકોની ન્યાયી માંગને પહોંચી વળવા માટે પ્રાંતીય પરિષદોને જરૂરી સત્તાઓ સોંપવાની પરિકલ્પના કરે છે.

ભારત-શ્રીલંકા સંબંધ

- પૃષ્ઠભૂમિ: ભારત અને શ્રીલંકા વચ્ચેના દ્વિપક્ષીય સંબંધોનો ઇતિહાસ 2,500 વર્ષથી પણ વધુ જૂનો છે, બંને દેશોએ બૌદ્ધિક, સાંસ્કૃતિક, ધાર્મિક અને ભાષાકીય સંબંધોનો વારસો બાંધ્યો છે.
- આતંકવાદ સામે સમર્થન: ગૃહ યુદ્ધ દરમિયાન, ભારતે આતંકવાદી દળો સામે કાર્યવાહી કરવા માટે શ્રીલંકાની સરકારને ટેકો આપ્યો હતો.
- પુનર્વસન સહાય: ભારતીય આવાસ પ્રોજેક્ટ (Indian Housing Project) એ શ્રીલંકાને વિકાસલક્ષી સહાય માટે ભારત સરકારનો મુખ્ય પ્રોજેક્ટ છે. તેની પ્રારંભિક પ્રતિબદ્ધતા ગૃહ યુદ્ધથી પ્રભાવિત લોકો તેમજ વાવેતર વિસ્તારોમાં સંપદા/એસ્ટેટ કામદારો માટે 50,000 ઘરો બાંધવાની છે.
- કોવિડ-19 દરમિયાન સહાય: રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ શ્રીલંકા દેશમાં નાણાકીય સ્થિરતાને પ્રોત્સાહન આપવા અને તેની ખાતરી કરવા માટે 400 મિલિયન યુએસ ડૉલર કરન્સી એક્સચેન્જ (Currency Swap) માટે વિદેશી અનામત છે જ્યારે તેને ખરાબ રીતે અસર થઈ ત્યારે સુવિધાને વિસ્તૃત કરવા માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા. કોવિડ-19 રોગચાળા દ્વારા તાજેતરમાં ભારતે શ્રીલંકાને કોવિડ-19 રસી પણ સપ્લાય કરી છે.
- સંયુક્ત કવાયત: ભારત અને શ્રીલંકા સંયુક્ત લશ્કરી કવાયત (મિત્ર શક્તિ) અને નૌકા કવાયત - SLINEX કરે છે.
- જૂથોમાં ભાગીદારી: શ્રીલંકા BIMSTEC (મલ્ટી-સેક્ટરલ ટેકનિકલ અને આર્થિક સહકાર માટે બંગાળની ખાડી પહેલ) અને SAARC જેવા જૂથોનું પણ સભ્ય છે જેમાં ભારત મુખ્ય ભૂમિકા ભજવે છે.

લવિચ્છ

- ભારત અને શ્રીલંકા વચ્ચે જમીની સ્તરે વિશ્વાસની કમી છે, તેમ છતાં બંને દેશો સંબંધો બગાડવાની તરફેણમાં નથી.
- જોકે એક મોટા દેશ તરીકે ભારતની જવાબદારી છે કે તે શ્રીલંકાને સાથે લઈ જાય. ભારતે ધીરજ રાખવાની અને કોઈપણ તણાવ સામે પ્રતિક્રિયા આપવાથી દૂર રહેવાની જરૂર છે અને શ્રીલંકાને (ખાસ કરીને ઉચ્ચ સ્તરે) વધુ નિયમિત અને નજીકથી જોડવા જોઈએ.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- કોલંબોની સ્થાનિક બાબતોમાં કોઈપણ દખલગીરી ટાળીને ભારતે તેની લોકો-કેન્દ્રિત વિકાસ પ્રવૃત્તિઓને આગળ ધપાવવાની જરૂર છે.
- શ્રીલંકા સાથે 'નેબરહુડ ફર્સ્ટ' નીતિને ટકાવી રાખવું એ ભારત માટે હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં તેના વ્યૂહાત્મક હિતોના રક્ષણના દૃષ્ટિકોણથી મહત્વપૂર્ણ છે.

ભારત G20 'ટ્રોઇકા'માં જોડાયું

- તાજેતરમાં જ ભારત G20 'ટ્રોઇકા' માં જોડાયું છે અને તેની સાથે ભારતે આગામી વર્ષ માટે 'G20' નું પ્રમુખપદ સંભાળવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી છે.

ટ્રોઇકા વિશે

- તે G20ની અંદર એક સર્વોચ્ચ જૂથનો ઉલ્લેખ કરે છે જેમાં વર્તમાન, ભૂતકાળ અને આગામી અધ્યક્ષ દેશો એટલે કે ઈન્ડોનેશિયા, ઈટાલી અને ભારતનો સમાવેશ થાય છે.
- ટ્રોઇકા સભ્ય તરીકે, G20 એજન્ડા ચાલુ રાખવા માટે ભારત ઈન્ડોનેશિયા અને ઈટાલી સાથે મળીને કામ કરશે.
- ભારત 1 ડિસેમ્બર, 2022ના રોજ ઈન્ડોનેશિયામાંથી G20નું પ્રમુખપદ ગ્રહણ કરશે અને વર્ષ 2023માં, G20 નેતાઓની સમિતિ પ્રથમ વખત ભારતમાં યોજાશે.
- ઈટાલીએ ઓક્ટોબર 30-31, 2021 દરમિયાન G20 સમિટનું આયોજન કર્યું હતું, જ્યાં ભારતે તાલિબાન દ્વારા તેના કબજામાં લીધા પછી અફઘાનિસ્તાનના ભવિષ્યનો મુદ્દો ઉઠાવ્યો હતો.
- ઈન્ડોનેશિયાએ 1 ડિસેમ્બર, 2021 થી G20નું પ્રમુખપદ સંભાળ્યું, અને આગામી મહિનાઓમાં, ઈન્ડોનેશિયા 30-31 ઓક્ટોબર, 2022ના રોજ નિર્ધારિત G20 નેતાઓની સમિતિ પહેલા G20 સભ્યો વચ્ચે વિવિધ સ્તરોની ચર્ચા માટે પરિષદો યોજશે.
- આગામી વર્ષની સમિતિ "રીકવર ટુગેધર રીકવર સ્ટ્રોંગ" ની એકંદર થીમ સાથે યોજાશે.

G20

- પરિચય:
- G20 જૂથ એ યુરોપિયન યુનિયન અને 19 દેશો, વિશ્વ બેંક અને આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય ભંડોળના પ્રતિનિધિઓનું અનૌપચારિક જૂથ છે.
- G20 જૂથ પાસે કાયમી સચિવાલય કે મુખ્યાલય નથી.
- G20 જૂથ વિશ્વની મુખ્ય અદ્યતન અને ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓના દેશોને એકસાથે લાવે છે. તે વૈશ્વિક વેપારના 75%, વૈશ્વિક રોકાણના 85%, વૈશ્વિક GDPના 85% અને વિશ્વની બે તૃતીયાંશ વસ્તીનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

- સભ્ય:
- G20 જૂથમાં આર્જેન્ટિના, ઓસ્ટ્રેલિયા, બ્રાઝિલ, કેનેડા, ચીન, યુરોપિયન યુનિયન, ફ્રાન્સ, જર્મની, ભારત, ઈન્ડોનેશિયા, ઈટાલી, જાપાન, મેક્સિકો, રશિયા, સાઉદી અરેબિયા, દક્ષિણ આફ્રિકા, રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા, તુર્કી, યુનાઈટેડ કિંગડમ અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સનો સમાવેશ થાય છે.
- જૂથ બનાવવાનો આદેશ:
- G20 એ આંતરરાષ્ટ્રીય આર્થિક સહયોગ માટેનું મુખ્ય મંચ છે, જે વૈશ્વિક સમૃદ્ધિ પરસ્પર નિર્ભર છે અને આર્થિક તકો અને પડકારો એકબીજા સાથે સંકળાયેલા છે તે માન્યતાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
- G20 દેશો ભવિષ્ય માટે સારી તૈયારી કરવા માટે એકસાથે આવ્યા છે.
- આ જૂથનો પ્રાથમિક આદેશ આંતરરાષ્ટ્રીય આર્થિક સહકાર માટે છે, જેમાં વિશ્વભરમાં ભાવિ નાણાકીય કટોકટીને રોકવા પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવે છે.
- તે વૈશ્વિક આર્થિક એજન્ડાને આકાર આપવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે.
- 1999-2008 સુધી કેન્દ્રીય બેંકના ગવર્નરો અને નાણા મંત્રીઓથી લઈને રાજ્યોના વડાઓના જૂથ દ્વારા ફોરમને ટેકો મળ્યો હતો.

ભારત અને G20

- G20 ના સ્થાપક સભ્ય તરીકે ભારતે આ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ વિશ્વભરમાં સૌથી વધુ સંવેદનશીલ લોકોને અસર કરતા મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓ અને મુદ્દાઓ ઉઠાવવા માટે કર્યો છે.
- વર્ષ 2022માં ભારતની અધ્યક્ષતામાં યોજાનાર ગ્લોબલ ઈકોનોમિક એજન્ડા ફોરમ એક પડકારની સાથે સાથે ભારત માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે તેની હાજરી વધારવાની તક પણ છે.
- પરંતુ તેમના વિસ્તારોમાં બેરોજગારી દરમાં વધારો અને ગરીબીને કારણે આ માટે અસરકારક રીતે નેતૃત્વ કરવું મુશ્કેલ છે.

વૈશ્વિક ગેટવે પ્લાન: EU

- તાજેતરમાં યુરોપિયન કમિશને ગ્લોબલ ગેટવે નામની યોજના જાહેર કરી છે, જે વર્ષ 2027 સુધીમાં વિશ્વભરમાં જાહેર અને ખાનગી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં રોકાણ માટે 300 અરબ યુરો (EURO 300 billion) એકત્ર કરવા સંબંધિત છે.
- જોકે યોજનામાં ચીનનો ઉલ્લેખ નથી, પરંતુ ચીનની બેલ્ટ એન્ડ રોડ સ્ટ્રેટેજી (ચીનની China's Belt and Road strategy) ની પ્રતિક્રિયા તરીકે જોવામાં આવી રહી છે.

ગ્લોબલ ગેટવે પ્લાન વિશે

- વિકાસલક્ષી પરિમાણ: ગ્લોબલ ગેટવે EU, યુરોપના દેશોના દૃષ્ટિકોણ સાથે તાત્કાલિક જરૂરિયાતોને પ્રતિસાદ આપશે, જેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:
- ટકાઉ અને ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળી ડિજિટલ, આબોહવા, ઉર્જા અને વાહનવ્યવહાર ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો વિકાસ કરો.
- વિશ્વભરમાં આરોગ્ય, શિક્ષણ અને સંશોધન પ્રણાલીઓને મજબૂત બનાવવી.
- ભંડોળ: EU તેના યુરોપિયન ફંડ ફોર સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ પ્લસનો ઉપયોગ પ્રોજેક્ટને નાણાં આપવા માટે કરશે.
- આ હેઠળ 40 બિલિયન યુરો ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે અને 18 બિલિયન યુરો સુધીની અનુદાન બાહ્ય સહાય કાર્યક્રમોમાંથી ઓફર કરવામાં આવશે.
- આ યોજનાને લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ અને ખાનગી ક્ષેત્ર પાસેથી ભંડોળની જરૂર પડશે.
- ક્રેડિટ કંચના જોખમને મર્યાદિત કરવા માટે ધિરાણ વાજબી અને અનુકૂળ શરતો હેઠળ કરવામાં આવશે.
- B3W પ્રોજેક્ટ શાખા: EU વ્યૂહરચના બિલ્ડ બેક બેટર વર્લ્ડ એ (Build Back Better World- B3W) પહેલની શાખા છે.
- B3W એ આંતરરાષ્ટ્રીય ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઈન્વેસ્ટમેન્ટ પહેલ છે જેની જાહેરાત રિયેસ્ટ ગ્રુપ ઓફ સેવન (G-7) લોકશાહી દ્વારા જૂન 2021માં કરવામાં આવી હતી.
- G7 (Group of Seven) દેશોએ ચીનના પ્રસ્તાવિત Belt and Road initiative (BRI) પ્રોજેક્ટનો સામનો કરવા 47મી G7 સમિટમાં 'Build Back Better World- B3W' પહેલ અપનાવી છે.

ચીનની બેલ્ટ એન્ડ રોડ પહેલ વિશે

- પરિચય: આ પ્રોજેક્ટની કલ્પના વર્ષ 2013માં ચીનના રાષ્ટ્રપતિ શી જિનપિંગ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. BRI પહેલ એ ચીન દ્વારા પ્રસ્તાવિત મહત્વાકાંક્ષી માળખાકીય વિકાસ અને કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ છે જેનો ઉદ્દેશ્ય ચીનને રોડ, રેલ અને જળમાર્ગ દ્વારા યુરોપ, આફ્રિકા અને એશિયા સાથે જોડવાનો છે.
- તે કનેક્ટિવિટી પર કેન્દ્રિત ચીનની વ્યૂહરચના છે, જે એશિયા, યુરોપ અને આફ્રિકાને જમીન અને સમુદ્ર દ્વારા રસ્તાઓ, રેલ, બંદરો, પાઈપલાઈન્સ અને અન્ય માળખાકીય સુવિધાઓ દ્વારા જોડવાની કલ્પના કરે છે.
- 2013 થી 2020ના મધ્ય સુધી ચીનનું કુલ રોકાણ લગભગ US\$750 બિલિયન હતું.
- ચીન એવી દલીલ કરે છે કે તે સંયુક્ત પ્રોજેક્ટ્સને લાભ આપતી લોન આપીને તેના ભાગીદારોની સાર્વભૌમત્વનો આદર કરે છે, જ્યારે ટીકાકારો કહે છે કે બેઈજિંગની કરારની શરતો માનવ, શ્રમ અને પર્યાવરણીય અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

- BRI ની ટીકા: BRI પ્રોજેક્ટની પશ્ચિમી વિશ્વ દ્વારા નીચેના કારણોસર ભારે ટીકા કરવામાં આવી છે:
- ચીનની ડેટ ટ્રેપ પોલિસી: BRIને ચીનની ડેટ ટ્રેપ પોલિસીના એક ભાગ તરીકે જોવામાં આવે છે, જેમાં ચીન ઇરાદાપૂર્વક અન્ય દેશને દેવાદાર બનાવવા અને આર્થિક અથવા રાજકીય છૂટછાટો મેળવવાના હેતુથી વધુ પડતું ધિરાણ આપે છે.
- પશ્ચિમી દેશો આને ચીન માટે ગરીબ દેશોને પ્રભાવિત કરવાના સાધન તરીકે જુએ છે.
- તેઓ ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓને ખૂબ ઉધાર લેવા માટે ઉશ્કેરવા બદલ ચીનની ટીકા કરે છે અને આક્ષેપ કરે છે કે ચીનની ટેન્ડરિંગ પ્રક્રિયા ભ્રષ્ટાચારથી ભરેલી છે.
- નવો સંસ્થાનવાદ: તેમણે આ પહેલને નવું સંસ્થાનવાદ અથવા 21મી સદીના 'માર્શલ યોજના' તરીકે નામ આપ્યું.
- ઉત્પાદનની બેવડી પ્રકૃતિ: તેમજ ચાઇના-પાકિસ્તાન ઈકોનોમિક કોરિડોર (CPEC), શ્રીલંકામાં કોલંબો પોર્ટ સિટી પ્રોજેક્ટના નિર્માણ જેવા પ્રોજેક્ટ્સ માત્ર વ્યાપારી સ્વભાવના નથી પણ તેની વ્યૂહાત્મક અસરો પણ છે.

ભારતની બાજુ

- ભારતે વારંવાર સ્પષ્ટતા કરી છે કે તે બેલ્ટ એન્ડ રોડ ઈનિશિયેટિવમાં જોડાશે નહીં, કારણ કે તેના મુખ્ય ઘટક, ચાઇના-પાકિસ્તાન ઈકોનોમિક કોરિડોર (CPEC) - પાકિસ્તાનના કબજા હેઠળના કાશ્મીર (PoK)માંથી પસાર થાય છે. તે ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચેનો વિવાદિત વિસ્તાર છે.
- આ ઉપરાંત, ચીનની આક્રમકતાનો સામનો કરવા માટે, ભારતે 'એક્ટ ઈસ્ટ પોલિસી' અને 'સાગર વિઝન' શરૂ કરી છે અને ભારત પોતે 'એશિયા-આફ્રિકા ગ્રોથ કોરિડોર' (AAGC) અને 'ફ્રી એન્ડ ઓપન ઈન્ડો પેસિફિક' પહેલ જેવા બહુપક્ષીય પ્રોજેક્ટ ધરાવે છે.

બાર્બાડોસ: વિશ્વનું સૌથી નવું પ્રજાસત્તાક

- તાજેતરમાં, બાર્બાડોસે રાણી એલિઝાબેથ II (Queen Elizabeth II)ને તેના રાજ્યના વડા તરીકે સત્તાવાર રીતે દૂર કર્યા છે અને દેશ બ્રિટિશ વસાહત બન્યાના લગભગ 400 વર્ષ પછી વિશ્વનું સૌથી નવું ગણતંત્ર બન્યું છે.
- કેરેબિયન ટાપુ રાષ્ટ્ર તેની સ્વતંત્રતાના 55 વર્ષ પછી બ્રિટનથી અલગ થઈને વસાહતી શાસનની અસરોથી દૂર થઈ ગયું.
- જો કે, બાર્બાડોસ 54 કોમનવેલ્થ દેશોમાંથી એક રહેશે.

પરિચય

- બાર્બાડોસ (Barbados):
- સ્થાન: તે દક્ષિણપૂર્વીય કેરેબિયન સમુદ્રમાં એક નાનો ટાપુ દેશ છે.
- પડોશી દેશો: તેના પડોશીઓમાં ઉત્તરમાં સેન્ટ લુસિયા, પશ્ચિમમાં સેન્ટ વિન્સેન્ટ અને ગ્રેનેડાઈન્સ અને દક્ષિણમાં ત્રિનિદાદ અને ટોબેગોનો સમાવેશ થાય છે.
- રાજધાની: બ્રિજટાઉન
- સ્વતંત્રતા: બાર્બાડોસને નવેમ્બર 30, 1966ના રોજ સ્વતંત્રતા મળી.
- નેતૃત્વ:
- ડેમ સાન્દ્રા પ્રુનેલા મેસન (Dame Sandra Prunella Mason) બાર્બાડોસના વર્તમાન પ્રમુખ છે.
- મિયા અમોર મોટલી બાર્બાડોસના વર્તમાન વડા પ્રધાન છે.
- કેરેબિયન કોમ્યુનિટી (Caribbean Community-CARICOM) નો ભાગ : બાર્બાડોસ કેરેબિયન કોમ્યુનિટી (CARICOM) નો એક ભાગ છે, જેની રચના 1973માં થઈ હતી.

બાર્બાડોસનો ઇતિહાસ

- બાર્બાડોસ સૌપ્રથમ 1625માં બ્રિટિશ વસાહત બન્યું હતું. તે 400 કરતાં વધુ વર્ષોથી બ્રિટિશ સામ્રાજ્યનો એક ભાગ હતો, જેમાં બ્રિટિશ વ્યાપારીવાદ અને સંસ્થાનવાદ દ્વારા સદીઓથી પ્રમોટ કરવામાં આવેલ વેપાર, વાણિજ્ય અને શોષણ જેવી પ્રવૃત્તિઓ હતી.
- કેરેબિયન ઇતિહાસ કેટલીક સૌથી સંસ્થાકીય અને અદ્રશ્ય ભયાનકતા (ગુલામી, બંધાયેલ શ્રમ, લોકશાહીનો અભાવ) નું ઘર હતું.

ભારત અને બાર્બાડોસ સંબંધો

- કોમન ફોરમ: ભારત અને બાર્બાડોસ ગાઢ અને સૌહાર્દપૂર્ણ સંબંધો ધરાવે છે અને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN), કોમનવેલ્થ અને બિન-જોડાણવાદી ચળવળ (NAM) અને અન્ય આંતરરાષ્ટ્રીય મંચો પર વાટાઘાટોમાં સક્રિયપણે ભાગ લે છે.
- બાર્બાડોસ ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સ (ISA) માટે પણ સહી કરનાર છે અને જાન્યુઆરી 2021માં તેને બહાલી આપી હતી.
- હવાઈ સેવા કરાર: 2015માં ભારત અને બાર્બાડોસના નાગરિકોની મુસાફરી બંને દેશો વચ્ચે સીધી હવાઈ લિંક્સ અને ચાર્ટર્ડ ફ્લાઈટ્સનું સંચાલન ચાલુ રાખવા માટે હવાઈ સેવા કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા.
- ભારત અને બાર્બાડોસ વચ્ચે પ્રથમ Foreign Office Consultations (FOC) 2015માં બ્રિજટાઉન, બાર્બાડોસમાં યોજાઈ હતી.

- UNSC સુધારાઓ: 2007માં, બાર્બાડોસે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદના વિસ્તરણ પર G-4 ઠરાવને સમર્થન આપ્યું હતું.
- બાર્બાડોસે 2011-12માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદમાં અસ્થાયી બેઠક માટે ભારતની ઉમેદવારીની તરફેણમાં મતદાન કર્યું હતું અને સુરક્ષા પરિષદમાં કાયમી બેઠક માટે ભારતની ઉમેદવારીને સમર્થન આપ્યું હતું.

દ્વિપક્ષીય વેપાર

- નિકાસ (US\$12.76 મિલિયન, વર્ષ 2019-20): ભારતીય નિકાસમાં વાહનો, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, કાપડ, લોખંડ અને સ્ટીલ, કાર્બનિક રસાયણો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- આયાત (US\$1.48 મિલિયન, વર્ષ 2019-20): ભારતીય આયાતમાં ઇલેક્ટ્રિકલ મશીનરી, ઓપ્ટિકલ ફોટોગ્રાફી, સિનેમેટોગ્રાફિક સાધનોનો સમાવેશ થાય છે.

રમતગમત અને સંસ્કૃતિ

- ક્રિકેટ દ્વારા બંને દેશો વચ્ચેના મજબૂત સંબંધોને કારણે, ભૂતપૂર્વ અને વર્તમાન સમયના ઘણા બાર્બેડિયન ક્રિકેટરો ભારતીય રમત ચાહકોમાં ખૂબ પ્રખ્યાત છે.
- ઘણા બાર્બેડિયન ક્રિકેટરો ઈન્ડિયન પ્રીમિયર લીગની ટીમોના સભ્યો છે.

ભારતીય સમુદાય

- ભારતીય મૂળના લગભગ 2500 લોકો બાર્બાડોસમાં રહે છે અને તેમાંથી મોટાભાગના લોકોએ ત્યાંની રાષ્ટ્રીયતા પ્રાપ્ત કરી છે.

કોમનવેલ્થ

- તે દેશોની આંતરરાષ્ટ્રીય આંતર-સરકારી સંસ્થા છે જે મોટાભાગે બ્રિટિશ સામ્રાજ્ય અને તેના આશ્રિત પ્રદેશો હતા.
- તેની સ્થાપના વર્ષ 1949માં લંડન ઘોષણા દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- રાણી એલિઝાબેથ દ્વિતીય કોમનવેલ્થના વડા છે.
- હાલમાં તેના સભ્યો તરીકે 54 દેશો છે. આ સભ્યપદ મફત અને સમાન સ્વૈચ્છિક સહકાર પર આધારિત છે.
- તે અદ્યતન અર્થતંત્રો અને વિકાસશીલ દેશો સહિત 2.5 અબજ લોકોનું ઘર છે.
- કોમનવેલ્થમાં જોડાનાર છેલ્લો દેશ 2009માં રવાન્ડા હતો.
- કોમનવેલ્થ હેડ્સ ઓફ ગવર્નમેન્ટ મીટિંગને કોમનવેલ્થ હેડ ઓફ ગવર્નમેન્ટની દ્વિવાર્ષિક સમિટ કહેવામાં આવે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1) બાર્બાડોસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. બાર્બાડોસે રાણી એલિઝાબેથ II ને તેના રાજ્યના વડા તરીકે સત્તાવાર રીતે દૂર કર્યા છે અને દેશ બ્રિટિશ વસાહત બન્યાના લગભગ 400 વર્ષ પછી વિશ્વનું સૌથી નવું ગણતંત્ર બન્યું છે.
2. કેરેબિયન ટાપુ રાષ્ટ્ર તેની સ્વતંત્રતાના 55 વર્ષ પછી બ્રિટનથી અલગ થઈને વસાહતી શાસનની અસરોથી દૂર થઈ ગયું.
3. તે દક્ષિણપૂર્વીય કેરેબિયન સમુદ્રમાં એક નાનો ટાપુ દેશ છે.
4. ડેમ સાન્દ્રા પ્રુનેલા મેસન (Dame Sandra Prunella Mason) બાર્બાડોસના વર્તમાન પ્રમુખ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

2) વૈશ્વિક ગેટવે પ્લાન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. EU તેના યુરોપિયન ફંડ ફોર સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ પ્લસનો ઉપયોગ પ્રોજેક્ટને નાણાં આપવા માટે કરશે.
2. આ યોજનાને લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ અને ખાનગી ક્ષેત્ર પાસેથી ભંડોળની જરૂર પડશે.
3. EU વ્યૂહરચના બિલ્ડ બેક બેટર વર્લ્ડ એ (Build Back Better World- B3W) પહેલની શાખા છે.
4. B3W એ આંતરરાષ્ટ્રીય ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઇન્વેસ્ટમેન્ટ પહેલ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

3) G20 'ટ્રોઈકા' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત G20 'ટ્રોઈકા' માં જોડાયું છે અને તેની સાથે ભારતે આગામી વર્ષ માટે 'G20' નું પ્રમુખપદ સંભાળવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી છે.
2. તે G20ની અંદર એક સર્વોચ્ચ જૂથનો ઉલ્લેખ કરે છે જેમાં વર્તમાન, ભૂતકાળ અને આગામી અધ્યક્ષ દેશો એટલે કે ઇન્ડોનેશિયા, ઇટાલી અને ભારતનો સમાવેશ થાય છે.
3. G20 નેતાઓની સમિતિ પ્રથમ વખત ભારતમાં યોજાશે.
4. ઇટાલીએ ઓક્ટોબર 30-31, 2021 દરમિયાન G20 સમિટનું આયોજન કર્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

4) શ્રીલંકા કટોકટી પર ચાર મુદ્દાની વ્યૂહરચના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ વર્ષની શરૂઆતમાં શ્રીલંકાએ ખાદ્યપદાર્થોની વધતી કિંમતો, ચલણના અવમૂલ્યન અને ઝડપથી ઘટતા વિદેશી મુદ્રા ભંડાર વચ્ચે આર્થિક કટોકટી જાહેર કરી હતી.
2. ભારતે ખોરાક, દવાઓ અને ઈંધણની ખરીદી માટે 'લાઈન ઓફ ક્રેડિટ' સુવિધા શરૂ કરી છે.
3. શ્રીલંકાના બેલેન્સ ઓફ પેમેન્ટ મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે 'ચલણ સ્વેપ એગ્રીમેન્ટ' પર પણ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા છે.
4. ત્રિંકોમાલીમાં ઓઈલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વિકસાવવાના પ્રોજેક્ટ્સ 2017થી પેન્ડિંગ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

5) ગંગા કનેક્ટ પ્રદર્શન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 25 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, ગંગા કનેક્ટ પ્રદર્શન લંડનમાં સમાપ્ત થયું.
2. પ્રદર્શન દરમિયાન 10 મુખ્ય વ્યૂહાત્મક પહેલની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
3. આ એક વૈશ્વિક પ્રદર્શન છે જે નદીના તટપ્રદેશના અનેક પાસાઓને પ્રદર્શિત કરશે.
4. ગંગા અને તેની ઇકોસિસ્ટમ અને નદીના તટપ્રદેશના સંરક્ષણ વિશે વ્યાપક જાગૃતિ લાવવાના દૃષ્ટિકોણથી આ મહત્વપૂર્ણ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

6) કોસ-બોર્ડર નાદારીની કાર્યવાહી માટે ડ્રાફ્ટ ફ્રેમવર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વ્યક્તિગત બાંધધરી આપનાર વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટી છે જે અન્ય વ્યક્તિનું દેવું ચૂકવવાનું વચન આપે છે જે લોન ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય છે.
2. કોસ-બોર્ડર નાદારી પ્રક્રિયા એવા દેવાદારો સાથે વ્યવહાર કરે છે કે જેમની પાસે વિદેશમાં સંપત્તિ અને લેણદારો છે.
3. IBC હાલમાં અન્ય દેશોમાં કોઈપણ નાદારીની કાર્યવાહીની સ્વચાલિત માન્યતાને મંજૂરી આપતું નથી.
4. UNCITRAL મોડલ કોસ બોર્ડર નાદારીના મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે સૌથી વધુ સ્વીકૃત કાનૂની માળખું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

7) 21મી ભારત-રશિયા વાર્ષિક સમિટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 2+2 મંત્રી સ્તરીય સંવાદ 6 ડિસેમ્બર, 2021ના રોજ બંને દેશો વચ્ચે યોજાશે.
2. હાલમાં રશિયા ભારતને સૌથી મોટો સંરક્ષણ સપ્લાયર છે.
3. ભારત અને રશિયા બ્રિક્સ અને શાંઘાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગેનાઈઝેશનના સભ્ય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

8) ગેરીમેન્ડરિંગ અને અમેરિકન ડેમોક્રેસી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ગેરીમેન્ડરિંગ અથવા પુનઃવિતરણ એ ચૂંટણીની સીમાઓને પુનઃવ્યાખ્યાયિત કરવાની પ્રક્રિયા છે.
2. યુ.એસ.માં લોકશાહીને નબળી પાડવા માટે આ પ્રથાની ટીકા કરવામાં આવી છે.
3. , અમેરિકામાં, શહેરી વિસ્તારોમાં રહેતા લોકોની ગીચતા ગ્રામીણ વિસ્તારો કરતાં વધુ છે.
4. ભારતીય બંધારણની કલમ 82 હેઠળ, સંસદ દરેક વસ્તી ગણતરી પછી સીમાંકન કાયદો ઘડે છે અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સીમાંકન પંચની રચના કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

ગુજરાત તથા ભારત સરકારની યોજના

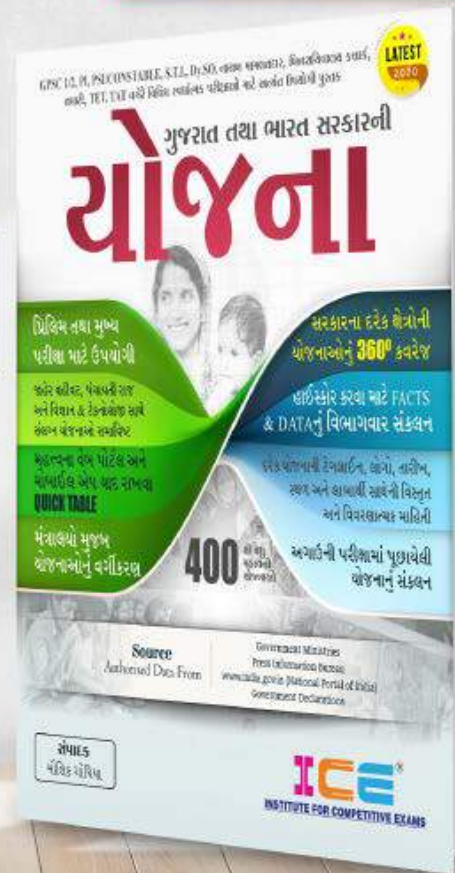
400 થી વધુ મહત્વની યોજનાઓ

NOW AVAILABLE

Source
Authorised Data From

Government Ministries
Press Information Bureau
www.india.gov.in (National Portal of India)
Government Declarations

- પ્રિલિમ તથા મુખ્ય પરીક્ષા માટે ઉપયોગી
- જાહેર વહીવટ, પંચાયતી રાજ અને વિજ્ઞાન & ટેકનોલોજી સાથે સંલગ્ન યોજનાઓ સમાવિષ્ટ
- મહત્વના વેબ પોર્ટલ અને મોબાઈલ એપ યાદ રાખવા QUICK TABLE
- મંત્રાલયો મુજબ યોજનાઓનું વર્ગીકરણ
- સરકારના દરેક ક્ષેત્રોની યોજનાઓનું 360° કવરેજ
- હાઈસ્કોર કરવા માટે FACTS & DATAનું વિભાગવાર સંકલન
- દરેક યોજનાની ટેગલાઈન, લોગો, તારીખ, સ્થળ અને લાભાર્થી સાથેની વિસ્તૃત અને વિવરણાત્મક માહિતી
- અગાઉની પરીક્ષામાં પૂછાયેલી યોજનાનું સંકલન

Available at
amazon

વધુ માહિતી માટે
CALL
93753-01110

➡ આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર પર ઉપલબ્ધ ◀

India1 Payments 10,000 વ્હાઈટ-લેબલ ATM સેટ કર્યા

- India1 Payments એ 10000 વ્હાઈટ-લેબલ ATM જમાવીને એક માર્ફેલસ્ટોન પાર કર્યું છે, જેને “India1ATMs” તરીકે ઓળખવામાં આવતું હતું.
- India1 Payments નો IPO ટૂંક સમયમાં આવી રહ્યો છે અને તેને Banktech Group of Australia દ્વારા પ્રમોટ કરવામાં આવે છે.
- તે પહેલા BTI Payments તરીકે ઓળખાતું હતું.
- 10,000 ATMની જમાવટ સાથે, India1 Payments સેગમેન્ટમાં સૌથી મોટી પ્લેયર બની ગઈ છે.
- India1 ATM અર્ધ-શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં બીજી સૌથી મોટી વ્હાઈટ લેબલ ATM બ્રાન્ડ બની ગઈ છે.
- India1 Payments એ આ મશીનો મોટે ભાગે 14 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં અર્ધ શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ઇન્સ્ટોલ કર્યા છે.

ભારતમાં ATM ની સંખ્યા

- RBIના નવીનતમ ડેટા મુજબ, સપ્ટેમ્બર 2021 સુધીમાં ભારતમાં 2.4 લાખ ATM હતા. આમાંથી લગભગ 2800 વ્હાઈટ-લેબલ મશીનો છે.

India1 Payments

- 2020માં India1 Paymentsમાં 15%નો વધારો થયો છે. India1ATM 72 મિલિયનથી વધુ ગ્રાહકોને સેવા આપે છે અને દર ક્વાર્ટરમાં આશરે રૂ. 13,600 કરોડના સરેરાશ ગ્રોસ ટ્રાન્ઝેક્શનની સુવિધા આપે છે. તેણે 2014 માં કામ કરવાનું શરૂ કર્યું.

વ્હાઈટ-લેબલ ATM

- ATM કે જેઓ નોન-બેંક એકમો દ્વારા સેટઅપ, માલિકી અને સંચાલિત છે તે “વ્હાઈટ લેબલ ATM” (WLA) તરીકે ઓળખાય છે. ભારતમાં સમાવિષ્ટ બિન-બેંક સંસ્થાઓને કંપની એક્ટ 1956 હેઠળ WLA ચલાવવાની મંજૂરી છે. પેમેન્ટ એન્ડ સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ્સ (PSS) એક્ટ, 2007 હેઠળ, નોન-બેંક એકમોને સર્વોચ્ચ બેંક પાસેથી અધિકૃતતા પ્રાપ્ત કર્યા પછી સમગ્ર ભારતમાં PSS સ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

શા માટે સરકાર લોકોને સ્ટારલિંક ઇન્ટરનેટ સેવાઓમાં સબસ્ક્રાઇબ ન કરવા માટે કહી રહી છે?

- ભારત સરકારે લોકોને ચેતવણી આપી છે કે તેઓ સ્ટારલિંક ઇન્ટરનેટ સેવાઓ (Starlink Internet Services) માં સબસ્ક્રાઇબ ન કરે.
- સરકાર આ એટલા માટે કરી રહી છે કારણ કે ઇન્ટરનેટ સેવાને ભારતમાં સેટેલાઈટ આધારિત ઇન્ટરનેટ સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે લાઈસન્સ આપવામાં આવ્યું નથી.
- DoT એ સ્ટારલિંકને સેટેલાઈટ-આધારિત સંચાર સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે નિયમનકારી માળખાને અનુસરવા માટે પણ નિર્દેશ આપ્યો છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- સ્ટારલિંક ઇન્ટરનેટ સેવા પ્રદાતા ભારતમાં તેની બ્રોડબેન્ડ સેવાઓને વિસ્તારવા માટે ભારતમાં ટેલિકોમ કંપનીઓ સાથે સહયોગ શોધવાનું આયોજન કરી રહી છે. તે મુખ્યત્વે ગ્રામીણ વિસ્તારો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાનું આયોજન કર્યું છે. જો કે, ભારતમાં સેટેલાઈટ આધારિત સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે કેન્દ્ર સરકાર પાસેથી જરૂરી લાયસન્સ જરૂરી છે.

ભારતમાં ઇન્ટરનેટ ગ્રાહકો

- સ્ટારલિંકે ભારતમાંથી 5,000 થી વધુ પ્રી-ઓર્ડર પ્રાપ્ત કર્યા હોવાનો દાવો કર્યો છે. કંપની પ્રતિ ગ્રાહક 7,350 રૂપિયા જમા કરાવી રહી છે. કંપની બીટા તબક્કામાં લગભગ 50-150 મેગાબિટ પ્રતિ સેકન્ડની ડેટા સ્પીડ પહોંચાડવાનો દાવો કરે છે.

સ્ટારલિંક

- Starlink એ SpaceX દ્વારા સંચાલિત ઉપગ્રહ ઇન્ટરનેટ નક્ષત્ર છે. તે પૃથ્વીના મોટા ભાગ પર સેટેલાઈટ ઇન્ટરનેટ એક્સેસ પ્રદાન કરે છે. જેમાં 2021ના મધ્ય સુધીમાં 1600થી વધુ ઉપગ્રહોનો સમાવેશ થાય છે. ભવિષ્યમાં, આમાં લો અર્થ ઓર્બિટ (LEO) માં હજારો નાના સમૂહ-ઉત્પાદિત ઉપગ્રહોનો સમાવેશ થશે. સ્ટારલિંક હાલમાં નવેમ્બર 2021 સુધીમાં 20 દેશોમાં બીટા સેવા ઓફર કરી રહી છે.

રશિયન ડોકિંગ મોડ્યુલ ISS (International Space Station) પર પહોંચ્યું

- 26 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, બે દિવસની અવકાશ સફર પછી, એક નવું ડોકિંગ મોડ્યુલ વહન કરતું રશિયન કાર્ગો વાહન સફળતાપૂર્વક (International Space Station (ISS) સાથે ડોક થયું.
- પ્રિચલ (Prichal) નામનું નવું પરિપત્ર મોડ્યુલ ભ્રમણકક્ષાની પોસ્ટ સાથે ડોક કરવામાં આવ્યું હતું.
- તેમાં 6 ડોકિંગ પોર્ટનો સમાવેશ થાય છે.
- આ મોડ્યુલ સ્પેસ સ્ટેશનના રશિયન વિભાગના સંભવિત ભાવિ વિસ્તરણને મંજૂરી આપશે.
- સોયુઝ રોકેટ 24 નવેમ્બરે કઝાકિસ્તાનના બૈકોનુરમાં રશિયન પ્રક્ષેપણ સુવિધાથી ઉડાન ભરી હતી. પ્રોગ્રેસે માલવાહક જહાજ વહન કર્યું જેની સાથે પ્રિચલ જોડાયેલ હતું.

પ્રથમ સોયુઝ અવકાશયાન

- પ્રથમ સોયુઝ અવકાશયાન 18 માર્ચ, 2022ના રોજ નવા મોડ્યુલ પર ત્રણ અવકાશયાત્રીઓ ડેનિસ માત્વીવ, ઓલેગ આર્ટેમીવ અને સર્ગેઈ કોર્સાકોવ સાથે ડોક કરે તેવી અપેક્ષા છે.

પ્રિચલ નોડલ મોડ્યુલ

- પ્રિચલ નોડલ મોડ્યુલ એ રશિયન અવકાશયાન છે અને આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ સ્ટેશનનો એક ભાગ છે. મોડ્યુલને 2011માં મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને આખરે 24 નવેમ્બર, 2021ના રોજ “Progress M-UM” પર લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.

Women's Involvement in Science and Engineering Research (WISER) શું છે?

- વિજ્ઞાન અને એન્જિનિયરિંગ સંશોધનમાં મહિલાઓની ભાગીદારી (WISER) પ્રોગ્રામ 26 નવેમ્બર, 2021ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- સંશોધન અને વિકાસના ક્ષેત્રમાં મહિલાઓને પ્રોત્સાહિત કરવા લેટરલ એન્ટ્રી દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલ આ પ્રકારનો આ પ્રથમ કાર્યક્રમ છે.

- તે R&D પ્રોજેક્ટ્સમાં મહિલા સંશોધકોને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે ઈન્ડો-જર્મન સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી સેન્ટર (IGSTC) દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- WISER પ્રોગ્રામ IGSTCના પ્રોગ્રામ દ્વારા લિંગ સમાનતા તેમજ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીમાં મહિલાઓની સહભાગિતાને સક્ષમ કરશે.
- આ પ્રોગ્રામ IGSTC ના ચાલુ ફ્લેગશિપ 2+2 પ્રોગ્રામ ઉપરાંત શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

આ કાર્યક્રમ કોણ ચલાવશે?

- IGSTCનો આ કાર્યક્રમ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગ (DST), ભારત અને જર્મનીના ફેડરલ શિક્ષણ અને સંશોધન મંત્રાલય (BMBF)ની સંયુક્ત પહેલ છે.

પ્રોગ્રામની વિશેષતાઓ

- આ કાર્યક્રમ મહિલા વૈજ્ઞાનિકોને ટેકો આપશે કે જેઓ શૈક્ષણિક અથવા સંશોધન સંસ્થાઓ અથવા ઉદ્યોગમાં નિયમિત અથવા લાંબા ગાળાના સંશોધન પદ પર છે. મહિલાઓ લેટરલ એન્ટ્રી દ્વારા આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લઈ શકશે. કારકિર્દીમાં બ્રેક-ઇન કે કોઈ વય મર્યાદાની જરૂર નથી.

કાર્યક્રમ દ્વારા પુરસ્કારો

- IGSTC પુરસ્કાર વિજેતાઓને ભારતીય તરફથી રૂ. 39 લાખ અને જર્મન પક્ષ તરફથી €48000 સુધીની સહાય પૂરી પાડશે. WISER પ્રોગ્રામ દર વર્ષે 20 પુરસ્કારો એનાયત કરશે.

9મી BRICS વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી મંત્રીઓની બેઠક

- તાજેતરમાં, ભારતના વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી મંત્રીએ 9મી ‘ બ્રિક્સ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી’ મંત્રીઓની બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી હતી.
- અગાઉ, વડા પ્રધાને બ્રિક્સની વાર્ષિક સમિટની અધ્યક્ષતા કરી હતી જે વર્ચ્યુઅલ માધ્યમથી યોજાઈ હતી.
- વર્ષ 2021 એ ‘બ્રિક્સ’ સહકારમાં એક મહત્વપૂર્ણ સીમાચિહ્ન વર્ષ છે, કારણ કે જૂથ આ વર્ષે તેના 15 વર્ષ પૂર્ણ કરે છે.

ભાષાની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ

- વૈશ્વિક ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ: સભ્ય દેશોએ ‘ગ્લોબલ ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ’માં BRICS (બ્રાઝિલ, રશિયા, ભારત, ચીન અને દક્ષિણ આફ્રિકા) માટે યોગ્ય સ્થાન હાંસલ કરવા માટે કામ કરવું જોઈએ.

- વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને ઈનોવેશન (STI)ના ક્ષેત્રમાં સહકારને વધુ મજબૂત કરીને આ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.
- ગ્લોબલ ઈનોવેશન ઈન્ડેક્સ, 2021માં BRICS રેન્કિંગ: ભારત (46), ચીન (12), રશિયા (45), બ્રાઝિલ (57) અને દક્ષિણ આફ્રિકા (61).
- સહકાર: BRICS દેશોએ ખર્ચ-અસરકારક, સસ્તું, સુલભ, ટકાઉ અને માપી શકાય તેવા વૈજ્ઞાનિક ઉકેલો પર નવીનતા લાવવા માટે સાથે મળીને કામ કરવું જોઈએ, કારણ કે તમામ દેશો સમાન વિશિષ્ટ પડકારોનો સામનો કરી રહ્યા છે.

બ્રિક્સ ઈનોવેશન કોઓપરેશન એક્શન પ્લાન (2021-24)

- પરિચય
- ગ્રુપની 'સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી સ્ટીયરિંગ કમિટી'ની 12મી બેઠક દરમિયાન ભારત દ્વારા પ્રસ્તાવિત 'બ્રિક્સ ઈનોવેશન કોઓપરેશન એક્શન પ્લાન' (2021-24) વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને ઈનોવેશન (STI) પર બ્રિક્સના સભ્ય દેશો સંમત થયા છે.
- તે એકબીજાના ઈનોવેશન ઇકોસિસ્ટમના અનુભવોની વહેંચણી અને સંશોધકો અને સાહસિકો માટે નેટવર્કિંગની સુવિધા આપશે.
- વિષયોના ક્ષેત્રોમાં શામેલ છે:
- ક્ષણિક ખગોળીય ઘટનાઓ અને ડીપ સર્વે સાયન્સ, એન્ટિમાઈક્રોબાયલ રેઝિસ્ટન્સ (AMR), બિગ ડેટા એનાલિટિક્સ, ફોટોનિક્સ પર નવીનતા અને સાહસિકતા, નેનોફોટોનિક્સ અને બાયોમેડિસિન, કૃષિ, ખાદ્ય ઉદ્યોગ, ઊર્જા હાર્વેસ્ટિંગ મુદ્દાઓ વગેરેને સંબોધવા માટે મેટામેટરિયલ્સ.
- આયોજન મુજબ, BRICS મંત્રીઓ અને તેમના પ્રતિનિધિઓએ 2020-2021 પ્રવૃત્તિઓ માટે BRICS વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને નવીનતા કેલેન્ડરને સમર્થન આપ્યું હતું.

BRICS

- BRICS એ વિશ્વની પાંચ અગ્રણી ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓ - બ્રાઝિલ, રશિયા, ભારત, ચીન અને દક્ષિણ આફ્રિકાના જૂથનું ટૂંકું નામ (Abbreviation) છે.
- બ્રાઝિલ, રશિયા, ભારત અને ચીનના અર્થતંત્રોની વૃદ્ધિની સંભાવનાઓ પરના અહેવાલમાં Goldman Sachsના અર્થશાસ્ત્રી જિમ ઓ'નીલ દ્વારા 2001માં BRICSની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- 2006માં, ચાર દેશોએ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાની સામાન્ય ચર્ચાના અંતે વિદેશ મંત્રીઓની વાર્ષિક બેઠક સાથે નિયમિત અનૌપચારિક રાજદ્વારી સંકલન શરૂ કર્યું.
- ડિસેમ્બર 2010માં, દક્ષિણ આફ્રિકાને BRICમાં જોડાવા માટે આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું અને તે BRICS તરીકે જાણીતું બન્યું.

- BRICS વિશ્વના પાંચ સૌથી મોટા વિકાસશીલ દેશોને એકસાથે લાવે છે, જે વૈશ્વિક વસ્તીના 41%, વૈશ્વિક GDPના 24% અને વૈશ્વિક વેપારના 16%નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- BRICS સમિટની અધ્યક્ષતા દર વર્ષે B-R-N-C-S ના ક્રમમાં સભ્ય દેશોના સર્વોચ્ચ નેતા દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- ભારત વર્ષ 2021 માટે સંમેલનનું પ્રમુખ છે.
- 2014માં, બ્રાઝિલના ફોર્ટાલેઝામાં 6ઠ્ઠી BRICS સમિટ દરમિયાન, BRICS નેતાઓએ નવી વિકાસ બેંક (NDB) ની સ્થાપના માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા. તેમણે સભ્યોને ટૂંકા ગાળાની તરલતા સહાય પૂરી પાડવા માટે BRICS Contingent Reserve Arrangement પર પણ હસ્તાક્ષર કર્યા.

GJ 367b: ખગોળશાસ્ત્રીઓએ અલ્ટ્રા શોર્ટ ગ્રહ શોધ્યો

- ખગોળશાસ્ત્રીઓએ તાજેતરમાં જ GJ 367b શોધી કાઢ્યો છે, જે એક મંદ લાલ વામન તારા(dim red dwarf star)ની પરિક્રમા કરતો એક નાનો ગ્રહ છે. આ તારો સૂર્યથી 31 પ્રકાશ વર્ષ દૂર છે.

GJ 367b

- GJ 367b એક ખડકાળ ગ્રહ છે. તે પૃથ્વીના કદના 70% છે. અને તે પૃથ્વીના દળના 55% છે. આ GJ 367b ને સૌથી હળવા જાણીતા બહારની દુનિયામાંથી એક બનાવે છે.
- આ ગ્રહ તેની ભ્રમણકક્ષા 7.7 કલાકમાં પૂર્ણ કરે છે. તેથી જ તેને અલ્ટ્રા શોર્ટ પીરિયડ પ્લેનેટ કહેવામાં આવે છે.
- આ ગ્રહ પર આયર્ન કોરનું વર્ચસ્વ છે. આ કારણથી ગ્રહની ઘનતા વધારે છે.
- તેનો કોર લોખંડ અને નિકલથી બનેલો છે. ગ્રહનો આ વિશેષ ગુણ બુધ ગ્રહ જેવો જ છે. ઉપરાંત, બુધની આ ગુણવત્તા તેને સૌરમંડળના અન્ય ગ્રહોથી અલગ પાડે છે.

TESS અને HARP એ GJ 367b ને ઓળખવામાં મદદ કરી

- TESS નો અર્થ Transiting Exoplanet Survey Satellite છે. TESS દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલ ડેટાનો ઉપયોગ કરીને GJ 367b ની ઓળખ કરવામાં આવી હતી. TESS GJ 367b નો સુપર શોર્ટ ઓર્બિટલ પીરિયડ દર્શાવે છે.
- વધુમાં, HARPS (High Accuracy Radial Velocity Planet Searcher) એ સંશોધકોને ગ્રહના સમૂહની ગણતરી કરવામાં મદદ કરી. HARPS એ ચિલીમાં સ્થિત 3.6 મીટર ટેલિસ્કોપ પર માઉન્ટ થયેલ એક સાધન છે.

SpaceX બ્લેકસ્કાય અને સ્ટારલિંક ઉપગ્રહોને વહન કરતું રોકેટ લોન્ચ કરે છે

- SpaceX તાજેતરમાં 50 ઉપગ્રહો લોન્ચ કર્યા છે. આ ઉપગ્રહોને સ્ટારલિંક મેગા કોન્સ્ટેલેશનમાં સામેલ કરવામાં આવશે. આ ઉપગ્રહોને ફાલ્કન 9 રોકેટથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યા હતા.
- SpaceX એ બ્લેકસ્કાય ગ્લોબલ નામના 48 સ્ટારલિંક ઉપગ્રહો અને બે પૃથ્વી અવલોકન ઉપગ્રહો લોન્ચ કર્યા છે. બ્લેકસ્કાય ગ્લોબલ પૃથ્વીના કોઈપણ ભાગની છબીઓ પ્રદાન કરવા સક્ષમ ઉપગ્રહ નક્ષત્રનું નિર્માણ કરી રહ્યું છે. તે 60 ઉપગ્રહોનું જૂથ છે.
- આ ઉપગ્રહો ફ્લોરિડાથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યા હતા.
- સ્ટારલિંક નક્ષત્રનો ઉદ્દેશ્ય મોટા પાયે પૃથ્વી પર ઇન્ટરનેટ એક્સેસ પ્રદાન કરવાનો છે. તેમાં 1600 ઉપગ્રહો છે.

સ્ટારલિંક

- SpaceX Starlink Constellation હાઈ-સ્પીડ ઇન્ટરનેટ કવરેજ પ્રદાન કરવા માટે બનાવવામાં આવી રહ્યું છે. ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં, SpaceX એ 1,900 બ્રોડબેન્ડ ઉપગ્રહો લોન્ચ કર્યા છે. તેને 30,000 વધુ સેટેલાઈટ લોન્ચ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

લોન્ચ સમયે રેપ્ટર એન્જિનમાં મુશ્કેલી

- લોન્ચિંગના થોડા સમય પહેલા, SpaceX ના CEO એલોન મસ્કએ જાહેરાત કરી હતી કે રેપ્ટર એન્જિન કટોકટીને કારણે કંપની નાદાર બની શકે છે. Raptor SpaceX નું વિશાળ એન્જિન છે. તેનો ઉપયોગ SpaceXની નેક્સ્ટ જનરેશન લોન્ચ સિસ્ટમ માટે થવાનો છે જેને “સ્ટારશિપ” કહેવામાં આવે છે.
- રેપ્ટર એન્જિનમાં મર્લિન 1D એન્જિન કરતાં બમણું પાવર છે. મર્લિન 1D એન્જિનનો ઉપયોગ ફાલ્કન 9 રોકેટને પાવર કરવા માટે થાય છે.
- રેપ્ટર એન્જિનમાં વપરાતું પ્રોપેલન્ટ પ્રવાહી મિથેન છે.

2022થી એરપોર્ટ પર ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે

- હવાઈ પ્રવાસીઓ 2022થી તેમના બોર્ડિંગ પાસ તરીકે ફેસ સ્કેનનો ઉપયોગ કરી શકે છે. આ સુવિધા શરૂ કરનાર પ્રથમ એરપોર્ટ કોલકાતા, પુણે, વારાણસી અને વિજયવાડા છે.

યોજના

- NEC Corporation Private Limitedને આ પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકવા માટે એરપોર્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા પસંદ કરવામાં આવી છે.
- ડિજી યાત્રા સેન્ટ્રલ ઇકોસિસ્ટમ (Digi Yatra Central Ecosystem)માં ફેસ રેકગ્નિશન ડેટાની વિગતો સ્ટોર કરવામાં આવશે.
- આ સેવાનો લાભ લેવા માટે, પેસેન્જરે મોબાઈલ એપ્લિકેશન દ્વારા પ્રસ્થાન એરપોર્ટની બાયોમેટ્રિક બોર્ડિંગ સિસ્ટમમાં PNR ચહેરાના બાયોમેટ્રિક્સ મોકલવાના રહેશે. પેસેન્જર સેવા માટે પસંદ ન કરવાનું પણ પસંદ કરી શકે છે.
- ચહેરાની ઓળખ નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સ્ટાન્ડર્ડ્સ એન્ડ ટેકનોલોજી દ્વારા ડિઝાઈન કરાયેલા સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવશે.

ડિજી યાત્રા નીતિ (Digi Yatra Policy)

- આ પ્રોજેક્ટ ડિજી યાત્રા પોલિસીના ભાગરૂપે લાગુ કરવામાં આવશે. આ નીતિ નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલય દ્વારા લાગુ કરવામાં આવી રહી છે. આ અંતર્ગત મંત્રાલયનો ઉદ્દેશ્ય એરપોર્ટ પર મુસાફરોની બાયોમેટ્રિક આધારિત ડિજિટલ પ્રોસેસિંગ ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે. તે મુસાફરોને સુરક્ષા સ્કેનરમાંથી ઝડપથી પસાર થવામાં મદદ કરે છે.

UAEએ રેકોર્ડ 80 રાફેલ ફાઈટર જેટ (Rafale Jets) ખરીદ્યા

- સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE) એ ફ્રાન્સ સાથે 80 રાફેલ ફાઈટર જેટ માટે 14 અરબ યુરોના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. રાફેલ જેટ માટે આ અત્યાર સુધીનો સૌથી મોટો આંતરરાષ્ટ્રીય ઓર્ડર છે.

સોદા વિશે

- UAE અને ફ્રાન્સે તાજેતરમાં 17 બિલિયન યુરોના સોદા પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. આ ડીલ હેઠળ UAE 80 રાફેલ ફાઈટર જેટ અને 12 કારાકલ મિલિટરી ટ્રાન્સપોર્ટ હેલિકોપ્ટર ખરીદશે.
- આ સોદો ફ્રાન્સમાં 7,000 નોકરીઓને ટેકો આપશે. ઉપરાંત, તે 2031 સુધી ડસોલ્ટ એવિએશન-બિલ્ટ એરક્રાફ્ટની સપ્લાય ચેઈનની બાંધધરી આપશે.
- સંયુક્ત આરબ અમીરાતના હરીફ કતારે તાજેતરમાં ફ્રાન્સ પાસેથી 36 રાફેલ જેટ ખરીદ્યા છે.
- રાફેલ જેટ UAEના મિરાજ 2000 ફ્લીટનું સ્થાન લેશે.

ટીકા

- UAE ફ્રેન્ચ સંરક્ષણ ઉદ્યોગના સૌથી મોટા ગ્રાહકોમાંનું એક છે. 2011 અને 2020ની વચ્ચે UAE એ ફ્રાન્સ પાસેથી 4.7 બિલિયન યુરોના સૈન્ય સાધનો ખરીદ્યા છે. આનાથી UAE ફ્રાન્સનું પાંચમું સૌથી મોટું હથિયાર ગ્રાહક બની ગયું છે.
- આમાંથી કેટલાક શસ્ત્રોનો યમન સામે ઉપયોગ કરવા બદલ ફ્રાન્સની ટીકા થઈ હતી. યમનમાં, સાઉદીની આગેવાની હેઠળનું ગઠબંધન ઈરાન સમર્થિત બળવાખોરો સામે લડી રહ્યું છે. અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત સાઉદીની આગેવાની હેઠળના ગઠબંધનનો ભાગ છે.

ભારત-ITU સંયુક્ત સાયબર ડ્રિલ 2021: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- સંચાર મંત્રાલય અને દૂરસંચાર વિભાગ હેઠળ કાર્યરત International Telecommunication Union (ITU) એ સંયુક્ત સાયબર ડ્રિલ 2021 હાથ ધરી હતી.

ભારત-ITU સંયુક્ત સાયબર ડ્રિલ શું છે?

- ભારતના નિર્ણાયક નેટવર્ક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઓપરેટરો માટે સાયબર ક્વાયટ હાથ ધરવામાં આવી હતી. નિર્ણાયક નેટવર્ક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર એ તે સિસ્ટમો, અસ્કયામતો અને નેટવર્ક્સ છે જે દેશની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે જરૂરી છે.
- તેનો હેતુ ભારતની સાયબર સુરક્ષા સજ્જતાને સુધારવાનો છે. ઉપરાંત, તેનો હેતુ દેશની સુરક્ષા અને ઘટના પ્રતિસાદ ક્ષમતામાં સુધારો કરવાનો છે.
- સાયબર ડ્રિલ દરમિયાન સાયબર હુમલા અને માહિતી સુરક્ષાની ઘટનાઓનું અનુકરણ કરવામાં આવ્યું હતું. અને સહભાગીઓને આવી ઘટનાઓ ટાળવા અને પ્રતિક્રિયા આપવા માટે તાલીમ આપવામાં આવી હતી. આમ, આ ક્વાયટથી સંસ્થાની સાયબર ક્ષમતાઓ ચકાસવામાં મદદ મળી.

ભારત-ITU સંયુક્ત સાયબર ડ્રિલના ફાયદા

- ક્વાયટમાં કમ્પ્યુટર સુરક્ષા ઘટના પ્રતિભાવ ટીમ (Computer Security Incident Response Team) અને કમ્પ્યુટર ઘટના અને પ્રતિભાવ ટીમ (Computer Incident and Response Team-CIRT) ની ભૂમિકા પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. CIRT સુરક્ષા ભંગનો સામનો કરવા માટે જવાબદાર છે.
- તેણે મહત્વપૂર્ણ માહિતી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું રક્ષણ કરવાની અને સાયબર સ્થિતિસ્થાપકતા બનાવવાની ભારતની ક્ષમતાને પણ મજબૂત બનાવી છે.

ડ્રિલ શરતો

- CIRT: કોમ્પ્યુટર ઈન્સીડેન્ટ રિસ્પોન્સ ટીમ: આ ટીમ સુરક્ષા ભંગને નિયંત્રિત કરવા માટે જવાબદાર છે.
- CSIRT : કોમ્પ્યુટર સિક્યોરિટી ઈન્સીડેન્ટ રિસ્પોન્સ ટીમ: CSIRTની મુખ્ય જવાબદારી સંસ્થાને નિશાન બનાવતા સાયબર હુમલાઓને ઊજાગર કરવાની છે.
- CERT : કમ્પ્યુટર ઈમરજન્સી રિસ્પોન્સ ટીમ: આ એક નિષ્ણાત જૂથ છે જે સાયબર ધમકીઓ અને સાયબર હુમલાઓનું સંચાલન કરે છે. આમાં કમ્પ્યુટર ઈમરજન્સી સજ્જતા ટીમો અને CSIRTનો સમાવેશ થાય છે.
- SOC: સુરક્ષા સંચાલન કેન્દ્ર: આ એક કેન્દ્રિય કાર્ય છે જે સંસ્થાની સુરક્ષાને સતત મોનિટર કરવા અને સુધારવા માટે લોકો, તકનીકો અને પ્રક્રિયાઓને રોજગારી આપે છે. તે સાયબર સુરક્ષા ઘટનાઓને અટકાવે છે, તેનું વિશ્લેષણ કરે છે અને પ્રતિભાવ આપે છે.

સરકારે પેન્શનરો માટે 'અનોખી' ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી શરૂ કરી છે

- કાર્મિક રાજ્ય મંત્રી જિતેન્દ્ર સિંહે 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ “અનોખી” ચહેરો ઓળખવાની તકનીક (unique face recognition technology) શરૂ કરી.
- ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી પેન્શનરો માટે જીવન પ્રમાણપત્રના પુરાવા તરીકે કામ કરશે.
- તે નિવૃત્ત અને વૃદ્ધ નાગરિકો માટે સરળ જીવનની ખાતરી કરશે.
- પેન્શન મેળવવા માટે તમામ પેન્શનરોએ વાર્ષિક ધોરણે તેમનું જીવન પ્રમાણપત્ર સબમિટ કરવું જરૂરી છે.
- કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલયે પણ ડિજિટલ રીતે પ્રમાણપત્રો આપવાની સુવિધા લાગુ કરી છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- કેન્દ્ર સરકાર પેન્શનરોની જરૂરિયાતો પ્રત્યે સંવેદનશીલ છે. 2014માં, જ્યારે સરકાર સત્તામાં આવી, તેણે પેન્શનરોને સરળતાથી પેન્શન મળે તે માટે ડિજિટલ લાઈફ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવાનો અને અમલ કરવાનો નિર્ણય કર્યો.
- અનન્ય ચહેરો ઓળખ તકનીકનું મહત્વ:
- ‘જીવન પ્રમાણ’ પ્રદાન કરવા માટે તાજેતરમાં રજૂ કરાયેલ અનન્ય ચહેરો ઓળખ તકનીક એ એક ઐતિહાસિક અને દૂરોગામી સુધારો છે કારણ કે તે કેન્દ્ર સરકારના 68 લાખ પેન્શનરો તેમજ EPFO અને રાજ્ય સરકારો હેઠળ આવરી લેવાયેલા લોકોના જીવનને અસર કરશે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

આ ટેકનોલોજી કોણે વિકસાવી છે?

- આ ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય દ્વારા UIDAI (યુનિક આઈડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા)ના સહયોગથી વિકસાવવામાં આવી છે. પેન્શન અને પેન્શનર્સ કલ્યાણ વિભાગ (DoPPW) દ્વારા ડિજિટલ જીવન પ્રમાણપત્રો પ્રદાન કરવાની પહેલ શરૂ કરવામાં આવી હતી.

યુનિક આઈડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (UIDAI)

- UIDAI એ એક વૈધાનિક સત્તા છે, જેની સ્થાપના આધાર (નાણાકીય અને અન્ય સબસિડી, લાભો અને સેવાઓની લક્ષિત ડિલિવરી) અધિનિયમ, 2016ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવી છે. તેની સ્થાપના 12મી જુલાઈ, 2016ના રોજ થઈ હતી. તે ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે. તે ભારતના તમામ રહેવાસીઓ માટે એક અનન્ય ઓળખ નંબર (UID), જેને આધાર કહેવાય છે તે માટે બનાવવામાં આવ્યું હતું.

ભારત વિદેશી સહયોગથી એરક્રાફ્ટ માટે જેટ એન્જિન વિકસાવશે

- 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, ભારત સરકારે સંસદમાં જણાવ્યું હતું કે ભારત ઈન્ટરનેશનલ એન્જિન હાઉસના સહયોગથી લાઈટ કોમ્બેટ એરક્રાફ્ટ (LCA) જેવા એરક્રાફ્ટ માટે જેટ એન્જિન વિકસાવશે.
- હાલમાં, સ્વદેશી લાઈટ કોમ્બેટ એરક્રાફ્ટ (LCA) તેજસને આયાતી એન્જિન સાથે સંકલિત કરવામાં આવ્યું છે.
- આ માટે ટૂંક સમયમાં સ્વદેશી એન્જિન તૈયાર કરવામાં આવશે.
- આવા સ્વદેશી એન્જિનનો ઉપયોગ Advanced Medium Combat Aircraft (AMCA)ને પાવર આપવા માટે પણ કરવામાં આવશે.

નવું સ્વદેશી એન્જિન

- LCA તેજસની ફ્લાઈટ ઓપરેશનલ ક્લિયરન્સ (FOC) કન્ફિગરેશનને વધુ પાવરની જરૂર છે. આથી કાવેરી એન્જિનને વર્તમાન આર્કિટેક્ચરમાં એકીકૃત કરી શકાતું નથી. LCA તેજસને મોડિફાઈડ એન્જિન વેરિઅન્ટની જરૂર પડશે. આ રીતે કાવેરી એન્જિન પ્રોજેક્ટ દ્વારા બનાવવામાં આવેલી ટેકનિકલ ક્ષમતાઓનો ઉપયોગ સૂચિત એન્જિનના વિકાસ માટે કરવામાં આવશે.

કયા એન્જિન LCA વેરિઅન્ટને પાવર આપે છે?

- LCA FOC વેરિઅન્ટ અને Mk1A વેરિઅન્ટ GE-F404 એન્જિન દ્વારા સંચાલિત છે. બીજી તરફ, LCA-Mk2 અને AMCA પ્રારંભિક તબક્કામાં વધુ શક્તિશાળી GE-F414 એન્જિન દ્વારા સંચાલિત હશે.

કાવેરી પ્રોજેક્ટ

- કાવેરી પ્રોજેક્ટને કેબિનેટ કમિટી ઓન સિક્યોરિટી દ્વારા 1989માં મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. રૂ. 2035.56 કરોડના ખર્ચ સાથે આ પ્રોજેક્ટ 30 વર્ષ સુધી ચાલ્યો હતો. આનાથી નવ સંપૂર્ણ પ્રોટોટાઈપ લોકોમોટિવ્સ તેમજ ચાર મુખ્ય લોકોમોટિવ્સનો વિકાસ જોવા મળ્યો. આ પ્રોજેક્ટ હેઠળ 3217 કલાક માટે એન્જિનનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેણે ઊંચાઈ પરીક્ષણ અને ફ્લાઈંગ ટેસ્ટ બેડ ટેસ્ટ પણ પૂર્ણ કર્યા.

પરમાણુ શક્તિ અને આબોહવા

- ગ્લોબલ કાર્બન પ્રોજેક્ટ (GCP) દ્વારા પ્રકાશિત તાજેતરના અભ્યાસ મુજબ, વૈશ્વિક કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (CO2) ઉત્સર્જન અગાઉના વર્ષની સરખામણીમાં 2021માં 4.9% ના સ્તરે વધી શકે છે. આ અભ્યાસ આબોહવા સંકટને પહોંચી વળવાના વિશ્વના પ્રયાસો પર સવાલ ઉઠાવે છે.
- ઊર્જા ક્ષેત્ર 40%ના હિસ્સા સાથે ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું સૌથી વધુ ઉત્સર્જક રહ્યું છે. આ સંદર્ભમાં પરમાણુ ઊર્જાને પ્રદૂષણ વિનાના વિકલ્પ તરીકે જોવામાં આવે છે.

GUJARAT PUBLIC SERVICE COMMISSION

GPSC**7700+** TOTAL QUESTIONS

GPSC CLASS 1/2, STI, PI, Dy. SO, Dy. MAMLATDAR, A.O., GUJ ENGINEERING SERVICE, તથા લેકચરર અને આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસરના પેપરોનો સમાવેશ

NOW AVAILABLE

- જોકે, આબોહવા પરિવર્તનનો સામનો કરવા માટે પરમાણુ ઊર્જાને અશ્મિભૂત ઇંધણમાં રૂપાંતરિત કરવી કે કેમ તે અંગે વૈજ્ઞાનિક સમુદાય વિભાજિત છે.

પરમાણુ શક્તિના ફાયદા

- બિન-વિક્ષેપિત વીજ પુરવઠો: પવન અને સૌર જેવી નવીનીકરણીય ઊર્જાની એક સમસ્યા એ છે કે જ્યારે પવન ફૂંકાઈ રહ્યો હોય અથવા સૂર્ય ચમકતો હોય ત્યારે જ તેઓ વીજળી ઉત્પન્ન કરે છે.
- જ્યારે પરમાણુ ઊર્જા એ ઊર્જાનો નિયમિત સ્ત્રોત છે, ત્યારે પરમાણુ ઊર્જા પ્લાન્ટ એક વર્ષ કે તેથી વધુ સમય માટે વિક્ષેપ અથવા જાળવણી વિના કાર્ય કરી શકે છે, જે તેને ઊર્જાનો વધુ વિશ્વસનીય સ્ત્રોત બનાવે છે.
- ઓપરેશનની ઓછી કિંમત: કોલસા અથવા ગેસ કરતાં ન્યુક્લિયર પાવર પ્લાન્ટ વધુ આર્થિક છે.
- એવો અંદાજ છે કે કિરણોત્સર્ગી ઇંધણના સંચાલન અને પરમાણુ પ્લાન્ટના નિકાલ જેવા ખર્ચમાં પણ કોલસાના પ્લાન્ટના 33% અને 50% અને ગેસ સંયુક્ત ચક્ર પ્લાન્ટના 20% થી 25% જેટલો હિસ્સો છે.
- પેરિસ કરારના ધ્યેયો હાંસલ કરવા : 2015માં પેરિસ કરારને અપનાવવાથી, તમામ દેશો માટે ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનને નિયંત્રિત કરવું અને સદીના અંત સુધીમાં વૈશ્વિક સરેરાશ તાપમાનમાં પૂર્વ-ઔદ્યોગિક સ્તરે વધારો મર્યાદિત કરવો અનિવાર્ય છે. મર્યાદા 2 °C થી નીચે.
- પરમાણુ ઊર્જા આબોહવા વચનોને પૂર્ણ કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.

પરમાણુ ઊર્જા સંબંધિત સમસ્યાઓ

- પરમાણુ ઊર્જા ઉત્સર્જન મુક્ત નથી: તેને વીજ ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા પર અથવા પરમાણુ ઊર્જા પ્લાન્ટના સમગ્ર જીવન ચક્રમાં મૂકી શકાય છે, એમ કહીને કે તે પરમાણુ ઊર્જા CO2 ઉત્સર્જન કરે છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, “યુનાઈટેડ નેશન્સ ઈન્ટર ગવર્નમેન્ટલ પેનલ ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ બાય” (IPCC) દ્વારા 2014માં બહાર પાડવામાં આવેલા અહેવાલમાં પ્રતિ કિલોવોટ-કલાક (KWh ના CO2 સમકક્ષ) 3.7 થી 110 ગ્રામ અંદાજવામાં આવ્યો હતો.
- વધુમાં, કડક સલામતી નિયમોને લીધે, નવા પરમાણુ પાવર પ્લાન્ટ અગાઉના દાયકાઓમાં બનેલા પ્લાન્ટ કરતાં બાંધકામ દરમિયાન વધુ CO2 ઉત્પન્ન કરે છે.
- અન્ય નવીનીકરણીય વિકલ્પો કરતાં ખરાબ: જો પરમાણુ પ્લાન્ટના સમગ્ર જીવન ચક્રને ગણતરીમાં સમાવવામાં આવે, તો પરમાણુ શક્તિ ચોક્કસપણે કોલસા અથવા કુદરતી ગેસ જેવા અશ્મિભૂત ઇંધણ કરતાં વધુ સારી છે.
- જો કે રિન્યુએબલ એનર્જીની સરખામણીમાં ચિત્ર તદ્દન અલગ છે.

- ઘણા આંકડાઓ અનુસાર, ફોટોવોલ્ટેઈક સોલાર પેનલ સિસ્ટમ, પવન અને હાઈડ્રોપાવર કરતાં અણુશક્તિ પ્રતિ કિલોવોટ-કલાક કરતાં અનેકગણી વધુ CO2 છોડે છે.
- ઊંચો પ્રારંભિક ખર્ચ: પરમાણુ પાવર પ્લાન્ટ પવન અથવા સૌર ઊર્જા કરતાં લગભગ ચાર ગણા વધુ ખર્ચાળ છે અને તેને બનાવવામાં પાંચ ગણો વધુ સમય લાગે છે.
- તેમજ પરમાણુ ઊર્જા ઉપલબ્ધ થવામાં ઘણો સમય લાગે છે (આવવામાં સમય લાગે છે).
- આ રીતે પરમાણુ શક્તિને આબોહવા પરિવર્તન પર નોંધપાત્ર અસર કરવા માટે ઉચ્ચ ઇનપુટ્સની જરૂર છે.
- પરમાણુ ઊર્જા પર આબોહવા પરિવર્તનની અસર: આબોહવા પરિવર્તનથી અણુશક્તિ પર પણ અસર પડી છે.
- વૈશ્વિક તાપમાનમાં વધારો થતાં ઘણા અણુ પાવર પ્લાન્ટ્સને અસ્થાયી રૂપે બંધ અથવા ગ્રીડ બંધ કરવા પડ્યા છે.
- વધુમાં, પરમાણુ ઊર્જા પ્લાન્ટ તેમના રિએક્ટરને ઠંડુ કરવા માટે નજીકના પાણીના સ્ત્રોતો પર આધાર રાખે છે, અને ઘણી નદીઓ સુકાઈ ગઈ છે, પાણીના સ્ત્રોતો સમાપ્ત થઈ ગયા છે.
- પરમાણુ અકસ્માતનો ખતરો: પરમાણુ વિરોધી ઝુંબેશ તાજેતરના સમયના ત્રણ મોટા પરમાણુ મેલ્ટડાઉન, 1979માં થ્રી માઈલ આઈલેન્ડ, 1986માં ચેર્નોબિલ અને તાજેતરમાં 2011માં ફુકુશિમા માટે પ્રચાર કરશે.
- આ પરમાણુ સંચયો માટે તમામ સલામતી હોવા છતાં, પર્યાવરણ અને સ્થાનિક રહેવાસીઓ માટે વિનાશક અને અસરગ્રસ્ત વિસ્તારોમાંથી સ્થળાંતર કરનારા વિવિધ પરિબલોને કારણે તેઓને રોકી દેવામાં આવ્યા હતા.
- પરમાણુ કચરો: પરમાણુ શક્તિની આડ અસર તે પેદા કરે છે તે પરમાણુ કચરો છે.
- પરમાણુ કચરો જીવન પર ખૂબ જ ખરાબ અસરો કરી શકે છે, ઉદાહરણ તરીકે કેન્સરના વિકાસનું કારણ બને છે, અથવા પ્રાણીઓ અને છોડની ઘણી પેઢીઓ માટે આનુવંશિક સમસ્યાઓ ઊભી કરે છે.

ભારતમાં અણુ ઊર્જાની સ્થિતિ

- ભારતે વીજ ઉત્પાદનના હેતુ માટે પરમાણુ ઊર્જાનો ઉપયોગ કરવાની શક્યતાઓ શોધવા સક્રિયપણે પગલાં લીધાં છે.
- આ દિશામાં 1950ના દાયકામાં હોમી ભાભા દ્વારા ત્રણ તબક્કાનો પરમાણુ ઊર્જા કાર્યક્રમ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- એટોમિક એનર્જી એક્ટ, 1962 ભારતીય પરમાણુ ઊર્જા રિએક્ટરમાં પરમાણુ બળતણ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાની સારી સંભાવના ધરાવતા બે કુદરતી તત્વો યુરેનિયમ અને થોરિયમનો ઉપયોગ કરવાના ઉદ્દેશ્યો સાથે ઘડવામાં અને અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો.

લવિચ્છ

- ઊંચી કિંમત, પર્યાવરણીય પરિણામો અને જાહેર સમર્થનના અભાવને કારણે પરમાણુ શક્તિ સામે દલીલો રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- જો કે, ન્યુક્લિયર પાવર તેના ફાયદા પણ છે.
- તેથી, દેશોએ શક્ય હોય ત્યાં પુનઃપ્રાપ્ય ઊર્જાના મિશ્રણનો ઉપયોગ કરવાનું વિચારવું જોઈએ.
- થોરિયમ આધારિત ન્યુક્લિયર પાવર વહેલામાં વહેલી તકે શક્ય બનાવવો જોઈએ.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) પરમાણુ શક્તિ અને આબોહવા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ઊંચી કિંમત, પર્યાવરણીય પરિણામો અને જાહેર સમર્થનના અભાવને કારણે પરમાણુ શક્તિ સામે દલીલો રજૂ કરવામાં આવી હતી.
 2. થોરિયમ આધારિત ન્યુક્લિયર પાવર વહેલામાં વહેલી તકે શક્ય બનાવવો જોઈએ.
 3. વૈશ્વિક તાપમાનમાં વધારો થતાં ઘણા અણુ પાવર પ્લાન્ટ્સને અસ્થાયી રૂપે બંધ અથવા ગ્રીડ બંધ કરવા પડ્યા છે.
 4. 1950ના દાયકામાં હોમી ભાભા દ્વારા ત્રણ તબક્કાનો પરમાણુ ઉર્જા કાર્યક્રમ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
- 2) જેટ એન્જિન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. હાલમાં, સ્વદેશી લાઈટ કોમ્બેટ એરક્રાફ્ટ (LCA) તેજસને આયાતી એન્જિન સાથે સંકલિત કરવામાં આવ્યું છે.
 2. આવા સ્વદેશી એન્જિનનો ઉપયોગ Advanced Medium Combat Aircraft (AMCA)ને પાવર આપવા માટે પણ કરવામાં આવશે.
 3. LCA તેજસની ફ્લાઈટ ઓપરેશનલ ક્લિયરન્સ (FOC) કન્ફિગરેશનને વધુ પાવરની જરૂર છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 3) પેન્શનરો માટે 'અનોખી' ફેસ રેકગ્રિશન ટેકનોલોજી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ ફેસ રેકગ્રિશન ટેકનોલોજી ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય દ્વારા UIDAIના સહયોગથી વિકસાવવામાં આવી છે.
 2. પેન્શન અને પેન્શનર્સ કલ્યાણ વિભાગ (DoPPW) દ્વારા ડિજિટલ જીવન પ્રમાણપત્રો પ્રદાન કરવાની પહેલ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
 3. તે કેન્દ્ર સરકારના 68 લાખ પેન્શનરો તેમજ EPFO અને રાજ્ય સરકારો હેઠળ આવરી લેવાયેલા લોકોના જીવનને અસર કરશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- 4) સંયુક્ત સાયબર ફ્રિલ 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ભારતના નિર્ણાયક નેટવર્ક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઓપરેટરો માટે સાયબર ક્વાયટ હાથ ધરવામાં આવી હતી.
 2. નિર્ણાયક નેટવર્ક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર એ તે સિસ્ટમો, અસ્કયામતો અને નેટવર્ક્સ છે જે દેશની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે જરૂરી છે.
 3. તેનો હેતુ ભારતની સાયબર સુરક્ષા સજ્જતાને સુધારવાનો છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- 5) UAEનાં 80 રાફેલ ફાઈટર જેટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE) એ ફ્રાન્સ સાથે 80 રાફેલ ફાઈટર જેટ માટે 14 અરબ યુરોના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
 2. રાફેલ જેટ માટે આ અત્યાર સુધીનો સૌથી મોટો આંતરરાષ્ટ્રીય ઓર્ડર છે.
 3. આ ડીલ હેઠળ UAE 80 રાફેલ ફાઈટર જેટ અને 12 કારાકલ મિલિટરી ટ્રાન્સપોર્ટ હેલિકોપ્ટર ખરીદશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 6) એરપોર્ટ પર ફેસ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ સેવાનો લાભ લેવા માટે, પેસેન્જરે મોબાઇલ એપ્લિકેશન દ્વારા પ્રસ્થાન એરપોર્ટની બાયોમેટ્રિક બોર્ડિંગ સિસ્ટમમાં PNR ચહેરાના બાયોમેટ્રિક્સ મોકલવાના રહેશે.
 2. ચહેરાની ઓળખ નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સ્ટાન્ડર્ડ્સ એન્ડ ટેકનોલોજી દ્વારા ડિઝાઇન કરાયેલા સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવશે.
 3. આ નીતિ નાગરિક ઉકુચન મંત્રાલય દ્વારા લાગુ કરવામાં આવી રહી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 7) SpaceX બ્લેકસ્કાય અને સ્ટારલિંક ઉપગ્રહોને વહન કરતું રોકેટ લોન્ચ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં, SpaceX એ 1,900 બ્રોડબેન્ડ ઉપગ્રહો લોન્ચ કર્યા છે.
 2. Raptor SpaceX નું વિશાળ એન્જિન છે.
 3. Raptor એન્જિનમાં મર્લિન 1D એન્જિન કરતાં બમણું પાવર છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 8) GJ 367b વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. તે એક મંદ લાલ વામન તારા(dim red dwarf star)ની પરિક્રમા કરતો એક નાનો ગ્રહ છે.
 2. આ તારો સૂર્યથી 31 પ્રકાશ વર્ષ દૂર છે.
 3. GJ 367b એક ખડકાળ ગ્રહ છે. તે પૃથ્વીના કદના 70% છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 9) 9મી 'બ્રિક્સ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી' મંત્રીઓની બેઠક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. BRICS મંત્રીઓ અને તેમના પ્રતિનિધિઓએ 2020-2021 પ્રવૃત્તિઓ માટે BRICS વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને નવીનતા કેલેન્ડરને સમર્થન આપ્યું હતું.
 2. BRICS એ વિશ્વની પાંચ અગ્રણી ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓ - બ્રાઝિલ, રશિયા, ભારત, ચીન અને દક્ષિણ આફ્રિકાના જૂથનું ટૂંકું નામ (Abbreviation) છે.
 3. BRICS વિશ્વના પાંચ સૌથી મોટા વિકાસશીલ દેશોને એકસાથે લાવે છે.
 4. 2014માં, બ્રાઝિલના ફોર્ટાલેઝામાં 6ઠ્ઠી BRICS સમિટ દરમિયાન, BRICS નેતાઓએ નવી વિકાસ બેંક (NDB)ની સ્થાપના માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 10) વિજ્ઞાન અને એન્જિનિયરિંગ સંશોધનમાં મહિલાઓની ભાગીદારી (WISER) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ પ્રોગ્રામ IGSTC ના ચાલુ ફ્લેગશિપ 2+2 પ્રોગ્રામ ઉપરાંત શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
 2. IGSTCનો આ કાર્યક્રમ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગ (DST), ભારત અને જર્મનીના ફેડરલ શિક્ષણ અને સંશોધન મંત્રાલય (BMBF)ની સંયુક્ત પહેલ છે.
 3. IGSTC પુરસ્કાર વિજેતાઓને ભારતીય તરફથી રૂ. 39 લાખ અને જર્મન પક્ષ તરફથી €48000 સુધીની સહાય પૂરી પાડશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 11) રશિયન ડોર્કિંગ મોડ્યુલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. પ્રિયલ નોડલ મોડ્યુલ એ રશિયન અવકાશયાન છે અને આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ સ્ટેશનનો એક ભાગ છે.
 2. પ્રથમ સોયુઝ અવકાશયાન 18 માર્ચ, 2022ના રોજ નવા મોડ્યુલ પર ત્રણ અવકાશયાત્રીઓ ડેનિસ માત્વીવ, ઓલેગ આર્ટેમીવ અને સર્ગેઈ કોર્સાકોવ સાથે ડોક કરે તેવી અપેક્ષા છે..
 3. પ્રિયલ નોડલ મોડ્યુલને 2011માં મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 12) સ્ટારલિંક ઇન્ટરનેટ સેવાઓ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. Starlink એ SpaceX દ્વારા સંચાલિત ઉપગ્રહ ઇન્ટરનેટ નક્ષત્ર છે.
 2. સ્ટારલિંક ઇન્ટરનેટ સેવાને ભારતમાં સેટેલાઈટ આધારિત ઇન્ટરનેટ સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે લાઈસન્સ આપવામાં આવ્યું નથી.
 3. સ્ટારલિંકે ભારતમાંથી 5,000 થી વધુ પ્રી-ઓર્ડર પ્રાપ્ત કર્યા હોવાનો દાવો કર્યો છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 13) India1 Payments વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. India1 Payments એ આ મશીનો મોટે ભાગે 14 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં અર્ધ શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ઇન્સ્ટોલ કર્યા છે.
 2. ATM કે જેઓ નોન-બેંક એકમો દ્વારા સેટઅપ, માલિકી અને સંચાલિત છે તે "વ્હાઈટ લેબલ ATM" (WLAAs) તરીકે ઓળખાય છે.
 3. 2020માં India1 Paymentsમાં 15%નો વધારો થયો છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

કેરળ ટૂરિઝમે 'સ્ટ્રીટ' પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો

- કેરળ પ્રવાસન રાજ્યના આંતરિક અને આંતરિક ભાગોમાં પ્રવાસનને વધુ ઊંડે સુધી લઈ જવા માટે સાત જિલ્લાઓમાં પસંદગીના સ્થળોએ “સ્ટ્રીટ પ્રોજેક્ટ” શરૂ કરવા જઈ રહ્યું છે. STREET નો અર્થ છે – “Sustainable, Tangible, Responsible, Experiential, Ethnic, Tourism hubs”.

સ્ટ્રીટ પ્રોજેક્ટ

- આ પ્રોજેક્ટ મુલાકાતીઓને આ સ્થળોની વિવિધતાનો અનુભવ કરવામાં મદદ કરશે.
- પ્રથમ તબક્કામાં, પ્રોજેક્ટ નીચેના સ્થળોએ લાગુ કરવામાં આવશે:
- કોઝિકોડમાં કાદલુન્ડી
- પલક્કડમાં ત્રિથલા અને પતિથરા
- કન્નૂરીમાં પિનારાઈ અને અંચરકાંડી
- કોટ્ટાયમમાં મારવન્થુરુ અને મંચીરા
- કસરાગોડીમાં વાલિયાપરંબા
- ઈડુક્કી અને કેંથાલુરમાં
- વાયનાડમાં ચેકડી.

પ્રોજેક્ટ વિષય

- આ પ્રોજેક્ટ હેઠળ ગ્રીન સ્ટ્રીટ, વિલેજ લાઈફ એક્સપિરિયન્સ સ્ટ્રીટ, કલ્ચરલ સ્ટ્રીટ, એક્સપેરિમેન્ટલ ટૂરિઝમ સ્ટ્રીટ, વોટર સ્ટ્રીટ, એગ્રી-ટૂરિઝમ સ્ટ્રીટ અને આર્ટ સ્ટ્રીટ જેવી થીમ્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ લેન પસંદ કરેલા સ્થળોની વિશિષ્ટતાઓને અનુરૂપ બનાવવામાં આવશે અને પ્રાયોગિક પ્રવાસન પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

પ્રોજેક્ટ ઉદ્દેશ

- સ્ટ્રીટ પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ્ય પ્રવાસીઓ સમક્ષ કેરળ રાજ્યની આગવી ઓળખ રજૂ કરવાનો છે. તે પ્રવાસન ક્ષેત્રે વિકાસની વિશાળ સંભાવનાઓ પણ પ્રદાન કરે છે. આ પ્રોજેક્ટ પ્રવાસન વિકાસ અને કેરળ રાજ્યમાં લોકોના સામાન્ય જીવન વચ્ચે પરસ્પર ફાયદાકારક જૈવિક જોડાણને પ્રોત્સાહન આપશે.

‘ઝીરો ડિફેક્ટ, ઝીરો ઇફેક્ટ’ સ્કીમ

- તાજેતરના ડેટા મુજબ, 23,948 સૂક્ષ્મ, નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગો (MSMEs) એ ‘ ઝીરો ડિફેક્ટ, ઝીરો ઇફેક્ટ સ્કીમ ’ (ZED) ના સિદ્ધાંતને અપનાવવાના હેતુ સાથે નોંધણી કરાવી હતી.

યોજના વિશે

- સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2016માં શરૂ કરવામાં આવેલી યોજના એક સંકલિત અને વ્યાપક પ્રમાણપત્ર પ્રણાલી છે.
- આ યોજના ઉત્પાદકતા, ગુણવત્તા, પ્રદૂષણ ઘટાડવા, ઉર્જા કાર્યક્ષમતા, નાણાકીય સ્વાસ્થ્ય, માનવ સંસાધન અને ડિઝાઈન અને બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો સહિત બંને ઉત્પાદનો અને પ્રક્રિયાઓને તકનીકી રીતે કાર્યક્ષમ બનાવવા માટે જવાબદાર છે.
- તેનું ધ્યેય ભારતમાં ‘ઝીરો ડિફેક્ટ, ઝીરો ઇફેક્ટ’ના સિદ્ધાંતો પર આધારિત ‘ZED’ સંસ્કૃતિ વિકસાવવા અને અમલમાં મૂકવાનું છે.

ઝીરો ડિફેક્ટ

- ઝીરો ડિફેક્ટ કન્સેપ્ટ ગ્રાહક કેન્દ્રિત છે.
- શૂન્ય બિન-અનુરૂપતા અથવા બિન-પાલન
- શૂન્ય કચરો

ઝીરો ઇફેક્ટ

- શૂન્ય વાયુ પ્રદૂષણ, પ્રવાહી સાવ, ઘન કચરો
- કુદરતી સંસાધનોનો શૂન્ય બગાડ

ZED પ્રમાણપત્ર \ રેટિંગ

- રેટિંગ એ દરેક પેરામીટર પર મેળવેલ સ્કોર્સની ભારિત સરેરાશ છે.
- સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલયનું મૂલ્યાંકન કાર્યકારી સ્તરના સૂચકાંકો અને સંસ્થાકીય સ્તરના સૂચકાંકો માટે નિર્ધારિત પરિણામ પરિમાણો પર કરવામાં આવશે.
- મૂલ્યાંકનના આધારે, MSME ને બ્રોન્ઝ-સિલ્વર-ગોલ્ડ-ડાયમંડ-પ્લેટિનમ એન્ટરપ્રાઈઝ તરીકે ક્રમ આપવામાં આવશે.

- ZED રેટિંગ માટે 50 પરિમાણો અને ZED પરિપક્વતા મૂલ્યાંકન મોડલ હેઠળ ZED સંરક્ષણ રેટિંગ માટે વધારાના 25 પરિમાણો છે.

યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય

- સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગોમાં 'ઝીરો ડિફેક્ટ ક્રિએશન' માટે ઇકોસિસ્ટમ વિકસાવવી.
- ગુણવત્તાયુક્ત સાધનો/સિસ્ટમ અને ઉર્જા કાર્યક્ષમ ઉત્પાદનના ઓપ્ટિમાઇઝેશનને પ્રોત્સાહન આપવું. સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગોને ગુણવત્તાયુક્ત ઉત્પાદનોનું ઉત્પાદન કરવા સક્ષમ બનાવવા.
- MSME ને ઉત્પાદનો અને પ્રક્રિયાઓમાં ગુણવત્તાના ધોરણોને સતત અપગ્રેડ કરવા પ્રોત્સાહિત કરવા.
- ZED ઉત્પાદન અને પ્રમાણપત્રના ક્ષેત્રમાં વ્યાવસાયિકોનો વિકાસ કરવો.
- 'મેક ઇન ઇન્ડિયા' અભિયાનને સમર્થન.

યોજનાનો અમલ કરતી એજન્સી

- ZED ના અમલીકરણ માટે ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા (QCI) ને નેશનલ મોનિટરિંગ એન્ડ ઈમ્પ્રુવમેન્ટેશન યુનિટ (NMIU) તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી છે.
- ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા (QCI) એ સોસાયટી રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ, 1860 હેઠળ નોંધાયેલ બિન-લાભકારી સંસ્થા છે.

MSME ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન આપવા માટે અન્ય પહેલો

- પ્રધાનમંત્રી રોજગાર સર્જન કાર્યક્રમ (PMEGP)
- પરંપરાગત ઉદ્યોગોના ઉત્થાન માટે ફંડની યોજના (SFURTI)
- ઇનોવેશન, ગ્રામોદ્યોગ અને સાહસિકતા (એસ્પાયર) ના પ્રોત્સાહન માટેની યોજના
- MSMEs માટે વધારાની ધિરાણ માટે વ્યાજ સબવેન્શન સ્કીમ
- સૂક્ષ્મ અને નાના ઉદ્યોગો માટે ક્રેડિટ ગેરંટી યોજના
- ચેમ્પિયન્સ પોર્ટલ
- MSME અને ભારતીય અર્થતંત્ર:
- સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગો ભારતીય અર્થતંત્રના વિકાસમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે અને દેશના ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)માં લગભગ 30 ટકા યોગદાન આપે છે.
- નિકાસના સંદર્ભમાં, તેઓ સપ્લાય ચેઇનનો અભિન્ન ભાગ છે અને કુલ નિકાસમાં લગભગ 48 ટકા યોગદાન આપે છે.
- આ ઉપરાંત, MSMEs રોજગાર નિર્માણમાં પણ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે અને દેશભરમાં લગભગ 110 મિલિયન લોકોને રોજગાર પ્રદાન કરે છે.
- નોંધનીય છે કે MSMEs પણ ગ્રામીણ અર્થતંત્ર સાથે જોડાયેલા છે અને અડધાથી વધુ MSME ગ્રામીણ ભારતમાં કાર્યરત છે.

નીતિ આયોગે Multidimensional Poverty Index – MPI પર અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો

- નીતિ આયોગે તાજેતરમાં ભારતના “બહુપરિમાણીય ગરીબી સૂચકાંક (Multidimensional Poverty Index – MPI)” પર તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે.
- આ રિપોર્ટ 2015-16 માટે National Family Health Survey (NFHS)ના આધારે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- નીતિ આયોગના રિપોર્ટ અનુસાર, વર્ષ 2015-16માં ભારતમાં દર ચારમાંથી એક વ્યક્તિ બહુપરિમાણીય રીતે ગરીબ હતો. તે જણાવે છે કે, 25.01 ટકા વસ્તી બહુપરિમાણીય રીતે ગરીબ હતી.

MPI કેવી રીતે માપવામાં આવ્યું?

- ભારતની રાષ્ટ્રીય MPI યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNDP) અને Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI) દ્વારા વિકસિત વૈશ્વિક સ્તરે સ્વીકૃત અને મજબૂત પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરીને તૈયાર કરવામાં આવી હતી. આ સૂચકાંક રાષ્ટ્રીય અને ઉપ-રાષ્ટ્રીય કામગીરીને કડક બેન્ચમાર્ક કરવા MPI ની દેખરેખ પદ્ધતિ અને પદ્ધતિનો લાભ લેવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.

2021 માટે ભારતનો MPI

- UNDP અને OPHI દ્વારા શરૂ કરાયેલ 2021 માટે MPI દર્શાવે છે કે ભારતની 27.9% વસ્તી બહુપરિમાણીય રીતે ગરીબ છે.
- આ ઇન્ડેક્સમાં ભારત 109 દેશોમાંથી 62મા ક્રમે હતું.
- પર્યાપ્ત પોષણનો અભાવ, વધુ સારું પીવાનું પાણી અથવા ઓછામાં ઓછા છ વર્ષનું શાળાકીય શિક્ષણ જેવા 10 સૂચકાંકોના આધારે સૂચકાંક તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- અહેવાલમાં, શહેરોમાં રોજના રૂ. 47 કરતા ઓછો અને ગામડાઓમાં રૂ. 32 કરતા ઓછો ખર્ચ કરનાર વ્યક્તિને ગરીબ ગણવામાં આવ્યો હતો. જો કે, MPI માપવાના આ અભિગમને નીતિ આયોગે છોડી દીધો હતો.

MPI ના ત્રણ પરિમાણો

- MPI શિક્ષણ, આરોગ્ય અને જીવનધોરણ એમ ત્રણ પરિમાણો પર આધારિત છે. દરેક પરિમાણ અનુક્રમણિકામાં એક તૃતીયાંશ વજન ધરાવે છે. આ પરિમાણોના 12 વિભાગોમાં પોષણ, જન્મ પહેલાંની સંભાળ, બાળ અને કિશોર મૃત્યુદર,

શાળામાં હાજરી, શાળામાં ભણવાના વર્ષો, રસોઈનું બળતણ, પીવાનું પાણી, સ્વચ્છતા, આવાસ, વીજળી, બેંક ખાતા અને સંપત્તિનો સમાવેશ થાય છે.

સ્વદેશ પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં જ ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ બાયોટેકનોલોજી- નેશનલ બ્રેઈન રિસર્ચ સેન્ટર (DBT-NBRC) એ ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડરના સંચાલન માટે સ્વદેશ પ્રોજેક્ટ વિકસાવ્યો છે.
- NBRC એ ભારતની એકમાત્ર સંસ્થા છે જે ન્યુરોસાયન્સ સંશોધન અને શિક્ષણને સમર્પિત છે.

સ્વદેશ પ્રોજેક્ટ વિશે

- સ્વદેશ એ પ્રથમ મોટા પાયે મલ્ટીમોડલ ન્યુરોઇમેજિંગ ડેટાબેઝ છે જે ખાસ કરીને ભારતીય વસ્તી માટે એક પ્લેટફોર્મ હેઠળ બિગ ડેટા આર્કિટેક્ચર અને વિવિધ રોગોની શ્રેણીઓ માટે વિશ્લેષણ સાથે રચાયેલ છે.
- યોજનામાં મોટી ડેટા આર્કિટેક્ચર છે જે 6 મોડ્યુલના મેનેજમેન્ટ અને વિશ્લેષણની દરખાસ્ત કરે છે. આ મોડ્યુલોમાં ન્યુરોડિજનરેટિવ [AD, હળવી જ્ઞાનાત્મક ક્ષતિ (MCI), પાર્કિન્સન રોગ (PD)], ન્યુરોસાયકિયાટ્રિક (સ્કિઝોફ્રેનિયા અને બાયપોલર ડિસઓર્ડર), ન્યુરોડેવલપમેન્ટલ (ઓટીઝમ અને એપીલેપ્સી), રોગો અને COVID-19 સંબંધિત અન્ય વિકૃતિઓનો સમાવેશ થાય છે.
- સ્વદેશમાં Java આધારિત વર્કફ્લો પર્યાવરણ અને પાયથોનનો સમાવેશ થાય છે. જે તેને ગુણવત્તા નિયંત્રણ, ડેટા વિશ્લેષણ અહેવાલો અને ડેટા બેકઅપ પ્રદાન કરે છે.
- Python અને Java બંને કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામિંગની ભાષાઓ છે.

મહત્વ

- અલ્ઝાઈમર રોગ અને ઘણા ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડરને સમજવા માટે મગજના બહુવિધ અભ્યાસોમાં તે ઉપયોગી થશે.
- તેનો વિકાસ સમગ્ર વિશ્વમાં મલ્ટિ-સાઈટ ડેટા અને સહયોગી સંશોધનના એકીકરણમાં મદદ કરશે.

ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડર

- અર્થ:
- ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડર (Neurological Disorders) એ Central and Peripheral Nervous System થી સંબંધિત રોગો છે.
- બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો મગજ, કરોડરજ્જુ, કેનિયલ ચેતા, પેરિફેરલ ચેતા, ચેતા સાંધા, ઓટોનોમિક નર્વસ સિસ્ટમ, ચેતાસ્નાયુ જંકશન અને સ્નાયુઓને લગતી વિકૃતિઓ.

- પ્રકાર:
- બિન-સંચારી ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડર: ત્યાં સ્ટ્રોક, માથાનો દુખાવો, આંચકી / વાઈ, મગજનો લકવો, અલ્ઝાઈમર રોગ (Alzheimer's Disease) અને અન્ય ઉન્માદ, મગજ અને સેન્ટ્રલ નર્વસ સિસ્ટમનું કેન્સર, પાર્કિન્સન રોગ (Parkinson's Disease), મલ્ટિપલ સ્ક્લેરોસિસ (Multiple Sclerosis), મોટર ન્યુરોન રોગો (Motor Neuron Diseases) અને અન્ય ન્યુરોલોજીકલ વિકૃતિઓ.
- કોમ્યુનિકેબલ ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડર: Encephalitis, Meningitis, Tetanus.

ઇજા-સંબંધિત ચેતા વિકૃતિઓ

- આઘાતજનક મગજની ઈજાઓ, કરોડરજ્જુની ઈજાઓ.

ભારતીય દ્રશ્ય

- ભારતમાં કુલ રોગોમાં ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડરનો હિસ્સો 10% છે.
- દેશમાં નોન-કમ્યુનિકેબલ ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડરનું ભારણ વધી રહ્યું છે, જેનું મુખ્ય કારણ વસ્તીની વૃદ્ધત્વ છે.
- ભારતમાં ટોટલ Disability Adjusted Life-Years (DALY)માં નોન-કમ્યુનિકેબલ ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડરનું યોગદાન 1990માં 4% થી બમણું થઈને 2019માં 8.2% થયું અને ઈજા સંબંધિત ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડરનું યોગદાન 0.2% થી વધીને 0.6% થયું છે.
- ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડર માટે જાણીતા જોખમ પરિબળોમાં સ્થૂળતા, હાઈ બ્લડ પ્રેશર, વાયુ પ્રદૂષણ, આહારના સંપર્કમાં, અતિશય ઉપવાસ, પ્લાઝ્મા ગ્લુકોઝ અને ઉચ્ચ બોડી-માસ ઈન્ડેક્સનો સમાવેશ થાય છે.

શ્રેષ્ઠ યોજના: લક્ષિત વિસ્તારોમાં ઉચ્ચ શાળાઓમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે નિવાસી શિક્ષણ

- ભારત સરકાર અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે શ્રેષ્ઠ યોજના (SRESTHA Scheme) શરૂ કરવા જઈ રહી છે. આ યોજના વિદ્યાર્થીઓને ગુણવત્તાયુક્ત નિવાસી શિક્ષણ પ્રદાન કરશે.

મુખ્ય વિશેષતાઓ

- આ યોજના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા મંત્રાલય દ્વારા લાગુ કરવામાં આવશે.
- તે અનુસૂચિત જાતિના હોશિયાર વિદ્યાર્થીઓને લક્ષ્ય બનાવે છે. તે 9 થી 12 ના વિદ્યાર્થીઓના ડ્રોપ આઉટને નિયંત્રિત કરવામાં પણ મદદ કરશે.

- આ યોજના ઉચ્ચ ગુણવત્તાની રહેણાંક શાળા શિક્ષણ પ્રદાન કરશે.
- આ યોજનાને અમલમાં મૂકવા માટે, નીતિ આયોગે મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં પ્રતિષ્ઠિત બિન-જાહેર રહેણાંક સુવિધાઓને માન્યતા આપી છે.
- ભારત સરકારનો અંદાજ છે કે આ યોજનાના અમલીકરણ માટે રૂ. 300 કરોડની જરૂર પડશે.
- આ યોજના આગામી પાંચ વર્ષમાં 24,800 થી વધુ વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરશે તેવી અપેક્ષા છે.

મહાપરિનિર્વાણ દિવસે યોજના શરૂ થશે

- ભારતીય બંધારણના પિતા ડૉ.બી.આર. આંબેડકરની પુણ્યતિથિને દેશમાં મહાપરિનિર્વાણ દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે. તે 6ઠ્ઠી ડિસેમ્બરે આવે છે. આ દિવસે શ્રેષ્ઠ યોજના શરૂ કરવામાં આવશે.

પીએમ મોદી દિલ્હી-દેહરાદૂન કોરિડોરનો શિલાન્યાસ કરશે

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દિલ્હી-દેહરાદૂન કોરિડોર (Delhi-Dehradun Corridor) સાથે અન્ય અનેક પ્રોજેક્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવાના છે. આ કોરિડોર બંને શહેરો વચ્ચેનું અંતર 248 કિમીથી ઘટાડીને 180 કિમી કરશે.

અન્ય પ્રોજેક્ટ

- 120 મેગાવોટ વ્યાસી હાઇડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ
- શ્રીકોટ અને દેવપ્રયાગ વચ્ચે 38 કિમીનો ઓલ-વેધર ચારધામ રોડ પ્રોજેક્ટ
- 33 કિ.મીનું કૌડિલ્ય અને બ્રહ્મપુરી રોડ

દિલ્હી-દેહરાદૂન કોરિડોર

- PM મોદી દિલ્હી-દેહરાદૂન કોરિડોરનો શિલાન્યાસ કરશે, જે 8,300 કરોડ રૂપિયાના ખર્ચે બનાવવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટ Engineering, Procurement and Construction મોડમાં ચલાવવામાં આવશે. EPC મોડમાં, સરકાર રસ્તાના બાંધકામ માટે ખાનગી ડેવલપરને ચૂકવણી કરે છે. અને ટોલની આવક સરકારને મળે છે.
- આ હાઇવેને ચાર વિભાગમાં વહેંચવામાં આવશે. વિભાગ 1 ને 6 લેન તરીકે વિકસાવવામાં આવશે. તેમજ તે બે પેકેજમાં વિભાજિત થયેલ છે. પેકેજ 1 દિલ્હી ભાગમાં આવે છે અને પેકેજ 2 ઉત્તર પ્રદેશના ભાગમાં આવે છે.
- આ કોરિડોરનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ઉત્તર પૂર્વ દિલ્હીમાં ભીડને દૂર કરવાનો છે.

- આ કોરિડોર ઉત્તર પ્રદેશ સરકારની મંડોલા વિહાર યોજના અને ટ્રોનિકા શહેરની વિકાસ ક્ષમતાને પણ વધારશે.

શિપ એક્ટિવિઝિશન, ફાઇનાન્સિંગ અને લીઝિંગ: IFSCA રિપોર્ટ

- તાજેતરમાં 'શિપ એક્ટિવિઝિશન, ફાઇનાન્સિંગ અને લીઝિંગ (SAFAL)' શીર્ષક હેઠળનો અહેવાલ 'જહાજ સંપાદન, ફાઇનાન્સિંગ અને લીઝિંગ માટેના માર્ગોના વિકાસ' માટે રચાયેલી સમિતિ દ્વારા 'ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સિયલ સર્વિસિસ સેન્ટર ઓથોરિટી' (IFSCA)ને સુપરત કરવામાં આવ્યો છે.

સમિતિ વિશે

- રચના: IFSCA દ્વારા જૂન 2021માં ભારત સરકાર, ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ, ઉદ્યોગ અને નાણા નિષ્ણાતો અને શિક્ષણવિદોના પ્રતિનિધિઓ સાથે તેની રચના કરવામાં આવી હતી.
- ઉદ્દેશ્ય: તે મુખ્યત્વે IFSCની માલિકીની અને ભાડે લીધેલ જહાજોની શિપિંગ સેવાઓની ખર્ચ અસરકારક અને સ્પર્ધાત્મક ડિલિવરી સક્ષમ કરવા અને તેમને વિદેશી સ્પર્ધકોની સમકક્ષ લાવવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

સમિતિના તારણો

- શિપિંગ સેવાઓનો ચોખ્ખો આયાતકાર: વ્યાપક દરિયાકિનારો, વધતું સ્થાનિક બજાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય દરિયાઈ વેપાર, પ્રાચીન દરિયાઈ પરંપરાઓ અને કુશળ નાવિકો હોવા છતાં, આંતરરાષ્ટ્રીય શિપિંગ ક્ષેત્રમાં ભારતનો હિસ્સો ઓછો રહે છે, આમ તે શિપિંગનો ચોખ્ખો આયાતકાર બને છે.
- જરૂરી ફેરફારો: ગ્રીનફિલ્ડ એન્ટરપ્રાઇઝને IFSCના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળ લાવવા માટે તેણે મહત્વપૂર્ણ અને જરૂરી ફેરફારો કર્યા છે.
- આમાં કાનૂની અને નિયમનકારી ક્ષેત્ર, પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ કર અને વૈશ્વિક શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓ પર આધારિત 'વ્યાપાર કરવાની સરળતા'નો સમાવેશ થાય છે.
- બ્રાંડ વેલ્યુ પ્રદાન કરવી: ભારતીય ધ્વજવાળા જહાજોને બ્રાન્ડ વેલ્યુ આપવાનો આ યોગ્ય સમય છે.
- ભારતના બજાર માટે નફાકારક વ્યવહારો હાંસલ કરીને અને મેરીટાઇમ ઈન્ડિયા વિઝન 2030 અને તેના પછીના ભારત-IFSC મેરીટાઇમનો લાભ ઉઠાવીને વૈશ્વિક ક્રોસ ટ્રેડ્સમાં ભાગ લઈને, ડીકાર્બોનાઈઝેશનને પ્રોત્સાહન આપીને અને વાદળી મહાસાગરોમાં ગ્રીનિંગ કરીને આ ધ્યેય હાંસલ કરી શકાય છે.

- મેરીટાઈમ ઈન્ડિયા વિઝન 2030 એ મેરીટાઈમ સેક્ટર માટેની દસ વર્ષની બ્લુપ્રિન્ટ છે, જે નવેમ્બર 2020માં મેરીટાઈમ ઈન્ડિયા સમિટમાં ભારતના વડા પ્રધાન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવી હતી.
- તે 'સાગરમાલા પહેલ'નું સ્થાન લેશે અને તેનો ઉદ્દેશ્ય જળમાર્ગોને પ્રોત્સાહન આપવાનો, શિપબિલ્ડિંગ ઉદ્યોગને વિસ્તૃત કરવાનો અને ભારતમાં કુઝ પ્રવાસનને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.

ભારત માટે શિપિંગ ક્ષેત્રનું મહત્વ

- ભારતની લગભગ અડધી સરહદ સમુદ્ર દ્વારા આવરી લેવામાં આવી છે અને દેશનો દરિયાકિનારો આશરે 7,517 કિમી છે, જેમાં 12 મોટા અને 205 નાના બંદરોનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારત વ્યૂહાત્મક રીતે વિશ્વના શિપિંગ માર્ગો પર સ્થિત છે.
- એવો અંદાજ છે કે માલસામાનમાં ભારતનો લગભગ 95% વેપાર જથ્થા દ્વારા અને 70% મૂલ્યની દૃષ્ટિએ સમુદ્રી પરિવહન દ્વારા થાય છે.
- ભારત દરિયાઈ નૂર દરમાં પણ નોંધપાત્ર જોખમનો સામનો કરે છે. ભારતમાં દરિયાઈ માલસામાનની હેરફેર વાર્ષિક 85 બિલિયન ડોલર હોવાનો અંદાજ છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2019-20માં ભારતના નિકાસ-આયાત કાર્ગોના વહનમાં ભારતીય જહાજોનો હિસ્સો લગભગ 6.53% હતો.
- એવો અંદાજ છે કે ભારત દર વર્ષે વિદેશી શિપિંગ કંપનીઓને દરિયાઈ નૂરમાં લગભગ \$75 બિલિયન ચૂકવે છે.
- આમ ભારત શિપિંગ ઉદ્યોગમાં રોકાણ વધારવા માટે વધુ સારી સ્થિતિમાં છે.

સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલ સંબંધિત પગલાં

- રાઈટ ઓફ ફર્સ્ટ રિફ્યુઝલ (ROFR) ટેન્ડર પ્રક્રિયા દ્વારા જહાજોને ભાડે આપવાનો પ્રથમ ઈનકાર કરવાનો અધિકાર આપવાના માપદંડોને ભારતમાં ભારતીય ધ્વજવાળા અને નિર્માણાધીન જહાજોના ટનનીજને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સુધારવામાં આવ્યા છે. જેથી કરીને ભારતમાં ટનેજ અને શિપબિલ્ડિંગની બાબતમાં ભારતને આત્મનિર્ભર બનાવી શકાય.
- ભારતીય શિપિંગ કંપનીઓને સબસિડી સપોર્ટ: મંત્રાલયો અને CPSE દ્વારા જારી કરાયેલ વૈશ્વિક ટેન્ડરોમાં ભારતીય શિપિંગ કંપનીઓને સબસિડી સહાય તરીકે પાંચ વર્ષના સમયગાળામાં રૂ. 1,624 કરોડ પૂરા પાડીને ભારતીય ધ્વજ ધરાવતા વેપારી જહાજોને પ્રોત્સાહન આપવાની યોજના કેબિનેટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી છે.

- શિપબિલ્ડિંગ નાણાકીય સહાય નીતિ (2016-2026): ભારતીય શિપયાર્ડ્સને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવા માટે ભારત સરકારે ડિસેમ્બર 2015માં ભારતીય શિપયાર્ડ્સ માટે નાણાકીય સહાય નીતિને મંજૂરી આપી હતી.

ઈન્ટરનેશનલ ફાઈનાન્સિયલ સર્વિસ સેન્ટર (IFSC)

- IFSC ભારતમાં નાણાકીય સેવાઓ અને રોકાણોને પરત લાવવા સક્ષમ બનાવે છે જે હાલમાં ભારતીય કોર્પોરેટ સંસ્થાઓ અને નાણાકીય સંસ્થાઓની વિદેશી શાખાઓ/ પેટાકંપનીઓ (જેમ કે બેંકો, વીમા કંપનીઓ વગેરે) દ્વારા ભારતમાં ઓફશોર નાણાકીય કેન્દ્રોમાં કરવામાં આવે છે.
- આ કેન્દ્રો લંડન અને સિંગાપોર જેવા વિશ્વના અન્ય નાણાકીય કેન્દ્રોની મોટી આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સંસ્થાઓની તુલનામાં વ્યાપારી અને નિયમનકારી દરજ્જો પ્રદાન કરે છે.
- IFSCનો ઉદ્દેશ્ય ભારતીય કોર્પોરેટ્સને વૈશ્વિક નાણાકીય બજારોમાં સરળ એક્સેસ પ્રદાન કરવાનો અને ભારતમાં નાણાકીય બજારોના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- ભારતમાં સૌપ્રથમ IFSCની સ્થાપના ગાંધીનગરમાં ગુજરાત ઈન્ટરનેશનલ ફાઈનાન્સ ટેક-સિટી (GIFT City) ખાતે કરવામાં આવી છે.
- કેન્દ્ર સરકારે ઈન્ટરનેશનલ ફાઈનાન્સિયલ સર્વિસ સેન્ટર્સ ઓથોરિટીની સ્થાપના કરી છે જેનું ઈન્ટરનેશનલ ફાઈનાન્સિયલ સર્વિસ સેન્ટર્સ (IFSCs)માં તમામ નાણાકીય સેવાઓનું નિયમન કરવા માટે તેનું મુખ્ય મથક ગાંધીનગર (ગુજરાત)માં છે.

પ્રદર્શન, સિદ્ધિ અને વ્યવસાય યોજના

- Centre for Science and Environment (CSE) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ તાજેતરના અહેવાલમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે 2008માં શરૂ કરાયેલ Perform, Achieve and Trade (PAT) સ્કીમ અસરકારક નથી.
- PAT યોજના ઉર્જા કાર્યક્ષમતા સુધારવા અને ભારતીય ઉદ્યોગોમાં ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઘટાડવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- અહેવાલમાં બિન-પારદર્શકતા, અપૂર્ણ લક્ષ્યાંકો અને સમયમર્યાદાની અવગણના માટે યોજનાની બિનકાર્યક્ષમતાને જવાબદાર ઠેરવવામાં આવી છે.

સેન્ટર ફોર સાયન્સ એન્ડ એન્વાયર્નમેન્ટ (CSE)

- CSE એ નવી દિલ્હી સ્થિત જાહેર હિત સંશોધન (Public Interest Research) અને હિમાયત સંસ્થા (Advocacy Organisation) છે.

- તે ટકાઉ અને સમાન વિકાસની જરૂરિયાત માટે સંશોધન અને લોબી (Lobbies)ને પ્રોત્સાહન આપે છે.

પ્રદર્શન, સિદ્ધિ અને વ્યવસાય યોજના વિશે

- PAT એ ઉર્જા સઘન ઉદ્યોગોની ઉર્જા કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટે ખર્ચ અસરકારકતા વધારવા માટે બજાર આધારિત પદ્ધતિ છે.
- Energy Savings Certificates (ESCCerts) ભારતમાં વર્ષ 2011માં PAT હેઠળ Bureau of Energy Efficiency (BEE) દ્વારા એનર્જી કાર્યક્ષમતા માટેના રાષ્ટ્રીય મિશન હેઠળ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.
- NMEEE એ ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 2008માં શરૂ કરવામાં આવેલ નેશનલ એક્શન પ્લાન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (NAPCC) હેઠળના આઠ રાષ્ટ્રીય મિશનમાંનું એક છે.

ઉર્જા બચત પ્રમાણપત્રો (ESCCerts)

- તે મોટા ઉર્જા-સઘન ઉદ્યોગોમાં ઉર્જા કાર્યક્ષમતાને વેગ આપવા અને પ્રોત્સાહન આપવા માટે બજાર આધારિત પદ્ધતિ છે.
- અંડર અચીવર્સ (Under Achievers) દ્વારા બે પાવર એક્સચેન્જ - ઈન્ડિયન એનર્જી એક્સચેન્જ (IEX) અને પાવર એક્સચેન્જ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (PXIL) દ્વારા ESCCerts મેળવવામાં આવે છે.
- આ યોજનામાં ભાગ લેનાર ઉદ્યોગોને Designated Shoppers કહેવામાં આવે છે.

આવરી લેવામાં આવેલ વિસ્તારો

- PAT માં સમાવિષ્ટ 13 ઉર્જા-સઘન ક્ષેત્રો: થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સ (TPP), સિમેન્ટ, એલ્યુમિનિયમ, આયર્ન અને સ્ટીલ, પલ્પ અને કાગળ, ખાતર, ક્લોર-આલ્કલી, પેટ્રોલિયમ રિફાઇનરી, પેટ્રોકેમિકલ્સ, વિતરણ કંપનીઓ, રેલવે, ટેક્સટાઇલ અને વ્યાપારી ઇમારતો (હોટેલ્સ અને એરપોર્ટ).

ઉર્જા સંરક્ષણ અને ઉર્જા કાર્યક્ષમતાને પ્રોત્સાહન આપવા

માટેની અન્ય પહેલો

- ધોરણો અને લેબલીંગ
- એનર્જી કન્ઝર્વેશન બિલ્ડીંગ કોડ (ECBC)
- માંગ બાજુ વ્યવસ્થાપન
- ભાગીદાર પોર્ટલ
- ભવિષ્ય
- ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જનના ઘટાડા અંગે વૈશ્વિક આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓને પહોંચી વળવા ઉર્જા ઉત્સર્જન નિયમો સખત રીતે લાગુ કરવા જોઈએ.

‘પીએમ મિત્ર’ પાર્ક

- તાજેતરમાં સરકારે વર્ષ 2027-28 સુધીના સાત વર્ષના સમયગાળા માટે રૂ. 4,445 કરોડના ખર્ચ સાથે ગ્રીનફિલ્ડ/બ્રાઉનફિલ્ડ સાઈટ્સમાં સાત ‘PM Mega Integrated Textile Region and Apparel- PM MITRA’ પાર્કની સ્થાપનાને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- ભારત સરકારે ‘સંકલિત ટેક્સટાઇલ પાર્ક માટે યોજના’ (Scheme for Integrated Textile Park- SITP) શરૂ કરી છે, આ યોજના ટેક્સટાઇલ એકમોની સ્થાપના માટે વિશ્વ-સ્તરીય માળખાકીય સુવિધાઓના નિર્માણમાં સહાય પૂરી પાડે છે.

પરિચય

- ‘PM મિત્ર’ પાર્કને Special Purpose Vehicle (SPV) દ્વારા જાહેર ખાનગી ભાગીદારી (PPP) મોડમાં વિકસાવવામાં આવશે, જેની માલિકી કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોની હશે.
- દરેક ‘મિત્ર’ પાર્કમાં ઈન્ક્યુબેશન સેન્ટર, એક કોમન પ્રોસેસિંગ હાઉસ અને કોમન એફલુઅન્ટ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ અને અન્ય ટેક્સટાઇલ સુવિધાઓ જેમ કે ડિઝાઇન સેન્ટર અને ટેસ્ટિંગ સેન્ટર હશે.
- ઈન્ક્યુબેશન સેન્ટર એ એક એવી સંસ્થા છે જે ઉદ્યોગસાહસિકોને તેમનો વ્યવસાય વિકસાવવા અને તેને લગતી સમસ્યાઓનું નિરાકરણ કરવામાં મદદ કરે છે, ખાસ કરીને વ્યવસાય અને તકનીકી સેવાઓના પ્રારંભિક તબક્કામાં, પ્રારંભિક બીજ ભંડોળ, (Seed Funding) પ્રયોગશાળા સુવિધાઓ, માર્ગદર્શકો, નેટવર્ક્સ અને જોડાણો પ્રદાન કરીને.
- આ ‘સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ’/માસ્ટર ડેવલપર માત્ર ઔદ્યોગિક ઉદ્યાનનો વિકાસ કરશે જ નહીં પરંતુ કન્સેશન સમયગાળા દરમિયાન તેની જાળવણી પણ કરશે.

ધિરાણ

- આ યોજના હેઠળ, કેન્દ્ર સરકાર કોમન ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના વિકાસ માટે દરેક ગ્રીનફિલ્ડ ‘મિત્ર’ પાર્ક માટે રૂ. 500 કરોડ અને દરેક બ્રાઉનફિલ્ડ પાર્ક માટે રૂ. 200 કરોડની વિકાસ મૂડી સહાય પૂરી પાડશે.
- ગ્રીનફિલ્ડ એ સંપૂર્ણપણે નવા પ્રોજેક્ટનો સંદર્ભ આપે છે, જે શૂન્ય સ્તરેથી હાથ ધરવામાં આવનાર છે, જ્યારે બ્રાઉનફિલ્ડ પ્રોજેક્ટ એવો છે કે જેના પર કામ શરૂ થઈ ગયું છે.

પ્રોત્સાહનો માટેની પાત્રતા

- આ દરેક પાર્કમાં કાપડ ઉત્પાદન એકમોની વહેલી સ્થાપના માટે સ્પર્ધાત્મક પ્રોત્સાહન સહાય તરીકે વધારાના રૂ. 300 કરોડ પૂરા પાડવામાં આવશે.
- ઓછામાં ઓછા 100 લોકોને રોજગારી આપતા 'એન્કર પ્લાન્ટ્સ' સ્થાપનાના રોકાણકારો ત્રણ વર્ષ માટે વાર્ષિક રૂ. 10 કરોડ સુધીના પ્રોત્સાહનો માટે પાત્ર બનશે.

મહત્વ

- લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો:
- આનાથી લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો થશે અને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનવા માટે ટેક્સટાઇલ સેક્ટરની વેલ્યુ ચેઇન મજબૂત થશે.
- કાપડની નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાના ભારતના ધ્યેયમાં ઊંચા લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચને મુખ્ય અવરોધ તરીકે જોવામાં આવે છે.
- રોજગાર સર્જન:
- પ્રત્યેક પાર્કમાં પ્રત્યક્ષ રીતે 1 લાખ અને આડકતરી રીતે 2 લાખ નોકરીઓ પેદા થવાની અપેક્ષા છે.
- સીધા વિદેશી રોકાણમાં વધારો:
- આ ઉદ્યાનો દેશમાં 'ફોરેન ડાયરેક્ટ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ' (FDI) આકર્ષવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
- ભારતના ટેક્સટાઇલ સેક્ટરે એપ્રિલ 2000 થી સપ્ટેમ્બર 2020 સુધીમાં રૂ. 20,468.62 કરોડનું સીધું વિદેશી રોકાણ મેળવ્યું છે, જે આ સમયગાળા દરમિયાન કુલ વિદેશી રોકાણના પ્રવાહના માત્ર 0.69% છે.

અન્ય સંબંધિત પહેલો

- 'મેન-મેઇડ ફાઇબર સેગમેન્ટ' (MMF) એપેરલ અને ટેક્નિકલ ટેક્સટાઇલના દસ ઉત્પાદનો માટે પાંચ વર્ષની 'પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઇન્સેન્ટિવ સ્કીમ' મંજૂર કરવામાં આવી છે.
- ટેક્નિકલ ટેક્સટાઇલ સેક્ટરમાં R&Dને પ્રોત્સાહન આપવા માટે નેશનલ મિશન ફોર ટેક્નિકલ ટેક્સટાઇલ પણ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

ભારતનું કાપડ ક્ષેત્ર

- પરિચય:
- ભારતીય અર્થતંત્ર એ સૌથી જૂના ઉદ્યોગો અને પરંપરાગત કૌશલ્યો, વારસો અને સંસ્કૃતિના અનામત અને વાહક છે.
- તે ભારતીય ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)માં 2.3%, ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનમાં 7%, ભારતની નિકાસ કમાણીમાં 12% અને કુલ રોજગારમાં 21% થી વધુ યોગદાન આપે છે.
- 6% ના વૈશ્વિક હિસ્સા સાથે ભારત ટેક્નિકલ કાપડ(Technical Textile) નો છઠ્ઠો સૌથી મોટો ઉત્પાદક છે (વિશ્વમાં કપાસ અને જ્યુટનો સૌથી મોટો ઉત્પાદક).

- ટેક્નિકલ કાપડ એ કાર્યાત્મક કાપડ છે જે ઓટોમોબાઇલ, સિવિલ એન્જિનિયરિંગ અને બાંધકામ, કૃષિ, આરોગ્યસંભાળ, ઔદ્યોગિક સંરક્ષણ, વ્યક્તિગત સુરક્ષા વગેરે સહિતના વિવિધ ઉદ્યોગોમાં એપ્લિકેશન ધરાવે છે.
- ભારત વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો રેશમ ઉત્પાદક દેશ પણ છે, જે વિશ્વના હાથથી વણાયેલા કાપડના 95% હિસ્સો ધરાવે છે.
- મુખ્ય પહેલ:
- સુધારેલી ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન ફંડ સ્કીમ (ATUFS)
- ઇન્ટિગ્રેટેડ ટેક્સટાઇલ પાર્ક સ્કીમ (SITP)
- સમર્થ યોજના.
- નોર્થ ઇસ્ટર્ન રિજન ટેક્સટાઇલ પ્રમોશન સ્કીમ (NERTPS)
- પાવર-ટેક્સ ઇન્ડિયા
- સિલ્ક કમ્પોઝિટ સ્કીમ
- જ્યુટ ICARE

ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટે સ્થાનિક વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવવા MoU પર હસ્તાક્ષર કર્યા

- ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અને ફ્લિપકાર્ટે દીનદયાળ અંત્યોદય યોજના - રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (DAY-NRLM) માટે સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ વચ્ચેના MoU સ્થાનિક વ્યવસાયો અને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) ને ઈ-કોમર્સના દાયરામાં લાવીને સશક્તિકરણ કરવામાં મદદ કરશે.
- આ ભાગીદારી DAY-NRLM ના સ્વ-રોજગાર અને ઉદ્યોગસાહસિકતા માટે ગ્રામીણ સમુદાયોની ક્ષમતાઓને મજબૂત કરવાના ઉદ્દેશ્યને અનુરૂપ છે.
- આમ, તે વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના આત્મનિર્ભર ભારતના વિઝનને વધુ પ્રોત્સાહન આપે છે.

ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ કાર્યક્રમનો ભાગ

- આ MoU ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ કાર્યક્રમ (Flipkart Samarth Program)નો એક ભાગ છે. ફ્લિપકાર્ટ માર્કેટપ્લેસનો ઉપયોગ કરીને વણકર, કારીગરો અને કારીગરોના કુશળ અને ઓછા સેવા આપતા સમુદાયોને રાષ્ટ્રીય બજાર સુધી પહોંચ આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તેના પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. તે તેમને જ્ઞાન અને તાલીમ માટે સમર્પિત સમર્થન પણ પ્રદાન કરશે. ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ પ્રોગ્રામ ઓનબોર્ડિંગ, માર્કેટિંગ, બિઝનેસ ઇન્સાઇટ્સ, કેટેલોગિંગ, એકાઉન્ટ મેનેજમેન્ટ અને વેરહાઉસિંગ સાથે સમય-બાઉન્ડ ઇન્ક્યુબેશન અને સપોર્ટ

પ્રદાન કરીને સ્થાનિક સમુદાયો માટે પ્રવેશ અવરોધોને તોડી નાખવાનો પ્રયાસ કરે છે. આનાથી વેપાર અને વ્યાપાર સમાવેશ કરવાની તકો વધશે તેમજ આજીવિકાની વધુ સારી તકો ઊભી કરવામાં મદદ મળશે.

DAY-NRLM કાર્યક્રમ

- NRLM એ ગરીબી નાબૂદીનો પ્રોજેક્ટ છે, જેનો અમલ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ પ્રોજેક્ટ ગ્રામીણ ભારતમાં ગરીબોના સ્વ-રોજગાર અને સંગઠનને પ્રોત્સાહન આપવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે ગરીબોને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs)માં સંગઠિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે અને તેમને સ્વ-રોજગાર માટે સક્ષમ બનાવે છે.

DAY-NRLM ની પૃષ્ઠભૂમિ

- ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલયે 1999માં 'સંકલિત ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમ (IRDP)'નું પુનર્ગઠન કર્યું હતું અને ગ્રામીણ ગરીબોમાં સ્વરોજગારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સ્વર્ણ જયંતિ ગ્રામીણ સ્વરોજગાર યોજના (SGSY) શરૂ કરી હતી. SGSY હવે NRLMમાં બદલાઈ ગયું છે. NRLM 2011માં \$5.1 બિલિયનના બજેટ ખર્ચ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ કાર્યક્રમ શું છે?

- ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ પ્રોગ્રામ વર્ષ 2019માં એક ટકાઉ અને સમાવિષ્ટ પ્લેટફોર્મ તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જેથી તેઓને તકો અને આજીવિકા પૂરી પાડીને વંચિત ઘર સમુદાયો અને વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવી શકાય. તે હાલમાં ભારતમાં 9,50,000 થી વધુ કારીગરો, વણકરો અને કારીગરોની આજીવિકાનું સમર્થન કરે છે.

Cost of Living Index 2021 બહાર પાડવામાં આવ્યો

- ઇકોનોમિક ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટે તાજેતરમાં કોસ્ટ ઓફ લિવિંગ ઇન્ડેક્સ 2021 બહાર પાડ્યો છે. આ રિપોર્ટ અનુસાર ઈઝરાયેલનું તેલ અવીવ વિશ્વનું સૌથી મોંઘુ શહેર છે.

મુખ્ય તારણો

- તેલ અવીવ વિશ્વનું સૌથી મોંઘુ શહેર છે. તે પછી પેરિસ બીજા અને સિંગાપુર ત્રીજા ક્રમે છે.
- 2020માં, પેરિસ સૌથી મોંઘુ શહેર હતું.
- ઝ્યુરિચ અને હોંગકોંગ 2021માં અનુક્રમે ચોથા અને પાંચમા ક્રમે હતા.

- એકંદરે, ઉચ્ચ રેન્કિંગમાં વિકસિત એશિયન શહેરો અને યુરોપીયન શહેરોનું પ્રભુત્વ હતું.
- સૌથી નીચું રેન્કિંગ આફ્રિકા, મધ્ય પૂર્વ અને એશિયાના ઓછા સમૃદ્ધ ભાગોના શહેરો દ્વારા કબજે કરવામાં આવ્યું હતું.

એક અંદાજ

- આ ઇન્ડેક્સ દર્શાવે છે કે વિશ્વમાં માલસામાન અને સેવાઓના કુલ ભાવમાં 3.5%નો વધારો થયો છે. 2020 માં તે 1.9% હતો.

ભાવ વધારાને કારણે

- COVID-19 રોગચાળા અને તેના પ્રતિબંધોને કારણે વૈશ્વિક પુરવઠા શૃંખલાને ભારે ફટકો પડ્યો હતો. તેનાથી સમગ્ર વિશ્વમાં ઉત્પાદન અને વેપારને અસર થઈ હતી. અને છેવટે ભાવ વધારો તરફ દોરી ગયો.
- તેલના ભાવમાં થયેલા વધારાએ ભાવ વધારામાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી હતી. લીડ વગરના પેટ્રોલના ભાવમાં 21%નો વધારો થયો છે.
- તેલ ઉપરાંત મનોરંજન, પર્સનલ કેર પ્રોડક્ટ્સ અને તમાકુ ઉત્પાદનોના ભાવમાં પણ વધારો થયો છે.

નોંધપાત્ર ભાવ વધારો શહેર

- ઈરાનના શહેર તેહરાનમાં કિંમતોમાં સૌથી વધુ વધારો નોંધાયો હતો. આ 79 2020 થી 29 2021 રેન્કથી છલાંગ લગાવીને પાંચમા રેન્ક પર આવ્યો. આ મુખ્યત્વે યુએસ પ્રતિબંધોને કારણે હતું. યુએસ પ્રતિબંધોને કારણે અછત અને ઊંચા ભાવો થયા.
- સીરિયન શહેર દમાસ્કસ સૌથી નીચેના ક્રમે હતું. તે એટલા માટે કારણ કે તેની યુદ્ધગ્રસ્ત અર્થવ્યવસ્થા હજુ પણ પુનઃપ્રાપ્ત કરવા માટે સંઘર્ષ કરી રહી છે.
- દમાસ્કસ અને તેહરાન બંને ઊંચા કુગાવાથી પીડાય છે.
- ઉચ્ચ કુગાવાથી પીડાતા અન્ય શહેરો આર્જેન્ટિનાના બ્યુનોસ અને વેનેઝુએલાના કારાકાસ છે.

Cost of Living Index

- Cost of Living Index વિશ્વના 173 શહેરોમાં રહેવાની કિંમતને ટ્રેક કરે છે. તે દરરોજ 200 થી વધુ ઉત્પાદનો અને સેવાઓની તુલના કરે છે.
- આ ઇન્ડેક્સ ન્યૂ યોર્કમાં કિંમતોની તુલનામાં કિંમતોને ચિહ્નિત કરે છે. આમ, યુએસ ડોલર કરતાં વધુ મજબૂત ચલણ ધરાવતાં શહેરો રેન્કિંગમાં ઊંચા દેખાય છે.

ઇન્ડેક્સમાં ભારતીય શહેરો

- પ્રથમ 20 રેન્કમાં કોઈ પણ ભારતીય શહેર નથી. જોકે, જાપાનનું ટોક્યો, ચીનનું શાંઘાઈ પ્રથમ વીસ રેન્કમાં છે.

કાશ્મીરમાં નમદા ક્રાફ્ટને પુનર્જીવિત કરવાનો પાયલટ પ્રોજેક્ટ

- કૌશલ્ય વિકાસ અને સાહસિકતા મંત્રાલયે કાશ્મીરના નમદા ક્રાફ્ટને પુનર્જીવિત કરવા માટે એક પાયલટ પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો.
- નમદા ક્રાફ્ટ માટે પાયલોટ પ્રોજેક્ટની મુખ્ય વિશેષતાઓ:
- આ પ્રોજેક્ટ પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજના 3.0 હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- તેને 25 બેચમાં લાગુ કરવામાં આવશે. આ 25 બેચને ત્રણ ચક્રમાં તાલીમ આપવામાં આવનાર છે. દરેક તાલીમ ચક્ર સાડા ત્રણ મહિના સુધી ચાલશે.
- આ પ્રોજેક્ટથી 2,250 લોકોને ફાયદો થશે.
- આ પ્રોજેક્ટ Recognition of Prior Learning (પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજનાનો એક ઘટક) દ્વારા લોકોના શિક્ષણને વધારશે.

નમદા ક્રાફ્ટ શું છે?

- નમદા ઘેટાંના ઊંચાઈના બનેલો ગાલીયો છે. આ હસ્તકલા સામાન્ય વણાટ પ્રક્રિયાને બદલે ફેલ્ડિંગ તકનીકનો ઉપયોગ કરે છે. તેનો ઉપયોગ ગાદલા અને બેડ કવર બનાવવા માટે પણ થાય છે.
- શ્રીમંત હોય કે ગરીબ દરેક કાશ્મીરી પરિવારમાં ફ્લોર-સિટિંગ કલ્ચર હોય છે. અને શિયાળામાં ફ્લોર ખૂબ ઠંડો થઈ જાય છે. આ જ કારણ છે કે કાશ્મીરમાં નમદા હસ્તકલાનો વિકાસ થયો.

પાયલોટ પ્રોજેક્ટ શા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યો?

- કુશળ માનવબળની અછત અને કાચા માલની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે, નમદા હસ્તકલાની નિકાસ 1998 અને 2008 વચ્ચે 100% ઘટી છે.

નમદા બજાર

- નમદા બજાર મુખ્યત્વે કાશ્મીરના બારામુલ્લા, રાઈનવારી અને અનંતનાગ વિસ્તારોમાં સ્થિત છે. યુરોપ અને જાપાન નમદાના સૌથી આકર્ષક નિકાસ સ્થળો છે. નમદા પણ રાજસ્થાનના ટોંકમાં બને છે.

મણિપુરમાં વિશ્વનો સૌથી ઊંચો રેલ્વે બ્રિજ પિયર બનાવવામાં આવશે

- ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્ય મણિપુરમાં ટૂંક સમયમાં વિશ્વનો સૌથી ઊંચો રેલ બ્રિજ પિયર બનાવવામાં આવશે.
- મણિપુરની નોની વેલી (Noney Valley) માં ભારતીય રેલવે દ્વારા આ પુલનું નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે. આ પુલની ઊંચાઈ 141 મીટર છે.
- તે મહત્વાકાંક્ષી 111-કિમી લાંબી જીરીબામ-ઈમ્ફાલ રેલ્વે લાઈન (Jiribam-Imphal railway line) નો એક ભાગ છે.
- મણિપુરની રાજધાનીને દેશના બ્રોડગેજ નેટવર્ક સાથે જોડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તેનું નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- આ પુલ 139 મીટરની ઊંચાઈ સાથે માલા-રિજેકા વાયડક્ટનો રેકૉર્ડ તોડશે. તે યુરોપના મોન્ટેનેગ્રોમાં સ્થિત છે.
- આ પુલ ડિસેમ્બર 2023 સુધીમાં પૂર્ણ થવાની સંભાવના છે.
- 111-કિમી-લાંબા પ્રોજેક્ટમાં 61% ટનલનો સમાવેશ થાય છે.

વર્તમાન અંતર

- NH-37 પર જીરીબામ અને ઈમ્ફાલ વચ્ચેનું અંતર હાલમાં 220 કિલોમીટર છે. આ મુસાફરીમાં લગભગ 10 થી 12 કલાકનો સમય લાગે છે. બ્રિજનું બાંધકામ પૂર્ણ થયા બાદ મુસાફરીનો સમય ઘટીને 2.5 કલાક થઈ જશે.

બાંધકામનો પ્રથમ તબક્કો

- આ પુલનો પ્રથમ તબક્કો 12 કિમીનો છે. તે પહેલેથી જ ચાલુ છે.

બાંધકામનો બીજો તબક્કો

- બીજા તબક્કામાં લગભગ 98% કામ પૂર્ણ થઈ ગયું છે. તેનું બાંધકામ ફેબ્રુઆરી 2022 સુધીમાં પૂર્ણ થશે.

બાંધકામનો ત્રીજો તબક્કો

- ખોંગસાંગ અને તુપુલ વચ્ચેના સેક્શન પર બાંધકામનો ત્રીજો તબક્કો ડિસેમ્બર 2023 સુધીમાં પૂર્ણ થવાની ધારણા છે.

બાંધકામનો ચોથો તબક્કો

- આ પુલનો ચોથો અને છેલ્લો તબક્કો તુપુલથી ઈમ્ફાલ ખીણ સુધી વિસ્તરેલો છે.

પ્રોજેક્ટ ખર્ચ

- આ પુલનો કુલ ખર્ચ 374 કરોડ રૂપિયા છે.

બાંધકામ પડકારો

- NH-37 પર ચોમાસા દરમિયાન વારંવાર ભૂસ્ખલન થાય છે. અહીં પહોંચવાનો એકમાત્ર રસ્તો NH-37 છે.
- એપ્રિલથી ઓક્ટોબર વચ્ચે અતિશય વરસાદ પડશે, જેના કારણે બાંધકામના કામમાં અવરોધ આવશે.
- આ સ્થળ વિદ્રોહની સમસ્યાઓથી પણ પ્રભાવિત છે.

“Indian Young Water Professionals Programme”ની પ્રથમ આવૃત્તિ શરૂ કરવામાં આવી

- Indian Young Water Professionals Programme ની પ્રથમ આવૃત્તિ વર્ચ્યુઅલ રીતે 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ લોન્ચ કરવામાં આવી હતી.
- ઓસ્ટ્રેલિયામાં ભારતીય હાઈ કમિશનર મનપ્રીત વોહરાની હાજરીમાં આ કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- લોન્ચિંગમાં 100 થી વધુ સહભાગીઓએ હાજરી આપી હતી.
- આ કાર્યક્રમ નેશનલ હાઈડ્રોલોજી પ્રોજેક્ટ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- નેશનલ હાઈડ્રોલોજી પ્રોજેક્ટ એ DOWR અને RD&GRની કેન્દ્રીય યોજના છે. તેને ઓસ્ટ્રેલિયન વોટર પાર્ટનરશીપ દ્વારા ટેકો મળે છે.

ભારતીય યંગ વોટર પ્રોફેશનલ્સ પ્રોગ્રામ (Indian Young Water Professionals Programme)

- ઈન્ડિયા યંગ વોટર પ્રોફેશનલ્સ પ્રોગ્રામ અનન્ય અને અન્ય વિશિષ્ટ ક્ષમતા નિર્માણ અને તાલીમ કાર્યક્રમોથી અલગ છે.
- તે ‘એન્ગેજ્ડ ટ્રેનિંગ એન્ડ લર્નિંગ મોડલ’ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- આ પ્રોગ્રામનો 70% Situation Understanding and Improvement Projects (SUIP) દ્વારા પ્રોજેક્ટ આધારિત શિક્ષણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- તે લિંગ સમાનતા અને વિવિધતા પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, કારણ કે ટકાઉ જળ વ્યવસ્થાપન માત્ર સમાજના તમામ સભ્યોની કુશળતા અને વિચારોથી લાભ મેળવી શકે છે.
- આ કાર્યક્રમની પ્રથમ આવૃત્તિ માટે, લગભગ 20 સહભાગીઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે જેમાં રાષ્ટ્રીય જળવિજ્ઞાન પ્રોજેક્ટની કેન્દ્રીય અને રાજ્ય અમલીકરણ એજન્સીઓમાંથી 10 પુરૂષો અને 10 મહિલાઓનો સમાવેશ થાય છે.

પાણી પર ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સહયોગ

- ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચેના સંબંધોમાં પાણી એક મુખ્ય પ્રાથમિકતા ક્ષેત્ર છે. બંને દેશો આ મોરચે સક્રિય રીતે કામ કરી રહ્યા છે. બંને દેશો વચ્ચેના સંબંધોમાં ‘યંગ વોટર પ્રોફેશનલ પ્રોગ્રામ’ એક મહત્વપૂર્ણ સીમાચિહ્નરૂપ છે. આ સંસ્થાકીય મજબૂતીકરણ અને ક્ષમતા નિર્માણમાં મદદ કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આ કાર્યક્રમ નવેમ્બર 2019માં ‘સસ્ટેનેબલ વોટર મેનેજમેન્ટ’ પર National Hydrology Project સાથે કો-ડિઝાઇન વર્કશોપ દરમિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કાર્યક્રમ ઓસ્ટ્રેલિયા ઈન્ડિયા વોટર સેન્ટર દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવશે, જે ઓસ્ટ્રેલિયન અને ભારતીય યુનિવર્સિટીઓના સંઘ છે.

ઉજ્જવલા યોજના

- ‘માહિતીના અધિકાર’ હેઠળ મળેલી માહિતી અનુસાર, વર્ષ 2019ની સામાન્ય ચૂંટણી પહેલા, ‘પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના’ હેઠળ નવા વિતરણમાં તેજુ જોવા મળી હતી.
- યોજના હેઠળ, વર્ષ 2020 સુધીમાં વંચિત પરિવારોને 8 કરોડ LPG કનેક્શન આપવાનું લક્ષ્ય હતું. માર્ચ 2020ની સમયમર્યાદાથી સાત મહિના આગળ ઓગસ્ટ 2019માં આ લક્ષ્ય હાંસલ કરવામાં આવ્યું હતું.
- ‘પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના’ (PMUY) અથવા ‘ઉજ્જવલા 2.0 યોજના’નો બીજો તબક્કો ઓગસ્ટ 2021માં વડાપ્રધાન દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

પરિચય

- PMUY-I:
- તે ગરીબ પરિવારોને ‘લિક્વિફાઇડ પેટ્રોલિયમ ગેસ’ (LPG) કનેક્શન આપવા માટે મે 2016માં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- PMUY-II:
- તે અન્ય રાજ્યોમાં રહેતા અને તેમના સરનામાનો પુરાવો રજૂ કરવામાં મુશ્કેલી અનુભવતા સ્થળાંતર કરનારાઓને મહત્તમ લાભ આપવાનો હેતુ ધરાવે છે.
- હવે તેનો લાભ લેવા માટે તેઓએ માત્ર “સેલ્ફ ડિક્લેરેશન” જ આપવાનું રહેશે.
- ઉદ્દેશ્ય:
- મહિલાઓનું સશક્તિકરણ અને તેમના સ્વાસ્થ્યનું રક્ષણ કરવું.
- ભારતમાં અશુદ્ધ રસોઈ બળતણને કારણે મૃત્યુની સંખ્યામાં ઘટાડો.

- નાના બાળકોને ઘરની અંદર અશ્મિભૂત ઈંધણ બાળીને વાયુ પ્રદૂષણને કારણે થતા ગંભીર શ્વસન રોગોથી બચાવવા માટે.
- વિશેષતા:
- આ યોજના હેઠળ, BPL પરિવારોને પ્રત્યેક LPG કનેક્શન માટે 1600 રૂપિયાની નાણાકીય સહાય આપવામાં આવે છે.
- ડિપોઝિટ-ફ્રી LPG કનેક્શન ધરાવતા ઉજ્જવલા 2.0 લાભાર્થીઓને પ્રથમ રિફિલ અને હોટપ્લેટ વિના મૂલ્યે આપવામાં આવશે.
- ધ્યેય:
- ઉજ્જવલા 1.0 હેઠળ, માર્ચ 2020 સુધીમાં ગરીબી રેખા નીચે (BPL) પરિવારોની 50 મિલિયન મહિલાઓને LPG કનેક્શન આપવાનું લક્ષ્ય હતું. જો કે ઓગસ્ટ 2018માં સાત અન્ય કેટેગરીની મહિલાઓને યોજના હેઠળ લાવવામાં આવી હતી, તેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:
- અનુસૂચિત જાતિ/અનુસૂચિત જનજાતિ, પ્રધાન મંત્રી આવાસ યોજના (PMAY) હેઠળ અંત્યોદય અન્ન યોજના (AAY) ના લાભાર્થીઓ, વનવાસીઓ, સૌથી પછાત વર્ગો, ચાના બગીચા અને ટાપુઓ.
- ઉજ્જવલા 2.0 હેઠળ, લાભાર્થીઓને વધારાના 10 મિલિયન LPG કનેક્શન આપવામાં આવશે.
- સરકારે 50 જિલ્લાઓમાં 21 લાખ ઘરોમાં પાઈપથી ગેસ પહોંચાડવાનું લક્ષ્ય પણ નક્કી કર્યું છે.

નોડલ મંત્રાલયો

- પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ મંત્રાલય (MoPNG).
- સિદ્ધિઓ:
- PMUY ના પ્રથમ તબક્કામાં, દલિત અને આદિવાસી સમુદાયો સહિત 8 કરોડ ગરીબ પરિવારોને મફત LPG કનેક્શન આપવામાં આવ્યા હતા.
- દેશમાં LPG ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અનેક ગણું વિસ્તર્યું છે. છેલ્લા છ વર્ષમાં દેશભરમાં 11,000 નવા LPG વિતરણ કેન્દ્રો ખોલવામાં આવ્યા છે.

પડકારો

- રિફિલ્સનો ઓછો વપરાશ:
- LPGના સતત ઉપયોગને પ્રોત્સાહિત કરવું એ એક મોટો પડકાર છે અને રિફિલનો ઓછો વપરાશ સ્કીમ હેઠળ વિતરિત કરાયેલ બાકી લોનની વસૂલાતને અવરોધે છે.
- 31 ડિસેમ્બર, 2018ના રોજ ગ્રાહક દીઠ વાર્ષિક સરેરાશ માત્ર 3.21 રિફિલ હતી.
- સિસ્ટમ સંબંધિત વિસંગતતાઓ:
- અણધાર્યા લાભાર્થીઓને કનેક્શન છોડવા જેવી ખામીઓ અને સરકારી ઓઇલ માર્કેટિંગ કંપનીઓના સોફ્ટવેરમાં સમસ્યાઓ નોંધવામાં આવી છે, જે લાભાર્થીઓની ઓળખ માટે ડિડુપ્લિકેશન પ્રક્રિયામાં અયોગ્યતા દર્શાવે છે.

લવિચ્ચ

- આ યોજના શહેરી અને અર્ધ-શહેરી ઝૂંપડપટ્ટી વિસ્તારના ગરીબ પરિવારો સુધી લંબાવવી જોઈએ.
- જે પરિવારો પાસે LPG નથી તેમને કનેક્શન આપીને વધુ વસ્તી સુધી પહોંચવા માટે ઉચ્ચ LPG કવરેજની જરૂર છે.
- હાલના અને નવા લાભાર્થીઓના પરિવારના તમામ પુખ્ત સભ્યોના આધાર નંબરોની નોંધણી અયોગ્ય લાભાર્થીઓ સુધી કનેક્શનને પ્રતિબંધિત કરવા માટે વિતરકોના સોફ્ટવેરમાં Deduplicationના અસરકારક અને યોગ્ય પગલાં લેવા.

તારાઓમાં લિથિયમની વિપુલતા

- તાજેતરમાં વૈજ્ઞાનિકોએ કેટલાક વિકસિત તારાઓમાં લિથિયમની વિપુલતા પાછળનું રહસ્ય ખોલ્યું છે.
- વિકસિત તારાઓમાં લિથિયમની હાજરી હંમેશા વૈજ્ઞાનિકો માટે રહસ્ય રહી છે કારણ કે, વૈજ્ઞાનિકો દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલા મોડલ મુજબ, તત્વનો તારાના ગરમ પ્લાઝમા દ્વારા નાશ થવો જોઈએ.
- લિથિયમ એ પૃથ્વી પર હાજર એક દુર્લભ તત્વ છે અને રિચાજેબલ બેટરીનો મુખ્ય ઘટક છે.
- સંશોધન માટેના નમૂનાઓ: આ સંશોધનમાં 'રેડ જાયન્ટ્સ' (તારાઓ તેમના જીવનકાળના અંતિમ તબક્કામાં) માં લિથિયમની હાજરીની તપાસ સામેલ છે, જે દર્શાવે છે કે સૂર્ય જેવા 'રેડ જાયન્ટ' તારાઓમાંથી માત્ર 1% લિથિયમ સમૃદ્ધ સપાટી હાજર છે.
- સંશોધન પદ્ધતિ: આ સંશોધન (જેને 'GALAH' કહેવાય છે - એક સામાન્ય ઓસ્ટ્રેલિયન પક્ષી પરથી નામ આપવામાં આવ્યું છે) લિથિયમ વિપુલતા સહિત વિવિધ ભૌતિક અને રાસાયણિક ગુણધર્મોથી સમૃદ્ધ લગભગ 500,000 તારાઓના સંગ્રહનો અભ્યાસ કર્યો હતો.
- સંશોધન તારણો: લિથિયમ ઉત્પાદનના અસ્તિત્વ અંગે, વૈજ્ઞાનિકોએ પ્રથમ વખત પુષ્ટિ કરી છે કે તમામ લિથિયમ સમૃદ્ધ તારાઓના મૂળમાં હિલીયમ બળી રહ્યું છે.
- તેમણે અનુમાન કર્યું કે લિથિયમનું ઉત્પાદન હિંસક હિલિયમ-કોર ફ્લેશ સાથે જોડાયેલું છે.
- સંશોધન મુજબ, તે પરમાણુ પ્રતિક્રિયાઓનો એક સરળ અને ટૂંકો ક્રમ છે જેમાં બે સ્થિર હિલીયમ આઈસોટોપ વચ્ચેની અથડામણનો સમાવેશ થાય છે, જે સ્થિર લિથિયમ આઈસોટોપ તરફ દોરી જાય છે.
- સર્વેક્ષણ દર્શાવે છે કે લિથિયમ-સમૃદ્ધ જાયન્ટ્સ બધા સૂર્ય જેવા ઓછા દળના તારાઓમાં દુર્લભ છે.

લિથિયમ

- લિથિયમના ગુણધર્મો:
- તે એક રાસાયણિક તત્વ છે જેનું પ્રતીક Li છે.
- તે નરમ અને ચાંદી સમાન સફેદ ધાતુ છે.
- તે સૌથી હલકી ધાતુ છે અને પ્રમાણભૂત પરિસ્થિતિઓમાં સૌથી હલકો ઘન તત્વ છે.
- તે અત્યંત પ્રતિક્રિયાશીલ અને જ્વલનશીલ છે, તેથી તેને ખનિજ તેલ તરીકે સંગ્રહિત કરવું આવશ્યક છે.
- લિથિયમ નવું 'સફેદ સોનું' (White Gold) બની ગયું છે કારણ કે ઉચ્ચ ક્ષમતાની રિચાર્જબલ બેટરીમાં તેના ઉપયોગને કારણે માંગ વધી રહી છે.
- વધતી જતી વૈશ્વિક લિથિયમ માંગ અને વધતી કિંમતોએ કહેવાતા 'લિથિયમ ટ્રાયએન્ગલ'માં રસ વધાર્યો છે જેમાં આર્જેન્ટિના, બોલિવિયા અને ચિલીના ભાગોનો સમાવેશ થાય છે.

અરજી

- થર્મોન્યુક્લિયર પ્રતિક્રિયાઓમાં.
- લિથિયમ મેટલનો ઉપયોગ ઉપયોગી એલોય બનાવવા માટે થાય છે. ઉદાહરણ તરીકે, મોટર એન્જિનમાં સફેદ ધાતુના બેરિંગ્સ, એલ્યુમિનિયમ સાથે એરક્રાફ્ટના ભાગો અને મેગ્નેશિયમ સાથે આર્મપિટની પ્લેટ બનાવવામાં થાય છે.
- ઇલેક્ટ્રો-કેમિકલ કોષોના ઉત્પાદનમાં અને ઇલેક્ટ્રિક વાહનો, લેપટોપ વગેરેના ઉત્પાદનમાં લિથિયમ એક મહત્વપૂર્ણ ઘટક છે.
- સૌથી વધુ લિથિયમ અનામત ધરાવતા દેશો:
- ચિલી > ઓસ્ટ્રેલિયા > આર્જેન્ટિના

ભારતમાં લિથિયમ

- અણુ ખનિજ નિયામક (ભારતના અણુ ઊર્જા કમિશન હેઠળ) ના સંશોધકો દ્વારા તાજેતરના સર્વેક્ષણોએ દક્ષિણ કર્ણાટકના માંડ્યા જિલ્લામાં જમીનના નાના ભાગમાં 14,100 ટનના લિથિયમ ભંડારની હાજરીનો અંદાજ લગાવ્યો છે.
- તે ભારતની પ્રથમ લિથિયમ સ્ટોરેજ સાઈટ પણ છે.

ભારતમાં અન્ય સંબંધિત સાઇટ્સ

- રાજસ્થાન, બિહાર અને આંધ્ર પ્રદેશમાં મુખ્ય અભ્રક પટ્ટા હાજર છે.
- ઓડિશા અને છત્તીસગઢમાં પેગમેટાઈટ (અગ્નિકૃત ખડકો) પટ્ટો હાજર છે.
- રાજસ્થાનમાં સંભાર અને પયપાદરા અને ગુજરાતમાં કચ્છના રણના ખારા પાણીના સ્ત્રોત.

સંબંધિત સરકારી પહેલો

- ભારતે સરકારી માલિકીની કંપની 'ખનિજ બિદેશ ઇન્ડિયા લિમિટેડ' દ્વારા આર્જેન્ટિનામાં (જે વિશ્વમાં ધાતુનો ત્રીજો સૌથી મોટો ભંડાર ધરાવે છે) સંયુક્ત રીતે લિથિયમની શોધ કરવા માટે આર્જેન્ટિનાની કંપની સાથે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- ખનિજ બિદેશ ઇન્ડિયા લિમિટેડનું પ્રાથમિક કાર્ય લિથિયમ અને કોબાલ્ટ વગેરે જેવી વિદેશી ચોક્કસ ખનિજ સંપત્તિનું અન્વેષણ કરવાનું છે.

આરોગ્ય ખર્ચ પર NHA અહેવાલ

- તાજેતરમાં નેશનલ હેલ્થ એકાઉન્ટ્સ (NHA) એ અહેવાલ આપ્યો છે કે સરકારે આરોગ્ય પરના ખર્ચમાં વધારો કર્યો છે, જેના કારણે ખિસ્સા બહારનો ખર્ચ (OOPE) વર્ષ 2017-18માં ઘટીને 48.8% થઈ ગયો છે જે વર્ષ 2013-14માં 64.2% હતો.
- આ રિપોર્ટ નેશનલ હેલ્થ સિસ્ટમ રિસોર્સ સેન્ટર દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેને આરોગ્ય મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2014માં નેશનલ હેલ્થ એકાઉન્ટ્સ (NHA) ટેકનિકલ સચિવાલય તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો.
- NHA અંદાજો વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન (WHO) દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલ 2011 ઇન્ટરનેશનલી એક્સપેન્ડેડ સિસ્ટમ ઓફ હેલ્થ એકાઉન્ટ્સ પર આધારિત એકાઉન્ટિંગ ફ્રેમવર્કનો ઉપયોગ કરીને તૈયાર કરવામાં આવે છે.

નેશનલ હેલ્થ સિસ્ટમ રિસોર્સ સેન્ટર

- તેની સ્થાપના 2006-07માં ભારત સરકારના રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ સ્વાસ્થ્ય મિશન (NRHM) હેઠળ તકનીકી સહાય માટે સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે કરવામાં આવી હતી.
- તેનો આદેશ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય (MoHFW) ને રાજ્યોને તકનીકી સહાયની જોગવાઈ અને ક્ષમતા નિર્માણ માટે નીતિ અને વ્યૂહરચના બનાવવામાં મદદ કરવાનો છે.

કુલ GDPમાં સરકારી હિસ્સામાં વધારો

- 2017-18 માટે દેશના કુલ GDPમાં સરકારી આરોગ્ય ખર્ચના હિસ્સામાં વધારો થયો હતો.
- તે વર્ષ 2013-14માં 1.15% થી વધીને વર્ષ 2017-18માં 1.35% થયો છે.

માથાદીઠ સરકારી ખર્ચમાં વધારો:

- 2013-14 અને 2017-18 ની વચ્ચે, માથાદીઠ ધોરણે સરકારી આરોગ્ય ખર્ચ રૂ. 1,042 થી વધીને રૂ. 1,753 થયો છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotofficial
join official telegram channel

પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળનો ભાગ

- વર્તમાન સરકારના આરોગ્ય ખર્ચમાં પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળનો હિસ્સો 2013-14માં 51.1% થી વધીને 2017-18માં 54.7% થયો છે.
- વર્તમાન સરકારી આરોગ્ય ખર્ચના 80% કરતા વધુ માટે પ્રાથમિક અને ગૌણ સંભાળ જવાબદાર છે.

આરોગ્ય પર સામાજિક સુરક્ષા ખર્ચ

- આરોગ્ય પર સામાજિક સુરક્ષા ખર્ચનો હિસ્સો વધ્યો છે, જેમાં સામાજિક આરોગ્ય વીમા કાર્યક્રમો, સરકાર દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવતી આરોગ્ય વીમા યોજનાઓ અને સરકારી કર્મચારીઓને તબીબી વળતરનો સમાવેશ થાય છે.

ખિસ્સા બહારના ખર્ચમાં ઘટાડો

- આરોગ્ય સંભાળ પર સરકારી ખર્ચમાં વધારો થવાને કારણે, કુલ આરોગ્ય ખર્ચમાં સરકારી ખર્ચનો હિસ્સો વધીને 40.8 ટકા થયો અને 2017-18 માટે ખિસ્સામાંથી ખર્ચમાં 48.8 ટકાનો ઘટાડો થયો.
- OOPEમાં ઘટાડો સરકારી આરોગ્ય સુવિધાઓના વધતા ઉપયોગ અને આ સુવિધાઓ અને સેવાઓની કિંમતમાં ઘટાડો થવાને કારણે છે.

આરોગ્ય ક્ષેત્રની સમસ્યાઓ

- પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળ સેવાઓનો અભાવ: દેશમાં વર્તમાન જાહેર પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળ મોડલનો અવકાશ મર્યાદિત છે.
- જ્યાં સુધી સારી રીતે કાર્યરત સાર્વજનિક પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્રનો સંબંધ છે, તે માત્ર સગર્ભાવસ્થા સંભાળ, મર્યાદિત બાળ સંભાળ અને રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય કાર્યક્રમોને લગતી કેટલીક સેવાઓ પ્રદાન કરે છે.
- પુરવઠા-બાજુની ખામીઓ: નબળી આરોગ્ય વ્યવસ્થાપન કૌશલ્ય અને આરોગ્ય કર્મચારીઓ માટે યોગ્ય તાલીમ અને સહાયક દેખરેખનો અભાવ આરોગ્ય સેવાઓની ઈચ્છિત ગુણવત્તાના વિતરણમાં અવરોધ ઊભો કરે છે.
- વર્ષ 2019માં જહોન્સ હોપકિન્સ બ્લૂમબર્ગ સ્કૂલ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા અહેવાલ મુજબ, ભારતમાં દર 100 બાળકોમાંથી લગભગ એક બાળક ઝાડા અથવા ન્યુમોનિયાને કારણે પાંચ વર્ષની ઉંમર પહેલા મૃત્યુ પામે છે.
- સ્વચ્છ પાણી અને સ્વચ્છતાની પહોંચનો સીધો સંબંધ ઝાડા, પોલિયો અને મેલેરિયા જેવા રોગો સાથે છે.
- અપૂરતું ભંડોળ: ભારતમાં જાહેર આરોગ્ય ધિરાણ પરનો ખર્ચ સતત ઘટી રહ્યો છે (GDPના લગભગ 1.3%). ભારતનો કુલ 'ખિસ્સા બહારનો' ખર્ચ GDPના લગભગ 2.3% છે.

- આ ફાળવણી ઓર્ગનાઈઝેશન ફોર ઈકોનોમિક કો-ઓપરેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (OECD) દેશોની સરેરાશ (7.6%) અને આરોગ્ય ક્ષેત્ર પર બ્રિક્સ દેશોના સરેરાશ ખર્ચ (3.6%) કરતા નોંધપાત્ર રીતે ઓછી છે.
- ઓવરલેપિંગ અધિકારક્ષેત્ર: જાહેર આરોગ્ય માટે જવાબદાર કોઈ ચોક્કસ સત્તા નથી, જે માર્ગદર્શિકા જારી કરવા અને આરોગ્ય ધોરણોનું પાલન કરવા માટે કાયદેસર રીતે અધિકૃત છે.
- પેટા-શ્રેષ્ઠ જાહેર આરોગ્ય પ્રણાલી: આ બિન-સંચારી રોગોનો સામનો કરવાનું પડકારરૂપ બનાવે છે જ્યાં રોગની રોકથામ અને વહેલાસર શોધ સર્વોચ્ચ મહત્વ ધરાવે છે.
- આ COVID-19 રોગચાળા જેવા નવા અને ઉભરતા જોખમો માટે તૈયારી અને અસરકારક રીતે સંચાલન કરવાની ક્ષમતાને મર્યાદિત કરે છે.

જરૂરી કરતાં ઓછા ડૉક્ટર

- WHO ના ધોરણ 1:1000 સામે ભારતમાં હાલમાં 1,445 ની વસ્તી માટે માત્ર એક ડૉક્ટર છે.

સંબંધિત સરકારી પહેલો

- જનનિ શિશુ સુરક્ષા કાર્યક્રમ (JSSK).
- રાષ્ટ્રીય બાળ આરોગ્ય કાર્યક્રમ (RBSK).
- મફત દવાઓ અને મફત નિદાન સેવા પહેલનો અમલ.
- પ્રધાનમંત્રી રાષ્ટ્રીય ડાયાલિસિસ કાર્યક્રમ.
- આયુષ્માન ભારત.
- પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (AB-PMJAY)

ભવિષ્ય

- ખર્ચ ઘટાડવા અને આરોગ્ય સેવાઓની ગુણવત્તા સુધારવા માટે મેડિકલ કોલેજોમાં રોકાણને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.
- અન્ય ડાયગ્નોસ્ટિક પ્રક્રિયાઓ અને હોસ્પિટલોમાં જાહેર ખાનગી ભાગીદારી (PPP) પર ભાર મૂકવો અને લક્ષ્યોની ઝડપી સિદ્ધિ માટે રસીકરણ અભિયાનોમાં ખાનગી ક્ષેત્રની કુશળતાનો લાભ ઉઠાવવો.
- નવી દવાઓના વિકાસમાં વધુ રોકાણને ટેકો આપવા અને જીવનરક્ષક અને આવશ્યક દવાઓ પર 'ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ' ઘટાડીને વધારાના કરમાં ઘટાડો કરીને સંશોધન અને વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવું.
- હાલના આરોગ્યસંભાળ કાર્યકરોને પ્રશિક્ષણ, પુનઃ કૌશલ્ય અને જ્ઞાન અપગ્રેડેશન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જરૂરી છે જેથી તેઓને લોકોને સૂચિત આરોગ્ય સુવિધાઓ પૂરી પાડવા માટે તૈયાર કરી શકાય.

આંધ્રપ્રદેશની વિદ્યા દિવેના યોજના: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આંધ્ર પ્રદેશ સરકારે તાજેતરમાં વિદ્યા દિવેના યોજના (Vidya Deevena Scheme) માટે 686 કરોડ રૂપિયા જાહેર કર્યા છે. આ યોજનાનો ત્રીજો હપ્તો છે. તે એક શિક્ષણ સહાય યોજના છે.

વિદ્યા દિવેના યોજનાની મુખ્ય વિશેષતાઓ

- વિદ્યા દિવેના સ્કીમ એવા વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ (fee reimbursement scheme) પૂરી પાડે છે જેઓ તેમની કોલેજ ફી ચૂકવવામાં સક્ષમ નથી.
- આ એક ફી ભરપાઈ યોજના છે. એટલે કે, વિદ્યાર્થીઓ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને ચૂકવણી કરે છે અને સરકાર વિદ્યાર્થીઓને ચૂકવે છે. અહીં, સંપૂર્ણ ભરપાઈ કરવામાં આવતી નથી. સંપૂર્ણ વળતરમાં કોલેજ ફી, હોસ્ટેલ ફી, મેસ ફીનો સમાવેશ થાય છે. આ યોજના ફક્ત કોલેજ ફીની ભરપાઈ કરે છે.
- આ યોજના મુખ્યત્વે ઉચ્ચ શિક્ષણ લઈ રહેલા વિદ્યાર્થીઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- જો વિદ્યાર્થીની હાજરી 75% થી ઓછી હોય તો ફી ચૂકવવામાં આવતી નથી. ઉપરાંત, આ યોજના ખાનગી અથવા ડીમ્ડ યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓ માટે લાગુ પડતી નથી.
- આ યોજના અંતર શિક્ષણ અને NRI ક્વોટા માટે લાગુ પડતી નથી.
- વિદ્યા દિવેના યોજના માટે અરજી કરવાની સત્તાવાર વેબસાઈટ NAVASAKAM.ap.gov.in છે.

વિદ્યા દિવેના યોજનાના લાભો

- 2019થી, આંધ્ર પ્રદેશ સરકારે આ યોજના હેઠળ ફી ભરપાઈ માટે રૂ. 6,259 કરોડ ખર્ચ્યા છે. 21.48 લાખ વિદ્યાર્થીઓને તેનો લાભ મળ્યો છે.
- આ યોજના દ્વારા, આંધ્ર પ્રદેશ સરકાર રાજ્યમાં 100% સાક્ષરતા દરનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
- આ યોજના મુખ્યત્વે વિદ્યાર્થીઓના પરિવાર પર બોજ નાખ્યા વિના ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવવાના સપનાને સાકાર કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

યોજનાના પાત્ર લાભાર્થીઓ કોણ છે?

- કોઈપણ વિદ્યાર્થી કે જેના કુટુંબની આવક રૂ. 2.5 લાખથી ઓછી છે તે આ યોજના હેઠળ પાત્ર છે. અનુસૂચિત જાતિ, પછાત વર્ગ, અનુસૂચિત જનજાતિ, લઘુમતી, આર્થિક રીતે પછાત વર્ગ, કપુસ અને દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓ પણ પાત્ર છે.

તેમજ 25 એકર સૂકી જમીન અને 10 એકર વેટલેન્ડ ધરાવતા પરિવારોના વિદ્યાર્થીઓ પણ પાત્ર છે. આવકવેરાદાતાઓ આ માટે લાયક નથી. પરિવાર પાસે ફોર વ્હીલર ન હોવું જોઈએ. પરિવારનો કોઈ પણ સભ્ય સરકારી અધિકારી કે પેન્શનર ન હોવો જોઈએ.

પ્રશ્નોત્તરી

- વિદ્યા દિવેના યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 - આંધ્ર પ્રદેશ સરકારે તાજેતરમાં વિદ્યા દિવેના યોજના (Vidya Deevena Scheme) માટે 686 કરોડ રૂપિયા જાહેર કર્યા છે.
 - તે એક શિક્ષણ સહાય યોજના છે.
 - વિદ્યા દિવેના સ્કીમ એવા વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ (fee reimbursement scheme) પૂરી પાડે છે જેઓ તેમની કોલેજ ફી ચૂકવવામાં સક્ષમ નથી.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- આરોગ્ય ખર્ચ પર NHA અહેવાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 - ખર્ચ ઘટાડવા અને આરોગ્ય સેવાઓની ગુણવત્તા સુધારવા માટે મેડિકલ કોલેજોમાં રોકાણને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.
 - WHO ના ધોરણ 1:1000 સામે ભારતમાં હાલમાં 1,445 ની વસ્તી માટે માત્ર એક ડૉક્ટર છે.
 - ભારતમાં દર 100 બાળકોમાંથી લગભગ એક બાળક ઝાડા અથવા ન્યુમોનિયાને કારણે પાંચ વર્ષની ઉંમર પહેલા મૃત્યુ પામે છે.
 - વર્તમાન સરકારના આરોગ્ય ખર્ચમાં પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળનો હિસ્સો 2013-14માં 51.1% થી વધીને 2017-18માં 54.7% થયો છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

3) તારાઓમાં લિથિયમની વિપુલતા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વૈજ્ઞાનિકો દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલા મોડલ મુજબ, તત્વનો તારાના ગરમ પ્લાઝમા દ્વારા નાશ થવો જોઈએ.
2. લિથિયમ એ પૃથ્વી પર હાજર એક દુર્લભ તત્વ છે અને રિયાજેબલ બેટરીનો મુખ્ય ઘટક છે.
3. લિથિયમ ઉત્પાદનના અસ્તિત્વ અંગે, વૈજ્ઞાનિકોએ પ્રથમ વખત પુષ્ટિ કરી છે કે તમામ લિથિયમ સમૃદ્ધ તારાઓના મૂળમાં હિલીયમ બળી રહ્યું છે.
4. કે લિથિયમનું ઉત્પાદન હિંસક હિલિયમ-કોર ફ્લેશ સાથે જોડાયેલું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

4) ઉજ્જવલા યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. PMUY ના પ્રથમ તબક્કામાં, દલિત અને આદિવાસી સમુદાયો સહિત 8 કરોડ ગરીબ પરિવારોને મફત LPG કનેક્શન આપવામાં આવ્યા હતા.
2. આ યોજના શહેરી અને અર્ધ-શહેરી ગ્રૂપડપટ્ટી વિસ્તારના ગરીબ પરિવારો સુધી લંબાવવી જોઈએ.
3. જે પરિવારો પાસે LPG નથી તેમને કનેક્શન આપીને વધુ વસ્તી સુધી પહોંચવા માટે ઉચ્ચ LPG કવરેજની જરૂર છે.
4. 31 ડિસેમ્બર, 2018ના રોજ ગ્રાહક દીઠ વાર્ષિક સરેરાશ માત્ર 3.21 રિફિલ હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

5) ઈન્ડિયા યંગ વોટર પ્રોફેશનલ્સ પ્રોગ્રામ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. Indian Young Water Professionals Programme ની પ્રથમ આવૃત્તિ વર્ચ્યુઅલ રીતે 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ લોન્ચ કરવામાં આવી હતી.
2. લોન્ચિંગમાં 100 થી વધુ સહભાગીઓએ હાજરી આપી હતી.
3. આ કાર્યક્રમ નેશનલ હાઈડ્રોલોજી પ્રોજેક્ટ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

6) વિશ્વનો સૌથી ઊંચો રેલ બ્રિજ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્ય મણિપુરમાં ટૂંક સમયમાં વિશ્વનો સૌથી ઊંચો રેલ બ્રિજ પિયર બનાવવામાં આવશે.
2. આ પુલની ઊંચાઈ 141 મીટર છે.
3. તે મહત્વાકાંક્ષી 111-કિમી લાંબી જીરીબામ-ઈમ્ફાલ રેલ્વે લાઈન (Jiribam-Imphal railway line) નો એક ભાગ છે.

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

7) કાશ્મીરના નમદા ક્રાફ્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ પ્રોજેક્ટ પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજના 3.0 હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
2. તેને 25 બેચમાં લાગુ કરવામાં આવશે.
3. નમદા ઘેટાંના ઊંચાઈમાંથી બનેલો ગાલીચો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

8) કોસ્ટ ઓફ લિવિંગ ઇન્ડેક્સ 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વિશ્વમાં માલસામાન અને સેવાઓના કુલ ભાવમાં 3.5%નો વધારો થયો છે. 2020 માં તે 1.9% હતો.
2. Cost of Living Index વિશ્વના 173 શહેરોમાં રહેવાની કિંમતને ટ્રેક કરે છે.
3. પ્રથમ 20 રેન્કમાં કોઈ પણ ભારતીય શહેર નથી. જોકે, જાપાનનું ટોક્યો, ચીનનું શાંઘાઈ પ્રથમ વીસ રેન્કમાં છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

9) ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફિલિપકાર્ટે સ્થાનિક વ્યવસાયો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NRLM એ ગરીબી નાબૂદીનો પ્રોજેક્ટ છે, જેનો અમલ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે.
2. હાલમાં ભારતમાં 9,50,000 થી વધુ કારીગરો, વણકરો અને કારીગરોની આજીવિકાનું સમર્થન કરે છે.
3. ફિલિપકાર્ટ સમર્થ પ્રોગ્રામ વર્ષ 2019માં એક ટકાઉ અને સમાવિષ્ટ પ્લેટફોર્મ તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

10) 'PM મિત્ર' પાર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઓછામાં ઓછા 100 લોકોને રોજગારી આપતા 'એન્કર પ્લાન્ટ્સ' સ્થાપનારા રોકાણકારો ત્રણ વર્ષ માટે વાર્ષિક રૂ. 10 કરોડ સુધીના પ્રોત્સાહનો માટે પાત્ર બનશે.
2. ભારત વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો રેશમ ઉત્પાદક દેશ પણ છે, જે વિશ્વના હાથથી વણાયેલા કાપડના 95% હિસ્સો ધરાવે છે.
3. 'મેન-મેઈડ ફાઈબર સેગમેન્ટ' (MMF) એપેરલ અને ટેક્નિકલ ટેક્સટાઈલના દસ ઉત્પાદનો માટે પાંચ વર્ષની 'પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઇન્સેન્ટિવ સ્કીમ' મંજૂર કરવામાં આવી છે.
4. આનાથી લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો થશે અને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનવા માટે ટેક્સટાઈલ સેક્ટરની વેલ્યુ ચેઇન મજબૂત થશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

11) પ્રદર્શન, સિદ્ધિ અને વ્યવસાય યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. PAT એ ઉર્જા સઘન ઉદ્યોગોની ઊર્જા કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટે ખર્ચ અસરકારકતા વધારવા માટે બજાર આધારિત પદ્ધતિ છે.
2. NMEEE એ ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 2008માં શરૂ કરવામાં આવેલ નેશનલ એક્શન પ્લાન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (NAPCC) હેઠળના આઠ રાષ્ટ્રીય મિશનમાંનું એક છે.
3. આ યોજનામાં ભાગ લેનાર ઉદ્યોગોને Designated Shoppers કહેવામાં આવે છે.
4. ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જનના ઘટાડા અંગે વૈશ્વિક આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓને પહોંચી વળવા ઊર્જા ઉત્સર્જન નિયમો સખત રીતે લાગુ કરવા જોઈએ.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

**અમને વિશ્વાસ છે અમારી ખાસ તાલીમ
આપને ઓફિસર બનાવશે**

**નવી બેચ
શરૂ**

**10%
DISCOUNT**

ગુજરાત પોલીસમાં

**1270થી વધુ સફળ
વિદ્યાર્થીઓ**

**Daily
Test**

**PSI / ASI
&
જનરલ બેચ**

**તલાટી / પંચાયત મંત્રી,
ગ્રામસેવક, સબ-ઓડિટર, હેડ ક્લાર્ક,
નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક**

દુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

**સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના
સમન્વયથી અભ્યાસ**

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

76985-01110 / 76986-01110

**ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS**

**Perry plaza Complex, 2nd Floor,
Near Alkapuri Society, Zanzarda
Road, JUNAGADH**

જૂનાગઢ

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

12) શિપ એક્વિઝિશન, ફાઈનાન્સિંગ અને લીઝિંગ (SAFAL) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. IFSCA દ્વારા જૂન 2021માં ભારત સરકાર, ગુજરાત મેરીટાઈમ બોર્ડ, ઉદ્યોગ અને નાણા નિષ્ણાતો અને શિક્ષણવિદોના પ્રતિનિધિઓ સાથે તેની રચના કરવામાં આવી હતી.
2. ગ્રીનફિલ્ડ એન્ટરપ્રાઇઝને IFSCના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળ લાવવા માટે તેણે મહત્વપૂર્ણ અને જરૂરી ફેરફારો કર્યા છે.
3. માલસામાનમાં ભારતનો લગભગ 95% વેપાર જથ્થા દ્વારા અને 70% મૂલ્યની દૃષ્ટિએ સમુદ્રી પરિવહન દ્વારા થાય છે.
4. IFSCનો ઉદ્દેશ્ય ભારતીય કોર્પોરેટ્સને વૈશ્વિક નાણાકીય બજારોમાં સરળ એક્સેસ પ્રદાન કરવાનો અને ભારતમાં નાણાકીય બજારોના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

13) દિલ્લી-દેહરાદૂન કોરિડોર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ કોરિડોર બંને શહેરો વચ્ચેનું અંતર 248 કિમીથી ઘટાડીને 180 કિમી કરશે.
2. આ પ્રોજેક્ટ Engineering, Procurement and Construction મોડમાં ચલાવવામાં આવશે.
3. EPC મોડમાં, સરકાર રસ્તાના બાંધકામ માટે ખાનગી ડેવલપરને ચૂકવણી કરે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

14) શ્રેષ્ઠ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત સરકાર અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે શ્રેષ્ઠ યોજના (SRESTHA Scheme) શરૂ કરવા જઈ રહી છે.
2. આ યોજના વિદ્યાર્થીઓને ગુણવત્તાયુક્ત નિવાસી શિક્ષણ પ્રદાન કરશે.
3. આ યોજના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા મંત્રાલય દ્વારા લાગુ કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

15) સ્વદેશ પ્રોજેક્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NBRC એ ભારતની એકમાત્ર સંસ્થા છે જે ન્યુરોસાયન્સ સંશોધન અને શિક્ષણને સમર્પિત છે.
2. સ્વદેશ એ પ્રથમ મોટા પાયે મલ્ટીમોડલ ન્યુરોઈમેજિંગ ડેટાબેઝ છે.
3. સ્વદેશમાં Java આધારિત વર્કફ્લો પર્યાવરણ અને પાયથોનનો સમાવેશ થાય છે. જે તેને ગુણવત્તા નિયંત્રણ, ડેટા વિશ્લેષણ અહેવાલો અને ડેટા બેકઅપ પ્રદાન કરે છે.
4. અલ્ઝાઈમર રોગ અને ઘણા ન્યુરોલોજીકલ ડિસઓર્ડર્સને સમજવા માટે મગજના બહુવિધ અભ્યાસોમાં તે ઉપયોગી થશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

16) બહુપરિમાણીય ગરીબી સૂચકાંક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ ઈન્ડેક્સમાં ભારત 109 દેશોમાંથી 62મા ક્રમે હતું.
2. શહેરોમાં રોજના રૂ. 47 કરતા ઓછો અને ગામડાઓમાં રૂ. 32 કરતા ઓછો ખર્ચ કરનાર વ્યક્તિને ગરીબ ગણવામાં આવ્યો હતો.
3. MPI શિક્ષણ, આરોગ્ય અને જીવનધોરણ એમ ત્રણ પરિમાણો પર આધારિત છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

17) ઝીરો કીફેક્ટ ઝીરો ઈફેક્ટ સ્કીમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ZED રેટિંગ માટે 50 પરિમાણો અને ZED પરિપક્વતા મૂલ્યાંકન મોડલ હેઠળ ZED સંરક્ષણ રેટિંગ માટે વધારાના 25 પરિમાણો છે.
2. MSMEs રોજગાર નિર્માણમાં પણ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે અને દેશભરમાં લગભગ 110 મિલિયન લોકોને રોજગાર પ્રદાન કરે છે.

3. ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (QCI) એ સોસાયટી રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ, 1860 હેઠળ નોંધાયેલ બિન-લાભકારી સંસ્થા છે.

4. MSMEs નિકાસના સંદર્ભમાં, સપ્લાય ચેઇનનો અભિન્ન ભાગ છે અને કુલ નિકાસમાં લગભગ 48 ટકા યોગદાન આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

18) “સ્ટ્રીટ પ્રોજેક્ટ” વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. STREET નો અર્થ છે - “Sustainable, Tangible, Responsible, Experiential, Ethnic, Tourism hubs”.
2. આ પ્રોજેક્ટ મુલાકાતીઓને આ સ્થળોની વિવિધતાનો અનુભવ કરવામાં મદદ કરશે.
3. સ્ટ્રીટ પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ્ય પ્રવાસીઓ સમક્ષ કેરળ રાજ્યની આગવી ઓળખ રજૂ કરવાનો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

ભૂગર્ભ જળનો અવક્ષય

- સેન્ટ્રલ ગ્રાઉન્ડ વોટર બોર્ડ (CGWB) દ્વારા કરવામાં આવેલ પાણીના સ્તરના ડેટાનું તાજેતરનું વિશ્લેષણ સૂચવે છે કે લગભગ 33% કુવાઓનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે જેમાં ભૂગર્ભ જળ સ્તરમાં 0-2 મીટરનો ઘટાડો નોંધાયો છે.
- આ ઉપરાંત નવી દિલ્હી, ચેન્નાઈ, ઈન્દોર, મદુરાઈ, વિજયવાડા, ગાઝિયાબાદ, કાનપુર અને લખનૌ વગેરે જેવા મેટ્રો શહેરોના કેટલાક ભાગોમાં પણ 4.0 મીટરથી વધુનો ઘટાડો જોવા મળ્યો છે.
- CGWB કુવાઓના નેટવર્કની સામયિક દેખરેખ દ્વારા પ્રાદેશિક સ્તરે મેટ્રો શહેરો સહિત સમગ્ર દેશમાં ભૂગર્ભ જળ સ્તરનું નિરીક્ષણ કરે છે.

ભારતમાં ભૂગર્ભજળ નિષ્કર્ષણ

- યુનેસ્કોનો વર્લ્ડ વોટર ડેવલપમેન્ટ રિપોર્ટ, 2018 જણાવે છે કે ભારત વિશ્વમાં ભૂગર્ભજળનો સૌથી મોટો નિષ્કર્ષણ કરનાર દેશ છે.
- રાષ્ટ્રીય GDPમાં ભૂગર્ભજળનું યોગદાન ક્યારેય માપવામાં આવતું નથી.
- CGWB મુજબ, ભારતમાં ખેતીની જમીનને સિંચાઈ માટે દર વર્ષે 230 બિલિયન ક્યુબિક મીટર ભૂગર્ભજળ કાઢવામાં આવે છે, જે દેશના ઘણા ભાગોમાં ભૂગર્ભજળને ઝડપથી ક્ષીણ કરી રહ્યું છે.
- ભારતમાં કુલ અંદાજિત ભૂગર્ભજળનો ઘટાડો 122-199 બિલિયન ક્યુબિક મીટરની રેન્જમાં છે.

ભૂગર્ભજળ નિષ્કર્ષણ માટેનું કારણ

- હરિયાણા ક્રાંતિ: હરિયાણા ક્રાંતિએ દુષ્કાળગ્રસ્ત/પાણીની અછતવાળા વિસ્તારોમાં પાણી સઘન પાક ઉગાડવામાં સક્ષમ બનાવ્યું, જેનાથી ભૂગર્ભજળનો વધુ ઉપાડ થયો.
- તેની ભરપાઈની રાહ જોયા વિના જમીનમાંથી પાણીના પુનરાવર્તિત પમ્પિંગ દ્વારા આ ઝડપથી ઘટાડો થયો હતો.
- આ સિવાય વીજળી પર સબસિડી અને વધુ પાણીનો વપરાશ કરતા પાકો માટે ઉચ્ચ MSP (ન્યૂનતમ ટેકાના ભાવ).
- ઉદ્યોગોની જરૂરિયાત: લેન્ડફિલ્સ, સેપ્ટિક ટાંકીઓ, લીકી ભૂગર્ભ ગેસ ટાંકીઓ અને ખાતરો અને જંતુનાશકોના વધુ પડતા ઉપયોગના પ્રદૂષણના કિસ્સામાં જળ પ્રદૂષણ ભૂગર્ભજળના સંસાધનોને નુકસાન અને અવક્ષયનું કારણ બને છે.

- અપૂરતું નિયમન: ભૂગર્ભજળનું અપૂરતું નિયમન અને તેના માટે કોઈ સજા ન હોવાથી ભૂગર્ભજળના સંસાધનોના અવક્ષયને પ્રોત્સાહન મળે છે.
- ભારતમાં સિંચાઈ માટે કુવાઓના બાંધકામ માટે કોઈ મંજૂરીની જરૂર નથી અને ત્યજી દેવાયેલા કુવાઓનો કોઈ રેકૉર્ડ રાખવામાં આવતો નથી.
- ભારતમાં દરરોજ કેટલાક સો કુવાઓ બનાવવામાં આવે છે અને જ્યારે તે સુકાઈ જાય છે ત્યારે તેને છોડી દેવામાં આવે છે.
- ફેડરલ મુદ્દો: પાણી રાજ્યનો વિષય હોવાને કારણે, જળ સંરક્ષણ અને જળ સંચય સહિત જળ વ્યવસ્થાપન પર પહેલ કરવી અને દેશમાં નાગરિકોને પૂરતું પીવાનું પાણી પૂરું પાડવું એ મુખ્યત્વે રાજ્યોની જવાબદારી છે.
- જો કે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વિવિધ પ્રોજેક્ટના ફંડિંગ સહિતના મહત્વના પગલાં લેવામાં આવે છે.

ભૂગર્ભજળ નિયંત્રણ માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા લેવાયેલા પગલાં

- જલ શક્તિ અભિયાન: ભારત સરકારે વર્ષ 2019માં જલ શક્તિ અભિયાન (JSA)ની શરૂઆત કરી, જેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતના 256 જિલ્લાઓના જળ-તણાવવાળા બ્લોક્સમાં ભૂગર્ભજળની સ્થિતિ સહિત પાણીની ઉપલબ્ધતામાં સુધારો કરવાનો છે.
- ભૂગર્ભ જળના કૃત્રિમ રિચાર્જ માટે માસ્ટર પ્લાન- 2020 : CGWB એ રાજ્ય સરકારો સાથે પરામર્શ કરીને માસ્ટર પ્લાન- 2020 તૈયાર કર્યો છે.
- તે 185 બિલિયન ક્યુબિક મીટર (BCM) ને ટેપ કરવા માટે દેશમાં લગભગ 1.42 કરોડ વરસાદી પાણી સંગ્રહ અને કૃત્રિમ રિચાર્જ માળખાના નિર્માણની કલ્પના કરે છે.
- આ ઉપરાંત સરકારે વરસાદી પાણીના સંગ્રહને પ્રોત્સાહન આપવા માટે 'કેચ ધ રેઈન' અભિયાન પણ શરૂ કર્યું છે.
- રાષ્ટ્રીય જળ નીતિ (2012): આ નીતિ વરસાદી પાણીના સંગ્રહ અને જળ સંરક્ષણની હિમાયત કરે છે અને વરસાદી પાણીના સીધા ઉપયોગ દ્વારા પાણીની ઉપલબ્ધતા વધારવાની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડે છે.
- તે સમુદાયની ભાગીદારી દ્વારા વૈજ્ઞાનિક અને આયોજિત રીતે નદી, નદીઓના શરીર, મૂળભૂત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના સંરક્ષણની હિમાયત કરે છે.
- અટલ ભુજલ યોજના: અટલ ભુજલ યોજના (ABHY) વિશ્વ બેંક દ્વારા સામુદાયિક ભાગીદારી સાથે સહ-ભંડોળ પ્રાપ્ત થયેલ છે, જે ભૂગર્ભજળના ટકાઉ વ્યવસ્થાપન માટે

ઓળખાયેલા અતિશય શોષિત અને પાણીની અછતવાળા વિસ્તારોમાં અમલમાં છે.

- > કન્વર્જન્ટ અભિગમ: કેન્દ્ર સરકાર મુખ્યત્વે 'મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી યોજના' અને 'પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના - વોટરશોડ' વિકાસ ઘટક દ્વારા જળ સંચય અને સંરક્ષણ કાર્યોના નિર્માણને સમર્થન આપે છે.
- > એક્વીફર મેપિંગ અને મેનેજમેન્ટ પ્રોગ્રામ: CGWB એ એક્વીફર મેપિંગ અને મેનેજમેન્ટ પ્રોગ્રામ શરૂ કર્યો છે.
- > આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ સમુદાયની ભાગીદારી સાથે એક્વીફર/વિશિષ્ટ ભૂગર્ભ જળ વ્યવસ્થાપન યોજના તૈયાર કરવા માટે જળચરોની સ્થિતિ અને લાક્ષણિકતાઓનું વર્ણન કરવાનો છે.
- > અટલ મિશન ફોર રિજુવેનેશન એન્ડ અર્બન ટ્રાન્સફોર્મેશન (AMRUT): મિશન AMRUT શહેરોમાં મૂળભૂત શહેરી માળખાના વિકાસ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, જેમ કે પાણી પુરવઠો, ગટર અને સેપ્ટેજ મેનેજમેન્ટ, ડ્રેનેજ, ગ્રીન સ્પેસ અને ઉદ્યાનો અને નોન-મોટરવહન શહેરી પરિવહન.
- > વિવિધ રાજ્ય સરકારોની પહેલ: ઘણા રાજ્યોએ જળ સંસાધનોના ટકાઉ વ્યવસ્થાપન માટે જળ સંરક્ષણ/લણાણના ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર કાર્ય કર્યું છે. દાખલા તરીકે:
- > રાજસ્થાનમાં 'મુખ્યમંત્રી જલ સ્વાવલંબન અભિયાન'
- > મહારાષ્ટ્રમાં 'જલયુક્ત શિબર'
- > ગુજરાતમાં 'સુજલામ સુફલામ અભિયાન'
- > તેલંગાણામાં 'મિશન કાકટિયા'
- > આંધ્ર પ્રદેશમાં નીરુ ચેટ્ટુ
- > બિહારમાં જળ જીવન હરિયાણી
- > હરિયાણામાં 'જલ એ જ જીવન' છે

ભવિષ્ય

- > પાણી પંચાયતોની વિભાવના: ભારતના વડાપ્રધાને જળ સંરક્ષણના મહત્વ અને જળ સંરક્ષણને જન ચળવળ બનાવવા માટે યોગ્ય પગલાં અપનાવવાની જરૂરિયાત દર્શાવીને સાચી દિશામાં પગલું ભર્યું છે.
- > આ સંદર્ભમાં, ગ્રામ્ય સ્તરે જળ સંરક્ષણનું વિકેન્દ્રીકરણ કરવું અથવા જળ પંચાયતોને મજબૂત બનાવવી ખૂબ જ અસરકારક સાબિત થઈ શકે છે.
- > જળાશયોના ગેરકાયદેસર અતિક્રમણ પર પ્રતિબંધ : જળાશયો અને ડ્રેનેજ ચેનલોના અતિક્રમણને મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં અને જ્યાં પણ તે બન્યું છે, શક્ય હોય ત્યાં સુધી તેને પુનઃસ્થાપિત કરવું જોઈએ.
- > આ સિવાય એકત્ર થયેલ પાણીનો ઉપયોગ ભૂગર્ભ જળને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે કરવો જોઈએ.
- > સૂક્ષ્મ સિંચાઈ: છંટકાવ અથવા ટપક સિંચાઈ જેવી સૂક્ષ્મ સિંચાઈ તકનીકોને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.
- > ટપક સિંચાઈ માટે, પાણીની પાઈપો (તેમાં છિદ્રો સાથે) કાં તો જમીનમાં દાટી દેવામાં આવે છે અથવા જમીનથી સહેજ

ઉપર પાકની બાજુમાં મૂકવામાં આવે છે જેથી પાણી ધીમે ધીમે પાકના મૂળ અને દાંડીઓ પર ટપકતું રહે.

- > છંટકાવની સિંચાઈથી વિપરીત, બાષ્પીભવનમાં બહુ ઓછું નુકસાન થાય છે અને પાણી ફક્ત તે છોડને જ ઉપલબ્ધ કરાવી શકાય છે જેને તેની જરૂર હોય છે, આમ પાણીનો બગાડ ઓછો થાય છે.
- > ભૂગર્ભજળનું કૃત્રિમ રિચાર્જ: આ જમીન દ્વારા ઘૂસણખોરી વધારવાની અને જલભરમાં પ્રવેશવાની અથવા કુવાઓ દ્વારા સીધા જ જલભરમાં પાણી ઉમેરવાની પ્રક્રિયા છે.
- > ભૂગર્ભજળ વ્યવસ્થાપન પ્લાન્ટ્સ: સ્થાનિક સ્તરે ભૂગર્ભ જળ વ્યવસ્થાપન પ્લાન્ટની સ્થાપના લોકોને તેમના વિસ્તારમાં ભૂગર્ભ જળની ઉપલબ્ધતા વિશે જાણવામાં મદદ કરશે જેથી તેઓ તેનો સમજદારીપૂર્વક ઉપયોગ કરી શકે.

સફર

- > તાજેતરની હવાની ગુણવત્તા અને હવામાન આગાહી અને સંશોધન પ્રણાલી (The System of Air Quality and Weather Forecasting And Research- SAFAR) એ ચાર ભારતીય શહેરો (દિલ્હી, અમદાવાદ, મુંબઈ અને પૂણે) વાયુ પ્રદૂષણમાં દિવાળી પછી અભ્યાસ કર્યો હતો.
- > દિલ્હી, અમદાવાદ અને મુંબઈ એવા ત્રણ મેટ્રોપોલિટન શહેરો હતા કે જેમાં 2020ની સરખામણીએ 2021માં દિવાળીના સમયગાળા દરમિયાન હવાનું પ્રદૂષણ વધુ હતું, જ્યારે આ ચારમાંથી પૂણે એકમાત્ર શહેર હતું જ્યાં પ્રદૂષણનું સ્તર ઓછું જોવા મળ્યું હતું.
- > દિલ્હીમાં દિવાળી દરમિયાન ઉચ્ચ PM નોંધાય છે જે બાયોમાસ બાળવાની અસર તેમજ ઉચ્ચ સ્થાનિક ઉત્સર્જનને કારણે છે.

પરિચય

- > સફર (SAFAR) એ એક સ્થાન-વિશિષ્ટ મેટ્રોપોલિટન વિસ્તારના એકંદર પ્રદૂષણ સ્તર અને હવાની ગુણવત્તાને માપવા માટે પૃથ્વી વિજ્ઞાન મંત્રાલય (Ministry of Earth Science-MoES) દ્વારા શરૂ કરાયેલ રાષ્ટ્રીય પહેલ છે.
- > તે દિલ્હીમાં કાર્યરત ભારતની પ્રથમ Air Quality Early Warning Systemનો અભિન્ન ભાગ છે.
- > હવામાનના તમામ માપદંડો, જેમ કે તાપમાન, વરસાદ, ભેજ, પવનની ગતિ અને દિશા, યુવી કિરણો અને સૌર કિરણોત્સર્ગનું નિરીક્ષણ વગેરે કરે છે.
- > વિશ્વ હવામાન સંસ્થાએ SAFAR ને તેના અમલીકરણમાં ઉચ્ચ ગુણવત્તા નિયંત્રણ અને ધોરણો જાળવવા પર આધારિત પ્રોટોકોલ પ્રવૃત્તિ તરીકે માન્યતા આપી છે.

પ્રદૂષકોનું નિરીક્ષણ

- તેમાં PM2.5, PM10, ઓઝોન, કાર્બન મોનોક્સાઇડ (CO), નાઇટ્રોજન ઓક્સાઇડ (NOx), સલ્ફર ડાયોક્સાઇડ (SO2), બેન્ઝીન, ટોલ્યુએન, ઝાયલીન અને પારો શામેલ છે.

સિસ્ટમ વિકાસ

- ભારતીય ટ્રોપિકલ મિટિયોરોલોજી સંસ્થા (Indian Institute of Tropical Meteorology - IITM) પુણે અને તેની કામગીરી દ્વારા વિકસાવવામાં સ્વદેશી સિસ્ટમ છે ભારત મૌસમ વિભાગ (India Meteorological Department- IMD) દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- IITM એ વિશાળ ટુ કલર લાઇટ એમિટ્ટિંગ ડાયોડ (Light Emitting Diode-LED) ડિસ્પ્લે ધરાવે છે જે કલર-કોડિંગ (72 કલાક એડવાન્સ ફોરકાસ્ટ સાથે) સાથે 24x7 ધોરણે રીઅલ-ટાઇમ એર ક્વોલિટી ઇન્ડેક્સ (AQI) પ્રદાન કરે છે.

ઉદ્દેશ્ય

- તમારા શહેરની હવાની ગુણવત્તા વિશે સામાન્ય લોકોમાં જાગૃતિ કેળવવી જેથી કરીને યોગ્ય શમન પગલાં અને વ્યવસ્થિત પગલાં લઈ શકાય.
- દેશના આર્થિક વિકાસને ધ્યાનમાં રાખીને શમન વ્યૂહરચના વિકસાવવામાં નીતિ નિર્માતાઓને મદદ કરવી.

મહત્વ

- આના પરિણામે કૃષિ, ઉદ્યોગ, ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, આપત્તિ વ્યવસ્થાપન, પ્રવાસન સહિત અન્ય ઘણા ક્ષેત્રોમાં ખર્ચમાં બચત થશે, જે હવાની ગુણવત્તા અને હવામાનથી પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે પ્રભાવિત થાય છે.

એર ક્વોલિટી ઇન્ડેક્સ (AQI)

- AQI એ દૈનિક હવાની ગુણવત્તાના અહેવાલ માટેનો ઇન્ડેક્સ છે.
- તે પ્રદૂષિત હવા શ્વાસમાં લેવાના કલાકો અથવા દિવસોમાં વ્યક્તિ અનુભવી શકે તેવી આરોગ્ય અસરો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

AQI આઠ મુખ્ય વાયુ પ્રદૂષકો માટે ગણવામાં આવે છે

- ગ્રાઉન્ડ લેવલ ઓઝોન
- PM10
- PM 2.5
- કાર્બન મોનોક્સાઇડ
- સલ્ફર ડાયોક્સાઇડ
- નાઇટ્રોજન ડાયોક્સાઇડ
- એમોનિયા

- સીસું (કાચ)
- ગ્રાઉન્ડ લેવલ ઓઝોન અને એરબોર્ન કણો એ બે પ્રદૂષકો છે જે ભારતમાં માનવ સ્વાસ્થ્ય માટે સૌથી મોટો ખતરો છે.

ભારતના કૃષિ-આબોહવા ક્ષેત્રો (Agro-Climatic Zones of India): મુખ્ય મુદ્દાઓ

- એગ્રો-ક્લાઇમેટ ઝોન એવી જમીન છે જે ચોક્કસ પ્રકારના પાક ઉગાડવા માટે યોગ્ય છે. ટકાઉ કૃષિ ઉત્પાદન માટે દેશમાં જમીનને કૃષિ-ક્લાઇમેટિક ઝોનમાં દર્શાવવી જરૂરી છે.

ભારતના કૃષિ-આબોહવા ક્ષેત્રો કયા છે?

- ભારતમાં 15 કૃષિ-ક્લાઇમેટિક ઝોન છે. તે છે પશ્ચિમ હિમાલય, પૂર્વીય હિમાલય, નીચલું ગંગાનું મેદાન, મધ્ય ગંગાનું મેદાન, ઉપલા ગંગાનું મેદાન, ટ્રાન્સ-ગંગાનું મેદાન, પૂર્વીય ઉચ્ચપ્રદેશ અને ટેકરીઓ, મધ્ય ઉચ્ચપ્રદેશ અને ટેકરીઓ, પશ્ચિમ ઉચ્ચપ્રદેશ અને ટેકરીઓ, દક્ષિણ ઉચ્ચપ્રદેશ અને ટેકરીઓ, પૂર્વ કિનારે મેદાનો અને ટેકરીઓ, પશ્ચિમ કિનારાના મેદાનો અને ટેકરીઓ, ગુજરાતના મેદાનો અને ટેકરીઓ, પશ્ચિમ શુષ્ક પ્રદેશો અને ટાપુઓ છે.

એગ્રો-ક્લાઇમેટ ઝોન અને એગ્રો-ઇકોલોજિકલ ઝોન વચ્ચે શું તફાવત છે?

- એગ્રો-ક્લાઇમેટ ઝોનમાંથી એગ્રો-ઇકોલોજિકલ ઝોનની રચના થાય છે. તે જમીન એકમ છે જે આબોહવા અને વૃદ્ધિના સમયગાળાની લંબાઈ માટે સુધારક તરીકે કાર્ય કરે છે. ભારતમાં 20 એગ્રો-ઇકોલોજિકલ ઝોન છે.
- કૃષિ-આબોહવા ઝોનના બે મુખ્ય સ્વરૂપો છે. તેઓ આબોહવા અને વૃદ્ધિનો સમયગાળો છે. એગ્રો-ઇકોલોજિકલ સેક્ટરમાં ચાર મુખ્ય ચલ છે. તે આબોહવા, જમીનના પ્રકારો, જમીન સ્વરૂપો અને વૃદ્ધિના સમયગાળાની લંબાઈ છે.

કૃષિ-આબોહવા ઝોન માટે NARP

- ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદ (Indian Council of Agricultural Research) દરેક કૃષિ-આબોહવા ઝોનમાં પ્રાદેશિક સંશોધન કેન્દ્રો સ્થાપવા માટે રાષ્ટ્રીય કૃષિ સંશોધન પ્રોજેક્ટ (National Agricultural Research Project) શરૂ કર્યો. આ કેન્દ્રો પ્રદેશોમાં કૃષિ-પારિસ્થિતિક પરિસ્થિતિઓ અને પાકની પદ્ધતિનું વિશ્લેષણ કરશે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

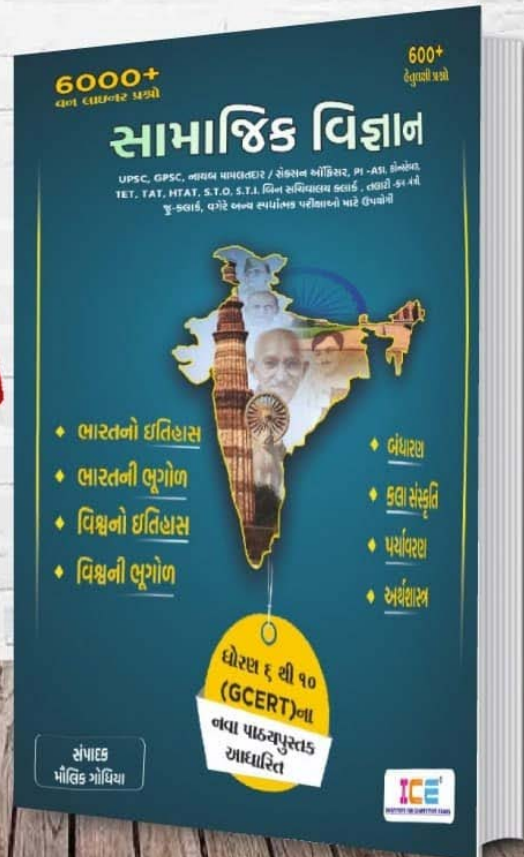
પ્રશ્નોત્તરી

- 1) સફર (SAFAR) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. દિલ્હીમાં દિવાળી દરમિયાન ઉચ્ચ PM નોંધાય છે જે બાયોમાસ બાળવાની અસર તેમજ ઉચ્ચ સ્થાનિક ઉત્સર્જનને કારણે છે.
 2. તે દિલ્હીમાં કાર્યરત ભારતની પ્રથમ Air Quality Early Warning Systemનો અભિન્ન ભાગ છે.
 3. વિશ્વ હવામાન સંસ્થાએ SAFAR ને તેના અમલીકરણમાં ઉચ્ચ ગુણવત્તા નિયંત્રણ અને ધોરણો જાળવવા પર આધારિત પ્રોટોકોલ પ્રવૃત્તિ તરીકે માન્યતા આપી છે.
 4. તેમાં PM2.5, PM10, ઓઝોન, કાર્બન મોનોક્સાઇડ (CO), નાઇટ્રોજન ઓક્સાઇડ (NOx), સલ્ફર ડાયોક્સાઇડ (SO2), બેન્ઝીન, ટોલ્યુએન, ઝાયલીન અને પારો શામેલ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 2) ભૂગર્ભ જળનો અવક્ષય વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. CGWB દ્વારા કરવામાં આવેલ તાજેતરનું વિશ્લેષણ સૂચવે છે કે લગભગ 33% કુવાઓનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે જેમાં ભૂગર્ભ જળ સ્તરમાં 0-2 મીટરનો ઘટાડો નોંધાયો છે.
 2. CGWB કુવાઓના નેટવર્કની સામયિક દેખરેખ દ્વારા પ્રાદેશિક સ્તરે મેટ્રો શહેરો સહિત સમગ્ર દેશમાં ભૂગર્ભ જળ સ્તરનું નિરીક્ષણ કરે છે.
 3. યુનેસ્કોનો વર્લ્ડ વોટર ડેવલપમેન્ટ રિપોર્ટ, 2018 જણાવે છે કે ભારત વિશ્વમાં ભૂગર્ભજળનો સૌથી મોટો નિષ્કર્ષણ કરનાર દેશ છે.
 4. રાષ્ટ્રીય GDPમાં ભૂગર્ભજળનું યોગદાન ક્યારેય માપવામાં આવતું નથી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

UPSC, GPSC, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

AVAILABLE NOW

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

દિલ્હી સરકારે તીર્થયાત્રાની યોજનામાં કરતારપુર સાહિબ અને વેલંકન્નીનો સમાવેશ કર્યો છે

- દિલ્હી સરકારે 26 નવેમ્બર, 2021ના રોજ “મુખ્યમંત્રી તીર્થ યાત્રા યોજના” (Mukhyamantri Tirth Yatra Yojana) નામની તીર્થયાત્રા યોજનામાં પાકિસ્તાનમાં કરતારપુર સાહિબ અને તમિલનાડુમાં વેલંકન્ની ચર્ચને ઉમેરવાની જાહેરાત કરી.
- આ જાહેરાત મુજબ, દિલ્હી સરકાર 5 જાન્યુઆરી, 2021ના રોજ શહેરના વરિષ્ઠ નાગરિકોની પ્રથમ બેચને કરતારપુર સાહિબની મફત યાત્રા પર મોકલશે.
- તીર્થયાત્રીઓનો પ્રથમ સમૂહ 7 જાન્યુઆરીએ વેલંકન્ની ચર્ચ માટે રવાના થશે.
- દિલ્હી સરકારે હાલના 13 ટ્રાવેલ રૂટ ઉપરાંત વધુ બે રૂટ ઉમેરવાનો પણ નિર્ણય કર્યો છે. ત્યાં બે રૂટ છે: દિલ્હી-વેલંકન્ની-દિલ્હી અને દિલ્હી-કરતારપુર સાહિબ-દિલ્હી.
- તીર્થયાત્રીઓ દિલ્હી-વેલંકન્ની-દિલ્હી રૂટ પર AC-III વર્ગની ટ્રેનોમાં મુસાફરી કરશે, જ્યારે કરતારપુર સાહિબ માટે તેઓ એર-કન્ડિશન્ડ બસોમાં મુસાફરી કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ:

- કોવિડ-19 રોગચાળાને કારણે 2020 અને 2021માં મુખ્યમંત્રી તીર્થ યાત્રા યોજનાનું આયોજન થઈ શક્યું નથી.

મુખ્યમંત્રી યાત્રાધામ યોજના

- દિલ્હી સરકાર દ્વારા મુખ્યમંત્રી તીર્થ યાત્રા યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના દિલ્હીના વરિષ્ઠ નાગરિકોને પાંચ ધાર્મિક સર્કિટમાં મફત મુસાફરી પેકેજ પ્રદાન કરે છે.

આ લાભ કોણ મેળવી શકે છે?

- આ યોજનાનો લાભ દિલ્હીના દરેક મતવિસ્તારના 1100 વરિષ્ઠ નાગરિકો એક સમયે મેળવી શકે છે. આ યોજના હેઠળ, 60 વર્ષથી વધુ ઉંમરના દિલ્હીના રહેવાસીઓ તેમના જીવનસાથી સાથે મફત તીર્થયાત્રા કરવા માટે પાત્ર છે. સ્થાનિક, રાજ્ય અને કેન્દ્ર સરકાર અથવા સ્વાયત્ત સંસ્થાઓના કર્મચારીઓ આ યોજના માટે પાત્ર નથી. તેની શરૂઆતથી અત્યાર સુધીમાં 35,080 લાભાર્થીઓએ મુસાફરી કરી છે.

આવક માપદંડ

- આ યોજનાનો લાભ લેવા માટે કોઈ આવક માપદંડ નથી. જો કે, આર્થિક રીતે નબળા વર્ગોને ‘પેહલે આવો-પેહલે પાઓ’ના ધોરણે પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.

નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટને બે યુનેસ્કો હેરિટેજ એવોર્ડ મળ્યા

- યુનેસ્કોએ તાજેતરમાં નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટ (Nizamuddin Basti Project) માટે બે હેરિટેજ પુરસ્કારો રજૂ કર્યા છે. આ પ્રોજેક્ટને તેના સંરક્ષણ પ્રયાસો માટે એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. તેને Sustainable Award અને સ્પેશિયલ રેકગ્નિશન ફોર એક્સેલન્સ એવોર્ડ (Award of Excellence) એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

શું છે નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટ?

- આ પ્રોજેક્ટે 14મી સદીના સૂફી સંત હઝરત નિઝામુદ્દીન ઓલિયાની આસપાસ સ્થિત 20 થી વધુ ઐતિહાસિક સ્મારકોને પુનઃસ્થાપિત કર્યા.
- નિઝામુદ્દીન વિસ્તારમાં હુમાયુની કબર અને બતાશેવાલા મકબરો અને 16મી - સદીના કવિ રહિમ મકબરો છે. આ વિસ્તારને અલગ અને નુકસાન થયું હતું. નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટ દ્વારા તેમનું નવીનીકરણ પણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ પ્રોજેક્ટની શરૂઆત 2007માં આગા ખાન ટ્રસ્ટ ફોર કલ્ચર, ભારતીય પુરાતત્વ સર્વેક્ષણ, દિલ્હી અર્બન હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન અને દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટનો હેતુ

- નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટ એક શહેરી નવીનીકરણ પ્રોજેક્ટ છે. તેણે નિઝામુદ્દીન બસ્તીની સાત સદી જૂની વસાહત અને તેની આસપાસની 70 એકર જમીનના વિભિન્ન વિસ્તારોને સફળતાપૂર્વક એકીકૃત કર્યા.
- તે આ ક્ષેત્રોમાં સામાજિક-આર્થિક વિકાસ, સંરક્ષણ અને પર્યાવરણીય વિકાસના ઉદ્દેશ્યોને સંકલિત કરે છે.
- તેણે સુંદર નર્સરી, નિઝામુદ્દીન બસ્તી અને હુમાયુ મકબરા નામના ત્રણ મુખ્ય સ્થળોને એકીકૃત કર્યા.

હુમાયુની કબર

- હુમાયુની કબર તેની પહેલી પત્ની બેગા બેગમે બનાવી હતી. તેને 1993માં વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ જાહેર કરવામાં આવી હતી. મકબરો ત્રીસ એકરના બગીચાની મધ્યમાં “ચાર બાગ” તરીકે ઓળખાય છે. છેલ્લા મુઘલ બાદશાહ બહાદુર શાહ ઝફરને અંગ્રેજોએ 1857માં હુમાયુના મકબરામાં કેદ કર્યા હતા.

પાઈકા વિદ્રોહ: 1817

- તાજેતરમાં, કેન્દ્ર સરકારે કહ્યું છે કે પાયકા વિદ્રોહ (Paika Rebellion)ને પ્રથમ સ્વતંત્રતા સંગ્રામ ન કહી શકાય.
- નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ (NCERT)ના ધોરણ 8ના ઇતિહાસના પાઠ્યપુસ્તકમાં કેસ સ્ટડી તરીકે તેનો સમાવેશ કરવાનું પણ સૂચન કરવામાં આવ્યું છે.
- 2017માં, પ્રથમ વખત, ઓડિશા રાજ્ય કેબિનેટે ઔપચારિક રીતે કેન્દ્રને પાઈકા વિદ્રોહને પ્રથમ સ્વતંત્રતા સંગ્રામ તરીકે જાહેર કરવા વિનંતી કરતો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.
- વર્ષ 2018માં, સરકારે પાઈકા વિદ્રોહની યાદમાં સ્મારક સિક્કો અને ટપાલ ટિકિટ બહાર પાડી.

પાઈકા વિદ્રોહ વિશે

- પાઈકા (ઉચ્ચાર ‘પાઈકો’, શાબ્દિક રીતે ‘પગદળ સૈનિકો’) ને 16મી સદીથી ઓડિશામાં રાજાઓ દ્વારા વિવિધ સામાજિક જૂથોમાંથી વારસાગત કરમુક્ત જમીનો (નિશ-કર જાગીરો) અને શીર્ષકોના બદલામાં લશ્કરી સેવાઓ માટે માન્યતા આપવામાં આવી છે.
- જ્યારે અંગ્રેજો અહીં પહોંચ્યા, ત્યારે ઓડિશાના ગજપતિ શાસક મુકુંદ દેવ દ્વિતીય, તે સમયે ખેડૂત મિલિશિયા (Peasant Militias) હતા.

બ્રિટિશ દમનકારી નીતિ

- અંગ્રેજોની નવી સંસ્થાનવાદી સ્થાપના અને જમીન મહેસૂલ વસાહત લાદવાને કારણે પાઈકોએ તેની સંપત્તિ ગુમાવી દીધી.
- ઓડિશામાં બ્રિટિશ શાસનની સ્થાપના પછી, અંગ્રેજો દ્વારા પાયકો સામે દમનકારી નીતિ અપનાવવામાં આવી હતી. તેઓએ સમાજમાં તેમનું પરંપરાગત સ્થાન ગુમાવ્યું અને તેમની જમીન છીનવાઈ ગઈ.
- અર્થવ્યવસ્થા અને મહેસૂલ પ્રણાલીમાં સતત દબલગીરીને કારણે ખેડૂતોનું શોષણ અને જુલમ થયો, આખરે અંગ્રેજો સામે બળવો થયો.
- પરાલાખેમુંડી (1799-1814), ઘુમુસર (1835-36) અને અંગુલ (1846-47) ‘ખુદા’માં પાઈકોના બળવા પહેલા અને

પછી; કાલાહાંડીમાં કોંધ બળવો (1855); અને 1856-57માં સબરામાં બળવો થયો.

- આ વિદ્રોહનું નેતૃત્વ મિલકત વર્ગો દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું જેમની સ્થિતિ વસાહતી હસ્તક્ષેપો દ્વારા નબળી પડી હતી.

પાઈકા બળવો

- 1857ના પ્રથમ સિપાહી વિદ્રોહના લગભગ 40 વર્ષ પહેલાં 1817નો પાઈકા બળવો થયો હતો.
- બક્ષી જગબંધુ વિદ્યાધર મહાપાત્રા ભરમરબાર રાય, મુકુંદ દેવા II ના સર્વોચ્ચ લશ્કરી જનરલ અને રોડંગા એસ્ટેટના ભૂતપૂર્વ ધારક, કોંધાઓના બળવામાં જોડાઈને પાઈકાની સેનાનું નેતૃત્વ કર્યું. તેણે 2 એપ્રિલ, 1817ના રોજ અંગ્રેજોનો સામનો કર્યો.
- પાઈકોને રાજાઓ, જમીનદારો, ગામના વડાઓ અને સામાન્ય ખેડૂતો દ્વારા ટેકો મળ્યો હતો. બળવો ટૂંક સમયમાં પ્રાંતના જુદા જુદા ભાગોમાં ફેલાઈ ગયો.
- આ ઘટનામાં બાનાપુરમાં સરકારી ઈમારતોને આગ લગાડવામાં આવી હતી, પોલીસકર્મીઓ માર્યા ગયા હતા અને બ્રિટિશ તિજોરી લૂંટાઈ હતી.
- બળવો આગામી કેટલાક મહિનાઓ સુધી ચાલુ રહ્યો, પરંતુ આખરે બ્રિટિશ દળો દ્વારા તેનો પરાજય થયો. વિદ્યાધરને 1825ની સાલમાં કેદ કરવામાં આવ્યો હતો અને ચાર વર્ષ પછી જેલમાં જ તેમનું અવસાન થયું હતું.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) પાયકા વિદ્રોહ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. પાયકા વિદ્રોહ (Paika Rebellion)ને પ્રથમ સ્વતંત્રતા સંગ્રામ ન કહી શકાય.
 2. નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ (NCERT)ના ધોરણ 8ના ઇતિહાસના પાઠ્યપુસ્તકમાં કેસ સ્ટડી તરીકે તેનો સમાવેશ કરવાનું પણ સૂચન કરવામાં આવ્યું છે.
 3. 2017માં, પ્રથમ વખત, ઓડિશા રાજ્ય કેબિનેટે ઔપચારિક રીતે કેન્દ્રને પાઈકા વિદ્રોહને પ્રથમ સ્વતંત્રતા સંગ્રામ તરીકે જાહેર કરવા વિનંતી કરતો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.
 4. વર્ષ 2018માં, સરકારે પાઈકા વિદ્રોહની યાદમાં સ્મારક સિક્કો અને ટપાલ ટિકિટ બહાર પાડી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

2) નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. યુનેસ્કોએ નિઝામુદ્દીન બસ્તી પ્રોજેક્ટ (Nizamuddin Basti Project) માટે બે હેરિટેજ પુરસ્કારો રજૂ કર્યા છે.
2. આ પ્રોજેક્ટે 14મી સદીના સૂફી સંત હઝરત નિઝામુદ્દીન ઓલિયાની આસપાસ સ્થિત 20 થી વધુ ઐતિહાસિક સ્મારકોને પુનઃસ્થાપિત કર્યા.
3. આ પ્રોજેક્ટની શરૂઆત 2007માં આગા ખાન ટ્રસ્ટ ફોર કલ્ચર, ભારતીય પુરાતત્વ સર્વેક્ષણ, દિલ્હી અર્બન હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન અને દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

3) મુખ્યમંત્રી તીર્થ યાત્રા યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ જાહેરાત મુજબ, દિલ્હી સરકાર 5 જાન્યુઆરી, 2021ના રોજ શહેરના વરિષ્ઠ નાગરિકોની પ્રથમ બેચને કરતારપુર સાહિબની મફત યાત્રા પર મોકલશે.
2. તીર્થયાત્રીઓનો પ્રથમ સમૂહ 7 જાન્યુઆરીએ વેલંકત્રી ચર્ચ માટે રવાના થશે.
3. દિલ્હી સરકારે હાલના 13 ટ્રાવેલ રૂટ ઉપરાંત વધુ બે રૂટ ઉમેરવાનો પણ નિર્ણય કર્યો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

ભારતની ભૂગોળ

LATEST EDITION

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયાબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

FREE BOOKLET

1500+ MCQ

ATLAS
FLOW CHARTS
ICE FACT
QUE - ANS
TABLES

NOW AVAILABLE

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

8 અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો

1 ડિસેમ્બર: વિશ્વ એઇડ્સ દિવસ (World AIDS Day)

- વિશ્વ એઇડ્સ દિવસ દર વર્ષે 1 ડિસેમ્બરે ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસ 1988થી ઉજવવામાં આવે છે. HIV સંક્રમણના ફેલાવા સામે જાગૃતિ લાવવા માટે ઉજવવામાં આવે છે. તે વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાના 11 સત્તાવાર વૈશ્વિક જાહેર આરોગ્ય અભિયાનોમાંનું એક છે. અન્ય 10 ઝુંબેશ નીચે મુજબ છે.
- વિશ્વ રક્તદાતા દિવસ
- વિશ્વ આરોગ્ય દિવસ
- વિશ્વ રસીકરણ સપ્તાહ
- વિશ્વ તમાકુ નિષેધ દિવસ
- વિશ્વ ક્ષય રોગ દિવસ
- વિશ્વ મેલેરિયા દિવસ
- વિશ્વ એન્ટિમાઇક્રોબાયલ જાગૃતિ સપ્તાહ
- વિશ્વ હિપેટાઇટિસ દિવસ
- વિશ્વ દર્દી સુરક્ષા દિવસ
- વિશ્વ યાગાસ રોગ દિવસ
- વિશ્વ સહાય દિવસની થીમ
- આ વર્ષે વિશ્વ એઇડ્સ દિવસ નીચેની થીમ હેઠળ ઉજવવામાં આવે છે: અસમાનતાનો અંત (Ending Inequalities)

એઇડ્સ જાગૃતિ સપ્તાહ

- દર વર્ષે નવેમ્બરના છેલ્લા સપ્તાહને એઇડ્સ જાગૃતિ સપ્તાહ તરીકે મનાવવામાં આવે છે. સાન ફ્રાન્સિસ્કોમાં 1984માં પ્રથમ એઇડ્સ જાગૃતિ સપ્તાહની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

ભારતમાં એડ્સ

- નેશનલ એઇડ્સ કંટ્રોલ ઓર્ગેનાઇઝેશન મુજબ, 2017 સુધીમાં ભારતમાં લગભગ 2.14 મિલિયન લોકો એઇડ્સ સાથે જીવતા હતા. 2018 સુધીમાં દક્ષિણ આફ્રિકા અને નાઇજીરીયા પછી ભારત વિશ્વમાં એઇડ્સ સાથે જીવતા લોકોની ત્રીજા નંબરની સૌથી મોટી વસ્તીનું ઘર છે. જો કે, ભારતમાં એડ્સનો ફેલાવો દર અન્ય ઘણા દેશો કરતા ઓછો છે. 2016માં, ભારતમાં એઇડ્સનો વ્યાપ દર 0.3% હતો.
- ભારત એન્ટિરેટ્રોવાયરલ દવાઓ અને શિક્ષણ કાર્યક્રમો દ્વારા આ રોગ સામે લડી રહ્યું છે.

National AIDS Control Organisation

- તેની સ્થાપના 1992માં આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી હતી. તે ભારતમાં એડ્સને નિયંત્રિત કરવા માટે કામ કરે છે. તે દર 2 વર્ષમાં એકવાર રોગનો અંદાજ કાઢવા માટે નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિકલ સ્ટેટિસ્ટિક્સ અને ઇન્ફિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ સાથે સંકલન કરે છે. ભારતમાં આ પ્રકારનું પ્રથમ મૂલ્યાંકન 1998માં અને છેલ્લું 2017માં કરવામાં આવ્યું હતું.
- NACO એ મફત એન્ટિરેટ્રોવાયરલ સારવાર આપતા તેના કેન્દ્રોની સંખ્યા 54 થી વધારીને 91 કરી છે. કોવિડ-19ને કારણે 2020માં દેશમાં એઇડ્સના દર્દીઓની સંખ્યામાં મોટાપાયે વધારો થયો છે. દેશમાં AIDS ઘટાડવા માટે લાગુ કરાયેલા સરકારી કાર્યક્રમો કોવિડ-19 સંકટને કારણે અટકી ગયા છે.

EWS ધોરણોની સમીક્ષા કરવા માટે પેનલની રચના કરવામાં આવી છે

- ભારત સરકારે તાજેતરમાં આર્થિક રીતે નબળા વિભાગ (Economically Weaker Section-EWS) સમીક્ષા પેનલની રચના કરી છે. આ પેનલ સરકારી નોકરીઓ અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં આર્થિક રીતે નબળા વર્ગ માટે 10% અનામતના માપદંડ પર વિચાર કરશે.

આ પેનલ શું કરશે?

- આ પેનલ EWS શ્રેણી નક્કી કરતા માપદંડોની સમીક્ષા કરશે.
- તે EWS શ્રેણીને ઓળખવા માટે અપનાવવામાં આવનાર અભિગમોની તપાસ કરશે.
- તે દેશમાં EWS ને ઓળખવા માટે નવા માપદંડનું વિશ્લેષણ કરશે અને ભલામણ કરશે.

શા માટે આ પેનલની રચના કરવામાં આવી?

- સુપ્રીમ કોર્ટે ભારત સરકારને પૂછેલા સવાલ બાદ આ પેનલની રચના કરવામાં આવી હતી. સુપ્રીમ કોર્ટે પૂછ્યું હતું કે, “ક્યા કારણોસર કેન્દ્ર સરકાર ક્વોટાની પાત્રતા 8 લાખ રૂપિયા નક્કી કરી રહી છે?” OBC (અન્ય પછાત જાતિ) હેઠળ આવતી વ્યક્તિ માટે તેની આવક મર્યાદા પ્રતિ વર્ષ રૂ. 8 લાખથી ઓછી હોવી જોઈએ. એવો સવાલ સુપ્રીમ કોર્ટે કર્યો હતો.

હાલમાં EWS કેવી રીતે ઓળખાય છે?

- 8 લાખથી ઉપરના ઘોરણ ઉપરાંત નીચેની વ્યક્તિઓ:
- પાંચ એકર ખેતીની જમીનનો માલિક
- 1,000 ચોરસ ફૂટના રહેણાંક પ્લોટના માલિક
- સૂચિત નગરપાલિકાઓમાં 100 ચોરસ ફૂટના રહેણાંક પ્લોટના માલિક
- સૂચિત નગરપાલિકા સિવાયના વિસ્તારોમાં 200 ચોરસ ચાર્ડના રહેણાંક પ્લોટના માલિક
- 10% EWS ક્વોટા મેળવવા માટે પાત્ર નથી.

OBC આરક્ષણ અને EWS આરક્ષણ વચ્ચે શું તફાવત છે?

- OBC કેટેગરીના નોન-ક્રીમી લેયર માટે OBC અનામત આપવામાં આવે છે. તેમને 27% અનામત મળે છે. EWS આરક્ષણ “સામાન્ય શ્રેણી” માટે છે. તેઓ OBC, SC કે ST હેઠળ આવતા નથી.
- OBC માં, જીવનસાથીની આવકના માપદંડનો સમાવેશ થતો નથી. પરંતુ EWS ના કિસ્સામાં તેનો સમાવેશ થાય છે.

કલમ 15 હેઠળ પેનલની રચના

- કલમ 15(4) કહે છે કે રાજ્યને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ અથવા અનુસૂચિત જાતિઓની પ્રગતિ માટે વિશેષ જોગવાઈઓ કરવાથી કંઈપણ રોકી શકતું નથી.

શિલોંગના પ્રખ્યાત Cherry Blossom Festivalનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું

- શિલોંગનો પ્રખ્યાત ચેરી બ્લોસમ ફેસ્ટિવલ 2021 મેઘાલયમાં 25 થી 27 નવેમ્બર, 2021 દરમિયાન યોજાયો હતો.
- ચેરી બ્લોસમ વાર્ષિક ત્રણ દિવસનો તહેવાર છે.
- મેઘાલયના મુખ્યમંત્રી કોનરાડ સંગમા અને ભારતમાં જાપાનના રાજદૂત સતોશી સુઝુકી દ્વારા તેનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ કાર્યક્રમ મેઘાલયમાં બે સ્થળોએ વોર્ડસ લેક અને પોલો ગ્રાઉન્ડ ખાતે યોજાયો હતો.
- આ તહેવાર ચેરી બ્લોસમ ફૂલોના વાસ્તવિક મોર સાથે એકરૂપ છે.

ચેરી બ્લોસમ

- ચેરી બ્લોસમ એ પ્રુનસ અથવા પ્રુનસ સેરાસસ જાતિના ઘણા વૃક્ષોનું ફૂલ છે. આ ફૂલોને જાપાનીઝ ચેરી અને સાકુરા તરીકે

પણ ઓળખવામાં આવે છે. તે જાપાનનું રાષ્ટ્રીય ફૂલ છે. દક્ષિણ કોરિયા અને પેરિસ તેમની ચેરી બ્લોસમ સીઝન માટે પણ પ્રખ્યાત છે. આ ફૂલો હિમાલય તેમજ પૂર્વ અને પશ્ચિમ ખાસી ટેકરીઓમાં જોવા મળે છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય ચેરી બ્લોસમ ફેસ્ટિવલ

- આંતરરાષ્ટ્રીય ચેરી બ્લોસમ ફેસ્ટિવલ દર વર્ષે નવેમ્બરના મધ્યમાં શિલોંગ, મેઘાલયમાં યોજાય છે. આ ફેસ્ટિવલમાં લાઈવ મ્યુઝિક અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓ જેમ કે પેજન્ટ્સ, ડાન્સ કોમ્પિટિશન, ભોજન, કલા અને હસ્તકલા વગેરે દ્વારા તેમના પ્રદેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા ઘણા સ્ટોલ્સનો સમાવેશ થાય છે.

ભારતમાં ચેરી બ્લોસમ

- ચેરી બ્લોસમ ભારતમાં પણ આકર્ષણનું કેન્દ્ર છે, ખાસ કરીને હિમાચલના રાજ્યો ઉત્તરાખંડ, હિમાચલ પ્રદેશ, સિક્કિમ, જમ્મુ અને કાશ્મીર, સિક્કિમ અને પશ્ચિમ બંગાળના દાર્જિલિંગમાં. હિમાચલ પ્રદેશ અને ઉત્તરાખંડમાં, આ ફૂલ હિન્દુઓમાં પવિત્ર માનવામાં આવે છે અને તે વિષ્ણુ અને શિવ સાથે સંકળાયેલું છે. મહા શિવરાત્રિ દરમિયાન, તેના પાંદડાનો ઉપયોગ માળા ચઢાવવા માટે થાય છે.

ઓમિકોન ખૂબ જ ઊંચું વૈશ્વિક જોખમ ઊભું કરે છે: WHO

- 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) એ ચેતવણી આપી હતી કે; SARS-CoV-2 વાયરસનું નવું વર્ઝન “Omicron” નામનું વૈશ્વિક જોખમ વધારે છે.
- પ્રારંભિક પુરાવા સૂચવે છે કે આ અત્યંત પરિવર્તિત કોરોનાવાયરસ ‘ગંભીર પરિણામો’ સાથે વધારો કરી શકે છે.
- તેણે એ પણ નોંધ્યું છે કે, ઓમિકોન અંગે “નોંધપાત્ર અનિશ્ચિતતાઓ” રહે છે, જે થોડા દિવસો પહેલા દક્ષિણ આફ્રિકામાં પ્રથમ વખત મળી આવી હતી.
- જોકે, તેણે ચેતવણી આપી હતી કે શક્ય છે કે વેરિઅન્ટમાં પરિવર્તન હોઈ શકે છે જે તેને રોગપ્રતિકારક-સિસ્ટમ પ્રતિક્રિયા ટાળવા માટે સક્ષમ બનાવે છે. પરિવર્તન (mutation) વ્યક્તિથી વ્યક્તિમાં ફેલાવાની તેની ક્ષમતાને પણ વેગ આપશે.
- ઓમિકોન વેરિઅન્ટના તેના પ્રથમ પુષ્ટિ થયેલ કેસની જાણ કરનાર સ્પેન નવીનતમ દેશ છે.

દેશો દ્વારા લેવામાં આવેલા પગલાં

- જાપાન અને ઈઝરાયેલે તમામ વિદેશી મુલાકાતીઓના પ્રવેશ પર પ્રતિબંધની જાહેરાત કરી છે.

- મોરોક્કોએ તમામ ઈનકમિંગ ફ્લાઈટ્સ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
- યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયનના સભ્યો સહિત અન્ય દેશોએ દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસીઓ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.

શું ભારતમાં ઓમિક્રોન પ્રકારના કેસ છે?

- આરોગ્ય પ્રધાન મનસુખ માંડવિયાએ રાજ્યસભામાં જણાવ્યું હતું કે ભારતમાં અત્યાર સુધી ઓમિક્રોન વેરિઅન્ટનો કોઈ કેસ નોંધાયો નથી.

SARS-CoV-2 ઓમિક્રોન વેરિઅન્ટ

- આ પ્રકારનો રિપોર્ટ સૌપ્રથમવાર 24 નવેમ્બર, 2021ના રોજ દક્ષિણ આફ્રિકાથી વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO)ને આપવામાં આવ્યો હતો. 26 નવેમ્બરના રોજ, SARS-CoV-2 વાયરસના વિકાસ પર WHOના ટેકનિકલ સલાહકાર જૂથે PANGO વંશ B.1.1.1.529ને ચિંતાજનક પ્રકાર તરીકે જાહેર કર્યું અને તેને ઓમિક્રોન નામ આપ્યું. આ પ્રકારમાં અસામાન્ય રીતે મોટી સંખ્યામાં પરિવર્તનો છે.

અંજુ બોબી જ્યોર્જ વર્લ્ડ એથલેટિક્સ તરફથી વુમન ઓફ ધ યર એવોર્ડ જીત્યો હતો

- ભારતીય એથલેટ અંજુ બોબી જ્યોર્જ વર્લ્ડ એથલેટિક્સ તરફથી વુમન ઓફ ધ યર એવોર્ડ જીત્યો છે. તેણે યુવા છોકરીઓને રમતગમત માટે તૈયાર કરવા માટે પુરસ્કારો જીત્યા છે.

અંજુની સિદ્ધિઓ

- તે 2005 IAAF વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ફાઈનલમાં સુવર્ણ ચંદ્રક વિજેતા છે.
- પેરિસમાં આયોજિત 2013 વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ચેમ્પિયનશિપમાં લાંબી કૂદમાં બ્રોન્ઝ મેડલ જીતનારી તે પ્રથમ ભારતીય એથલેટ હતી.
- 2004 ઓલિમ્પિકમાં તેણી છઠ્ઠા સ્થાને રહી હતી.

પુરસ્કાર

- અંજુને 2002માં અર્જુન એવોર્ડ, 2004માં પદ્મશ્રી અને 2003માં ખેલ રત્નથી નવાજવામાં આવ્યા હતા.
- 2021માં, તેણે શ્રેષ્ઠ એથલેટની શ્રેણીમાં BBC લાઈફટાઈમ અચીવમેન્ટ એવોર્ડ જીત્યો.

વુમન ઓફ ધ યર એવોર્ડ

- 2016માં તેણે યુવતીઓ માટે સ્પોર્ટ્સ એકેડમી બનાવી. આ દ્વારા તેણીએ ભારતને રમતગમતમાં આગળ વધવામાં મદદ કરી છે અને વધુ મહિલાઓને તેના પગલે ચાલવા માટે પ્રેરણા આપી છે. લિંગ સમાનતાની હિમાયત કરવા બદલ તેણીને એવોર્ડથી પણ સન્માનિત કરવામાં આવી છે.

અંજુ બોબી જ્યોર્જ

- અંજુનો જન્મ કેરળના કોટ્ટાયમના ચિરનચિરા ગામમાં થયો હતો. તેણે પોતાની કારકિર્દીની શરૂઆત હેપ્તાથલોનથી કરી હતી. બાદમાં તેણે દિલ્હી જુનિયર એશિયન ચેમ્પિયનશિપ, સાઉથ એશિયન એસોસિએશન ગેમ્સ (નેપાળમાં આયોજિત), માન્યેસ્ટરમાં યોજાયેલી કોમનવેલ્થ ગેમ્સ અને બુસાનમાં યોજાયેલી એશિયન ગેમ્સમાં ગોલ્ડ મેડલ જીત્યા. હાલમાં, અંજુ TOPS (ટાગેટ ઓલિમ્પિક પોલિયમ સ્કીમ) ની ચેરપર્સન છે અને ખેલો ઇન્ડિયા પ્રોજેક્ટની એક્ઝિક્યુટિવ મેમ્બર પણ છે.

2 ડિસેમ્બર: રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસ

- ભારતમાં દર વર્ષે 2જી ડિસેમ્બરે રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસ (National Pollution Control Day) ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસ ભોપાલ ગેસ દુર્ઘટનામાં જીવ ગુમાવનારા લોકોની યાદમાં ઉજવવામાં આવે છે. નાગરિકોને ભારતમાં અસ્તિત્વમાં રહેલા કાયદાઓ વિશે જાગૃત કરવા માટે ભારતમાં રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસ ઉજવવામાં આવે છે જે પ્રદૂષણને રોકવામાં મદદ કરે છે.

રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસના ઉદ્દેશ્યો

- વધતા વાયુ પ્રદૂષણ અંગે જાગૃતિ કેળવવી
- ઔદ્યોગિક આફતોના નિયંત્રણ અને વ્યવસ્થાપન વિશે લોકોને શિક્ષિત કરવા
- દેશમાં પ્રદૂષણ નિયંત્રણ કાયદાઓ વિશે દરેકને જાગૃત કરવા
- પ્રદૂષણના સ્તરને ઘટાડવાના માર્ગો વિશે જાગૃતિ ફેલાવવી
- માનવીય બેદરકારીથી થતા ઔદ્યોગિક પ્રદૂષણને અટકાવવું

ભોપાલ ગેસ દુર્ઘટના (Bhopal Gas Tragedy)

- ભોપાલ ગેસ દુર્ઘટના 2જી અને 3જી ડિસેમ્બર, 1984ના રોજ બની હતી. આ અકસ્માત દરમિયાન ભોપાલના જંતુનાશક પ્લાન્ટ યુનિયન કાર્બાઈડ ઇન્ડિયા લિમિટેડમાંથી ઝેરી કેમિકલ મિથાઈલ આઈસોસાયનેટ લીક થયું હતું. જેના

કારણે 500 લાખથી વધુ લોકો ઝેરી ગેસની ઝપેટમાં આવી ગયા છે. લગભગ 2,259 લોકો તરત જ મૃત્યુ પામ્યા. ભારત સરકારે બાદમાં જાહેરાત કરી હતી કે આ દુર્ઘટનામાં લગભગ 25,000 લોકો મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેને વિશ્વની સૌથી મોટી ઔદ્યોગિક આપત્તિ ગણવામાં આવી હતી.

ભારતમાં વાયુ પ્રદૂષણ

- વિશ્વના 30 પ્રદૂષિત શહેરોમાંથી 21 ભારતમાં છે. વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન મુજબ, દેશમાં લગભગ 140 મિલિયન લોકો હવામાં શ્વાસ લે છે જે WHO દ્વારા નિર્ધારિત સલામત મર્યાદા કરતા દસ ગણી વધારે છે.

રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસ, 2021 ની થીમ

- પ્રદૂષણ નિયંત્રણના મહત્વ વિશે જાગૃતિ કેળવવી
- પ્રદૂષણને કેવી રીતે અટકાવવું તે અંગે લોકોને શિક્ષિત કરવા

ભારતમાં પ્રદૂષણને અટકાવવા અને નિયંત્રિત કરવા માટે

ભારતના કાયદા કયા છે?

- ભારત સરકારે ભારતમાં પ્રદૂષણને નિયંત્રિત કરવા અને અટકાવવા માટે ઘણા નિયમો અને કાયદાઓ શરૂ કર્યા છે. તેઓ નીચે મુજબ છે.
- એન્વાયર્નમેન્ટલ ઈમ્પ્રુવમેન્ટ એક્ટ, 2006
- મહારાષ્ટ્ર બાયોડિગ્રેડેબલ વેસ્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડિનન્સ, 2006
- બેટરી મેનેજમેન્ટ અને હેન્ડલિંગ નિયમો, 2001
- મ્યુનિસિપલ સોલિડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ એન્ડ મેનેજમેન્ટ રૂલ્સ, 2000
- ધ્વનિ પ્રદૂષણ નિયમન અને નિયંત્રણ નિયમો, 2000
- ઓઝોન ડિપ્લીટિંગ સબસ્ટન્સ રેગ્યુલેશન રૂલ્સ, 2000
- રિસાયકલ પ્લાસ્ટિક મેન્યુફેક્ચર એન્ડ યુઝ રૂલ્સ, 1999
- બાયોમેડિકલ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ એન્ડ મેનેજમેન્ટ રૂલ્સ, 1998
- રાસાયણિક અકસ્માતો કટોકટી, તૈયારી, આયોજન અને પ્રતિભાવ નિયમો, 1996
- નેશનલ એન્વાયર્નમેન્ટ ટ્રિબ્યુનલ એક્ટ, 1995
- આનુવંશિક રીતે એન્જિનિયર્ડ ઓર્ગેનિઝમ્સ અથવા કોષોના નિયમો, 1989ના જોખમી સૂક્ષ્મ જીવોનું ઉત્પાદન, આયાત, સંગ્રહ, નિકાસ અને સંગ્રહ
- જોખમી કચરો વ્યવસ્થાપન અને વ્યવસ્થાપન નિયમો, 1989
- જોખમી રસાયણોના નિયમોનું ઉત્પાદન, આયાત અને સંગ્રહ, 1989
- પર્યાવરણ સુરક્ષા અધિનિયમ, 1986
- પર્યાવરણ સુરક્ષા નિયમો, 1986
- એર પ્રિવેન્શન એન્ડ કંટ્રોલ ઓફ પોલ્યુશન એક્ટ, 1981
- જળ નિવારણ અને પ્રદૂષણ નિયંત્રણ અધિનિયમ, 1977

નાગાલેન્ડ રાજ્ય સ્થાપના દિવસ

- તાજેતરમાં નાગાલેન્ડે 1લી ડિસેમ્બર, 2021ના રોજ તેનો 59મો સ્થાપના દિવસ ઉજવ્યો.
- નાગાલેન્ડને ઔપચારિક રીતે 1 ડિસેમ્બર, 1963ના રોજ અલગ રાજ્ય તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી હતી, કોહિમાને તેની રાજધાની તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
- નાગાલેન્ડને રાજ્યનો દરજ્જો આપવા માટે સંસદ દ્વારા 'નાગાલેન્ડ સ્ટેટ એક્ટ, 1962' ઘડવામાં આવ્યો હતો.

નાગાલેન્ડ

- ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ:
- વર્ષ 1947માં ભારતની આઝાદી પછી, 'નાગા' પ્રદેશ શરૂઆતમાં આસામનો એક ભાગ રહ્યો. જોકે, એક મજબૂત રાષ્ટ્રવાદી ચળવળને નાગા આદિવાસીઓના રાજકીય સંઘની માંગણી શરૂ કરી અને કેટલાક ઉગ્રવાદીઓએ ભારતીય સંઘમાંથી સંપૂર્ણ અલગ થવાની હાકલ કરી.
- વર્ષ 1957માં, આસામના 'નાગા હિલ્સ રિજન' અને ઉત્તર-પૂર્વમાં 'તુએનસાંગ ફ્રન્ટિયર' ડિવિઝનને ભારત સરકાર દ્વારા પ્રત્યક્ષ રીતે સંચાલિત એક એકમ હેઠળ લાવવામાં આવ્યા હતા.
- 1960માં, નાગાલેન્ડને ભારતીય સંઘનું ઘટક રાજ્ય બનવું જોઈએ તેવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. નાગાલેન્ડે 1963માં રાજ્યનો દરજ્જો પ્રાપ્ત કર્યો અને લોકશાહી રીતે ચૂંટાયેલી સરકારે 1964માં સત્તા સંભાળી.

ભૌગોલિક સ્થાન

- તે ઉત્તરપૂર્વમાં અરુણાચલ પ્રદેશ, દક્ષિણમાં મણિપુર અને પશ્ચિમ અને ઉત્તરપશ્ચિમમાં આસામ અને પૂર્વમાં મ્યાનમાર (બર્મા)થી ઘેરાયેલું છે. રાજ્યની રાજધાની 'કોહિમા' છે, જે નાગાલેન્ડના દક્ષિણ ભાગમાં સ્થિત છે.
- નાગાલેન્ડની આબોહવા 'ચોમાસું' (ભેજવાળું અને શુષ્ક) છે. અહીં વાર્ષિક વરસાદ સરેરાશ 70 થી 100 ઇંચની વચ્ચે હોય છે અને તે દક્ષિણપશ્ચિમ ચોમાસા (મે થી સપ્ટેમ્બર)ના મહિનામાં કેન્દ્રિત હોય છે.

જૈવવિવિધતા

- વનસ્પતિ: નાગાલેન્ડનો છઠ્ઠો ભાગ જંગલોથી ઘેરાયેલો છે. 4,000 ફૂટ નીચે ઉષ્ણકટિબંધીય અને ઉષ્ણકટિબંધીય સદાબહાર જંગલો છે, જેમાં પામ, રતન અને વાંસ તેમજ મૂલ્યવાન લાકડાની પ્રજાતિઓનો સમાવેશ થાય છે. શંકુદ્રુપ જંગલો વધુ ઊંચાઈએ જોવા મળે છે. 'ઝુમ' ખેતી (શિફ્ટિંગ

- ખેતી) માટે સાફ કરાયેલા વિસ્તારોમાં ઘાસ, રીડ્સ અને ઝાડીવાળા જંગલો પણ જોવા મળે છે.
- પ્રાણીસૃષ્ટિ: હાથી, વાઘ, ચિત્તો, રીંછ, અનેક પ્રકારના વાંદરાઓ, સાંભર, હરણ, ભેંસ, જંગલી બળદ અને ગેંડા નીચલી ટેકરીઓમાં જોવા મળે છે. શાહુડી, પેંગોલિન, જંગલી કૂતરા, શિયાળ, સિવેટ બિલાડીઓ અને મંગૂઝ પણ રાજ્યમાં જોવા મળે છે.
 - મિથુન (ગ્યાલ) નાગાલેન્ડ અને અરુણાચલ પ્રદેશનું રાજ્ય પ્રાણી છે.
 - Blyth's Tragopan નાગાલેન્ડનું રાજ્ય પક્ષી છે.

જાતિઓ

- 'કોન્ચાક્સ' સૌથી મોટી જાતિ છે, ત્યારબાદ Aos, Tangkhul, Semas અને Angami આવે છે.
- અન્ય જાતિઓમાં લોથા, સંગતમ, ફોમ, ચાંગ, ખીમ હંગામા, ચિમચુંગર, ઝેલિયાંગ, ચાખેસાંગ (ચોકરી) અને રેંગમાનો સમાવેશ થાય છે.

અર્થતંત્ર

- કૃષિ ક્ષેત્ર રાજ્યની વસ્તીના નવમા-દસમા ભાગને રોજગારી આપે છે. ચોખા, મકાઈ, નાની બાજરી, દાળ (કઠોળ), તેલીબિયાં, રેસા, શેરડી, બટાકા અને તમાકુ એ મુખ્ય પાક છે.
- જોકે, નાગાલેન્ડને હજુ પણ પડોશી રાજ્યોમાંથી ખાદ્યપદાર્થોની આયાત પર નિર્ભર રહેવું પડે છે.

નાગાલેન્ડમાં સંરક્ષિત વિસ્તારો

- ઈન્ટાનાકી નેશનલ પાર્ક
- સિંગફાન વન્યજીવ અભયારણ્ય
- પુલિબાદઝે વન્યજીવ અભયારણ્ય
- ફકીમ વન્યજીવ અભયારણ્ય

મુખ્ય તહેવારો

- 'હોર્નબિલ ફેસ્ટિવલ' એ નાગાલેન્ડમાં દર વર્ષે 1 થી 10 ડિસેમ્બર દરમિયાન યોજાતો તહેવાર છે.
- આ તહેવારનું મહત્વ એ હકીકતમાં રહેલું છે કે તે કોઈ પ્રાચીન તહેવાર નથી અને વર્ષ 2000માં નાગાલેન્ડને પ્રવાસીઓમાં લોકપ્રિય બનાવવા માટે તેની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

નાગા

- નાગાઓ લગભગ 2.5 મિલિયન (નાગાલેન્ડમાં 1.8 મિલિયન, મણિપુરમાં 0.6 મિલિયન અને અરુણાચલમાં 0.1 મિલિયન) ની વસ્તી ધરાવતો એક પહાડી વંશીય સમુદાય છે અને ભારતીય રાજ્યો આસામ અને બર્મા (મ્યાનમાર) વચ્ચેના દૂરના અને પર્વતીય પ્રદેશોમાં રહે છે.

- બર્મા (મ્યાનમાર)માં પણ નાગા જૂથો છે.
- નાગાઓ એક આદિજાતિ નથી, પરંતુ એક વંશીય સમુદાય છે, જેમાં અનેક જાતિઓનો સમાવેશ થાય છે, જેઓ નાગાલેન્ડ અને તેના પડોશી પ્રદેશોમાં રહે છે.
- નાગા સમુદાયમાં કુલ 19 જાતિઓનો સમાવેશ થાય છે - Aos, Angamis, Changs, Chakesang, Kabuis, Kacharis, Khan-Mangus, Konyaks, Kukis, Lothas (Lothas), Maos, Mikirs, Phoms, Rengmas, Sangtamas, Semas, Tankahuls, Yamchumgar અને ઝિલિઆંગ.

લિયોનેલ મેસીએ 7મો બેલોન ડી'ઓર (Ballon d'Or) એવોર્ડ જીત્યો

- આર્જેન્ટિનાના ફૂટબોલર લિયોનેલ મેસીએ રેકોર્ડ 7મી વખત ફૂટબોલમાં પ્રતિષ્ઠિત બેલોન ડી'ઓર જીત્યો છે. વિમેન્સ કેટેગરીમાં આ એવોર્ડ એલેક્સિયા પુટેલાસે જીત્યો હતો. બાયર્ન મ્યુનિકના રોબર્ટ લેવાન્ડોસ્કીએ સ્ટ્રાઈકર ઓફ ધ યરનો એવોર્ડ જીત્યો હતો. જ્યારે ઇટાલીના ગોલકીપર ગિયાનલુઈગી ડોનરુમાને બેસ્ટ ગોલકીપરનો એવોર્ડ મળ્યો હતો.

લિયોનેલ મેસી:

- મેસી આર્જેન્ટિનાના પ્રોફેશનલ ફૂટબોલર છે. તે તેમની વ્યાવસાયિક કારકિર્દીમાં ફક્ત બાર્સેલોના સાથે સંકળાયેલા રહ્યા. તેમણે તેમની યુવા કારકિર્દી 1994માં નેવેલની ઓલ્ડ બોયઝ ફૂટબોલ ક્લબ સાથે શરૂ કરી, તે 2000 સુધી આ ક્લબ સાથે રહ્યા. બાદમાં તે 2001 થી 2003 દરમિયાન બાર્સેલોનાની યુવા ટીમમાં જોડાયા. તે પછી તે બાર્સેલોના ફૂટબોલ ક્લબ સાથે જોડાયેલા રહ્યા.
- મેસીએ 7 વખત પ્રતિષ્ઠિત બેલોન ડી'ઓર એવોર્ડ અને 6 વખત યુરોપિયન ગોલ્ડન શૂ એવોર્ડ જીત્યો છે. તેમણે પોતાની કારકિર્દીમાં 34 ટ્રોફી જીતી છે. તેમણે 10 લા લિગા ટાઈટલ, 4 UFA ચેમ્પિયન્સ લીગ ટાઈટલ અને 6 કોપાસ ડેલ રે ટાઈટલ પણ જીત્યા છે.

3 ડિસેમ્બર: વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day of Persons with Disabilities)

- દર વર્ષે, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અને વિશ્વભરમાં ફેલાયેલી અન્ય ઘણી સંસ્થાઓ દ્વારા 3જી ડિસેમ્બરે વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ ઉજવવામાં આવે છે. આ વર્ષે આ દિવસ નીચેની થીમ સાથે ઉજવવામાં આવી રહ્યો છે.
- થીમ: “Leadership and participation of persons with disabilities toward an inclusive, accessible and sustainable post-COVID-19 world”

પૃષ્ઠભૂમિ

- યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી દ્વારા 1992માં પ્રથમ વખત વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. તેનો ઉદ્દેશ વિકલાંગ વ્યક્તિઓના કલ્યાણ અને અધિકારોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

આવશ્યકતા

- વિશ્વમાં 1 અબજથી વધુ વિકલાંગ લોકો છે. તેમાંથી 80% વિકાસશીલ દેશોમાં રહે છે.
- વિશ્વમાં વિકલાંગતા ધરાવતા 46% લોકો 60 વર્ષથી વધુ ઉંમરના છે.
- વિકલાંગ વ્યક્તિઓ COVID-19 થી સૌથી વધુ પ્રભાવિત છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રના પગલાં

- 2006માં, વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો પર સંમેલન અપનાવવામાં આવ્યું હતું. સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘની અન્ય મુખ્ય રચનાઓ જેમાં વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો મુખ્ય ભાગ તરીકે સમાવેશ થાય છે તે નીચે મુજબ છે:
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો માટે 2030 એજન્ડા
- નવો શહેરી કાર્યસૂચિ
- નાણા વિકાસ પર એડિસ અબાબા એક્શન એજન્ડા
- માનવતાવાદી કાર્યવાહી સાથે વિકલાંગ વ્યક્તિઓની સંડોવણી પર ચાર્ટર
- ડિઝાસ્ટર રિસ્ક રિડક્શન માટે સેન્ડાઈ ફ્રેમવર્ક.

સતત વિકાસ લક્ષ્ય (Sustainable Development

Goals)

- નીચેના ધ્યેયોમાં વિકલાંગ લોકોને કાર્યસૂચિના મુખ્ય ભાગ તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યા છે:
- ધ્યેય 4: શિક્ષણની સર્વસમાવેશક અને સમાન ગુણવત્તા

- ધ્યેય 8: સમાવિષ્ટ, ટકાઉ આર્થિક વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપો. આ તમામ પુરૂષો, મહિલાઓ અને વિકલાંગ વ્યક્તિઓને ઉત્પાદક રોજગાર પ્રદાન કરીને પ્રાપ્ત થશે.
- ધ્યેય 10: અસમાનતા ઘટાડવી
- ધ્યેય 11: માનવ વસાહતો અને શહેરોને સુરક્ષિત, સમાવિષ્ટ અને ટકાઉ બનાવો.
- ધ્યેય 17: ટકાઉ વિકાસ માટે વૈશ્વિક ભાગીદારીને મજબૂત અને પુનર્જીવિત કરો.

United Nations Disability Inclusion Strategy

- તેનો ઉદ્દેશ વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો પરના સંમેલન, SDGs, માનવતા માટેનો એજન્ડા અને આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા માટે સેન્ડાઈ ફ્રેમવર્કના અમલીકરણને સમર્થન આપવાનો છે. તે જૂન 2019માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.

4 ડિસેમ્બર: ભારતીય નૌકાદળ દિવસ (Indian Navy Day)

- દર વર્ષે ભારતીય નૌકાદળ દિવસ 4 ડિસેમ્બરે ઉજવવામાં આવે છે. આ વર્ષે ભારતીય નૌકાદળ દિવસ નીચેની થીમ પર ઉજવવામાં આવી રહ્યો છે:
- થીમ: લડાઈ માટે તૈયાર, વિશ્વસનીય અને સુસંગત (Combat Ready, Credible and Cohesive)
- આ થીમ એવો સંદેશ આપે છે કે ભારત હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ચીનની ગતિવિધિઓ પર નજર રાખી રહ્યું છે અને ભારતીય નૌકાદળ કોઈપણ સમયે ચીનની દળોનો સામનો કરવા માટે તૈયાર છે.
- ઓપરેશન ટ્રાઈડેન્ટની યાદમાં દર વર્ષે ભારતીય નૌકાદળ દિવસ ઉજવવામાં આવે છે. કરાચી હાર્બર પર હુમલો કરવા માટે 1971ના ભારત-પાકિસ્તાન યુદ્ધ દરમિયાન ભારતીય નૌકાદળ દ્વારા આ ઓપરેશન શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઓપરેશન ટ્રાઈડેન્ટ

- ઓપરેશન ટ્રાઈડેન્ટ 4 ડિસેમ્બરની રાત્રે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આ હુમલા દરમિયાન, ભારતીય નૌકાદળે કરાચીમાં પાકિસ્તાન નેવલ હેડક્વાર્ટરમાં ઈંધણ સ્ટોરેજ ટેન્કોનો નાશ કર્યો હતો. ભારતીય નૌકાદળે 4 પાકિસ્તાની બોટ ડૂબી હતી અને તેમાં 500 પાકિસ્તાની નૌકાદળના જવાનો માર્યા ગયા હતા.
- ભારતે 1971ના ભારત-પાકિસ્તાન યુદ્ધ દરમિયાન પ્રથમ વખત એન્ટિ-શિપ મિસાઈલો તૈનાત કરી હતી. ઓપરેશન ટ્રાઈડેન્ટ બાદ ઓપરેશન પાયથોન કરવામાં આવ્યું હતું.

ઓપરેશન પાયથોન

- ઓપરેશન ટ્રાઇડેન્ટ દરમિયાન પ્રથમ હુમલા બાદ પાકિસ્તાની નૌસેનાએ વેપારી જહાજો સાથે મળીને ભારતીય નૌકાદળને હરાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. પાકિસ્તાની નૌકાદળના આ પગલાને ખાળવા માટે ઓપરેશન પાયથોન શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારતીય નૌકાદળ દિવસનો ઇતિહાસ

- અગાઉ બ્રિટિશ શાસન દરમિયાન, ભારતીય નૌકાદળ દિવસ ઓક્ટોબર મહિનામાં રોયલ નેવીના ટ્રફાલ્ગર ડે સાથે ઉજવવામાં આવતો હતો. ટ્રફાલ્ગર ડે 21 ઓક્ટોબરે આવે છે.

ભારતીય નૌકાદળ

- ભારતના રાષ્ટ્રપતિ ભારતીય નૌકાદળના સર્વોચ્ચ કમાન્ડર છે. ચાર સ્ટાર એડમિરલને ભારતીય નૌકાદળના વડા તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે અને તે નૌકાદળને કમાન્ડ કરે છે. ભારતીય નૌકાદળની સ્થાપના બ્રિટિશ વેપારી જહાજોની સુરક્ષા માટે 1612માં કરવામાં આવી હતી.

ઓપરેશન ટ્રાઇડેન્ટ શા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું?

- 3 ડિસેમ્બર, 1971ની સાંજે, પાકિસ્તાને ભારતીય વાયુસેનાના બેઝ પર હુમલો કર્યો. હુમલાના જવાબમાં ભારતીય સંરક્ષણ દળે ઓપરેશન ટ્રાઇડેન્ટ શરૂ કર્યું હતું. ત્રણ હાઈ સ્પીડ મિસાઇલ બોટ કરાચી બંદર પર મોકલવામાં આવી હતી.

- ZyCov-D એ 66.6% અસરકારકતા દર્શાવી છે.
- આ રસી કેડિલા હેલ્થકેર નામની ભારતીય ફાર્માસ્યુટિકલ કંપની દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.

ZyCov-D પ્લાઝમિડ DNA પર વિકસિત

- ZyCov-D રસી પ્લાઝમિડ DNA પર વિકસાવવામાં આવી છે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, તે નબળા અથવા મૃત્યુ પામેલા વાયરસના DNAના ટુકડાનો ઉપયોગ કરીને વિકસાવવામાં આવે છે. જ્યારે આ DNA ટુકડો શરીરમાં દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે માનવ રોગપ્રતિકારક તંત્ર વાયરસ સામે પ્રતિક્રિયા કરવાનું શીખે છે. પ્લાઝમિડ્સ ઇ કોલી (E Coli) કોષોનો ઉપયોગ કરીને ઉત્પન્ન થાય છે.

ZyCov-D ને સોય વગરની રસી કેમ કહેવામાં આવે છે?

- ZyCov - Dને જેટ ઇન્જેક્ટરનો ઉપયોગ કરીને ઇન્જેક્ટ કરવામાં આવે છે. જેટ ઇન્જેક્ટર એ ઇન્જેક્શન સિરીજ છે. અહીં પ્રવાહીનો એક સાંકડો ઉચ્ચ દબાણનો પ્રવાહ ત્વચાના સૌથી બહારના સ્તરમાં પ્રવેશ કરે છે. તેની સાથે, દવા બાહ્ય ત્વચાના અંતર્ગત પેશીઓ સુધી પહોંચે છે. સોયનો ઉપયોગ કરવાની પરંપરાગત પદ્ધતિ કરતાં આ વધુ સારું છે. આનું કારણ એ છે કે આ પદ્ધતિમાં, રસીઓ કોષના પ્લાઝ્મા મેમ્બ્રેન અને ન્યુક્લિયર મેમ્બ્રેનમાંથી પસાર થાય છે. બીજી બાજુ, પરંપરાગત પદ્ધતિઓ ઓછી રોગપ્રતિકારક શક્તિ આપે છે.

ત્રણ-ડોઝ ZyCov-D 7 રાજ્યોમાં લોન્ચ કરવામાં આવશે

- ZyCov-D એ COVAXIN પછી બીજી સ્વદેશી રસી છે. ZyCov-D ની વિશિષ્ટ વિશેષતા એ છે કે તે સોય વગરની રસી છે. પ્રથમ, ZyCov-D રસી સાત રાજ્યોમાં લોન્ચ કરવામાં આવશે. તેઓ તમિલનાડુ, બિહાર, મહારાષ્ટ્ર, ઝારખંડ, પંજાબ, પશ્ચિમ બંગાળ અને ઉત્તર પ્રદેશ છે.

ZyCov-D રસી

- આ રસી માત્ર 12 થી 19 વર્ષની વયજૂથની વ્યક્તિઓને જ આપવામાં આવશે.
- ZyCov-D સોય-મુક્ત એપ્લીકેટરનો ઉપયોગ કરીને સંચાલિત થાય છે.
- તે ત્રણ ડોઝની રસી છે. તે પ્રથમ ડોઝ પછી 28 મા દિવસે અને 56 મા દિવસે લાગુ પડે છે.
- ZyCov-Dની કિંમત 376 રૂપિયા છે.

INSACOG ને બૂસ્ટર શોટ માટે સલાહ આપવામાં આવી છે

- INSACOG (Indian SARS CoV – 2 Genomics Consortium) એ તાજેતરમાં COVID-19 રસી બૂસ્ટર ડોઝ સૂચવ્યું છે. આ સલાહ 40 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકો માટે છે.

શા માટે INSACOG બૂસ્ટર શોટની ભલામણ કરે છે?

- દેશમાં ઓમિક્રોન જોખમોને નિષ્ક્રિય કરવા માટે આ સલાહ આપવામાં આવી છે. ઓમિક્રોન એક COVID-19 પ્રકાર છે જે તાજેતરમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઓળખવામાં આવ્યું હતું. વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશન દ્વારા તેને “ચિંતાજનક સંસ્કરણ” જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. INSACOG અનુસાર, દેશમાં તેના પ્રવેશના પહેલા તબક્કામાં આ પ્રકારની હાજરીની ખાતરી કરવી મુશ્કેલ છે.

બૂસ્ટર શોટ્સ શું છે?

- બૂસ્ટર શોટ એ રસીના વધારાના ડોઝ છે. બૂસ્ટર શોટ્સ મૂળ શોટ્સ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલ સુરક્ષા ઘટ્યા પછી ફાયર કરવામાં આવે છે. બૂસ્ટર શોટ્સ લોકોમાં રોગપ્રતિકારક શક્તિનું સ્તર જાળવવામાં મદદ કરે છે. બધી રસીઓમાં બૂસ્ટર શોટ હોય છે.

વધારાના ડોઝ અને બૂસ્ટર શોટ્સ વચ્ચે શું તફાવત છે?

- બૂસ્ટર શોટ્સ વ્યક્તિએ તેમની રસીની શ્રેણી પૂર્ણ કર્યા પછી આપવામાં આવે છે. તે વાયરસ સામે રક્ષણ વધારવા માટે પ્રદાન કરવામાં આવે છે. આ એટલા માટે છે કારણ કે, સમય જતાં, વાયરસથી રક્ષણ ઘટતું જાય છે. બીજી તરફ, ગંભીર રીતે નબળી રોગપ્રતિકારક શક્તિ ધરાવતા લોકોને વધારાના ડોઝ આપવામાં આવે છે. તે રસી પ્રત્યે લોકોના પ્રતિભાવને સુધારવા માટે આપવામાં આવે છે. વધારાના ડોઝ એવા લોકોને આપવામાં આવે છે જેમણે કેન્સરની સારવાર લીધી હોય અથવા ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી રોગો, HIV થી પીડિત છે.

ગીતા ગોપીનાથ IMFના પ્રથમ ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર બન્યા

- ભારતીય અમેરિકન ગીતા ગોપીનાથ ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડના પ્રથમ ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર બન્યા છે. સંસ્થામાં ટોચની ભૂમિકા નિભાવનાર તે પ્રથમ ભારતીય છે. IMFમાં મેનેજિંગ ડિરેક્ટર પછી ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર બીજી ટોચની પોસ્ટ છે.

ગીતા ગોપીનાથ કોણ છે ?

- ગીતા ગોપીનાથ ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડના પ્રથમ મહિલા મુખ્ય અર્થશાસ્ત્રી હતા.
- તેમનો જન્મ 1971માં કોલકાતામાં થયો હતો. તેમણે દિલ્હી યુનિવર્સિટીમાં સ્નાતક પૂર્ણ કર્યું અને યુનિવર્સિટી ઓફ વોશિંગ્ટનમાં માસ્ટર્સ કર્યું અને પ્રિન્સટન યુનિવર્સિટીમાં PhD કર્યું.
- 2018માં, તેમને IMF ના મુખ્ય અર્થશાસ્ત્રી તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.
- તેમણે COVID-19 ને કારણે 2020 ની વિશ્વવ્યાપી મંદીને “ધ ગ્રેટ લોકડાઉન” નામ આપ્યું.
- 2021માં, તેમને IMF ના પ્રથમ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા. તે સંસ્થામાં નંબર 2 સ્થાન છે.

પુરસ્કાર

- 2019માં ભારતના રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા તેમને પ્રવાસી ભારતીય સન્માનથી નવાજવામાં આવ્યા હતા. પ્રવાસી ભારતીય સન્માન પ્રવાસી ભારતીય દિવસ પર રજૂ કરવામાં આવે છે. તે વિદેશી ભારતીયોને આપવામાં આવતો સર્વોચ્ચ પુરસ્કાર છે.

IMFમાં ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટરની પોસ્ટ

- IMFનું સંચાલન મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ફર્સ્ટ ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા કરવામાં આવે છે. IMFમાં, પ્રથમ નાયબ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દેખરેખનું નેતૃત્વ કરે છે, મુખ્ય પ્રકાશનો અને સંશોધનની દેખરેખ રાખે છે.

IMFમાં ગીતા ગોપીનાથની ભૂમિકા

- ગીતા ગોપીનાથના નેતૃત્વ હેઠળ, IMF એ વર્લ્ડ ઇકોનોમિક આઉટલુક દ્વારા બહુપક્ષીય દેખરેખમાં યોગદાન આપ્યું છે. વિશ્વને શક્ય તેટલી કિંમતે રસી આપીને કોવિડ-19 કટોકટીનો અંત લાવવાની તેમની યોજના એક મોટી સફળતા હતી.

નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ

- તાજેતરમાં 28 નવેમ્બરના રોજ, National Cadet Corps (NCC) એ તેની સ્થાપનાની 73મી વર્ષગાંઠની ઉજવણી કરી.
- ઓગસ્ટ 2020માં સંરક્ષણ મંત્રાલયે સરહદી અને દરિયાકાંઠાના જિલ્લાઓમાં નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સના વિસ્તરણના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી હતી.
- માર્ચ 2021માં, કેરળ હાઈકોર્ટ કેન્દ્ર સરકારને નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ એક્ટ, 1948માં સુધારો કરવાનો આદેશ આપ્યો, જે ટ્રાન્સજેન્ડર વ્યક્તિઓને નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ (NCC)માં જોડાવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.

નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ

- NCCની રચના વર્ષ 1948માં કરવામાં આવી હતી (H.N. Kunzru સમિતિ-1946ની ભલામણ પર) અને તેના મૂળ બ્રિટિશ યુગમાં રચાયેલા યુવા સંગઠનોમાં છે, જેમ કે University Corps or University Officer Training Corps છે.
- તેનો ઇતિહાસ ‘યુનિવર્સિટી કોર્પ્સ’ (University Corps) માં શોધી શકાય છે, જે ભારતીય સંરક્ષણ અધિનિયમ, 1917 હેઠળ ભારતીય સેનામાં કર્મચારીઓની અછતને પહોંચી વળવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે બનાવવામાં આવી હતી.
- બાદમાં વર્ષ 1949માં, NCCને ગર્લ્સ ડિવિઝનનો સમાવેશ કરવા માટે વિસ્તરણ કરવામાં આવ્યું હતું જેથી દેશની રક્ષા કરવા ઈચ્છુક મહિલાઓને સમાન તકો પૂરી પાડી શકાય.

- હાલમાં તેની પાસે આર્મી, નેવી અને એરફોર્સ વિંગના લગભગ 1.4 મિલિયન કેડેટ્સ છે.
- NCC એ વિશ્વની સૌથી મોટી યુનિફોર્મવાળી યુવા સંસ્થા છે. તે હાઈસ્કૂલ અને કોલેજ કક્ષાએ કેડેટ્સની નોંધણી કરે છે અને વિવિધ તબક્કાઓ પૂર્ણ કરવા પર પ્રમાણપત્રો પણ પ્રદાન કરે છે.
- NCC કેડેટ્સ વિવિધ સ્તરે મૂળભૂત લશ્કરી તાલીમ મેળવે છે અને તેમાં સશસ્ત્ર દળોની મૂળભૂત બાબતો અને તેમની કામગીરીથી સંબંધિત શૈક્ષણિક અભ્યાસક્રમનો પણ સમાવેશ થાય છે.
- વિવિધ તાલીમ શિબિરો, સાહસિક પ્રવૃત્તિઓ અને લશ્કરી તાલીમ શિબિરો NCC તાલીમનું એક મહત્વપૂર્ણ પાસું બનાવે છે.

મંત્રાલય

- NCC સંરક્ષણ મંત્રાલયના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળ આવે છે અને તેનું નેતૃત્વ ત્રણ-સ્ટાર લશ્કરી રેન્કના મહાનિર્દેશક કરે છે.

મહત્વ

- NCC કેડેટ્સે વર્ષોથી વિવિધ કટોકટીની પરિસ્થિતિઓ દરમિયાન રાહત પ્રયાસોમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી છે.
- ચાલુ રોગચાળા દરમિયાન જિલ્લા અને રાજ્ય સત્તાવાળાઓ સાથે સંકલનમાં સ્વૈચ્છિક રાહત કાર્ય માટે દેશભરમાં 60,000 થી વધુ NCC કેડેટ્સ તૈનાત કરવામાં આવ્યા છે.
- કોવિડ-19 રોગચાળાના સંચાલનમાં વિવિધ પહેલો દ્વારા કેડેટ્સ દ્વારા આપવામાં આવેલા યોગદાનની દેશભરના લોકો દ્વારા વ્યાપકપણે પ્રશંસા કરવામાં આવી છે.
- કેડેટ્સે ‘સ્વચ્છતા અભિયાન’, ‘મેગા પોલ્યુશન પખવાડા’માં પૂરા દિલથી ભાગ લીધો હતો અને ‘ડિજિટલ લિટરસી’, ‘આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ’, ‘વૃક્ષોનું વાવેતર’ અને કોવિડ-19 રસીકરણ અભિયાન વગેરે જેવી વિવિધ સરકારી પહેલો વિશે જાગૃતિ ફેલાવી હતી.
- NCCની બહુવિધ પ્રવૃત્તિઓ અને વૈવિધ્યસભર અભ્યાસક્રમ યુવાનોને સ્વ-વિકાસ માટેની અજોડ તકો પ્રદાન કરે છે.
- ઘણા કેડેટ્સે રમતગમત અને સાહસ (Adventure) ના ક્ષેત્રમાં તેમની નોંધપાત્ર સિદ્ધિઓથી દેશ અને સંસ્થાને ગૌરવ અપાવ્યું છે.
- NCC વર્તમાન યુવાનોને આવતીકાલના જવાબદાર નાગરિકો બનાવવા માટે તેના અથાક પ્રયાસો ચાલુ રાખે છે.

ભારતમાં પુરૂષો કરતાં મહિલા મતદારોની ભાગીદારી વધુ: મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર

- ભારતના ચૂંટણી પંચે (Election Commission of India-ECI) નવી દિલ્હીમાં “ Enhancing electoral participation of Women, Persons with Disabilities (PwDs) & Senior citizen Voters: Sharing Best Practices and New Initiatives “ વિષય પર આંતરરાષ્ટ્રીય વેબિનારનું આયોજન કર્યું હતું.
- આ વેબિનારમાં ભારતના મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર સુશીલ ચંદ્રાએ જણાવ્યું હતું કે 7 દાયકાઓ અને 17 સામાન્ય ચૂંટણીઓ પછી મતાધિકારનો ઉપયોગ કરવામાં મહિલાઓની ભાગીદારી પુરુષો કરતા વધી ગઈ છે.
- 2019ની સામાન્ય ચૂંટણીમાં મહિલાઓની ભાગીદારી 67%થી વધુ હતી.
- લિંગ તફાવત 1962માં -16.71 ટકા હતો, જે 2019માં વધીને +0.17 ટકા થયો છે.
- 1971ની ચૂંટણી બાદ ભારતમાં મહિલા મતદારોમાં 235.72%નો વધારો થયો છે.

મહિલાઓની ભાગીદારી વધારવા માટે ECI દ્વારા લેવામાં આવેલ પહેલ

- ચૂંટણીમાં મહિલાઓની ભાગીદારી વધારવા માટે ECIએ અનેક પહેલ કરી છે:
- પોલિંગ બૂથ ઓફિસર તરીકે વધુ મહિલાઓ ઉમેરવામાં આવી છે
- તમામ મહિલાઓ મોટી સંખ્યામાં મતદાન મથકોનું સંચાલન કરે છે
- મતદાન મથકો પર કેચ સુવિધા
- મતદાન મથકો પર અલગ શૌચાલય અને વેઈટિંગ રૂમ
- મહિલા બ્લોક સ્તરના અધિકારીઓ વગેરે સાથે નોંધણીની સરળતા.

વેબિનારમાં કયા દેશોએ ભાગ લીધો?

- ભૂટાન, બાંગ્લાદેશ, કંબોડિયા, ઈથોપિયા, જ્યોર્જિયા, ફિજી, કોરિયા રિપબ્લિક, કઝાકિસ્તાન, મંગોલિયા, લાઈબેરિયા, માલાવી, મોરેશિયસ, રશિયા, ફિલિપાઈન્સ, રોમાનિયા, સાઓ ટોમ અને પ્રિન્સિપે, સોલોમન આઈલેન્ડ્સ, શ્રીલંકા, દક્ષિણ આફ્રિકા, તાઈવાન, સુરીનામ, યમન, ઉઝબેકિસ્તાન અને ઝામ્બિયા જેવા 24 દેશોના પ્રતિનિધિઓએ આ વેબિનારમાં ભાગ લીધો હતો.

ભારત-ફ્રેન્ચ સંયુક્ત લશ્કરી કવાયત 'શક્તિ 2021' (Ex SHAKTI-2021)નું સમાપન થયું

- 26 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ફ્રાન્સમાં દ્વિવાર્ષિક ભારત-ફ્રેન્ચ સંયુક્ત લશ્કરી કવાયત 'શક્તિ- 2021' ની છઠ્ઠી આવૃત્તિ સમાપ્ત થઈ.
- 'શક્તિ- 2021'માં 12 દિવસની સઘન સંયુક્ત લશ્કરી તાલીમનો સમાવેશ થાય છે.
- આ કવાયત દરમિયાન, બંને દેશોની સેનાઓએ કાઉન્ટર ટેરરિઝમ અને કાઉન્ટર ઈન્સર્જન્સી વાતાવરણમાં કટ્ટરપંથી જૂથો પર તેમની લડાયક શક્તિનું પ્રદર્શન કર્યું.
- આ કવાયતએ બંને પક્ષોને યુએન ચાર્ટર હેઠળ સંયુક્ત વાતાવરણમાં આતંકવાદ વિરોધી કામગીરીમાં તાલીમ લેવાની તક પૂરી પાડી હતી.

પ્રેક્ટિસના બે તબક્કા

- શક્તિ કવાયત બે તબક્કામાં હાથ ધરવામાં આવી હતી. આમાં કોમ્બેટ કન્ડીશનિંગ અને કાઉન્ટર ટેરરીસ્ટ ઓપરેશન્સમાં વ્યૂહાત્મક તાલીમનો સમાવેશ થાય છે. તે અર્ધ-શહેરી વાતાવરણમાં તાલીમની માન્યતા સાથે પરિણમ્યું. બંને પક્ષોની સેનાઓએ તેમની શ્રેષ્ઠ ઓપરેશનલ પ્રેક્ટિસ અને અનુભવો શેર કર્યા.

શક્તિ કવાયત

- આ કવાયત સંયુક્ત રાષ્ટ્રના આદેશ હેઠળ અર્ધ-શહેરી વિસ્તારોમાં બળવા વિરોધી કામગીરી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે બંને દેશોની સેનાઓ વચ્ચે સૈન્ય સહયોગ અને ક્રિયાપ્રતિક્રિયાને વધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે દ્વિવાર્ષિક આયોજન કરવામાં આવે છે. આ કવાયત 2011માં શરૂ કરવામાં આવી હતી અને ભારત અને ફ્રાન્સમાં વૈકલ્પિક રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે.

કવાયતની 5મી આવૃત્તિ

- શક્તિ કવાયતની છેલ્લી આવૃત્તિ (5મી આવૃત્તિ) 2019 રાજસ્થાનમાં થઈ હતી. આ સંસ્કરણમાં, બંને સેનાઓએ “અર્ધ-રણના પ્રદેશમાં આતંકવાદ વિરોધી કામગીરી” નો અભ્યાસ કર્યો હતો.

ભારત અને ફ્રાન્સ વચ્ચે અન્ય સંરક્ષણ કવાયત

- ભારત અને ફ્રાન્સ નીચેની સંરક્ષણ કવાયત કરે છે:
- વરુણ, જે એક નૌકા કવાયત છે
- ડેઝર્ટ નાઈટ-21
- ગરુડ, એક હવાઈ કવાયત.

ઈન્ડિયા યંગ વોટર પ્રોફેશનલ પ્રોગ્રામ

- તાજેતરમાં જ જલ શક્તિ મંત્રાલય દ્વારા ભારત યંગ વોટર પ્રોફેશનલ પ્રોગ્રામ (India Young Water Professional Programme)ની પ્રથમ આવૃત્તિ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- આ કાર્યક્રમ ઓસ્ટ્રેલિયા-ભારત જળ સંબંધોમાં એક મહત્વપૂર્ણ સીમાચિહ્નરૂપ સાબિત થશે. આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ્ય ભવિષ્યના જળ આગેવાનોને તૈયાર કરવાનો છે.

પરિચય

- આ કાર્યક્રમ નેશનલ હાઈડ્રોલોજી પ્રોજેક્ટ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે. તેનો અમલ ઓસ્ટ્રેલિયા-ભારત વોટર સેન્ટર (ઓસ્ટ્રેલિયન અને ભારતીય યુનિવર્સિટીઓનું એક સંઘ) દ્વારા કરવામાં આવશે.
- તે સંલગ્ન તાલીમ અને શિક્ષણ મોડલ (Engaged Training and Learning Model) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. પ્રોગ્રામનો હેતુ 70-20-10 ફ્રેમવર્ક દ્વારા તેના ઉદ્દેશ્યોને હાંસલ કરવાનો રહેશે, જે જણાવે છે કે શીખવા માટે ત્રણ પ્રકારના અનુભવની જરૂર છે:
 - 70% અનુભવ (નોકરી માટે શીખવું અને વિકાસ કરવો)
 - એક્સપોઝર 20% (અન્ય દ્વારા શીખવું અને વિકાસ કરવો)
 - શિક્ષણ 10% (ઔપચારિક તાલીમ દ્વારા શીખવું અને વિકાસ)
 - તે લિંગ સમાનતા અને વિવિધતા પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, કારણ કે ટકાઉ જળ વ્યવસ્થાપનના લાભો સમાજના તમામ સભ્યોના વિચારો અને કૌશલ્યોથી જ મેળવી શકાય છે.
- તે પરિણામ-સંચાલિત છે અને આ કાર્યક્રમો પૂર્ણ થાય ત્યાં સુધીમાં સહભાગીઓ પાસે કેટલાક સાધનો અને તકનીકો હશે.
- આ આવૃત્તિની સફળતાના આધારે, યંગ વોટર પ્રોફેશનલ્સ (YWP) ના બીજા તબક્કાનું આયોજન 2022 ના ઉત્તરાર્ધમાં કરવામાં આવશે.

ઉદ્દેશ્ય

- તેનો હેતુ ભારતમાં જળ વ્યવસ્થાપન સુધારાને ટેકો આપવા માટે વ્યૂહાત્મક અને લાંબા ગાળાના રોકાણો સાથે ક્ષમતા નિર્માણ માટે માળખાકીય પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરવાનો છે.
- જળ વ્યાવસાયિકો જરૂરી કૌશલ્યો, જ્ઞાન, વલણ અને નેટવર્કથી સજ્જ હશે જે તેમને ભારતમાં જળ સંસાધનોના વિકાસ અને સંચાલનમાં યોગદાન આપવા અને ભારતમાં જળ ક્ષેત્રની સંભવિત જરૂરિયાતો અને પ્રાથમિકતાઓને સંબોધવામાં સક્ષમ બનાવે છે.

મહત્વ

- આનાથી ભૂગર્ભજળના સિલોસ (Silos) વિરુદ્ધ સપાટીના પાણીને તોડવામાં મદદ મળશે અને જળ સંસાધન વ્યવસ્થાપન વિશે સહભાગીનો વ્યાપક દૃષ્ટિકોણ પ્રદાન કરશે.

સંબંધિત પહેલો

- જળ ક્રાંતિ અભિયાન.
- રાષ્ટ્રીય જળ મિશન.
- રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ પીવાના પાણી કાર્યક્રમ.
- નીતિ આયોગનો સંયુક્ત જળ વ્યવસ્થાપન સૂચકાંક.
- જલ જીવન મિશન.
- જલ શક્તિ અભિયાન
- અટલ ભૂગર્ભ જળ યોજના

રાષ્ટ્રીય જળવિજ્ઞાન પ્રોજેક્ટ

- રાષ્ટ્રીય જળવિજ્ઞાન પ્રોજેક્ટ વિશે:
- તે વર્ષ 2016માં જલ શક્તિ મંત્રાલય દ્વારા કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના તરીકે શરૂ કરવામાં આવી હતી અને તેને વિશ્વ બેંક દ્વારા સમર્થન પ્રાપ્ત છે.
- ઉદ્દેશ્ય:
- જળ સંસાધનોની હદ, વિશ્વસનીયતા અને માહિતીની પહોંચમાં સુધારો.
- ભારતમાં લક્ષિત જળ સંસાધન વ્યવસ્થાપન સંસ્થાઓની ક્ષમતાને મજબૂત બનાવવી.
- અસરકારક જળ સંસાધન વિકાસ અને કાર્યક્ષમ સંચાલન માટે માર્ગ મોકળો કરતી વિશ્વસનીય માહિતી મેળવવામાં મદદ કરવી.
- પ્રોજેક્ટ લાભાર્થીઓ:
- નદી બેસિન સંસ્થાઓ સહિત સપાટી અને/અથવા ભૂગર્ભજળના આયોજન અને વ્યવસ્થાપન માટે જવાબદાર કેન્દ્ર અને રાજ્ય અમલીકરણ એજન્સીઓ.
- વિશ્વભરમાં અને વિવિધ પ્રદેશોમાં 'વોટર રિસોર્સિસ ઇન્ફર્મેશન સિસ્ટમ' (WRIS) ના વપરાશકર્તાઓ.
- WRIS જળ સુરક્ષા અને વર્તમાન સ્થિતિના એકંદર ધ્યેય તરફ તેમના રસને આકર્ષિત કરીને જળ સંસાધનોના અસરકારક સંચાલન માટે જનતા અને હિતધારકોમાં જાગૃતિ વધારવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

**ભારતીય મૂળના પરાગ અગ્રવાલ
ટ્વિટરના સીઈઓ બન્યા**

- ભારતીય મૂળના પરાગ અગ્રવાલને Twitterના CEO તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે. તેમણે CEO તરીકે જેક ડોર્સીની જગ્યા લીધી છે.

પરાગ અગ્રવાલ

- પરાગ અગ્રવાલનો જન્મ વર્ષ 1984માં મુંબઈમાં થયો હતો. તેમણે IIT બોમ્બેમાંથી બી.ટેક. નો અભ્યાસ કર્યો છે. બાદમાં તેઓ અભ્યાસ માટે અમેરિકા ગયા હતા. વર્ષ 2017માં, તેમણે ટ્વિટર પર ચીફ ટેકનોલોજી ઓફિસર તરીકે કામ કરવાનું શરૂ કર્યું.

Twitter

- Twitter એ અમેરિકન માઈક્રોબ્લોગિંગ અને સોશિયલ નેટવર્કિંગ સેવા છે. આ પ્લેટફોર્મ દ્વારા, વપરાશકર્તાઓ ટ્વીટ્સ તરીકે ઓળખાતા સંદેશાઓ પોસ્ટ કરે છે અને તેની સાથે ક્રિયાપ્રતિક્રિયા કરે છે. નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓ ટ્વીટને પોસ્ટ, લાઈક અને રીટ્વીટ કરી શકે છે. નોંધણી વગરના વપરાશકર્તાઓ ફક્ત તે પોસ્ટ્સ વાંચી શકે છે. ટ્વિટરની વિશ્વભરમાં 25 થી વધુ ઓફિસો છે. Twitter માર્ચ 2006માં જેક ડોર્સી, નોહ ગ્લાસ, બિઝ સ્ટોન અને ઇવાન વિલિયમ્સ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું હતું અને જુલાઈ 2006 માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.

નાગાલેન્ડ: નાગરિકો માટે ' Call your Cop' મોબાઈલ એપ લોન્ચ કરવામાં આવી છે

- નાગાલેન્ડ પોલીસે સત્તાવાર રીતે 29મી નવેમ્બર, 2021ના રોજ 'કોલ યોર કોપ' (Call your Cop) મોબાઈલ એપ લોન્ચ કરી.
- તે કોહિમામાં પોલીસ હેડક્વાર્ટર ખાતે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ એપ રાજ્યના તમામ નાગરિકો સહિત રાજ્યના તમામ નાગરિકોને પોલીસનો સીધો સંપર્ક કરી શકશે.
- આ પહેલ સમગ્ર દેશમાં પોલીસ વિભાગના સંપૂર્ણ આધુનિકીકરણને અનુરૂપ છે.
- આ એપનું લોન્ચિંગ નાગાલેન્ડમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ પહેલ છે, કારણ કે તે પોલીસ અને જનતાને નજીક લાવવા માંગે છે.

એપ્લિકેશન સુવિધાઓ

- આ એપની મહત્વની વિશેષતાઓમાં એલર્ટ, ડિરેક્ટરી, SOS, ટ્રિસ્ટ ટિપ્સ, નજીકનું પોલીસ સ્ટેશન અને સર્ચનો સમાવેશ થાય છે. આ એપ કોઈપણ એન્ડ્રોઈડ ફોન પર ગૂગલ સ્ટોર પરથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે.

ભારતમાં પોલીસ સુધારા

- ભારતમાં પોલીસ સુધારાનો હેતુ પોલીસ સંસ્થાઓની સંસ્કૃતિ, મૂલ્યો, નીતિઓ અને પ્રથાઓને બદલવાનો છે. આ સુધારાઓ પોલીસને તેમના લોકશાહી મૂલ્યો, કાયદાના શાસન અને માનવ અધિકારો અનુસાર તેમની ફરજો બજાવવાની પરિકલ્પના કરે છે. ભારતીય બંધારણમાં, પોલીસને અનુસૂચિ 7 ની રાજ્ય સૂચિ હેઠળ સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી છે.

પોલીસ દળોનું આધુનિકીકરણ

- પોલીસ દળોના આધુનિકીકરણ (MPF) યોજના 1969-70માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. ત્યારથી, તે વર્ષોથી ઘણા સુધારાઓમાંથી પસાર થયું છે. તેના હેઠળ કરવામાં આવેલ મુખ્ય સુધારા નીચે મુજબ છે.
- આધુનિક શસ્ત્રોની ખરીદી
- લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ
- પોલીસ દળોની ગતિશીલતા
- પોલીસ વાયરલેસનું અપગ્રેડેશન
- નેશનલ સેટેલાઈટ નેટવર્ક

વિવેક જોહરી CBICના અધ્યક્ષ તરીકે નિયુક્ત

- વરિષ્ઠ અમલદાર વિવેક જોહરીની 28 નવેમ્બર, 2021ના રોજ Central Board of Indirect Taxes and Customs (CBIC)ના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.
- વિવેક જોહરી 1985-બેચના ભારતીય મહેસૂલ સેવા (કસ્ટમ્સ અને પરોક્ષ કર) અધિકારી છે.
- તેઓ હાલમાં CBIC માં સભ્ય તરીકે કાર્યરત છે.
- તેમની નિમણૂકને કેબિનેટની નિમણૂક સમિતિએ મંજૂરી આપી છે.

સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ પરોક્ષ કર અને કસ્ટમ્સ (CBIC)

- CBIC એ ભારતમાં GST, કસ્ટમ્સ, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, સર્વિસ ટેક્સ અને નાર્કોટિક્સનું સંચાલન કરતી નોડલ નેશનલ એજન્સી છે. કસ્ટમ્સ અને સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ડિપાર્ટમેન્ટની સ્થાપના 1855માં ભારતના બ્રિટિશ ગવર્નર જનરલ દ્વારા

કસ્ટમ કાયદા લાગુ કરવા અને આયાત શુલ્ક અથવા જમીનની આવક એકત્રિત કરવા માટે કરવામાં આવી હતી. CBIC એ ભારતના સૌથી જૂના સરકારી વિભાગોમાંનું એક છે. CBICનું નેતૃત્વ એક અધ્યક્ષ કરે છે અને તેમાં છ સભ્યો હોય છે.

ખાનગી બેંકો માટે RBIના નવા ધોરણો: મુખ્ય મુદ્દાઓ

- 26 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ ખાનગી બેંકો માટે નવા ધોરણો જારી કર્યા.
- નવા નિયમો હેઠળ, RBIએ બેંકોમાં પ્રમોટરોની હિસ્સેદારીની મર્યાદા 15% થી વધારીને 26% કરવાના સૂચનને સ્વીકાર્યું છે.
- જો કે, તે હજુ પણ તપાસ કરી રહ્યું છે કે શું ઔદ્યોગિક ગૃહોને આંતરિક કાર્યકારી જૂથની ભલામણો અનુસાર બેંકો ચલાવવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.
- એકંદરે, RBI એ IWG ની 33 માંથી 21 ભલામણો સ્વીકારી.

આંતરિક કાર્યકારી જૂથ (Internal Working Group – IWG)

- IWGનું નેતૃત્વ RBIના સેન્ટ્રલ બોર્ડના ડિરેક્ટર પ્રસન્ન કુમાર મોહંતી કરે છે. જૂથની સ્થાપના 12 જૂન, 2021ના રોજ કરવામાં આવી હતી. તેણે 20 નવેમ્બરના રોજ પ્રકાશિત તેના અહેવાલમાં સૂચવ્યું હતું કે બેન્કિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટમાં સુધારા પછી મોટા કોર્પોરેટ અથવા ઔદ્યોગિક ગૃહોને બેન્કિંગમાં મંજૂરી આપવી જોઈએ. RBIએ આ સૂચન સ્વીકાર્યું નથી.

ભલામણો પર RBIની કોલ

- સેન્ટ્રલ બેંકે જણાવ્યું હતું કે વ્યક્તિગત અથવા બિન-નાણાકીય સંસ્થા માટે બિન-પ્રમોટર શેરહોલ્ડિંગ મર્યાદા 10% હોવી જોઈએ, જ્યારે IWG એ તમામ પ્રકારના બિન-પ્રમોટર શેરધારકો માટે તેને 15 ટકા રાખવાનું સૂચન કર્યું હતું.
- જો કે, RBIએ નાણાકીય સંસ્થાઓ, જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (PSU), સુપરનેશનલ સંસ્થાઓ અથવા સરકારને ખાનગી બેંકોમાં 15% હિસ્સો રાખવાની મંજૂરી આપી હતી.
- RBIના અગાઉના નિયમો મુજબ, સારી રીતે વૈવિધ્યસભર, નિયંત્રિત અને લિસ્ટેડ નાણાકીય સંસ્થાઓ, PSUs, સુપરનેશનલ સંસ્થાઓ અથવા સરકાર માટે બિન-પ્રમોટર શેરહોલ્ડિંગ 40% સુધી જઈ શકે છે.
- RBIએ પ્રમોટરો દ્વારા શેર ગીરવે મૂકવા માટે “રિપોર્ટિંગ મિકેનિઝમ”ના સૂચનો સ્વીકાર્યા.
- તેણે IWGની ભલામણ સ્વીકારી કે બેંકોની પ્રારંભિક મૂડી ઓછામાં ઓછી રૂ. 1,000 કરોડ હોવી જોઈએ.

IFFI ખાતે છઠ્ઠા BRICS ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ પુરસ્કારો(BRICS Film Festival Awards)ની જાહેરાત કરવામાં આવી

- 6ઠ્ઠા BRICS ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ એવોર્ડ્સની જાહેરાત ગોવામાં ઇન્ટરનેશનલ ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ ઓફ ઇન્ડિયામાં કરવામાં આવી હતી. પ્રથમ વખત બ્રિક્સ ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ IFFI સાથે 20 નવેમ્બરથી 28 નવેમ્બર, 2021 દરમિયાન યોજાયો હતો.
- બેસ્ટ ફિલ્મનો એવોર્ડ સાઉથ આફ્રિકન ફિલ્મ “બરકત” અને રશિયન ફિલ્મ “ધ સન અબોવ મી નેવર સેટ્સ” દ્વારા વહેંચવામાં આવ્યો હતો.
- બરકતનું નિર્દેશન એમી ઝેફ્ટા દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે જ્યારે ધ સન અબોવ મી નેવર સેટ્સનું નિર્દેશન લ્યુબોવ બોરીસોવા દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
- આ ફિલ્મોને માનવીય લાગણીઓના તેમના આકર્ષક સિનેમેટિક ચિત્રણ તેમજ તેમની તેજસ્વી ઓન-સ્ક્રીન વાર્તા માટે પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.
- IFFI એ વિશ્વની અગ્રણી ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓ અને અગ્રણી ફિલ્મ નિર્માણ દેશોમાંથી પાંચને એકસાથે લાવ્યા. આ સ્પર્ધાત્મક ઉત્સવની જ્યુરીમાં BRICS દેશોમાંથી પ્રત્યેક 5 સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે. જ્યુરીએ વીસ ફિલ્મોની તપાસ કર્યા બાદ પાંચ કેટેગરીમાં પુરસ્કારોની પસંદગી કરી હતી.

TRIFED અને વિદેશ મંત્રાલય ટ્રાઇબ ઇન્ડિયા કોન્કલેવનું આયોજન કરે છે

- TRIFED એ 27 નવેમ્બર, 2021ના રોજ વિદેશ મંત્રાલયના સહયોગથી ટ્રાઇબ ઇન્ડિયા કોન્કલેવ(Tribes India Conclave) નું આયોજન કર્યું હતું.
- વડાપ્રધાનના ‘વોકલ ફોર લોકલ’ અને આત્મનિર્ભર ભારતના નિર્માણ માટે તેમજ સમૃદ્ધ આદિવાસી વારસાને આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રેક્ષકો સમક્ષ રજૂ કરવા માટે ટ્રાઇબ્સ ઇન્ડિયા કોન્કલેવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ કાર્યક્રમમાં વિદેશ મંત્રાલય અને અન્ય મંત્રાલયોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ ઉપરાંત ભારતમાં 20 થી વધુ વિદેશી મિશનના લગભગ 100 રાજદ્વારીઓએ હાજરી આપી હતી.

કોન્કલેવમાં ઉપસ્થિત મહાનુભાવો

- મહાનુભાવોમાં કિરીબાતી, પોલેન્ડ, મેક્સિકો, દક્ષિણ કોરિયા, લાઓસ, થાઇલેન્ડ, બાંગ્લાદેશ, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ,

બ્રાઝિલ, માલદીવ્સ અને યુએસ જેવા 20 થી વધુ દેશોના રાજદ્વારીઓનો સમાવેશ થાય છે. આ કોન્કલેવમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓએ પણ ભાગ લીધો હતો.

ટ્રાઇબ ઇન્ડિયા કોન્કલેવ

- આ કોન્કલેવ દરમિયાન મહાનુભાવોએ ભારતના આદિવાસી કારીગરોના સ્ટોલ પર એક નજર નાખી અને અનન્ય હસ્તકલા અને પરંપરાઓ વિશે વધુ જાણવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી.
- તેમાં પરંપરાગત વણાટ, જ્વેલરી, પેઇન્ટિંગ્સ અને રમકડાં જેવા ઉત્પાદનોનું પ્રદર્શન કરતા 200 સ્ટોલ હતા.
- તેમને આદિવાસી કળા અને હસ્તકલાની ઝલક આપવામાં આવી હતી.
- આ ઉપરાંત, કારીગરો દ્વારા લાખ બંગડીઓ, માટીકામ અને ગોંડ પેઇન્ટિંગ્સ બનાવવાનું જીવંત પ્રદર્શન પણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ કોન્કલેવમાં કારીગરોએ લાઇવ પપેટ શો પણ કર્યો હતો.

ગા સ્ટોર

- આ કોન્કલેવ દરમિયાન પશ્ચિમ બંગાળની દાર્જિલિંગ ટી, કોટા ડોરિયા ફેબ્રિક, રાજસ્થાનની બ્લુ પોટરી, હિમાચલ પ્રદેશની કાલા જુરા, ઓડિશાની પટ્ટચિત્ર, મધ્યપ્રદેશની ચંદેરી અને મહેશ્વરી સિલ્ક, કર્ણાટક, ઉત્તર પ્રદેશની બિદ્રીવેર એક અલગ ગા સ્ટોરમાં ફેમસ, બનારસી સિલ્ક જેવી ઉત્કૃષ્ટ વસ્તુઓ પણ પ્રદર્શિત કરવામાં આવી હતી.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ટ્રાઇબ ઇન્ડિયા કોન્કલેવનું આયોજન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. આ કોન્કલેવમાં કારીગરોએ લાઇવ પપેટ શો પણ કર્યો હતો.
 2. તેમને આદિવાસી કળા અને હસ્તકલાની ઝલક આપવામાં આવી હતી.
 3. કારીગરો દ્વારા લાખ બંગડીઓ, માટીકામ અને ગોંડ પેઇન્ટિંગ્સ બનાવવાનું જીવંત પ્રદર્શન પણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

2) BRICS ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ એવોર્ડ્સની જાહેરાત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. બરકતનું નિર્દેશન એમી ઝેફ્ટા દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે જ્યારે ધ સન અબવ મી નેવર સેટ્સનું નિર્દેશન લ્યુબોવ બોરીસોવા દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
2. IFFI એ વિશ્વની અગ્રણી ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓ અને અગ્રણી ફિલ્મ નિર્માણ દેશોમાંથી પાંચને એકસાથે લાવ્યા.
3. જ્યુરીએ વીસ ફિલ્મોની તપાસ કર્યા બાદ પાંચ કેટેગરીમાં પુરસ્કારોની પસંદગી કરી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

3) ખાનગી બેંકો માટે RBIના નવા ધોરણો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. IWGનું નેતૃત્વ RBIના સેન્ટ્રલ બોર્ડના ડિરેક્ટર પ્રસન્ન કુમાર મોહંતી કરે છે.
2. સેન્ટ્રલ બેંકે જણાવ્યું હતું કે વ્યક્તિગત અથવા બિન-નાણાકીય સંસ્થા માટે બિન-પ્રમોટર શેરહોલ્ડિંગ મર્યાદા 10% હોવી જોઈએ.
3. RBIએ નાણાકીય સંસ્થાઓ, જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (PSU), સુપરનેશનલ સંસ્થાઓ અથવા સરકારને ખાનગી બેંકોમાં 15% હિસ્સો રાખવાની મંજૂરી આપી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

4) CBICના અધ્યક્ષ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તેમની નિમણૂકને કેબિનેટની નિમણૂક સમિતિએ મંજૂરી આપી છે.
2. CBIC એ ભારતમાં GST, કસ્ટમ્સ, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, સર્વિસ ટેક્સ અને નાર્કોટિક્સનું સંચાલન કરતી નોડલ નેશનલ એજન્સી છે.
3. CBIC એ ભારતના સૌથી જૂના સરકારી વિભાગોમાંનું એક છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

5) 'કોલ યોર કોપ' (Call your Cop) મોબાઈલ એપ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે કોહિમામાં પોલીસ હેડક્વાર્ટર ખાતે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
2. નાગાલેન્ડ પોલીસે સત્તાવાર રીતે 29મી નવેમ્બર, 2021ના રોજ 'કોલ યોર કોપ' (Call your Cop) મોબાઈલ એપ લોન્ચ કરી.
3. આ એપ રાજ્યના તમામ નાગરિકો સહિત રાજ્યના તમામ નાગરિકોને પોલીસનો સીધો સંપર્ક કરી શકશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

6) Twitterના CEO વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તેમણે IIT બોમ્બેમાંથી બી.ટેક.નો અભ્યાસ કર્યો છે.
2. Twitter એ અમેરિકન માઈક્રોબ્લોગિંગ અને સોશિયલ નેટવર્કિંગ સેવા છે.
3. વર્ષ 2017માં, તેમણે ટ્વિટર પર ચીફ ટેકનોલોજી ઓફિસર તરીકે કામ કરવાનું શરૂ કર્યું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

7) ઈન્ડિયા યંગ વોટર પ્રોફેશનલ પ્રોગ્રામ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ્ય ભવિષ્યના જળ આગેવાનોને તૈયાર કરવાનો છે.
2. આ કાર્યક્રમ નેશનલ હાઈડ્રોલોજી પ્રોજેક્ટ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
3. તે સંલગ્ન તાલીમ અને શિક્ષણ મોડલ (Engaged Training and Learning Model) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
4. તે લિંગ સમાનતા અને વિવિધતા પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, કારણ કે ટકાઉ જળ વ્યવસ્થાપનના લાભો સમાજના તમામ સભ્યોના વિચારો અને કૌશલ્યોથી જ મેળવી શકાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

8) 'શક્તિ- 2021' ની છઠ્ઠી આવૃત્તિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. શક્તિ કવાયતની છેલ્લી આવૃત્તિ (5મી આવૃત્તિ) 2019 રાજસ્થાનમાં થઈ હતી.
2. 'શક્તિ કવાયત સંયુક્ત રાષ્ટ્રના આદેશ હેઠળ અર્ધ-શહેરી વિસ્તારોમાં બળવા વિરોધી કામગીરી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
3. આમાં કોમ્બેટ કન્ડીશનીંગ અને કાઉન્ટર ટેરરીસ્ટ ઓપરેશન્સમાં વ્યૂહાત્મક તાલીમનો સમાવેશ થાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- 9) ભારતના ચૂંટણી પંચ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- 2019ની સામાન્ય ચૂંટણીમાં મહિલાઓની ભાગીદારી 67%થી વધુ હતી.
 - લિંગ તફાવત 1962માં -16.71 ટકા હતો.
 - 1971ની ચૂંટણી બાદ ભારતમાં મહિલા મતદારોમાં 235.72%નો વધારો થયો છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 10) નેશનલ કેડેટ કોર્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- 28 નવેમ્બરના રોજ, National Cadet Corps (NCC) એ તેની સ્થાપનાની 73મી વર્ષગાંઠની ઉજવણી કરી.
 - માર્ચ 2021માં, કેરળ હાઈકોર્ટે કેન્દ્ર સરકારને નેશનલ કેડેટ કોર્સ એક્ટ, 1948માં સુધારો કરવાનો આદેશ આપ્યો.
 - NCCની રચના વર્ષ 1948માં કરવામાં આવી હતી.
 - વર્ષ 1949માં, NCCને ગર્લ્સ ડિવિઝનનો સમાવેશ કરવા માટે વિસ્તરણ કરવામાં આવ્યું હતું જેથી દેશની રક્ષા કરવા ઈચ્છુક મહિલાઓને સમાન તકો પૂરી પાડી શકાય.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 11) IMFના પ્રથમ ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ભારતીય અમેરિકન ગીતા ગોપીનાથ ઈન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડના પ્રથમ ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર બન્યા છે.
 - ગીતા ગોપીનાથ ઈન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડના પ્રથમ મહિલા મુખ્ય અર્થશાસ્ત્રી હતા.
 - તેમનો જન્મ 1971માં કોલકાતામાં થયો હતો.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 12) INSACOG વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- INSACOG (Indian SARS CoV – 2 Genomics Consortium) એ તાજેતરમાં COVID-19 રસી બૂસ્ટર ડોઝ સૂચવ્યું છે.
 - આ સલાહ 40 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકો માટે છે.
 - દેશમાં ઓમિક્રોન જોખમોને નિષ્ક્રિય કરવા માટે આ સલાહ આપવામાં આવી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 13) ZyCov-D રસી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ZyCov-D સોય-મુક્ત એપ્લીકેટરનો ઉપયોગ કરીને સંચાલિત થાય છે.
 - ZyCov-Dની કિંમત 376 રૂપિયા છે.
 - ZyCov-D એ 66.6% અસરકારકતા દર્શાવી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 14) ભારતીય નૌકાદળ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ઓપરેશન ટ્રાઈડેન્ટ 4 ડિસેમ્બરની રાત્રે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
 - ભારતના રાષ્ટ્રપતિ ભારતીય નૌકાદળના સર્વોચ્ચ કમાન્ડર છે.
 - ભારતીય નૌકાદળની સ્થાપના બ્રિટિશ વેપારી જહાજોની સુરક્ષા માટે 1612માં કરવામાં આવી હતી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 15) વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- તેનો ઉદ્દેશ વિકલાંગ વ્યક્તિઓના કલ્યાણ અને અધિકારોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
 - વિશ્વમાં 1 અબજથી વધુ વિકલાંગ લોકો છે. તેમાંથી 80% વિકાસશીલ દેશોમાં રહે છે.
 - વિશ્વમાં વિકલાંગતા ધરાવતા 46% લોકો 60 વર્ષથી વધુ ઉંમરના છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 16) લિયોનેલ મેસ્સી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- મેસ્સી તેમની વ્યાવસાયિક કારકિર્દીમાં ફક્ત બાર્સેલોના સાથે સંકળાયેલા રહ્યા.
 - મેસ્સીએ 7 વખત પ્રતિષ્ઠિત બેલોન ડી'ઓર એવોર્ડ અને 6 વખત યુરોપિયન ગોલ્ડન શૂ એવોર્ડ જીત્યો છે.
 - તેમણે 10 લા લિગા ટાઈટલ, 4 UFA ચેમ્પિયન્સ લીગ ટાઈટલ અને 6 કોપાસ ડેલ રે ટાઈટલ પણ જીત્યા છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

17) નાગાલેન્ડ રાજ્ય સ્થાપના દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નાગાલેન્ડે 1લી ડિસેમ્બર, 2021ના રોજ તેનો 59મો સ્થાપના દિવસ ઉજવ્યો.
2. કોહિમાને તેની રાજધાની તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
3. નાગાલેન્ડને રાજ્યનો દરજ્જો આપવા માટે સંસદ દ્વારા 'નાગાલેન્ડ સ્ટેટ એક્ટ, 1962' ઘડવામાં આવ્યો હતો.
4. વર્ષ 1947માં ભારતની આઝાદી પછી, 'નાગા' પ્રદેશ શરૂઆતમાં આસામનો એક ભાગ રહ્યો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

18) રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભોપાલ ગેસ દુર્ઘટના 2જી અને 3જી ડિસેમ્બર, 1984ના રોજ બની હતી.
2. વિશ્વના 30 પ્રદૂષિત શહેરોમાંથી 21 ભારતમાં છે.
3. WHO મુજબ દેશમાં લગભગ 140 મિલિયન લોકો હવામાં શ્વાસ લે છે જે WHO દ્વારા નિર્ધારિત સલામત મર્યાદા કરતા દસ ગણી વધારે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

19) ભારતીય એથલેટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય એથલેટ અંજુ બોબી જ્યોર્જ વર્લ્ડ એથલેટિક્સ તરફથી વુમન ઓફ ધ યર એવોર્ડ જીત્યો છે.
2. તે 2005 IAAF વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ફાઇનલમાં સુવર્ણ ચંદ્રક વિજેતા છે.
3. પેરિસમાં આયોજિત 2013 વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ચેમ્પિયનશિપમાં લાંબી કૂદમાં બ્રોન્ઝ મેડલ જીતનારી તે પ્રથમ ભારતીય એથલેટ હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

20) ઓમિક્રોન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયનના સભ્યો સહિત અન્ય દેશોએ દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસીઓ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
2. મોરોક્કોએ તમામ ઈનકમિંગ ફ્લાઈટ્સ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
3. 26 નવેમ્બરના રોજ, SARS-CoV-2 વાયરસના વિકાસ પર WHOના ટેકનિકલ સલાહકાર જૂથે PANGO વંશ B.1.1.1.529ને ચિંતાજનક પ્રકાર તરીકે જાહેર કર્યું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

21) ચેરી બ્લોસમ ફેસ્ટિવલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. હિમાચલ પ્રદેશ અને ઉત્તરાખંડમાં, આ ફૂલ હિન્દુઓમાં પવિત્ર માનવામાં આવે છે.
2. આંતરરાષ્ટ્રીય ચેરી બ્લોસમ ફેસ્ટિવલ દર વર્ષે નવેમ્બરના મધ્યમાં શિલોંગ, મેઘાલયમાં યોજાય છે.
3. આ ફૂલોને જાપાનીઝ ચેરી અને સાકુરા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

22) EWS ધોરણોની સમીક્ષા કરવા માટેની પેનલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. OBC કેટેગરીના નોન-ક્રીમી લેયર માટે OBC અનામત આપવામાં આવે છે.
2. OBC માં, જીવનસાથીની આવકના માપદંડનો સમાવેશ થતો નથી. પરંતુ EWS ના કિસ્સામાં તેનો સમાવેશ થાય છે.
3. સુપ્રીમ કોર્ટે ભારત સરકારને પૂછેલા સવાલ બાદ આ પેનલની રચના કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

23) વિશ્વ એઈડ્સ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NACO એ મફત એન્ટિરેટ્રોવાયરલ સારવાર આપતા તેના કેન્દ્રોની સંખ્યા 54 થી વધારીને 91 કરી છે.
2. દેશમાં AIDS ઘટાડવા માટે લાગુ કરાયેલા સરકારી કાર્યક્રમો કોવિડ-19 સંકટને કારણે અટકી ગયા છે.
3. ભારત એન્ટિરેટ્રોવાયરલ દવાઓ અને શિક્ષણ કાર્યક્રમો દ્વારા આ રોગ સામે લડી રહ્યું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કરંટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT